

ВАСИЛЬ БАРАНІВСЬКИЙ

ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ

(СПОГАДИ)

Київ
«Український пріоритет»
2021

УДК 39 (477)

Б-24

Баранівський В.Ф.

Б-24 Василь Баранівський. Життя і діяльність: спогади / Василь Баранівський. – Київ: Видавництво «Український пріоритет», 2021. – 272 с.

ISBN 978-617-7899-36-4

Пропонована праця – це спогади та роздуми не стільки про себе, а більше про історію молодого хлопця з простої сільської родини, якого доля та особиста наполегливість, воля до життя вивели на широкий та складний шлях боротьби та перемог в своїх прагненнях до знань, до успіхів у різних життєвих сферах та ситуаціях.

Цей шлях проходив через важку працю та труднощі післявоєнного життя в багатодітній сільській родині на Житомирщині. Батька не стало (помер) коли сину було лише 10 місяців, а мати-героїня в суворих умовах виховувала шестеро дітей.

Пройшов Донбас з його специфічними законами пролетарської етики та культури. В 1963 році розпочалася військова служба та навчання в Києві, Омську, інших містах. Після чого була служба у військах: Німеччина (НДР), Чехословаччина (бойові дії, 1968 рік), сурові умови служби Забайкалля. Заочне навчання в КНУ ім. Т.Г. Шевченка, у Військово-політичній академії в Москві.

Був на посадах командира та політичного працівника взводу, роти, батальйону, полку, дивізії. З Тамбова розпочалася викладацька робота. Філософія, політологія, педагогіка та ін. стали предметами його викладання. В 1986 році в МДУ ім. Ломоносова захистив кандидатську дисертацію з філософії.

В 1992 році вирвався в Україну, продовжив службу в Українському війську, викладацьку та наукову роботу у військових та цивільних закладах України, Києва. В 1997 році в Інституті філософії НАН України захистив докторську дисертацію. Був викладачем, доцентом, ПНС, ГНС, професором, зав. кафедрою, деканом. Написав 450 наукових та інших праць.

Брав активну участь в громадському та політичному житті України.

Отримав військове звання «полковник», вчене звання «професор», «академік», «заслужений працівник освіти України».

Виростив 3-х дітей (2 сини і дочку).

Вніс певний вклад в дослідження історії Древянського краю, ініціював та допоміг на батьківщині встановити пам'ятник засновнику смт. Чоповичі князю Чопу Древянському.

© Баранівський В.Ф., 2021

© Видавництво «Український пріоритет», 2021

Зміст

Від автора	4
Декілька думок відомих людей про життя та діяльність Василя Баранівського.	9
Частина 1	18
Історія та генеалогія роду. Дитинство та юнацькі роки.	
Початок військової кар’єри	18
1. Походження прізвища та роду Баранівських (Барановських).	
Етимологія слова Баран.....	18
2. Походження та розселення роду Баранівських (Барановських) на українських етнічних землях.....	23
3. Дитинство. Юнацькі роки.....	39
4. Початок військової кар’єри (до переїзду в Німеччину (НДР) після Омська, 1967 рік).....	63
Частина II	71
Полковник Барановський (Баранівський) В.Ф. Життєві випробування на чужині (1967- 1991 роки)	71
1. Служба в Німеччині (НДР, 1967 – травень 1968.).....	71
2. Бойові дії в Чехословаччині (1968 рік).....	89
3. Продовження розповіді про службу в Німеччині (10.1968 – 06.09.1972)....	111
4. Служба в Забайкаллі (1972–1982).....	129
5. Служба в Тамбові (1982–1991).....	143
Частина III	155
Василь Баранівський в Незалежній Україні.	
Життя та діяльність (1992 – 2021)	155
1. Переїзд в Україну. Служба в Збройних Силах України. Життєві та наукові герці та перемоги. (1992–1997).	155
2. Професор, академік В. Баранівський – знову боротьба. Нові здобутки та надії.....	166
3. Участь у політичній та громадській діяльності.....	214
4. Батьківщина – понад усе!.....	244
ПЕРЕЛІК основних публікацій про доктора філософських наук, професора, академіка, заслуженого працівника освіти України БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА	264
Післямова	267

ВІД АВТОРА

Шановний читачу!

Як людина, науковець та діяч, що має значні заслуги перед державою, я не став шукати більш видатних осіб для рекомендації себе, моїх заслуг перед тобою. Я чесно розповім про свій життєвий шлях та діяльність, про свої думки, а їх накопичилось чимало.

Мені вже виповнилося 75 років, маю значний життєвий, науковий, педагогічний та бойовий досвід, заслуги та моральні підстави для чесної розмови. Пройшов нелегкий шлях військової служби. Окрім військових звань та посад став доктором філософських наук, професором, академіком Української академії політичних наук, академії наук вищої школи (освіти) України, Ветераном Збройних Сил, Заслуженим працівником освіти України, Відмінником освіти України, зробив чимало добрих справ для України, для рідного Поліського краю, за що відзначений численними державними та громадськими нагородами, відзнаками, подяками від різних організацій, окремих колективів та громадян. Мої спогади є також реалізацією бажання – підвести певні підсумки свого життя, розповісти дітям, онукам, правнукам, землякам про історію свого життя в тісному зв'язку з історією країни, рідного краю.

Мої спогади та думки ґрунтуються на реальних подіях з мого життя та життя мого народу, а також на 452 підготовлених та виданих мною наукових та інших праць з різних проблем суспільства, на філософсько-соціологічні принципи та закони наукового прогнозування (передбачення).

Зазначу, що у військовій кар'єрі я не досяг надто високих посад, хоча й пройшов складний та важкий бойовий шлях (командував взводом, роту, батальйоном, був пропагандистом полку, дивізії, приймав участь у бойових діях), мав високий рівень освіти, ще в радянські часи дуже непросто отримав військове звання «полковник», але це вже на ниві військово-педагогічної діяльності, як військовий педагог, науковець. При цьому мав вищу військову (Омське вище загальновійськове командне училище) та військово-педагогічну освіту (закінчив військово-педагогічний факультет Військово-політичної академії в Москві), захистив кандидатську дисертацію з проблем соціальної філософії та філософії історії, також заочно навчався та закінчив в 1977 році філософський факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. Іноді запитував себе: навіщо так багато? І з гіркотою

відповідав: «Щоб вижити, більше знати та розуміти, вирватись живим із Забайкалля додому в Україну та прислужитися своєму народові».

Як для когось не дивно, але останнє особливо було важливим. За великим рахунком Радянський союз був тюрмою народів. Мене, українця, в 1965 році «кинули» з України навчатися в Омськ (Росія), потім в Німеччину (НДР), потім в Забайкалля, де я, як військовий, перебував майже 11 років. Забайкальський воєнний округ ми, офіцери, називали «Забудь вернеться обратно!». Тобто майже всі місця служби в окрузі були «незаменяємі», особливо для тих офіцерів, що служили раніше в групах військ за кордоном і, особливо, українцям. З Москви була вказівка українців в Україну служити не пускати, особливо боялися політпрацівників. Я належав до цієї категорії. Тому й була така жага до науки, щоб через перехід у військовий навчальний заклад вирватись із Забайкалля. В Забайкаллі військових навчальних закладів не було (один в Іркутську), і таким чином можна було вирватись по інший бік від Уралу, а може й в омріяну Україну. Тільки в 1982 році мене з великими труднощами перевели із Забайкалля в Тамбовське вище авіаційне інженерне училище (в Україну Москва не пустила, хоча були варіанти в Харків і Київ (загалом історія мого переїзду із Забайкалля заслуговує на окреме висвітлення).

Із Тамбова я знов-таки рвався в Україну і це вдалося тільки в кінці 1991 – на початку 1992 року, що також відбувалося складно та важко і потребує окремого опису.

Щоб було більш зрозуміло в яких умовах було життя в Забайкаллі наведу деякі свої тогочасні думки. Розумів за що колись заслав царизм в ті краї декабристів (я пройшов за 10 років перебування в Заб. ВО їхніми шляхами), а за що мав страждати я, українець, та моя сім'я, зрозуміти було важко. Скажу, що ще в Німеччині, з вини лікарів помер мій перший син, в Забайкаллі з великими труднощами вдалося спасти іншого сина, а ще один залишався на Київщині, де він разом зі старшим та дружиною, пізніше, перебували в зоні радіації після аварії на Чорнобильській АЕС. Друга думка, що супроводжувала мене 10 років забайкальського життя – якщо мав би дозвіл – 10 тисяч кілометрів до України пішов би пішки. Тільки б не залишитися, не пропасти на чужині! Як тут не згадати про Тараса Шевченка на засланні! І в радянські часи для українців-військовослужбовців було таке ж заслання. А таких, що вирвались звідти живими та ще й продовжили службу в Збройних Силах України я знав одиниці.

Був ще один важливий наслідок моїх скитань поза Україною – я став свідомим українцем. І раніше я чітко усвідомлював себе українцем, у всіх особових справах писав, що я українець, що моя рідна мова – українська. Завжди, по можливості відстоював інтереси українців, українського народу.

За радянських часів знав, що це негативно впливає на мою кар'єру, але послідовно залишався собою. Перебуваючи в російському середовищі я відчував несправедливість по відношенню до українців, не сприйняття росіянами українців як повноцінної нації. Більшість з росіян не хотіли визнавати нашої історії, окремішності, культури, мови тощо. Звичайно, також була в мене гострою й проста тяга до родичів, до рідного краю. У 80-ті роки, під час перебування на Тамбовщині я все частіше їздив до України, спілкувався з рідними та друзями. Цьому допомагали моє заочне навчання в Київському університеті імені Тараса Шевченка, робота над дисертацією, відпустки тощо. Не випадково, що я на початку 90-х років лише один зі старших офіцерів Тамбовського вищого авіаційного інженерного училища активно добивався та вирвався в Україну. (Як все відбувалося – далі, окрема розповідь).

З переводом в незалежну Україну (1991 рік) розпочався новий етап в моєму житті та діяльності. Як військовий науковець, педагог я був прийнятий на службу в Київський інститут Військово-Повітряних Сил України на посаду викладача кафедри суспільних дисциплін. Далі працював заступником начальника кафедри в цьому ж закладі, потім професором Військового гуманітарного інституту, Університету оборони України, з часом – Національного університету оборони України ім. Івана Черняхівського, потім провідним чи головним науковим співробітником різних військових науково-дослідних інститутів (центрів) гуманітарного профілю тощо.

В 1997 році я за вислугою років звільнився зі Збройних Сил України, але залишився працювати в науково-дослідному інституті (центрі) Національної академії оборони України. Водночас був прийнятий на посаду професора Національної академії внутрішніх справ України, потім Національної академії управління, водночас з 2005 року працював завідувачем кафедри гуманітарних дисциплін, деканом фінансово-економічного факультету в Українському державному університеті економіки та фінансів (з часом – фінансів та міжнародної торгівлі).

З 2010 року по 2015 рік – головний науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України, з 2015 року по даний час – завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов ВНЗ «Національна академія управління» (м. Київ).

В цілому період моєї життєдіяльності в Україні був для мене дуже напруженим, цікавим та плідним, особливо на педагогічній та науковій ниві. В цей період крім отриманих наукових ступенів та вчених звань я став віце-президентом ГО «Інститут незалежних експертів» (2015 рік), активним членом ГО МГО «Земляцтво Житомирян», членом багатьох спеціалізованих вчених рад

із захисту дисертацій, вчених рад навчальних та наукових закладів, підготував низку науковців, військових та цивільних спеціалістів.

Перебуваючи на керівних, наукових та педагогічних посадах в системі Міністерства оборони, фінансів, освіти та науки України підготував та видав 452 наукових та навчально-методичних праць, прийняв участь в роботі 250 наукових конгресів, конференцій, семінарів з проблем філософії, політології, історії, державного управління, релігієзнавства, культурології, етики, економіки, права, військової справи тощо.

Видав 12 монографій, 19 підручників та навчальних посібників: «Політологія» (2016); «Кримінологія» (співавтор, 2018); «Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську» (2014); «Релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління» (2013); «Філософія і методологічні проблеми воєнної теорії і практики» (2012); «Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді» (2012, співавтор); «Філософсько-методологічні проблеми військово-соціального управління» (2011); «Морально-етична культура військового керівника» (співавтор, 2010); «Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність / Баранівський В.Ф. та ін. ; за ред. В.Ф. Баранівського. Київ, 2020. 240 с.» та ін..

Системно та послідовно висвітлював проблеми духовної безпеки в Україні та вказував на шляхи їх вирішення. В 1998 та 2018 роках видав збірки своїх наукових праць під загальною назвою «Проблеми духовної безпеки українського суспільства». В 2017 році на адресу МОН України надіслав науковий проект «Проблеми духовної безпеки України та шляхи їх подолання». В 2017-2020 роках на базі ВНЗ «НАУ» провів 4 науково-практичні конференції з цієї проблеми.

В системі Збройних Сил та МОН України був керівником та виконавцем 19 науково-дослідних робіт з основоположних гуманітарних проблем розбудови Українського війська та освіти України. Зокрема, НДР - Шифр : «Професіонал» (1999), «Дисципліна» (2000), «Модель – 2010» (2000), «Демократизація» (2000), «Соціальний механізм» (2003), «Пріоритет» (2003), «Патріот» (2003), «Соціальний фактор» (2004), «Гортензія» (2004), «Взаємодія» (2009), «Лідер» (2012), «Компетентність» (2013) «Комплекс» (2015) та ін.. В цих та інших працях обґрунтовував основи гуманітарної та соціальної політики в Збройних Силах, створення професійної армії, демократизації, соціального забезпечення війська, ефективної кадрової політики, підготовки та виховання військових та цивільних кадрів тощо. Підготував низку аналітичних матеріалів та пропозицій для Президента, Міністерства Оборони та МОН України.

В своїх працях робив попередження щодо вірогідної агресії з боку Російської Федерації, підготовки нею анексії Криму та Донбасу (стаття: «Концептуальні основи методології прогнозування векторів трансформації Збройних Сил України», Вісник НАОУ, №2 (7) – К., 2008 та ін.), обґрунтовував політику щодо релігії, церкви та капеланів в українському війську (статті та монографія: «Релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління», НАОУ, 2013); обґрунтував необхідність посилення патріотичного виховання та системи ідеологічної роботи у війську (статті та монографія «Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську», НАОУ, 2014); обґрунтував необхідність демократизації та демократичного цивільного контролю в Збройних Силах (НДР «Демократизація», статті та монографія «Демократизація Збройних Сил України», К., 2001) тощо.

За вагомий внесок в розвиток освіти та науки, розробку фундаментальних проблем гуманітарної політики в інтересах України нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2018 р.), а 21. 11. 2019 року Вченою радою ВНЗ «Національна академія управління» був рекомендований до нагородження орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня до 75 - річчя від Дня народження. (Не реалізовано з бюрократичних причин, в лютому 2021 року Вченою радою ВНЗ «НАУ» рекомендований до відзначення цією нагородою повторно).

В останні роки своєї діяльності значну увагу приділив дослідженню та популяризації історії рідного Полісся, Житомирщини, феномену Овруцької шляхти, Роду Барановських (Баранівських). Проведені наукові конференції, видані монографії, збірники наукових праць, проведені численні зустрічі з місцевим активом. На підставі проведених досліджень в смт. Чоповичі (нині Коростеньського р-ну) за моєю ініціативою та фінансовою підтримкою встановлено пам'ятник засновнику Роду Чопів та селища Чоповичі князю Чопу Древлянському.

В усіх своїх починаннях та діях знаходив підтримку своїх рідних: дружини, дітей та друзів і земляків.

Моє загальне життєве кредо «Служіння Батьківщині, українському народу – понад усе!»

Декілька думок відомих людей про життя та діяльність Василя Баранівського

АКАДЕМІКУ ВАСИЛЮ БАРАНІВСЬКОМУ - 75

Академік Національної Академії наук вищої освіти України, академік Української академії політичних наук, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов ВНЗ «Національна академія управління». Полковник у відставці. Ветеран Збройних Сил України. Учасник бойових дій.

Народився 28 березня 1945 р. в селі Барвінки, Малинського району Житомирської області.

Батько – Баранівський Федор Васильович (1900-1946 рр)

Мати – Баранівська (Філоненко) Ольга Федосівна (1910-1984 рр). Батько та мати – чесні сільські трудівники, все життя працювали на землі, виростили шестеро дітей. Діди та прадіди мали свої земельні та лісові угіддя на Малинщині, обробляли землю та займались бондарством. Мали дворянське походження, що підтверджено архівними документами.

Навчався у Барвінківській 8-річній та Чоповицькій середній школі, що на Житомирщині. З 1962 року – в гірничо-промисловому училищі № 60 смт. Брянки Луганської області. В 1963 році закінчив 11 клас середньої школи робітничої молоді № 15 в посольку Завадськ Луганської області. З 1963 року навчався в Київському командно-технічному військовому училищі. В 1967 році з відзнакою закінчив вище загальновійськове командне училище; в 1977 році – Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка (філософський факультет); в 1984 році – Військово-політичну академію (військово-педагогічний факультет).

З 1963 по 1997 рік служив у Збройних Силах СРСР та України на посадах командного, політичного та педагогічного складу. З 1997 року працював на посадах професора, завідувача кафедри, декана факультету, головного наукового співробітника гуманітарних навчальних та науково-дослідних закладів м. Києва. З 1992 року викладав філософські дисципліни у Київському інституті Військово-Повітряних Сил, Київському військовому гуманітарному

інституті, Національній академії внутрішніх справ України, «Національній академії управління», Національній академії оборони України (нині – Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського), Українському державному університеті економіки та фінансів, Українському державному університеті фінансів та міжнародної торгівлі, ВНЗ «Національна академія управління». На всіх посадах проявив високі професіоналізм, організаторські здібності та моральні якості.

Був науковим керівником та виконавцем 19 науково-дослідних робіт з основоположних гуманітарних проблем українського суспільства, реформування Збройних Сил України та вищої освіти. Автор 452 наукових та навчально-методичних праць з проблем філософії, політології, історії, економіки, державного управління, освіти, права, військової справи. Підготував низку аналітичних матеріалів з гуманітарних проблем розвитку Збройних Сил України для керівних органів держави, був учасником понад 200 наукових та науково-практичних конференцій. До його особливих наукових заслуг належить: обґрунтування соціального механізму розвитку духовності особистості, суспільства; дослідження соціальних механізмів реформування Збройних Сил України; обґрунтування проблем демократизації Збройних Сил України; аналіз актуальних питань гуманітарної політики держави та її особливостей у Збройних Силах України; участь у розробці системи виховної та ідеологічної роботи, морально-психологічного забезпечення життєдіяльності військ, підготовки фахівців виховної роботи для Збройних Сил України; обґрунтування науково-аналітичних пропозицій щодо вдосконалення патріотичного та військово-патріотичного виховання української студентської молоді. Василь Федорович вніс вагомий вклад у підготовку військових та цивільних кадрів України. Під його керівництвом підготовлено низку кандидатських, магістерських та курсових робіт. Він був членом спеціалізованих Вчених рад по захисту дисертацій з філософії, педагогіки та воєнної історії та кримінального права, Вчених рад інститутів. Брав активну участь у їх роботі.

Нагороджений: відзнакою Президента України – медаллю «Захиснику Вітчизни»; орденом «За заслуги» III ступеня, відзнаками МО України «Знак пошани», МОН України «За наукові досягнення» та «Флагман освіти і науки України»; медалями МО «За бездоганну службу» (I, II, III ст.), «Ветеран Збройних Сил»; почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу - Головнокомандуючого Збройних Сил України «За самовіддану працю у Збройних Силах України»; орденами Святого Рівноапостольного Князя Володимира I, II, III ступеня та Святого Архистратига Михаїла (Патріархом

УПЦ КП); орденом «Князь Мал» (Міжнародною ГО «Земляцтво Житомирян»; Відзнакою Ярослава Мудрого, медаллю «Святий Володимир» та Почесними грамотами (НАНВО України), а також подяками та грамотами від Міністерства оборони, Міністерства освіти та науки України, Міністерства фінансів, Київського міського голови.

(З привітання до 75 –ліття від Президії НАНВО України, 2020 рік)

СЛОВО ПРО ЮВІЛЯРА: ВІЙСЬКОВОГО ДІЯЧА, ВЧЕНОГО, ПЕДАГОГА (До 65-річчя від Дня народження)

Баранівський Василь Федорович – відомий в Україні філософ, політолог, педагог, військовий та громадський діяч. Він також ветеран Збройних Сил, учасник бойових дій, полковник у відставці, Заслужений працівник освіти України.

Отримавши ґрунтовну військово-політичну освіту у військовій академії, філософську освіту – в КНУ імені Т.Г.Шевченка, перебуваючи на різних посадах як у військових, так і в цивільних закладах освіти він зробив вагомий внесок у розвиток військової та гуманітарної науки, в підготовку офіцерських кадрів для Збройних Сил, а також фахівців для інших сфер діяльності.

Василь Федорович був науковим керівником та співвиконавцем 11 науково-дослідних робіт з основоположних проблем розбудови українського війська, підготував та видав понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Зокрема, він є автором монографій: «Духовність личности: социальный механизм развития» (К., 1994); «Духовність особистості в системі сучасних суспільних відносин» (К., 1998); «Демократизація Збройних Сил України» (К., 2001); «Філософія особистості: актуальні питання історії та сучасного розвитку» (К., 2004); «Проблеми духовної безпеки українського суспільства» (К., 2009), а також 12 навчальних та навчально-методичних посібників.

Вражає різноманіття наукових пошуків науковця. Широкий спектр його наукових інтересів знайшов відображення, зокрема, в «Збірнику наукових праць: Філософія. Політологія. Освіта і культура. Військова справа.» (К.; НАОУ, «Міленіум», 2005.– 538 с.). Ключовими проблемами, що висвітлені ним у збірнику, стали: особистість, її духовність, формування та розвиток; проблеми єдності українського суспільства; гуманітарна політика української держави у Збройних Силах; досвід цивільно-військових відносин країн світу;

освіта, релігія, духовність – проблеми взаємовпливу; українознавство в системі політики, культури, духовного розвитку українського суспільства; проблеми розвитку українського війська: демократизація, цивільний контроль, етнонаціональний та релігійний чинники; соціальне забезпечення та кадрова політика в Збройних Силах України.

Особливою заслугою вченого є обґрунтування ним соціального механізму розвитку духовності особистості та суспільства, висвітлення проблем гуманітарної політики та шляхів демократизації в українському війську. Його наукові висновки та прогнози завжди є далекоглядними та обґрунтованими.

Василь Федорович вносить вагомий вклад в підготовку наукових кадрів України. Він є членом спеціалізованих Вчених рад Д 26.456.01 в Інституті Вищої освіти АПН України, спеціальність: “соціальна філософія та філософія історії”, “філософія освіти” та Д 26.126.01 в Науково-дослідному інституті українознавства МОН України, спеціальність: “українознавство (філософські науки)”, “українознавство (історичні науки)” та членом науково-експертної колегії з проблем соціально-економічного розвитку при Кабінеті Міністрів України (постанова КМУ № 234 від 26.03.2008 р.).

Наукові та педагогічні досягнення Василя Федоровича стали підставою для обрання його Членом-кореспондентом Української Академії політичних наук (1998 р.), в 2002 році – Академіком УАПН та Академіком АН вищої школи України (з 2005 р. – АН вищої освіти України). В 2004 році отримав нагороду Ярослава Мудрого від АН ВШ України.

За досягнення у військовій службі, плідну наукову, педагогічну та громадську діяльність Баранівський В.Ф. отримав також низку державних та інших нагород.

Як особистість, Василь Федорович вирізняється принциповістю, чітко вираженою громадянською та національно-патріотичною життєвою позицією. Всю свою діяльність він спрямовує на духовний, політичний, соціальний розвиток українського суспільства, Збройних Сил України.

Бажаємо ювіляру міцного здоров'я, творчого довголіття та нових успіхів на ниві науки та педагогічної діяльності.

Михальченко М.І. – Президент Української Академії політичних наук, Член-кореспондент АН України, доктор філософських наук, професор

Дубина М.І. – Президент Академії наук вищої освіти України, доктор філологічних наук, професор

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Шановний читачу, знайомлячись із цим збірником, стаємо на дорогу напруженого й цікавого пошуку душі й інтелекту автора у сферу високих мрій, критеріїв добра, краси, щирої людяності.

Його автор - Баранівський Василь Федорович – відомий в Україні філософ, політолог, релігієзнавець, педагог. Він народився та виховувався в бідній селянській сім'ї в Поліському краї на Житомирщині. Переніс всі труднощі та лихоліття сирітського й убогого життя в післявоєнні роки. З Донбасу (м. Брянка) розпочалася його трудова діяльність.

Прагнення до знань, до кращого життя спонукало його до вступу у військовий навчальний заклад. Так розпочалася його військова кар'єра. Служив та навчався в Києві, Омську, Німеччині, Чехословаччині, Забайкаллі, Тамбові, Києві. Заочно закінчив Київський університет імені Т. Г. Шевченка (філософський факультет), Військово-політичну академію (м. Москва, військово-педагогічний факультет), захистив кандидатську, потім докторську дисертацію на тему «Соціальний механізм розвитку духовності особистості».

Весь час мріяв переїхати в рідну Україну. Перебування в чужих краях особливо загостило відчуття рідного краю, рідної землі. Життєвий та науковий досвід дозволив йому добре зрозуміти, що краще рідної української землі, її народу – немає в світі, а звідси й посилювався його патріотизм, любов до України, до свого народу. Мрія збулася лише в 1992 році, після розпаду СРСР, коли вдалося буквально «вирватися» додому з Росії, незважаючи на всі перепони, які створювала тогочасна влада. По 1997 рік продовжує службу у Збройних Силах України в системі військової гуманітарної освіти.

Отримавши високу філософську, політологічну, педагогічну, військову освіту, ставши професором, академіком, Василь Федорович був і залишається скромною, принциповою, патріотичною людиною. Він послідовно та активно намагається підносити ідею національної самосвідомості, патріотизму, високої духовності та культури в суспільстві.

Головна проблематика його досліджень – духовність особистості, суспільства, соціальний механізм її формування та розвитку. Саме в духовності, основою якої є глибока любов до України, до її народу, чесна праця та готовність до захисту України від ворогів, – бачить він єдине реальне підґрунтя та силу, що забезпечить щасливе майбуття українців. Водночас у своїх працях, виступах він

рішуче відкидає будь-які спекуляції, міфи щодо змісту та засобів формування духовності.

Перебуваючи, як і більшість громадян України, в значній матеріальній скруті, але відчуваючи потребу нести людям слово правди щодо стану справ у суспільстві, зокрема в духовній сфері, він підготував та видав (часто за особисті гроші) понад 200 наукових та методичних праць, серед яких: 7 монографій, 12 навчальних та навчально-методичних посібників з проблем філософії, політології, духовності особистості, соціального захисту військовослужбовців, демократизації війська, філософських проблем військової теорії та практики тощо. Брав участь у роботі близько 100 всеукраїнських та міжнародних науково-практичних та науково-методичних конференцій, а також конгресів, семінарів, круглих столів тощо. Беручи активну участь в організації та проведенні наукових конференцій, симпозіумів, форумів, семінарів, у редколегіях провідних наукових видань, виступаючи у засобах масової інформації, він позитивно впливає на формування громадської думки в Україні, духовне та патріотичне виховання молоді.

Важливо, що в збірнику є й розвідки, що торкаються проблем духовності особистості та суспільства, релігії, церкви та утвердження національної мови в Україні, духовності в умовах становлення громадянського, правового суспільства, політичної культури як умови суспільного миру та соціальної злагоди. На сьогодні все більшої актуальності набувають питання інформаційно-психологічного захисту українців та протидії українофобії, пониженню українського в Україні, етнонаціонального чинника у війську, формування духовності української молоді, військовослужбовців Збройних Сил України. Праці, подані у збірнику професором Баранівським В.Ф., є вагомим доповненням до наукових напрацювань Науково-дослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України.

Сподіваюсь, що ідеї, висновки та рекомендації, наведені в збірнику, плідно використовуватимуться науковцями, педагогами, керівниками освітніх, партійних, громадських та державних органів, трудових колективів, а також студентами та аспірантами навчальних закладів України з метою усвідомлення та вирішення проблем розвитку українського суспільства, особистості в ньому, що сприятиме підтриманню високого морально-психологічного стану суспільства, підвищенню авторитету України в світовому співтоваристві.

**П.П. Кононенко – Директор Науково-дослідного інституту
українознавства МОН України, академік, доктор філологічних наук,
професор, лауреат Міжнародної премії ім. Й.Г. Гердера**

У ПРАКСЕОЛОГІЧНОМУ РУСІ ДО РОЗРОБКИ МЕТОДИК, ТРЕНІНГІВ І ПРАКТИЧНОГО ВИШКОЛУ ... (ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ)

Баранівський Василь Федорович – відомий в Україні та за її межами філософ, політолог, релігієзнавець, педагог, культурно-громадський та військово-політичний діяч. До його заслуг у сфері наукової діяльності належить подальша, істотно значима розробка нового напрямку в сучасній вітчизняній філософії “Соціальний механізм формування та розвитку духовності особистості”, створення наукової школи з проблем формування та розвитку духовності особистості військовослужбовця. Зазначена проблема знайшла широке відображення в його докторській дисертації, низці монографій, наукових статей, у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, у навчальних програмах вузів України, у військово-патріотичному вихованні української молоді, військовослужбовців та ін.

Як головний науковий співробітник Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України, професор Національної академії оборони України, провідний науковий співробітник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України – Василь Федорович Баранівський зробив суттєвий внесок в обґрунтування соціальних аспектів реформування та розвитку Збройних Сил України, у розробку теоретичних засад демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією, а також морально-психологічного забезпечення життєдіяльності військ (сил). Під його керівництвом та з його активною участю успішно виконані науково-дослідні роботи: “Професіонал”, “Модель-2010”, “Демократизація”, “Соціальний механізм”, “Соціальний фактор”, “Дисципліна”, “Пріоритет”, “Патріот”, “Гортензія”, підготовлено низку аналітичних матеріалів щодо соціальних проблем розвитку Збройних Сил України для Міністерства оборони, Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України (ЦНДІ ЗСУ), Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України (НДЦ ГП ЗСУ) та Національної академії оборони України (НАОУ).

Професор Баранівський В.Ф. підготував понад 200 наукових та методичних праць, серед яких: 7 монографій, 12 навчальних та навчально-методичних посібників з проблем філософії, політології, духовності особистості, соціального захисту військовослужбовців, демократизації війська, філософських проблем військової теорії та практики тощо. Брав участь у роботі близько 100

всеукраїнських та міжнародних науково-практичних та науково-методичних конференцій, а також конгресів, семінарів, круглих столів тощо.

Він зробив вагомий внесок у підготовку керівних кадрів Збройних Сил та органів Внутрішніх справ України. Успішно проводить заняття зі слухачами Національної академії оборони України з дисципліни “Виховна робота в Збройних Силах України” та з ад’юнктами ЦНДІ ЗСУ – “Філософія”. У своїх працях він активно пропагує політику Української держави в сфері військового будівництва, науки та освіти. Особливо актуальними стали його публікації в газеті “Народна армія”: “Заходи керівництва держави щодо посилення соціального захисту військовослужбовців та поліпшення військово-патріотичного виховання молоді”, “Етнонаціональний чинник у війську”, монографії: “Духовність особистості в сучасному суспільстві” (К., 1998); “Демократизація Збройних Сил України” (К., 2001); “Філософія особистості: актуальні проблеми історії та сучасного розвитку” (К., 2003) та ін.

Беручи активну участь в організації та проведенні наукових конференцій, симпозіумів, форумів, семінарів, у редколегіях провідних наукових видань, виступаючи у засобах масової інформації він позитивно впливає на формування громадської думки в Україні, духовне та військово-патріотичне виховання молоді. За активну громадську та наукову діяльність його обрано академіком Української Академії політичних наук та академіком Академії наук Вищої школи України.

Пам’ятаючи, що найпрактичнішою у стратегічному відношенні є добротна розроблена теорія, усе ж хочу наголосити: найшвидше і найбільш практично значимими та очевидними стають наукові праці, свідомо праксеологічно спрямовані і доведені до методичних розробок, конкретно визначених тренінгів, програм діяльності та їх (програм) реалізації. Напрацювання колишнього Науково-дослідного і методичного центру Соціально-психологічної служби та нинішнього Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України є цінними настільки, наскільки вони практично працюють і є результативними в діяльності фахівців військової сфери та тих, хто працює з допризивною молоддю, підготовкою населення до самозахисту та постійною готовністю всіх громадян України до захисту Вітчизни, з тими, хто вирішує проблеми адаптації до цивільного життя звільнених у запас військовослужбовців... Соціально-філософські та соціально-психологічні й загально-культурологічні дослідження індивідуально-особистісного буття людини в усіх сферах її діяльності потребують ретельного вивчення соціальних і культурно-історичних детермінант особистості, її духовності, їх джерел та змісту, соціальних механізмів формування і розвитку. Саме аналізу та дослідженню цих проблем присвячений збірник наукових праць Василя

Федоровича Баранівського «Філософія. Політологія. Освіта і культура. Військова справа» (К.: НАОУ, НДЦ ГП ЗСУ, 2005).

Важливо, що в збірнику є й розвідки, що торкаються проблем релігії, церкви та утвердження національної мови в Україні, становлення громадянського та правового суспільства, суспільного миру і соціальної злагоди. На сьогодні все більшої актуальності набувають питання демократичного цивільного контролю за кадровою політикою у Збройних Силах України, соціальним забезпеченням кадрової політики, інформаційно-психологічним захистом та протидією українофобії, пониженню українського в Україні. Аналіз проблем сучасного українського народознавства у військовій сфері, розробка філософсько-методологічних засад українознавства і національно-патріотичного виховання української військової інтелігенції, поданих у збірнику доктором філософських наук, професором Баранівським В.Ф., є вагомим доповненням до наукових напрацювань Науково-дослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України.

Професор Баранівський Василь Федорович є особистістю, з чітко вираженою громадянською та національно-патріотичною життєвою позицією. Усі свої праці, виступи він спрямовує на духовний, політичний, соціальний розвиток українського суспільства, Збройних Сил України.

У працях збірника розглянуто широкий спектр проблем від загальнофілософських до конкретних військово-соціологічних. Усі питання є значимими та актуальними як для сьогодення, так і для майбутнього розвитку суспільства, держави, війська. Найбільш актуальними, на наш погляд, є розглянуті в збірнику проблеми щодо духовності особистості, війська та суспільства в цілому, демократизації Збройних Сил, розвитку освіти та культури, патріотичного виховання та соціального забезпечення військовослужбовців.

Сподіваюсь, що ідеї, висновки та рекомендації, наведені в збірнику, плідно використовуватимуться керівниками військових колективів, органів з гуманітарних питань, науковцями, педагогами, слухачами та курсантами з метою усвідомлення та вирішення проблем розвитку українського війська, особистості у війську, що сприятиме підтриманню високого морально-психологічного стану, підвищенню авторитету та ефективності функціонування війська як інституту держави – гаранта цілісності та незалежності України.

Хочу побажати професору Баранівському Василю Федоровичу та його учням, науковим послідовникам подальших плідних творчих успіхів.

Володимир МУЛЯВА – генерал-майор Збройних Сил України, кандидат філософських наук

Частина 1

Історія та генеалогія роду. Дитинство та юнацькі роки. Початок військової кар'єри.

1. Походження прізвища та роду Баранівських (Барановських). Етимологія слова Баран.
2. Походження та розселення роду Баранівських (Барановських) на українських етнічних землях.
3. Дитинство. Юнацькі роки.
4. Початок військової кар'єри (до переїзду в Німеччину (НДР) після Омська, 1967 рік).

1. Походження прізвища та роду Баранівських (Барановських). Етимологія слова Баран.

Давно відомо, що ім'я людини впливає на самосвідомість та поведінку людини. Є ціла система рекомендацій стосовно того чого слід чекати якщо назвати дитину тим чи іншим іменем. Ім'я Василь має грецьке походження, прийшло на наші землі разом з християнством, в перекладі означає «царственний». Відповідно є ціла система і прізвищ та історій їх походження. Часто, саме прізвище дозволяє визначити походження людини, її національність, очікувану поведінку. Іноді з різних причин своє первісне прізвище приховують. А буває як в тому анекдоті: Запитують одного єврея «Як твоє прізвище?» Відповідає – «Сахаров», «...а точніше?» – «Сахаровський!», «...а ще точніше?» – «Цукерман!».

ЕТИМОН – етимон (від грец. ἔτιμον – істина) – первісна форма або значення слова.

Спробуємо в'яснити походження, первісну форму та значення слова «баран». В українській мові це слово є будцім-то невмотивованим, випадковим у назві відомої всім тварини. А тому звернемося до так званої мовної плазми (Плазма (від грецького πλάσμα – виліплене, оформлене), з відкриттям якої стало легко визначати мотивацію непохідних слів. У найпростіших випадках української мови, а таких більшість, достатньо прочитати українське слово арабською, правильно вибравши напрямок читання. Майже завжди ми отримуємо безперечне і однозначне етимологічне рішення. Ця безперечність впливає як з самого змісту арабського еквівалента,

так і контексту цілої мережі подібних рішень, отриманих однотипністю методу. Етимологію слова баран – (арабською – бар'ан) "безневинний" слід вважати правильною і безальтернативною не тільки тому що «баран» є символом невинності у всіх відомих культурах, де знають цю тварину, не тільки тому що всі слова етимологізуються подібним же чином, але й тому, що його синонім «овен» (звідки – вівця) відповідає тій же семантиці "безневинний", тому складається з негативної частки А (О) і арабського «вейн» – "вина" (звідки й українське – вина). Та ж семантика прихована і в слові агнець (ягня) : від додавання заперечення А і арабського гина: йат (гна: йец) "вина, гріх, злочин". При цьому жодне з цих слів не може вважатися запозиченням, оскільки в арабській мові барани, вівці і ягнята називаються інакше. Має бути зрозумілим, що однозначна мотивація всіх цих слів не може бути випадкова. Коли, наприклад, фахівці з санскриту кажуть що українське слово вівця походить від санскр. авіка, то питання треба ставити про кваліфікацію фахівця – він не замислюється взагалі щодо мотивованості слів, оскільки не помічає, що в санскриті мотивації цьому слову немає. Комунікативне (відкрите) значення слова «баран» – це його здатність викликати у свідомості образ барана, а приховане, мотивуюче значення слова «баран» – це ідея невинності, виражена арабським коренем барі'а "бути безневинним". Якби не арабська мова, в якій відповідні корені несуть ці ж, але комунікативні, очевидні значення, нам не вдалося б ніколи виявити етимомом – приховане значення цього українського слова.

Наведемо ще одне пояснення етимології слова «баран». Походить від праслов'янського *baran*, від котрого в тому числі вийшли: давньоруське *баран*, укр., рос. *баран*, сербохорв. *баран*, давньочеське *baran*, *beran*, чеське *beran*, словацькою. *baran*, польськ. *baran*, ст.- калюж. *boran*, н.- калюж. *baran*. Порівнюють з грец. βάριον πρόβατον, βάρηχοι ἄρνες (Гесихій), алб. *berri* "вівця, дрібна худоба", *bari* м. "пастух". Згідно Г. Майєру (Alb. Wb. 33), Бернекер (1, 43 і сл.) і Мейє (RS 2, 69 і сл.), це давнє альпійське слово, поширене також у північноіталійських говорах: міланський – *bera*, енгадінський – *bar* тощо. Походить з підзивного оклику *ber* (див. Іюль, LKU 242 і сл. ; Чабей, Glotta 25, 50 і словник Рольфе, Zforn Ph 45, 672); Коржінек (LF 58, 430) та вказує на зазивання *брр-рос*, в укр.– *бір*. Порівняйте також руське кликання для овець: *бар-бар*, *бир-бир* (Даль). Тут використано дані етимологічного словника російської мови Макса Фасмера, що належить до числа авторитетних етимологічних словників нашого часу.

Невірним вважається припущення про запозичення терміну з тат. *bärän* "ягня" (Мі. ТЕІ., Доп. 2, 83) (Дмитрієв, Лексікогр. зб., 3, 1958, с. 18 - 19. - Т.),

яке саме, скоріше, запозичено з руського (українського).

Володар прізвища Баран, Баранович (Барановський, Баранівський) по праву може пишатися своїми предками, відомості про яких містяться в різних документах, що підтверджують поважний слід, залишений ними в історії України – Руси і не тільки.

За першою гіпотезою, дане прізвище утворено від мирського імені Баран, яке було відомо з документів XIII-го століття. Справа в тому, що до введення християнства, в історії нашого народу наречення дитини ім'ям, що представляє собою назву тварин, птахів, риб або рослини, було дуже поширеною традицією. Це відповідало тогочасним уявленням людини про світ. Зокрема, прізвища Тур, Вовк, Ведмідь вважаються найстаршими з цієї групи. Є всі підстави вважати, що й прізвище Баран слід віднести до неї. Як правило родини несли такі самоназви як прізвиська з часів ще докнязівської доби, аж поки вони не стали прізвищами.

Давня людина, що жила за законами природи, сама уявляла себе її частиною. Даючи немовляті такі імена, як, наприклад, Вовк, Білка, Соловей, Калина, Баран, Карась тощо, батьки хотіли, щоб природа сприймала дитину як свою, щоб до неї перейшли ті корисні якості, якими наділений обраний представник тваринного або рослинного світу.

Відомо, що баран здавна вважався уособленням чоловічої сили. За старих часів вірили, що кров барана передає людині життєву силу тварини.

За іншою версією, прізвище Баранович, Баранов(ський) походить від прізвиська Баран. Можливо, його отримала вперта і незговірлива людина. Відомо також, що в різних діалектах і говорах руської мови слово «баран» мало багато значень. Так називали древнє стінобитне знаряддя, своєрідний таран; носовий та кормовий стояк судна у поморів; рід саней для спуску канатів; всувну пічну в'юшку; колодязний ворот; підвісний глиняний рукомийник. Точно сказати, яке з цих значень лягло в основу прізвиська, а потім і прізвища, в даний час не видається можливим.

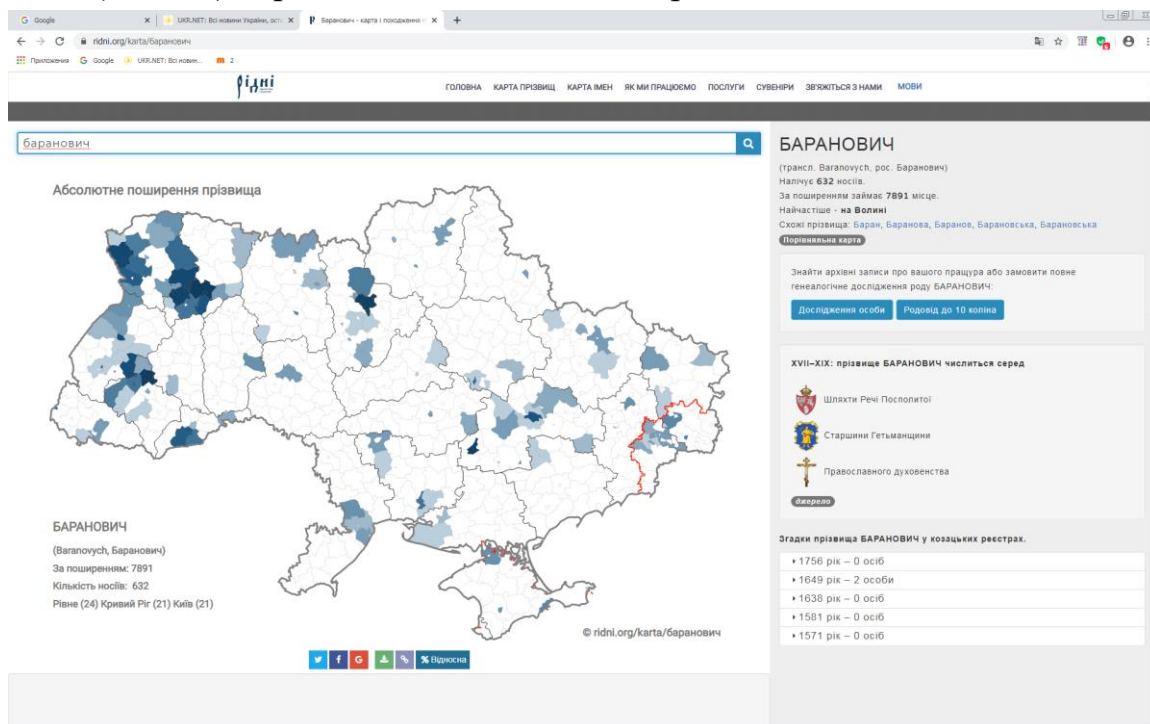
Вже як прізвище, назва Баран було поширене на теренах українських земель та за їх межами. Так у «Словнику давньоруських власних імен» Тупикова називаються прізвища: Івашко Баран, селянин Заборовського пог. 1495; Івашко Боран, вортник в Івангороді, † 1498; Олексейко Боран, селянин Которського пог. +1498; Івашко Баран Фомін син Мікітській людина Єсипова, поміщик Врудського пог. (Івангородець, служила людина), 1500; Баран Павлов, * Ф * Ст'янін, С.В. † 1557; Матись Баран, кременецький міщанин; Баран Несторов, Любомльський селянин, † 1564; Хведор Баранко, панський селянин, † 1565; Баран, кам'янецький міщанин, 1565; Андрій Баран, кам'янецький

міщанин, 1565; Дацко Баран, селянин, зап. † 1633; «Карпик Назарова син, прізвисько Баран, коваль», Усольський селянин, † 1642; Федотко Баран, Ленський служилий чоловік, 1646; Іван Баран, козак Новгорода-Сіверського, 1654; Мисько Баран, селянин, зап. † 1663; Хвилон Баран, овруцький селянин, 1683; «Єсенейков син Баран», донський козак, 1685.

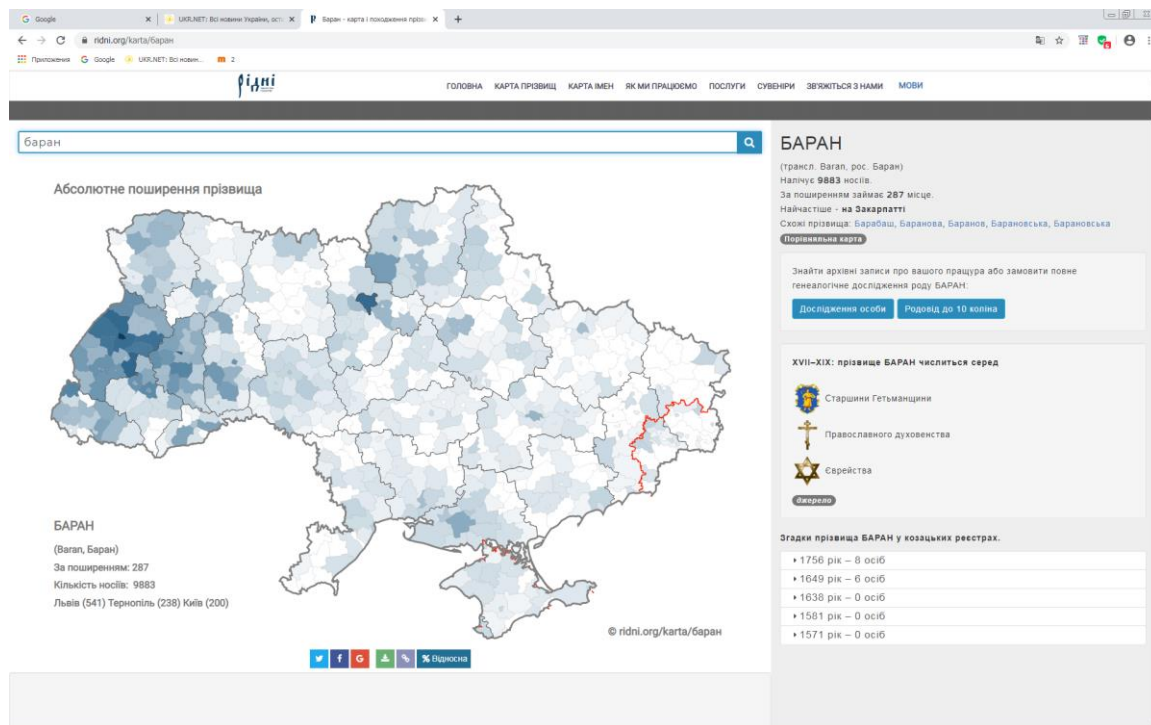
Уже в XV-XVI століттях на Русі починають зміцнюватися і передаватися з покоління в покоління прізвища, що позначають приналежність людини до конкретної сім'ї. Це були присвійні прикметники з суфіксами -ович / -ев, -ін, що спочатку вказують на прізвисько батька. Таким чином, нащадки людини, на ймення Баран, отримали згодом прізвище Баранов(-ич; -ський).

Але, слід відзначити, що й до нашого часу чимало з наших співгромадян зберегли своє первинне прізвище Баран.

Важливо підкреслити, що питання походження прізвища ніяк не співпадає з питанням щодо етнічної приналежності її носія. З часів засилля Речі Посполитої та Російської імперії на теренах України відбувається певне «перетягування ковдри» поляками, росіянами, а ще й татаро-монгольським елементом на свою користь. Сучасні ж правдиві українські науковці (В. Баран та ін.), також і російські (Б. Рибаків) на підставі глибокого історичного аналізу обґрунтували, що на теренах сучасної України споконвіків проживали слов'яни (древляни в місцях походження Барановських (Баранівських), які не мають прямого відношення до сучасних поляків чи росіян і є самодостатнім народом (нацією). Про це ми скажемо в цій праці дещо пізніше.

Інформація про кількість та розміщення людей з прізвищем Барановичі та Барани в Україні (2011 рік)

Однією з сучасних версій походження прізвища Барановський (Баранівський) є й така. Це прізвище в 60% випадків має польське походження і походить або з самої Польщі, або з країн, що межують з нею (Україна, Білорусія). Майже всі представники таких прізвищ належали до польської шляхти. У 10% носій такого прізвища може бути нащадком древнього руського княжого або боярського роду. У обох випадках прізвище вказує, як правило, на місце, де жили далекі предки людини, чи на те місто або село, звідки, відносно до легенд, походить цей рід, але може походити і від імені далекого предка людини. Крім того, в 30% випадків таке прізвище було отримане предком священнослужителем, коли він випускався з семінарії. У цих випадках прізвище давалося з волі керівництва училища і могло бути утворене від назви місцевості, церковного свята, імені святого (див. Вікіпедію).

Щодо цієї версії слід мати на увазі, що українці (руси) декілька століть перебували під владою Польщі. Польща весь час проводила політику «полонізації» щодо наших людей з метою закріпити своє панування на їх території. Для цього здійснювали «окатоличення», через привілейоване надання шляхетських звань, привілеїв тощо. Такі люди автоматично в Речі Посполитій та Польщі писались поляками. Серед них було немало й Барановських. Очевидно, що і сьогодні серед поляків є велика кількість людей котрі в попередніх поколіннях мали руське (українське) етнічне походження.

Є достовірна інформація й про те, що прізвище Барановський зустрічається на територіях Росії та інших країн ближнього зарубіжжя. На теренах Московії у наявних старовинних розписках люди з цим прізвищем

належали до стану аристократії зі слов'янського (руського) володимирського духовенства в XVIII–XIX століттях, мали хорошу владу і почесні. Найдавніші згадки прізвища можна почерпнути в реєстрі перепису Московського царства в часи Івана Грозного. У правителя зберігався певний список шанованих і милозвучних прізвищ, які давалися придворним в разі особливої прихильності або заохочення (Вікіпедія).

Нескладно обґрунтувати, що особи з прізвищем Барановський поза межами нинішньої України, особливо на території Росії – це вихідці з українських земель, які за різних причин мігрували в інші краї. Як правило, українці (руські люди) несли в Московію та інші країни нашу культуру, мову, освіту, релігію, медицину тощо.

2. Походження та розселення роду Баранівських(Барановських) на українських етнічних землях.

Поза сумнівом, рід Баранів – Баранівських (Барановських) походить з прадавніх древлянських, руських часів, оскільки населення нашого краю історично не піддалося значним переміщенням та змішенням з іншими племенами чи народами. Цьому допомогли геополітичне положення краю та миролюбний, осілий спосіб життя древлян-русичів, які ніколи не зазіхали на чужі землі.

Тому не випадковим, а закономірним є те, що саме на Поліссі з давніх часів є багато містечок, сіл, хуторів з назвою Баранівка, Барани тощо. Логічною та переконливою є думка, що саме за ім'ям людей з прізвищем Баран чи Баранівський й отримували назву ці населені пункти. Так, наприклад, в селі Баранівка, що нині входить до складу Пиріжківської сільської ради Малинського району в 1595 – 1610 роках в своєму маєтку проживав пан Баран. Після закінчення Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького майже всі жителі містечка були винищені поляками чи повтікали за Дніпро. Відомий історик В. Антонович брав участь в розкопках біля Баранівки більше 40 давньоруських курганів. Очевидно, що наявність курганів, свідчить про стародавні корені жителів цієї місцевості. У 1887 році в Баранівці налічувалося 925 жителів. Діяли церква, магазин, лавка. На початку XX ст. в селі діяли 3 водяних млини. До 1923 року Баранівка – в складі Малинської волості Радомисльського повіту [1].

В селі Барвінки (Малинський район) й нині є вулиця з місцевою назвою «Баранівка», був хутір Баранів на полях тощо. (Відомо, що Баранівські, які

отримували землю на вільних землях навколо шляхетського селища Чоповичі, приїзжали з Овруча, одружувались з місцевими панянками, заводили сім'ї та ставали чопівцями).

Ще з часів Київської Русі роди, що проживали на її північно-західних рубежах відігравали важливу роль в розбудові та охороні державних кордонів, у військових походах тощо. Багато з представників цих родів отримали статус бояр та титул дворянства. До таких родів належали й Барани, Барановичі, Баранівські.

В період входження наших земель до Великого князівства литовського та Речі Посполитої литовська та польська влада вимушена була визнати заслуги та дворянські привілеї наших предків, а потім ще й продовжити їх заохочення новими шляхетськими званнями та привілеями за особливі заслуги у зміцненні литовської та польської державності.

Звідси ми й маємо офіційну інформацію з різних джерел тих часів про надання чи підтвердження певних привілеїв чи нагород представникам таких родів як: Баранівські, Беги, Болсуновські, Білоцькі, Васьковські, Верповські, Волковські, Виговські, Гаєвські, Гошовські, Дідковські, Закусили, Каленські, Кобилінські, Кончаковські, Коркушки, Костюшковські, Левківські, Макаревичі, Меленевські, Невмерицькі, Недашківські, Пашинські, Сингаївські, Толкачі, Ущаровські, Ходаківські, Чопівські, Шваби та інші.

Родоначальник Барановських – Барановичь (пізніше Барановській). Ім'я не відоме. Право на володіння землями підтверджене листами князя Олелька Володимировича (біля 1454 г.), Сімеона Олельковича (1454-1461 рр.), великого князя Казимира (1467 р.). Одним із відомих в історії родоначальників Барановських був Тимош Барановській, боярин литовського князя Вітольда. (Йому була дана Жалованная грамота короля Сигизмунда I, подтверждающая на основании, заявленных ему, болѣе древних документов, землянину, Тимошу Барановскому право на владѣніе землями: Задановскою, Барановскою и остовомъ Зелезницкимъ, подъ условіемъ служить съ этихъ земель службу конную земскую на равнѣ съ другими землянами. 1531, Іюня, 17. Книга гродская овруцкая записовая и поточная, № 3211, годъ 1683-1684; листъ 591 на обор.) [2].

Слід визнати значний польський вплив на становлення шляхетських традицій серед українських родів в часи Речі Посполитої. Також відомо, що свої привілеї українські роди відвойовували у польської влади шляхом постійної, жорсткої, часом кривавої боротьби. Під час литовсько-польського панування українці понесли значні втрати. Багато шляхетних родів під тиском окупаційної влади приймали католицизм, ополячувались і з часом повністю

розчинились у чужому середовищі. Щодо Баранівських, то вони, за окремими випадками, міцно трималися православ'я та усвідомлювали себе руськими людьми (українцями).

Офіційний шляхетський та дворянський герб роду Баранівських (Барановських) – герб Лодзя (Ладья), до якого належить мій батько та мати (по лінії матері) та їх предки з Овруцької шляхти.

Деякі Барановські (Баранівські) належали до гербів Остоя, Гоздава та Одровондж [3].

В сучасній Вікіпедії – Вільній енциклопедії записано, що Баранівські (також Барановські) — стародавній український, білоруський та польський рід, представники якого зробили значний вклад у розвиток суспільств Східної Європи і східнослов'янського світу. Рід має глибоке автохронне слов'янське походження. Барановські українського походження переважно походять з території історичних древлян. Слов'янське та древлянське походження Баранівських (Барановських) обґрунтовано в фундаментальних працях російського (радянського) дослідника Б. Рібакова, в праці "Давні слов'яни" видатного українського історика та археолога В. Барана та в дослідженнях інших науковців.

Сучасні дослідники В. Барановський (перший віце-президент МГО «Земляцтво Житомир'ян»), уродженець с. Гошева та дослідниця О. Джурик вважають, що рід Барановських відповідно записів в архівних документах простежує своє коріння із (≈1454 року). (Див. монографію «Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність / за заг. ред. В.Ф. Баранівського. К.: Вид-во ТОВ «Альфа-ПК», 2020). 240 с.». В цій же праці О. Джурик на підставі архівних документів обґрунтовує, що саме в той час шляхтич СТЕФАНЬ АНДРЕЕВИЧЬ (1518 – перша згадка), а за ним МЕЛЕШКО ИЛИ ОЛЕШКО (1560) та ін. на підставі грамот князів литовських та королів польських підтвердили свої шляхетські звання та права, отримали та передавали в спадок землі в селі Гошів, Овруцького повіту.

В Державному архіві Житомирської області зберігаються шістнадцять справ про дворянське походження Барановських, але про околичну шляхту – тільки дві (це справа № 718 ф. 146 оп. 1 та справа № 712 ф. 146 оп. 1).

В справі № 718 знаходиться два родоводи. Другий родовід – від Стефана Андрійовича ... Наш рід – прямі потомки Стефана Андрійовича. В справі № 718 – дві тисячі двісті двадцять три сторінки. Основна частина документів – це дворянство Барановських із Гошова і невеличкої чопівської гілки від «гошовського дерева».

Родоначальник нашої гілки Барановських – Барановичь (на литовський манер) Стефанъ Андреевъ (самий перший нам відомий). Право на володіння землями підтверджене листами князя Олелька Володимировича (біля 1454 г.), Сімеона Олельковича (1454-1461 рр.), великого князя Казимира (1467 р.).

В числі інших доказів наведемо виписки з архіву про передачу земель у власність Тимофію Барановському: «Привилегия от короля польского Сигизмунда II жителю Овруцкого повета Тимофею Барановскому и его наследникам на задановскую барановскую землю и остров Зелезники, в Овруцком повете состоящие, подтверждающее права и привилегия оному ж Тимофею Барановскому и его наследникам принадлежащие, года 1531, числа 17, индикта 4 в Кракове данная, года 1646, генваря 25 в Овруцком городе явленная, а по сгоревших в древних городских овруцких актах мурованных церквах 1-й Святого Василия, 2-й в монастыре Успения Богородицы, вторично в 1634 году августа 9 в овруцких, и 1773 октября 23 в житомирских городских актах явленная [4]».

Родовий герб роду Барановських «ладья» як і дворянський титул підтверджується з 1853 року «Постановою Правительствующего сената Росії».

РОДОСЛОВНАЯ РОДА БАРАНОВСКИХЪ (≈1454)

(Згідно обґрунтування О.В. Джурик).

1.

СТЕФАНЪ АНДРЕЕВИЧЪ (1518-перша згадка)

2.

МЕЛЕШКО ИЛИ ОЛЕШКО (что значит АЛЕКСАНДР)(1560)

3.

БОГДАНЪ

4.

ЛЕОНЪ

5.

СЕМЕНЪ

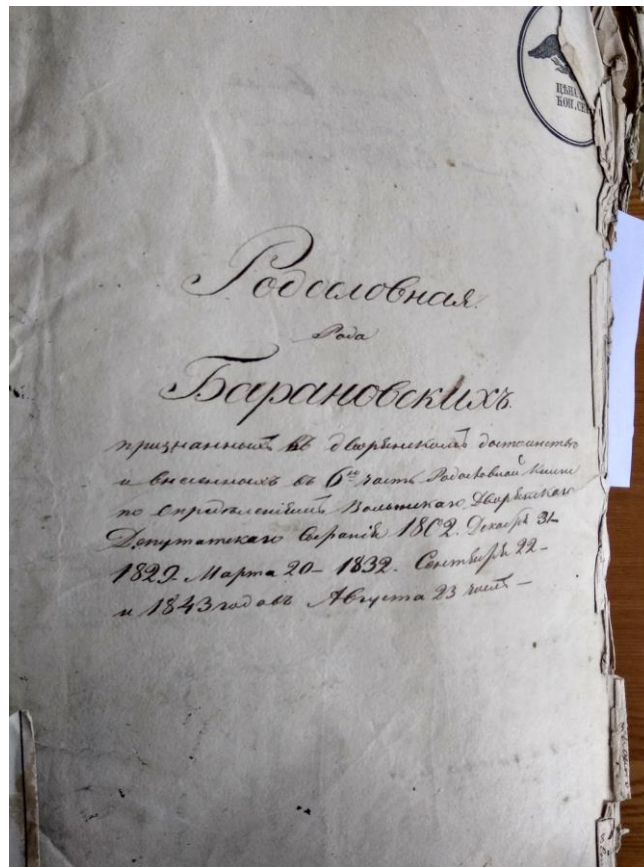
8.

ИВАНЪ (1729)

94.

ИВАНЪ

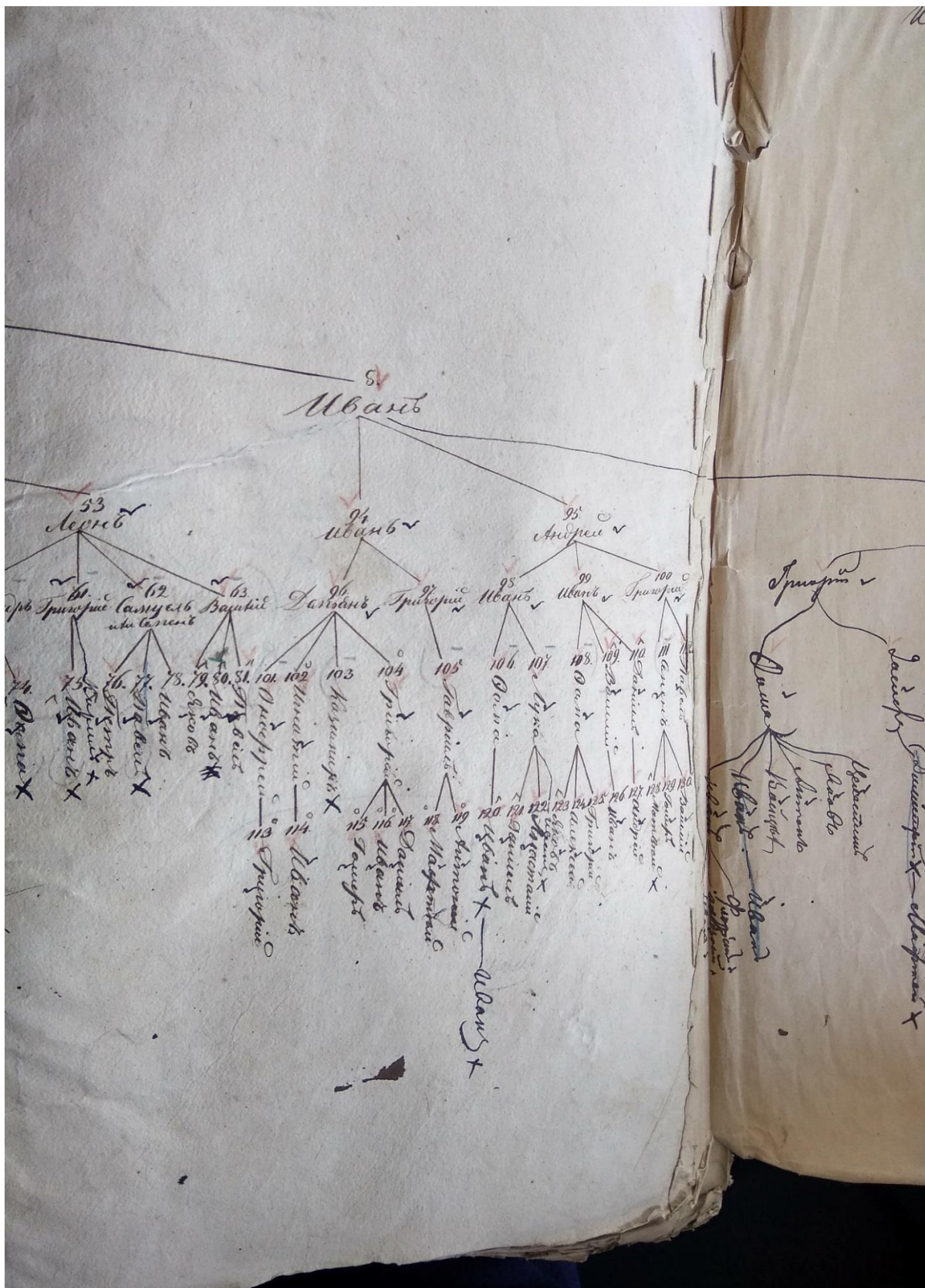
96.
ДЕМ'ЯНЬ (1765)
102.
ИГНАТИЙ (20 декабря 1799)
114.
ИВАНЬ (21 марта 1831)
СТЕФАНЬ (28 октября 1850) (затверджений Герольдією Сенату «31
Января 1884 г. № 527»)
(продід ОЛЕНИ ВІТАЛІЇВНИ ДЖУРИК та професора ВАСИЛЯ
ФЕДОРОВИЧА БАРАНІВСЬКОГО)

Наведені далі схеми з Родоводом Барановських (Баранівських) є серйозними документами щодо подальшого поглибленого та детального вивчення всіх гілок Роду Барановських (Баранівських) незалежно від місця їх проживання та розселення.

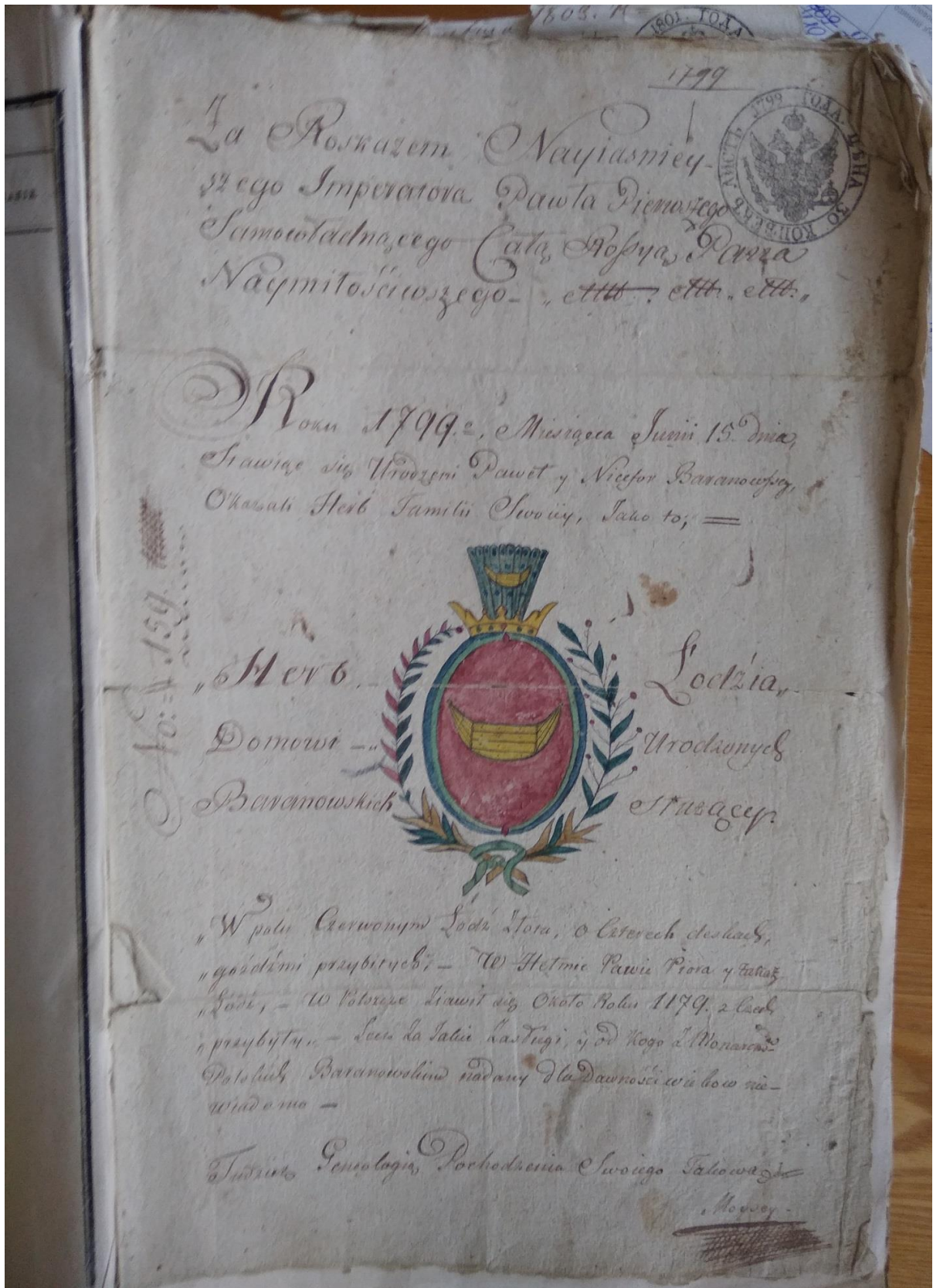
Така робота чекає ще на нових дослідників. Найперше, це має викликати зацікавленість людей, які прямо чи опосередковано пов'язані з прізвищем та Родом Барановських (Баранівських).

Це питання самоповаги, родинної честі та гідності цих людей.

«Родословная рода Барановскихъ» (на 1843 рік)

...ИВАНЪ – ИВАНЪ – ДЕМЬЯНЪ – ИГНАТИЙ - ИВАНЪ

Герб роду Барановських зі справи № 712 фонду 146 опису 1 ДАЖО. В Російській імперії відомий з 1799 року, затверджений Герольдією Сенату в 1850 році. Але наші предки володіли цим гербом ще з часів Великого Князівства Литовського.

Вбачається, що наведена версія є найбільш вірогідною також щодо походження і моїх предків Баранівських. З розповідей матері Баранівської (Філоненко, по матері Баранівська) Ольги Феодосівни та сестри батька Ольги мій дід Василь Андрійович Баранівський (помер в кінці 1946 року) переїхав на вільні землі села Чопович (нині села Барвінки) з-під Овруча. А це могло бути тільки село Гошів з хутором (10 км. від Овруча), де й нині біля 80 відсотків жителів – Барановські, в чому я особисто переконався під час поїздки в Гошів та Овруч в березні 2015 року та за матеріалами Житомирського обласного державного архіву. Гошовські, які за твердженням відомого дослідника В. Антоновича, є гілкою від Барановських, в часи Речі Посполитої прийняли католицьку (греко-католицьку) віру, та, вірогідно, з входженням поліських земель до Російської імперії емігрували в райони нинішнього українського карпатського регіону.

The screenshot shows the website ridni.org/karta/барановський. The main content includes a map of Ukraine titled "Абсолютне поширення прізвища" (Absolute distribution of the surname) and a sidebar with the following information:

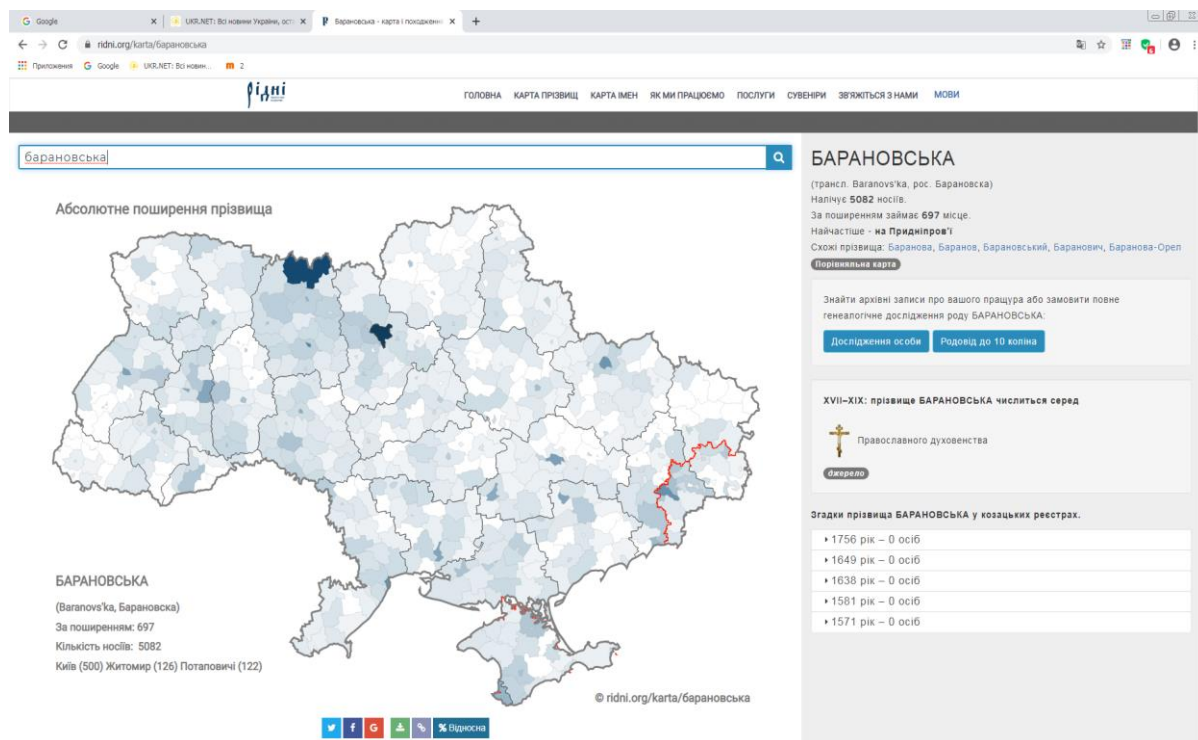
БАРАНОВСЬКИЙ
(трансл. Baranov's'kyi, рос. Барановский)
Налічує **4242** носіїв.
За поширенням займає **892** місце.
Найчастіше - на **Придніпров'ї**
Схожі прізвища: Баранова, Баранов, Барановська, Барановська, Барановська

ХVII–XIX: прізвище БАРАНОВСЬКИЙ числиться серед

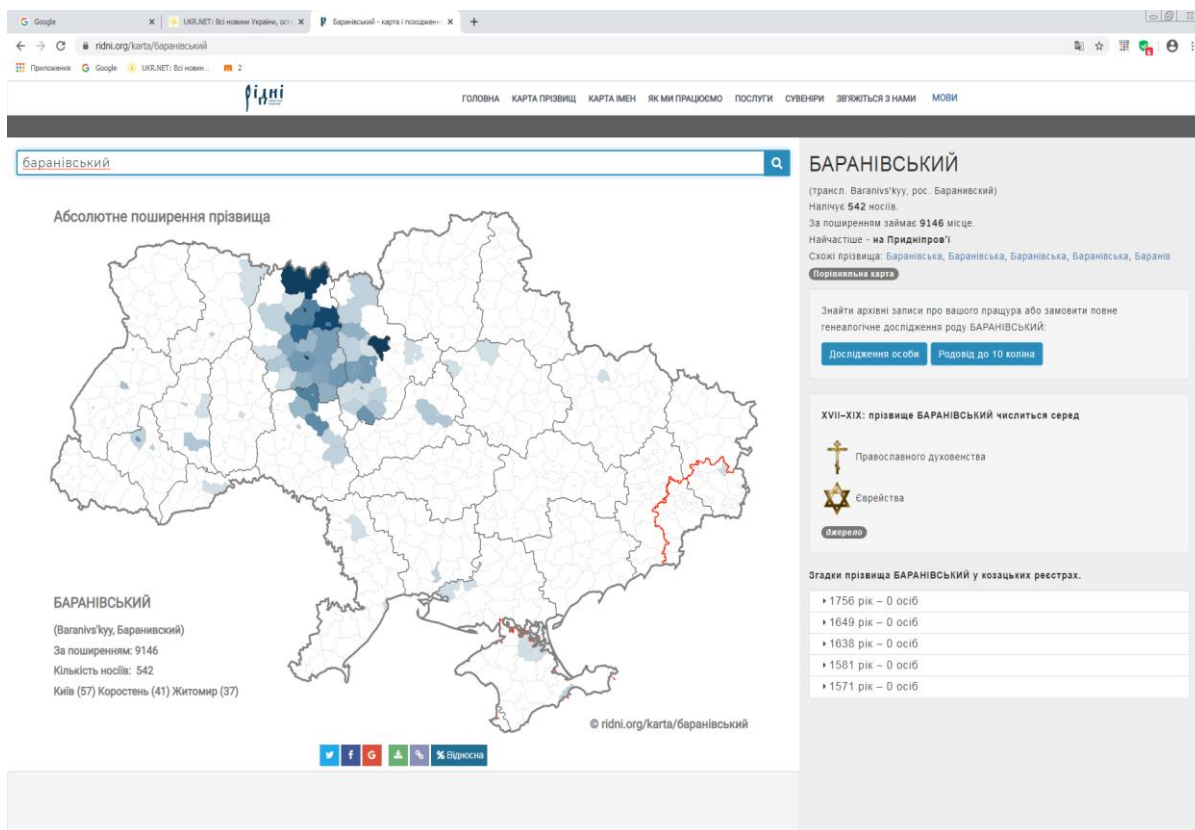
- Шляхти Речі Посполитої
- Старшини Гетьманщини
- Православного духовенства
- Серейства

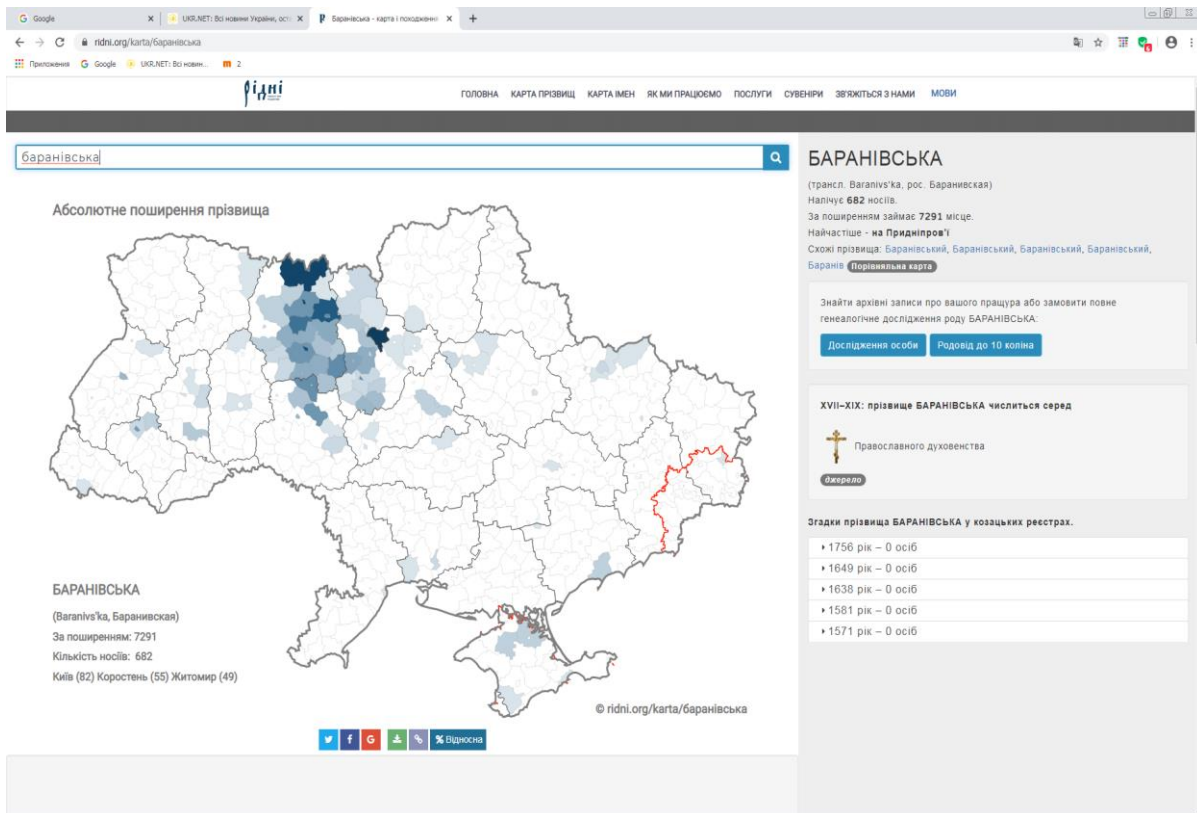
Згадки прізвища БАРАНОВСЬКИЙ у козацьких реєстрах.

• 1756 рік – 0 осіб
• 1649 рік – 1 особа
• 1638 рік – 0 осіб
• 1581 рік – 0 осіб
• 1571 рік – 0 осіб

Поширення людей з прізвищем Барановський (Барановська) на теренах України в сучасних умовах (2011 рік).

Поширення людей з прізвищем Баранівський (Баранівська) на теренах України в сучасних умовах (2011 рік).

Як видно з наведених вище даних щодо розселення Барановських (Баранівських) на теренах України, більшість з них проживає в Житомирській області, але значна частина роз'їхалась по всій Україні та й за кордон. З Гошева основні переміщення відбувалися в найближчі села Овруччини (про це свідчать записи в метричних книгах сіл Овруччини). Головна лінія переселення йшла до Києва через Лугини, Коростень, Чоповичі, Малин тощо.

Складні процеси переселення Овруцької шляхти відбувалися, зокрема, в XVII-XIX століттях. Дослідник Є. Чернецький, повідомляє, що на територію Васильківського повіту Київської губернії прибула жити численна група української шляхти з Заушшя на Овруччині. Це, зокрема, Барановські, Болсунівські, Виговські, Дідковські, Закусили, Каленські, Кобилянські, Чопівські [5, с.68]. На просторах Білоцерківського степу мешкало близько 70 православних родів. Ще близько 100 родів православної шляхти проживали в північно-західній частині Васильківського повіту [5; 6]. Чимало Барановських (Баранівських) переїхали жити в сусідню Білорусь.

Аналіз архівних документів та родинних зв'язків також показав, що всі роди Баранівських, що є нині в Чоповицькому регіоні, переїхали в свій час з Овруччини. Про це свідчить моя робота в Житомирському держ. обласному

архіві (ДАЖО) (де зберігаються справи, метричні книги з 1874 р. Свято-Троїцької церкви села Чоповичі, церкви Гошева тощо). Також разом з дружиною Оленою працювали в Центральному державному історичному архіві України (ЦДІАК України), м. Київ, 2018 рік. В ЦДІАК України, зокрема, зберігаються справи, метричні книги 1835-1874 рр та сповідні розписи 1806-1909 рр Свято-Троїцької церкви села Чоповичі. В ДАЖО я працював у зв'язку з вивченням свого особистого родоводу. В 2016 році я видав книгу «Родовід БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА та його близьких родичів, підготовлений ним та завершений 28 березня 2016 року. – К.: Видавництво «Леся», 2016. – 219 с.». В ЦДІАК я працював у зв'язку з вивченням родоводу відомого земляка Феценко-Чопівського Івана Адріановича. При цьому я звертав також особливу увагу на динаміку прояву в Чоповичах роду Баранівських, а також Чопівських, Філоненків та інших.

ЦДІАК: Дані про дворян Барановських, що виявлені в метричних книгах Свято-Троїцької церкви с. Чопович (тих років, що виявились доступні нам для отримання та розгляду). (Подається в редакції з метричних книг, ЦДІАК України).

Народження:

1835. 14.06. Юліанія, дочь дворян Івана і Тересси Барановских

1837. 09.02. Никіфор, син дворян Ігнація і Ірини Барановских

1837. 06.10. Фома, син дворян Якова і Фекли Барановских

1837. 28.10. Анастасія, дочь дворян Івана і Фекли Барановских

1839. 12.12. Юлянія, дочь дворян Григорія і Олександри Барановских

1839. 12.12. Матфтей, син дворян Ігнатія і Ірини Банановских

1840. 22.10. Анастасія, дочь дворян Лаврентія і Агафеї Філоненко-

Чоповских

Восприемники: дворяне Йосифь Барановский с Ксенией Чоповской

1858.19.10. Деонисий, син дворян Матосій Гаврилов Барановский і Марина Івановна

1858.09.12. Даниил, син дворян Феодосий Іванович Барановский і Анна Семеновна

1861.30.01.Тетьяна, дочь дворян Феодосія Івановича Барановского і Анни Семеновни

1861.08.02. Захарій, син дворян Іван Григорьевич Барановский і Ульяна Яковлевна

1861.07.04. Ірина, дочь дворян Івана Івановича Барановского і Євдокії Матвеевної

1861.07.10. Палагея, дочь дворян Семена Ігнатієвича Барановского і

Єкатери́ни Григорієвни

1861. 25.12. Стефан, син дворян Данііл Григорович Барановский і Юстина Йосифова

1862.21.07. Восприемник – дворянин Андрей Іванович Барановский

1886.08.11., син дворян Михаїла Антипієва Барановского і Юстини Гавриліві

1838.08.05. Бракосочетание: дворяне Григорий Гаврилюк Барановский с Александрою Чоповскою (із Чопович).

Бракосочетание: 1858. 18.06. дворяне Іван Іванович Барановский і Явдоха Матвеєва Чоповская (2-й брак).

1886.21.04. Бракосочетание: дворяне с Чепович Даниил Григорьевич Барановский (2-м браком) і дворянка Григория Фещенко-Чоповского жена Мария (2-м браком).

Як бачимо, всі Барановські тих часів писалися дворянами та одружувалися на чоповських дворянках.

Мої батько та мати: Баранівський Федір Васильович та Баранівська (Філоненко) Ольга Феодосіївна – селяни, міщани (а раніше дворяни) за походженням, все життя працювали на землі, виростили шестеро дітей (народили 8, двоє померли під час голодомору). Діди та прадіди також обробляли землю, мали свої земельні та лісові угіддя на Житомирщині, займались бондарством, землеробством, з давніх часів мали дворянське походження, що підтверджено архівними документами.

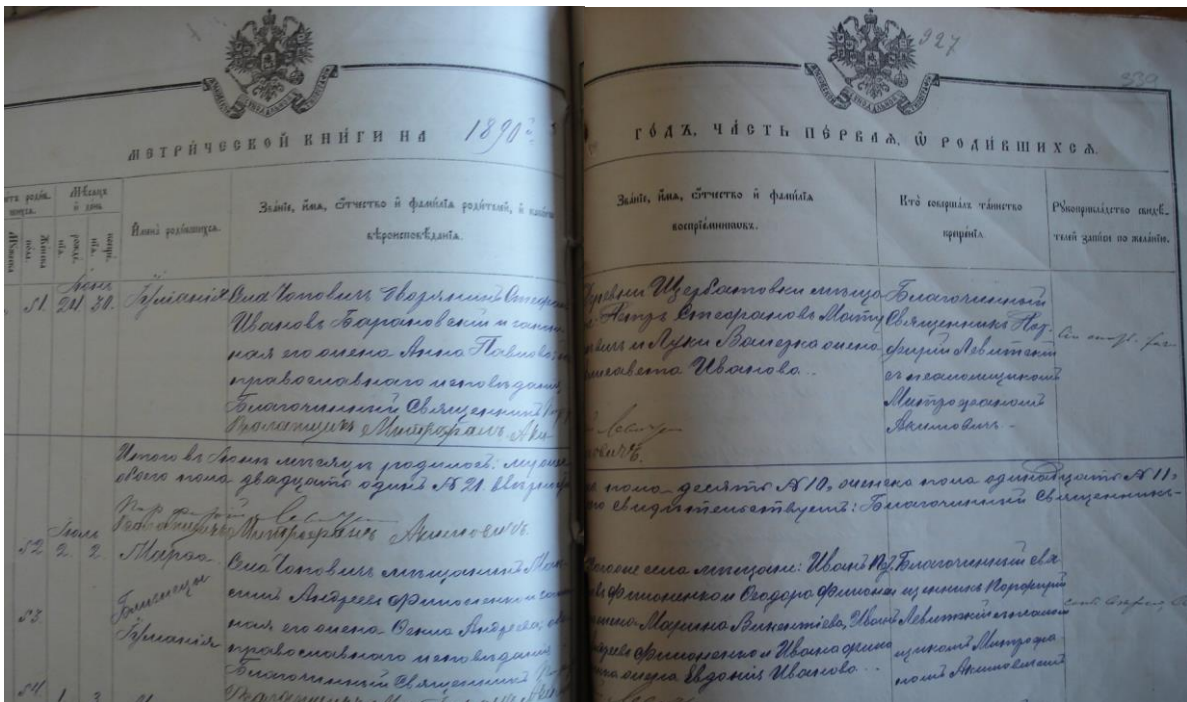
Відомості про батьків: мати – Баранівська Ольга Федосівна (14 (хрещена – 15).05.1910 – 19.06.1984) походила з родини міщан (згідно метричної книги Житомирського обл. держ. архіву № 1/77/1686 – 1910) с. Чоповичі Радомишельського уїзду Волинської губернії) Філоненко Федосія Даниловича (1882-1966) та Філоненко (Баранівської) Уляни Степанівни (1880–03.05.1963). Хрещені батьки матері: міщанин Василь Степанович Баранівський та дочка Гаврила Філоненка Степанида – дівиця.

**Батьки: Баранівський Федір Васильович та Баранівська (Філоненко)
Ольга Федосівна**

Із архівів м. Житомира відомо, що моя бабуся п. Уляна була дворянського походження. Її батьки: Баранівський Степан та Баранівська Ганна проживали на околиці с. Чоповичі (зараз с. Барвінки), де проживали Вересняки (місцева назва родини).

Пан Степан мав землі та займався бондарством – виробляв вози для коней, волів, колеса тощо. Степан та Ганна виростили 8 дочок: Уляна, Марія (с. Чоповичі), Ярина (с. Щербатівка), Марфа (Білорусія), Фекла (с. Чоповичі), Євдокія (?), Параска (?), Олена Щукіна (Брановська) (м. Клавдієве), мала сина Петра та дочку Марію (п'ятеро дітей померли від голоду), онуків Олену та Тетяну – проживають в Києві). 6 синів прадіда Степана: Кирил (хрещений батько моєї тітки та хрещеної матері Параски (Парфенії, Єлїконїди – по церковному. Параска майже все життя перебувала як монашка, схимниця в Покровському монастирі Києва, померла в 2013 році), Василь, Григорій, Іван (Іоан) (помер дитиною), Федось (помер дитиною), Олексій.

Витяг з копії метричної книги Свято -Троїцької церкви с. Чопович із записом №1 про народження дворянки Уляни Барановської (моєї бабусі).

Мій батько Баранівський Федір Васильович походив з родини міщан (згідно метричної книги Житомирського обл. держ. архіву № 1/77/1606 – 1900) с. Чоповичі Малинської волості Радомишельського уїзду Волинської губернії), народився 22. 04. 1900. Охрещений 23.04. 1900 в Троїцькій церкві Чопович. Помер 05.02.1946 р. Походив з родини міщан (дворян) Баранівського Василя Андрійовича (1873 р.н., помер в кінці 1946 року) та його дружини Степаниди Григорівни (Кіриченко, по матері – Прокопенко) – дворянки с. Чопович. Народилася 04. 11. 1878 р. – померла в 1947 році. За даними метричної книги, т. 2 (ДАЖО) її батьки: Кіриченко–Чопівський Григорій Михайлович, міщанин села Чопович та його дружина Ганна Павлівна. У Степаниди була сестра Горпина (сmt. Чоповичі), дядько Максим (називали «Турчук») та дв. брат Іван (називали «Зубрій», ст.Чоповичі). Син Івана – Прокопенко Володимир Іванович (нині покійний), відомий юрист, доктор юридичних наук, професор, академік АНВШ України в 1972 році підтримав мене під час вступу до Київського держ. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. Вступ до університету суттєво вплинув на мій подальший науковий та освітянський шлях.

Василь Андрійович та Степанида Григорівна проживали в своїй оселі (нині адреса – село Барвінки, вул. Малинська, 82). В цій оселі (перебудованій) нині проживає їх правнук з сім'єю.

Василь Андрійович та Степанида Григорівна виростили 9 дітей: Федора

(мій батько), Івана (загинув на фронті під час звільнення від Польщі західноукраїнських земель, 1939), Параску, Лізу, Настю (діти – Надія, Дмитро, Володимир, Ольга), Марину (діти - Галина), Олександрю (діти – Марія, Іван), Ольгу (діти – Марія, Микола, Петро, Таня, Володимир, Ніна), Надію (померла в молодому віці).

Василь Андрійович мав землі та інше майно, котре було відібране радянською владою під час колективізації. З дружиною Степанидою вступати в колгосп відмовились. Як розповіла Надія Іванівна (їх онука), влада примусила Степаниду Григорівну носити на грудях дошку з надписом: «Она сопротивляется коллективизации». Як бачимо когось радянська влада виселяла, когось знищувала фізично, а інших прагнула знищити морально та психологічно.

Я вважаю незаперечним дворянське походження моїх батьків. По-перше, як вище вже було показано, всі хто мав прізвище Баранівські (Барановські) належали до дворян; по-друге, згідно метричних книг та логіки історичного процесу родинні корені моїх батьків дійсно виходять з дворянських родин так званої Овруцької шляхти.

Записи в метричних книгах щодо міщанського походження моїх батьків безпосередньо визначалися політикою Російської імперії кінця XIX – початку XX ст. щодо українців Поліського краю, суть якої полягала в запереченні заслуг та дворянських звань наших предків. Це стосувалось Баранівських, Маленівських, Чопівських, Ходаківських, Невмержицьких, Прокопенків та ін. [2]. Радянська влада заборонила й згадку про ці ознаки родоводів, а наші люди з такими прізвищами фактично довго переслідувались та принижувались.

1. Баранівка /ПодорожуємоМалинщиною <http://www.malyn.com.ua/MMaboutReg.htm> (дата звернення 18.07.2020).

2. Архив Юго-Западной России. Часть IV. Том 1. Акты о происхождении шляхетских родов в Юго-Западной России. Киев 1867).

3. Баранівські — Вікіпедія: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 18.07.2020).

4. Щоб не стати безбатченками. <http://www.hetman.tv/nomera/2013/2013-3-50/bezbatchesnyky.html> (дата звернення 18.07.2020).

5. Чернецький Є. Правобережна шляхта за російського панування (кінець XVIII — початок XX ст.). Джерела, структура стану, роди. Біла Церква: Вид. О. В. Пшонківський, 2007. 176 с.

6. Балущок В. Українська шляхта між польським та українським етносами// Балущок Василь/ Народна творчість та етнологія. –6/2007. – с.11-24.

7. ШЛЯХЕТСТВО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ. СТАРОВИННІ РОДИ ОВРУЦЬКОЇ ШЛЯХТИ : МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, 20-21 квітня 2018 року. / 2-ге видання, доповнене та допрацьоване // за ред. професора В.Ф. Баранівського. К.: Вид-во ТОВ «НПВ ІНТЕРСЕРВІС», 2019. 224с.

3. Дитинство. Юнацькі роки.

«Усі ми родом з дитинства» – від того який світ і які люди оточують нас на початку життя залежить наше духовне багатство чи бідність, моральна краса чи потворність. Так думав у спогадах про своє дитинство в повісті «Зачарована Десна» відомий українець Олександр Довженко. Я погоджуюсь з ним. Більш того, у своїй докторській дисертації «Соціальний механізм розвитку особистості», котру я захистив в 1996 році в Києві, мною був науково обґрунтований та підтверджений механізм впливу соціальних умов на формування духовності людини. Умови життя дитини в цьому механізмі відіграють висхідне значення. Звичайно, надалі на духовність людини впливає ще багато інших складових (елементів) так званого соціального механізму. З часом все більше поведінка особистості залежить від її суб'єктивної позиції, що сформувалася в процесі попереднього життя.

Знаємо, що все пізнається в порівнянні. Тому, перш ніж перейти до короткого опису історії генеалогії свого дитинства та духу поцікавився біографією деяких загальновідомих в Україні людей: земляків за походженням І.А. Феценко-Чопівського (праця «Додому є вороття»), Любомира Гузара («Три дороги: бесіди з журналістами»), Дмитра Степовика (М.С. Тимошик «Дмитро Степовик. Життя й наукова діяльність: монографія»), а також Левка Лук'яненка («Не дам загинуть Україні»), Оксани Забужко («Польові дослідження з українського сексу: роман» та ін.) тощо. Всі ми знаємо таких видатних людей як Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Названі вище відомі та видатні особи дещо різні, але їх глибокі українські корені та родинне виховання визначили їх національну свідомість та активну життєву позицію. Життєвий шлях цих та багатьох інших відомих людей добре висвітлено в їх працях, спогадах. Також знаємо праці Дмитра Донцова «Дух нашої давнини», Фрідріха Ніцше «Генеалогія моралі», Любомира Гузара «Три дороги» та багатьох інших, де на загальнолюдському, загальнонаціональному рівні розглянуті важливі аспекти формування та ролі духовності в житті людини, людської спільноти. А чи не зарано ми відкидаєм (чи забуваєм?) праці К. Маркса, Ф. Енгельса, В. Вінниченка, І. Франка в питаннях духовності, суспільних відносин, а надто дивимось (без осмислення, не вдумуючись) в сторону Біблії ?

Чимало й про себе маю різних оцінок, характеристик (але це більше офіційні службові характеристики як науковця, педагога, державного чи громадського діяча) та відгуків. Також видав книгу про свій Родовід (2016 рік) [1], про Рід Барановських (Баранівських) (2020 рік) [2], написав 452 наукових,

навчально-методичних праць. Звичайно, в них значною мірою відображається моя життєва позиція, погляди, наукові висновки та пропозиції. Але я відчув потребу донести людям свою історію, свої неофіційні думки, що сформовані дещо специфічним життєвим походженням, досвідом військової людини, філософа, політолога, педагога, громадського діяча та щирим бажанням прислужитися нашому українському народу. Як вбачається, я був достатньо передбачливим філософом, коли в своїй монографії в 1995 році та докторській дисертації (1996 рік) обгрунтовував: «Аналіз ситуації в Україні, в інших країнах СНД показує, що народ, в своїй більшості, не сприймає грубої капіталізації. Це явище викликає загострення відносин між абсолютно більшістю населення і тими, хто пробує стати капіталістом (великим власником) за рахунок інших людей. Шлях до штучного створення багатих і бідних в своїй основі безперспективний, аморальний. Історія переконливо показує трагічні наслідки такого шляху. В наш час поляризація суспільства приведе до виникнення нових колізій в суспільній свідомості, не дозволить створити нове, гуманне за своєю суттю суспільство. Відношення такого суспільства заважатимуть духовному оновленню особистості, гуманній духовній орієнтації людей» [3, с.100]. Чи знайдеться сьогодні хоч одна мисляча, порядна людина яка заперечить мій передбачливо зроблений висновок 27 років тому? Там же я вказував на кращий шлях побудови суспільних відносин в Україні, зокрема, посиляючись на ідею «колектократії» Володимира Вінниченка [3,с.100]. (Барановский В.Ф. Духовность личности: социальный механизм развития. / К.: Ин-т философии НАН Украины, Киевский ин-т ВПС. 1995. 168 с.)

Під час написання спогадів – мемуарів важливо було визначитись з підходом до підбору фактів життя, їх оцінок тощо. Наприклад, не міг я так писати як наша видатна поетеса, письменниця, велика майстриня художнього слова Оксана Забужко, яку я поважаю за патріотизм, художній талант, але не можу сприйняти одкровенних описів її активного сексуального життя, яким вона жила за кордоном в 90-ті роки, хоча б навіть заради самореклами, збільшення читацької аудиторії тощо. Відомо, що радянська людина виховувалась на принципах «советіко морале», хоча далеко не всі її дотримувались. Трудові колективи, партійні, комсомольські та інші організації слідували за виконанням вимог цієї моралі. Особливо жорстко питання моралі розглядались в Збройних силах, де я тривалий час перебував. Але були й інші люди – позапартійні, просто традиційно скромні та порядні українці, іноді – віруючі в Бога. Поставлю в приклад свою матір, яка в 35 років залишилась вдовою, маючи шестеро дітей. Діти від неї ніколи не чули і не бачили якихось розмов чи дій пов'язаних з сексом, які можна часто зустріти в працях

О. Забужко. Висока моральність та віра в Бога допомогали матері залишатися чесною та моральною.

Звичайно, всі ми в реальному житті не безгрішні. Природно, що від самотності ми іноді шукали собі пару – людину іншої статі для спілкування, для душевного та психологічного заспокоєння, відпочинку. Думаю, головне щоб це не переходило у відносини, які в радянські часи називали «блядством», а в наш час у майже відкриту проституцію, коли жіноче тіло все більше стає товаром для продажу «олігархам», «мажорам» та іншим негідникам.

Я також значно раніше багатьох (як військовий) проживав за кордоном (Німеччина, Чехословаччина, Польща), знав деякі особливості їх національної культури стосовно сексуального (інтимного) життя, але не ставив би їх за великий приклад для українців. Думаю, що таке захоплення західними шаблонами поведінки з часом має відходити. Найперше потрібно пам'ятати, що є наша чудова українська традиційна сімейна культура. Є також культури інші: східні (китайська, японська тощо), християнська, мусульманська, іудейська, африканська тощо. Деякі з них все більше в цивілізаційному плані показують свою перевагу над західною, (але це тема окремого дослідження). Питання сімейної культури – дуже важливі. Це, по-суті, питання перспектив виживання народу, нації. Один з негативних наслідків недолугої сімейної культури є такий, що за роки Незалежності населення України зменшилось більш ніж на 10 млн. жителів, а народжуваність дітей зменшилася вдвічі. Тобто маємо втрати значно більші чим за роки Голодомору в 1932- 1933 роки. І тут справа не тільки в тому, що раніше в житлових будинках було менше електрики (освітлення).

Далі щодо мови написання мемуарів. Зізнаюсь, що маю певні проблеми з полтавським діалектом. Чому? Народився та виріс в селі Барвінки, що десь посередині між Малином та Коростенем Житомирської області. В селі всі розмовляли на поліському діалекті. З часу, коли я вимушено втік з дому на Донбас (1962 рік), потім (1963 рік) з навчання у військовому училищі аж до 1992 року (тобто десь 30 років) я (як військовий) перебував у російськомовному середовищі. Правда, українську мову люблю, вважаю, незаперечно, рідною, доволі пристойно проводжу нею заняття зі студентами в Києві. Як військовий ветеран, нині російську мову можу використати лише у випадку коли дуже на когось розсерджусь, що буває вкрай рідко (надіюсь зрозуміли про що я кажу).

Моє виховання з дитинства було доволі суворим. Батько помер в 1946 році в Малинській лікарні, як казали, від «пороку серця». Мені було 10 місяців. Старшому брату Миколі – 13 років. А всіх дітей було шестеро. Від держави ніякої допомоги не отримували. Казали: «Якби батько загинув на фронті то

були б якісь від держави пільги». За станом здоров'я батько на фронті не був. Але у воєнний час працював як віл. Тому й помер рано – в 46 років. Мати залишилась вдовою в 35 років. Була релігійною, вела строге життя, більше чоловіків не мала.

Моя хрещена мати, тітка Параска (Паша), майже все доросле життя перебувала монашкою в Покровському монастирі Києва. За заслуги перед Церквою та із-за хвороби вона стала схіммонахинєю, з часом її називали не Параскева, а матушка Парфенія, Єлїконїда. Померла в 2015 році. Я провів її в останній земний путь. При житті я доволі часто провідував її, від неї отримав багато інформації про церкву, церковне життя, про родичів (вона всіма цікавилась, як могла підтримувала, наставляла). Розповідали, що пишалася мною як хрещеним сином, не зважаючи на мої деякі гріхи. Так ось, коли моя рідна мати вже померла, я провідав хресну в «богодельні» Покровського монастиря і вона розповіла мені, що коли батько лежав у лікарні, моя мати (а її сестра) зібрала «клумачок» з зерном на спину (в той час коли діти залишалися голодні) і пішки (через с. Щербатівку) ґрунтовою дорогою 20 кілометрів пішла в м. Малин підтримати батька. Клумачок зерна – лікарям для кращого лікування (грошей не було). Батько у відповідь заплакав і сказав: «Олю! Неси зерно назад дітям, спасай дітей, а я вже тут помру, все одно мене ніяк тут не лікують». Мати попрощалася і пішла додому, а батько помер. Коли й зараз я пишу ці рядки, мені хочеться плакати. Матері і далі було з дітьми дуже важко. Але поставила всіх дітей «на ноги», дожила до 74-х років. При житті її тричі «розбивав параліч». За третім разом півтори роки лежала паралізована і вже не змогла одужати. Матір всі дуже поважали, а про її життєві подвиги я згадав на обеліску встановленому на її могилі на кладовищі смт. Чоповичі.

На Фото 1. (десь 1949 року) я сиджу в матері на руках. І це єдина світлина з мого дитинства. На ній ще мої дядьки, тітки, баба Уляна (за документами – дворянського походження), також мої сестри та інші двоюрідні діти (рідних братів на фото немає). Більше фотографій не було. Часи були важкі, родичам було не до фотографування. Розповідали пізніше, що я малим взагалі не сидів у когось на руках, а коли хтось брав то я виривався. У матері сиджу на руках, це був напевно особливий випадок.

Фото 1.

На фото немає моєї хресної матері тітки Паші (як її ми називали), на той час вона вже перебувала в Києві. Коротко розповім про її славу та трагічну долю. Її світське прізвище Філоненко Параскева Федосіївна. Роки земного життя (03.03.1929 – 08.03.2013).

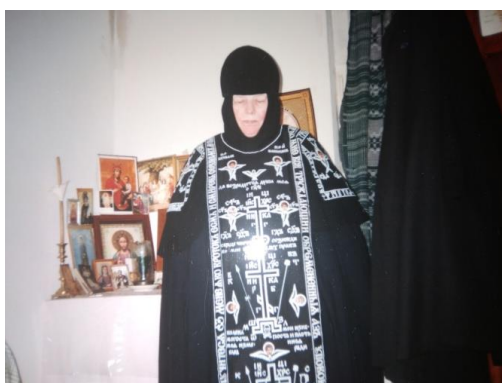

Фото матушки Єліконіди в монастирських келіях в яких вона проживала при Покровському монастирі.

В тяжкі післявоєнні роки з багатодітної сім'ї в 1949 році вона виїхала в Київ, закінчила курси медсестер. В 1951 р. була прийнята послушницею Київського Фролівського жіночого монастиря, а з 1954 вона – монахиня Парфенія Київського Покровського жіночого монастиря, потім – схимонахиня Єліконіда.

Розумна, чуйна та доброзичлива, вона завжди знаходила слова поради, підтримки та божественної настанови численним відвідувачам, родичам, прихожанам з різних регіонів, особливо з Чопович (звідки її родинні корені). Допомогала й мені молитвою, душевною бесідою, і обов'язково монастирським обідом, ще й чашкою монастирського вина. Ми обмінювалися інформацією з різних питань, в тому числі й політичних. Вона завжди вболівала за всіх родичів, за Україну, але й за Церкву, в якій перебувала. Від неї я почув багато інформації, що впливала на моє бачення ролі церков, монастирів Московського патріархату в Україні. Так я зрозумів, що монахи, монастирі є активним джерелом антиукраїнської пропаганди, яка безумовно спрямовувалась з Москви, відповідно до політики керівництва московської влади та церкви. Наприклад, церковники монахам внушали, що української нації немає і не може бути, що українська мова – це мова мужицька, що до Філарета у Володимирський собор люди заходять нормальними, а виходять з собачими головами (це коли він відійшов від московської церкви) і тому подібні провокаційні опуси. Я, звичайно, пояснював їй брехливість та ворожість нам, українцям, таких розповідей. Мої аргументи сприймала спокійно, з довірою. Тому, як пряма, волелюбна українка, особливо в останні роки життя, відчувала упереджене до себе відношення з боку адміністрації монастиря, все гірше відчувала себе в чужому зросійщеному середовищі. Рвалася додому в Чоповичі, просила всіх похоронити зі своїми старшими сестрами на Чоповицькому кладовищі. З цією метою десь за два роки до смерті умовила перевести її в жіночий монастир в урочищі Кип'яче біля Чопович. Але, на жаль, там її чекало велике розчарування. Як мені розповіли родичі, там її закрили в якийсь сарай, заборонили зустрічатися та розмовляти з іншими людьми. Не випадково, в свої 80 років вона вночі звідти тричі пробувала втікати, але її ловили та повертали назад. Все ж її знову перевезли в Покровський монастир. Я провідав її в т. зв. «богодельні» монастиря та запитав «Чому Ви не залишилися в Кип'ячому?». – Вона відповіла: «Вася! Кип'яче – це «ВІДЬМАЧЕ КУБЛО!». Ось таку оцінку дала сучасному релігійному осередку УПЦ МП глибоко віруюча схимонахиня в 2012 році. В 2013 році її не стало. Померла за дещо незрозумілих обставин. Одна з наших родичок з Ірпеня десь за троє суток до кончини провідала тітку Пашу (Єліконіду) в «богодельні». Вона лежала в ліжку під наглядом чергової монахині. Зі слів родички особисто мені: «Я захотіла поправити платок на голові тітки Паши. Я побачила, що її голова повністю без волосся. Перед тим тітка Паша нічим не хворіла. Про догадки родичів без експертизи писати не маємо права. Але догадки дуже серйозні. Під час похорону тіло покійниці було повністю закритим. Відкрити не дозволили. Відспівували в церкві тієї ж

«богодельні». Забрати покійницю та похоронити на Чоповицькому кладовищі ігуменша монастиря нам категорично заборонила.

Ось така доля нашої родички, моєї хрещеної матері матушки Єлїконїди, яка все життя віддала служінню Богу та людям, перебуваючи в монастирях Московського патріархату. Вічна їй пам'ять та наша людська вдячність!

На Фото 2. бачимо хату моїх батьків, побудовану ще десь до війни в кінці 30-х років.

Батьківська хата в селі Барвінки, в котрій поживали мої батьки, народилися та провели дитячі і юнацькі роки я та мої брати і сестри.

(Пам'ятаю, наша мати весь час проклинала радянську владу за наше бідне життя в цій убогій хатині).

Фото 2.

Хату будував батько. Розміщена

вона на краю села Барвінки поряд ґрунтової дороги, що веде від селища Чоповичі до міста Малина. Хата вийшла не велика та низька. Десь розмірами з хати Тараса Шевченка. Хоча в ній проживало разом з батьками ще шестеро дітей. В хаті було троє вікон, сіни, одна кімната, велика селянська піч, комора, долівка була з глини. На вході невеличкий ганок. Спереду хати був великий двір. Перед хатою – продовгуватий хлів, в якому розміщалися худоба, кури, сіно, солома тощо. Між хатою і хлівом був натягнутий металевий дріт по якому бігав охоронець – собака. Пам'ятаю, собаку звали Бобик. Служив він справно, але трагічно загинув від пострілу колгоспних сторожів. Одного разу Бобика відпустили побігати на волю, але недалеко були колгоспні скирти соломи, що охоронялись сторожем. Пробитий кулею наскрізь Бобик повернувся додому і помер. При житті були у мене з ним і певні особисті казуси. Собаки, як і люди, на той час були не вибагливі. Кусок хліба для них був також делікатесом. Якось він з двору забіг у хату і я надумав його пригостити. Їв сам, надломив кусочки хліба та кидав їх вгору, Бобик справно підскакував та ловив хліб на льоту. Але один раз хтось із нас «перестарався» і він ненароком прокусив зубами мені руку між пальцями правої руки. Слід-пам'ятка від укусу Бобика залишилася у мене і до сьогодні.

Мати згадувала також і свекра діда Василя, який не дав дерева на хату. Діда я не пам'ятаю, він помер десь за батьком в 1946 році. Дід жив з бабою Степанидою поряд з нами метрів за 300, мали багато своїх дітей. Батько був

найстарший. Молодший батьків брат Іван був мобілізований у військо та загинув під час звільнення західноукраїнських земель від Польщі (1939 рік). Дід з бабою принципово в колгосп не пішли, за що мали переслідування від влади. А відповідно і життя їх також було не легким. Крім того, як розповідали, коли батько будував хату один із женихів із-за ревності, через те що не віддали за нього одну із дочок підпалив лісоматеріал, що був біля будинку діда.

Хата простояла десь до середини 70-х років 20 століття, коли ми всі вже стали дорослими і за ініціативи матері зібралися та побудували новий будинок, що на Фото 3. Будинок має чотири кімнати, значно вищий, чого особливо хотіла мати, згадуючи стару хату.

Фото 3.

Але й ця хата будувалася нелегко. Древа на будівництво та зайвих грошей у сім'ї не було. Хтось служив у війську, хтось вчився, тільки старша сестра Соня працювала в колгоспі дояркою. Я вже був курсантом військового училища, мати займалася господарством, від держави ніякої допомоги не було. Тому стіни хати зроблені з глини. Точніше, робили

блоки з глини та соломи, вони підсихали і потім з них викладали стінки тощо. Червона глина в наших краях є. Великий дуб, що стояв біля старої хати пішов на вікна та двері. Я також, перебуваючи у відпустці, брав участь в будівництві. І так хата вийшла дешевшою, хоча будувалася десь 2-3 роки. Сьогодні в цій хаті живе самотньо старша сестра Олександра. Інші брати, сестри та їх діти роз'їхались по Україні та світу.

Про дитинство та юнацькі роки далі – детальніше.

Народився 28 березня 1945 р. в селі Барвінки, Малинського району Житомирської області. Народився в лікарні селища Чоповичі. Село Барвінки було офіційно утворено в 1939 році, до того входило разом з хуторами до складу селища Чопович. Так що за походженням наша сім'я є чоповцями, ну і звичайно, поліщуками, з древлянським корінням. В дитинстві ми про це особливо не знали та не задумувались, але і раніше чоповцями (або чопівцями) вважатись було престижно. Чопівці виділялись серед інших навколишніх сіл своїм гонором, що йшов ще з давніх часів, коли древлянський князь-воєвода Чоп отримавши від Великого Древлянського князя землі за свої бойові заслуги

десь у 10-му столітті заснував свій Рід Чопів та селище, з часом назване Чоповичі. Науковому обґрунтуванню цієї історії я також приклав певні зусилля (написавши чимало праць з цього питання, провівши велику роз'яснювально-пропагандистську та просвітницьку роботу серед місцевого населення).

На День Чопович (2019 рік) я закликав чопівчан до підтримки встановлення пам'ятника засновнику Роду та селища Чопович князю Чопу Древлянському.

Став у нагоді досвід пропагандиста полку та дивізії, який я отримав ще в радянські часи. А в 2020 році організував встановлення в центрі Чопович пам'ятника князю Чопу Древлянському, де він в сквері імені Фещенко-Чопівського Івана Андріановича (теж названий за моєю рекомендацією) гідно стоїть сьогодні. Це стало великою подією для чопівчан. А хвилі від події розійшлися по всій Житомирщині і навіть ширше. Правда, коронавірус на той час їх трохи пригасив. Так що чопівцям пощастило, у них є свій засновник Роду та селища та свій пам'ятник засновнику. Пощастило ще й тим, що на окраїні Чопович в 1945 році в бідній багатодітній сім'ї народився майбутній фундатор пам'ятника князю Чопу – професор Василь Баранівський. І це – правда. 24.07.2020 року під час урочистостей з нагоди відкриття пам'ятника голова Чоповицької громади прямо сказав: «У встановленні пам'ятника князю Чопу Древлянському в Чоповичах – головна заслуга професора Василя Баранівського. Без нього пам'ятника не було б». За що я одразу від голови отримав документ – «Подяку» від селищної Ради. Що й говорити, обґрунтування, забезпечення підтримки, проект пам'ятника, навіть гроші на виготовлення та встановлення були зібрані мною. Були залучені до сплати

Юрій Юрійович Фещенко-Чопівський (Вашінгтон) та деякі місцеві меценати (Рудченко М.М., Філоненко М.М., Перегуда В.П., Дученко Б.А., Недашківський І.М.). Скажу також, що пам'ятник виготовив чудовий скульптор із Коростишева Віталій Рожик. За його прохання з поваги до його вчителя, чопівця скульптора-ветерана Фещенка Василя Івановича я погодився додати останнього у співвиконавці проекту. Хоча за станом здоров'я він вже не міг працювати, але здійснював певну підтримку проекту.

Мої батьки: батько – Баранівський Федор Васильович (1900 –1946) та мати – Баранівська (Філоненко) Ольга Федосівна (1910 –1984). в метричних книгах записані як міщани селища Чоповичі. Рідні батьки хрестили мене в церкві «Святої Трійці», що в Чоповичах. Хресними батьками стали: Філоненко Іван Сельвестрович – був інвалідом, але водночас мудрою людиною та гарним сім'янином. Його дружина Ніна Григорівна була вчителькою математики в школі. Мали гарних дітей. З їх донькою Тамарою я дружив, вчилися одночасно в Барвінківській восьмирічній школі, а потім і в Чоповицькій середній школі. Хресною мамою стала тітка Паша (мамина сестра), про яку я розповідав раніше. Мої рідні батьки були чесними сільськими трудівниками, все життя працювали на землі, виростили шестеро дітей. Діди та прадіди мали свої земельні та лісові угіддя на Малинщині, обробляли землю та займались бондарством. Але ще з часів Древлянського князівства, Києво-Руського, Литовського та Польського панування належали до дрібнопомісного дворянства. В часи Російської імперії були переведені до статусу міщан. Радянська влада зробила бідними селянами. Батьків зробили колгоспниками. Дід і баба по батьку в колгосп не пішли, мали за це переслідування від влади.

Була цікава історія і в батьків матері.

Мати походила з родини міщан (згідно метричної книги Житомирського обл. держ. архіву № 1/77/1686 – 1910) с. Чоповичі Радомишельського повіту Волинської губернії) Філоненко Феодосія Даниловича (1882–1966) та Філоненко (Баранівської) Уляни Степанівни (1880–03.05.1963). Хрещені батьки матері: міщанин Василь Степанович Баранівський та дочка Гаврила Філоненко Степанида – дівчиця.

Із архівів м. Житомира відомо, що моя бабуся п. Уляна була дворянського походження. Її батьки: Баранівський Степан та Баранівська Ганна проживали на околиці с. Чоповичі (зараз с. Барвінки), де нині проживають Вересняки (місцева назва родини). П. Степан мав землі та займався бондарством – виробляв вози для коней, волів, колеса тощо. Степан та Ганна виростили 8 дочок: Уляна, Марія (с. Чоповичі), Ярина (с. Щербатівка), Марфа (Білорусія), Фекла (с. Чоповичі), Євдокія (?), Параска (?), Олена Щука (Щукіна) (м. Клавдієве, мала

дочку Марію, онуків Олену, Таню – проживають в Києві) та 4 сини: Кирила (хрещений батько моєї тітки та хрещеної матері Параски (Парфенії, Єліконіди – по церковному), Іван (?), Федось (?), Олексій – батько Дмитра (Мітіка, виїхав у 80-ті роки в Осетію до дочки та зятя де й помер) і Ольги із с. Загребля (померла в 2015 р.).

Дід Філоненко Феодосій Данилович, згідно метричної книги Житомирського обл. держ. архіву №1/77/275–1882р.) с. Чоповичі Радомимішельського уїзду Волинської губернії, народився 5.06.1882 р. в сім'ї міщан с. Чоповичі Малинського повіту Радомішельського уїзду. Помер 21.12.1966 р. Його батьки: Данило Петрович Філоненко-Чопівський та дружина Марія (Маріанна) Феодосівна. Хресні батьки діда Феодосія були міщани Олександр Філоненко-Чопівський та Ксенія Фещенко-Чопівська. Всі

близькі померлі родичі поховані на кладовищі смт. Чопович. Найстарший, Данило Петрович помер у 1920 році. Данило та Маріанна мали трьох синів: Феодосія, Федора та Василя. Данило мав землі, 20 гектарів лісу (розповідали, що за річкою (Іршою) – це десь від с. Загребля – до с. Устинівки), займався сільським господарством. Розповідають, що молодим він поліз на дерево подивитися кубло птахів сиводрак, але зірвався з дерева та покалічив ноги. Після цього випадку його рід в селі назвали «сиводраками». Між іншим це в стилі стародавніх руських традицій, коли кожний рід крім імен та прізвищ мав ще й якусь місцеву назву, тощо. На кладовищі чомусь немає поховання Маріанни. Була мова, що вона була католичкою, а тому, вірогідно, похована на іншому кладовищі. Цей факт співпадає з історичним фоном подій, що відбувалися на наших землях у ХІХ - ХХст.

Дід Федось мав значні досягнення у військовій службі. Під час Першої світової війни у війську Російської імперії отримав офіцерські звання унтер-офіцера та прапорщика, воював з німцями та австрійцями. За мужність та героїзм був нагороджений трома нагородами: два царські хрести та медаль. Дід розповідав мені, що в період Громадянської війни брав участь в боях як на стороні «білих» так і «червоних». Розмова відбулася, коли я, як курсант військового училища, приїхав з Києва у відпустку (на жаль, я розповіді не записав). На той час я сам був весь «секретний», вивчав стратегічні ракети в Києві, носив емблеми танкіста. Діду сказав, що нічого не можу розповісти про навчання, тому що дав підписку. Пам'ятаю, дід Федось попросив мене

допомогти очистити зарослі дикого верболозу на городі. Я працював сокирою, але в якийсь момент лезо сокири зірвалось і я розсік праву ногу нижче коліна до кістки. Дід, як старий вояка, відреагував на це спокійно, я – теж. Шрам залишився на пам'ять. З приходом радянської влади дід тимчасово переховувався від червоних (казали десь у плавнях чи комишах, яких було ще чимало на той час). Документи та фото – ним всі були знищені (можливо закопані невідомо де). Червоні за його службу в царській армії та в білогвардійських військах могли б його заарештувати та розстріляти. Згодом, тому, що дід утримував багатодітну сім'ю, передав все майно в колгосп та погодився працювати в колгоспі, його залишили в спокої, справу закрили. Але його рідного брата, що жив з дружиною поряд в малій хаті (три вікна, але металевий дах) записали в куркулі, та відправили на «висілку». Будь-яка інформація про їх подальшу долю – відсутня. Ще в період НЕПУ дід мав землі та 13 гектарів лісу біля села Устинівка (на Яновщині). До кінця життя Федось Данилович працював у колгоспі, мав просторе подвір'я з усяким реманентом, пристроями, виготовляв вози та сани для коней тощо.

Федось та Уляна мали 11 дітей: 1. Ольга Баранівська (моя мати) – 1910–1984 рр. – мала 9 дітей (двоє з них померли малими під час голоду). Я був серед дітей наймолодший (1945 р. н.); 2. Надія Ширченко – 1911–1999 рр. Жила в с. Барвінки. Діти: Ольга і Микола; 3. Марія Дученко – 1913–1967 рр. (Дочка Оля, 1933–1933р.р). Жила в с. Новобратське. 4. Ганна Філоненко, пом. 2010 р. (Дочка Рая, 1946 – 1947 рр.). Жила в с. Новобратське. 5. Олександр Філоненко (Санько). Загинув під час Другої світової війни в бою з німцями під Шепетівкою. Похований в м. Шепетівка. 6. Іван Філоненко – 1927–1984 рр. . Мав офіцерський чин. Діти (Олександр, Валерій, Юрій – нині покійні). Жив у с. Барвінки. 7. Петро Філоненко – 1931 – 1932 рр. Помер в голод. 8. Олександра – 1916–1917 рр. 9. Катерина – 1925–1933 рр. Померла в голод. 10. Параска Філоненко (схимонахиня: Парфенія, Єлїконїда) – 3.03. 1929–2013 рр. Покровський монастир. 11. Володимир Босовський (змінив прізвище). Помер у 2010 р. Залишив дітей Сергія, Тамару. Проживав у м. Первомайськ.

Дід Федось з бабою Уляною проживали на межі сучасних сіл Барвінки і Новобратське. Оселя розібрана у 90-ті роки ХХ ст.. Поряд залишилась хата покійної їх дочки Ширченко Надії. Хата згоріла десь в 2010 році. До 1939 року ці оселі входили до села Чоповичі.

Оселя діда Федося та баби Уляни була значно дальше ніж діда Василя та баби Степаниди. Десь за 2-3 кілометри від нашої батьківської хати. Баба Уляна була спокійна та лагідна. Цікаво, що майже все життя зверталася до діда Федося на «Ви». Напевно в неї щось залишалось від «дворянки», якою вона

записана в метричних документах. В дошкільному віці я пробирався до них декілька разів через два болота, більше з метою поїсти та попити фруктового компоту, яким пригощала бабуся внука. Були голодні. Баба Уляна померла раніше діда, через три роки помер і він.

Ще про дитинство. Сімейна тіснота та матеріальна скрута компенсувалася доволі жорсткою дисципліною сімейного укладу життя, працею та взаємодопомогою, а ще й молитвою. Звичайно всім керувала мати. Зранку та на ніч мати ставила всіх на молитву. Молитвами були «Отче наш...», «Вірую...». Як найменший, я стояв на припічку (це частина печі), мати мене брала за праву руку, складала пальці руки та вчила хреститися по-православному. «Отче наш...» таким чином я добре запам'ятав ще з дитинства. Також була коротка молитва за столом, стоячи перед їжою. Їли дружно з однієї миски дерев'яними ложками, з'їдали швидко все, їжи ще й не хватало. Мати була щиро віруючою, зараз я добре розумію як допомагала їй молитва витримати всі труднощі тогочасного життя. Я і сьогодні з повагою дивлюся на щиро віруючих людей, як людей чесних, моральних, справедливих. Правда, як філософ, розумію та бачу й обмеженість їх світогляду та способів дії для досягнення справедливості в житті.

Після короткого сніданку вся сім'я (по-суті всі шестеро дітей) отримували різну роботу. Хтось йшов обробляти землю (огород), (від колгоспу мали 60 соток землі), хтось щось майстрував, заготовляв дрова, хтось гнав на випас корову та інших тварин (за наявності) тощо. Були ще свиня, гуси, кури, часом індики, собаки, коти. Все це потребувало догляду, порядку. Було багато й іншої роботи. Матері потрібно було всіх нагодувати, забезпечити одягом тощо. Була в матері старенька швейна машина невідомого походження «Singer», яка дуже «виручала» нас. Мати могла з будь-чого зшити нам якусь одяжину. Зокрема й з льняного полотна, виготовленого дома за ткацьким станком. Обробка льону, конопель, шерсті тощо – це ще був один із напрямків нашої спільної сімейної роботи. Льон вирощувався в колгоспі. Доводилося ризикуючи красти заради виживання. За несплачені державні податки різні агенти швейну машинку арештовували, відбирали, правда, потім повертали. Коли агент (пам'ятаю – Богданов, очевидно – кацап) наближався, мати тікала з дому, а мене ховала на печі, щоб не було видно дома нікого. Матері за податки залишали повідомлення про виклик в суд. А коли всі четверо братів ходили в школу, то в старших класах була введена державою плата за навчання, це ще більше ускладнило наше життя. А тому молоко корови, яку ми тримали, зразу заливалося в т. зв. маслобійку (котра, як сувенір, і зараз у мене в музеї поліських старожитностей в с. Барвінки) і збивалося в масло. Масло та дещо

інше несли в Чоповичі на базар продавати «жидам». В це поняття ми включали не тільки євреїв, яких на той час було ще чимало, але й інших, хто купував наше масло. Так що ми масла не їли. Виручені гроші йшли на керосин, цукор, сірники, сіль, податки тощо. В сім'ї була також ступа з товкачем (також стоїть в моєму музеї). Відіграла важливу роль. Товкли мак, зерно тощо). Особливо запам'ятав, що мак товкли перед великими релігійними святами для куті (перед Різдом) та пиріжків, які пекла мати. Кутю ми й зараз в Києві з дружиною робимо та традиційно разом з усім українським народом із задоволенням їмо, ще й родичів пригощаємо. Під час Голодомору (1932 -1933 роки) влада ступи та жорнова (драчі) знищувала, щоб люди потайки не обробляли злаки для свого споживання. Але я ще знайшов у людей для музею 4-5 ступ. В назві «ступа» є щось історично легендарне, що відносить нас, українців, в далекі часи зв'язків нашої культури з культурою Сходу, Тибету, Монголії тощо, де ступами називають буддійські храми, культові споруди. Можливо легендарний Будда в далекі часи з наших земель прибув в ті місця, започаткував там нову релігійно-вчення та переніс символ наших ступ в нові умови? Жорнова привіз з Києва (Ввезені з Вінницької області, пізніше передав їх у музей Чоповицького ліцею).

На фото: Фрагменти експонатів музею селі Барвінки. На передньому плані – гість музею – перший віце-президент МГО «Земляцтво Житомирян» Барановський Віктор Михайлович.

Батьківська хата стояла край села. Кругом чудові краєвиди: ліс, луги, поля, за 1,5 км річка, озера. Діти ходили за грибами, по щавель на луг, по ягоди за річку Ірша, ловити рибу, а ще й збирали дикі яблука, груші тощо. Все це збиралось, сушилось та з'їдалось негайно, чи запасалось на зиму. В часи Голодоморів дика природа частково рятувала людей від голоду. Тут радянська влада ще була не в змозі повністю перекрити доступ людей до дикої природи. З дитинства я найбільш пас худобу, гусей тощо. Літом за гарної погоди, коли корів заганяли в обід на дійку та відпочинок, з іншими хлопцями встигали збігати на річку до Білого берегу, скупатись, половити руками рибу та прибігти додому. Річка Ірша на той час була з чистою водою, з різноманіттям риби, раків, ракушок - моллюсків, з білим піском на берегах, на якому приємно було вигріватися, пригорнувши руками до грудей в жарку погоду.

Косовиця біля родинної хати.

Ловимо рибу саками. Р. Ірша.

(дядько Володя, Я, брат Микола).

Зараз – вже не те. В погоні за прибутками сучасні олігархи вище по течії річки в районі сучасного Іршанську організували видобуток титану, інших копалин, отримуючи від цього надприбутки, водночас наносячи велику шкоду природі та людям. Раніше я з братами та дядьками ловили рибу саками, волоками. На той час риби ще було чимало, її вилов особливо не заборонявся. Ловля риби для нас була азартом, задоволенням, й потребою харчування. Приносили рибу додому, чистили, жарили, варили юшку. А потім і по сто грамів. У нашій сім'ї багато не пили. Правда, таких сімейних походів було в нас небагато. Зібратися разом було важко. З роками всі роз'їхались по світу. Ще скажу, ні в ті часи, ні в часи Незалежності ніхто з нас не використовував якихось варварських способів вилову риби – електровудок і т. п., що використовуються останні десятиліття та стало однією з головних причин винищення риби в річці.

Коли я пішов у школу, то ще й брав книжки з собою для читання. Природа та праця були цінними для нас (дітей) з усіх боків. Ми навчилися розуміти, цінувати красу природи у всіх її проявах: і зимою, і літом, і вдень, і вночі, і в дощ і в сонце. Жили, надихалися, загартовувалися, навчалися жити в природі та з природою. Напевно таке життя, в праці в спілці з природою, споконвіків спонукало людину до пошуків, до праці, до гармонії відносин, до навчання, глибшого пізнання світу, законів буття. Тому напевне й гарних філософів, зокрема в Україні, найбільше вихідців саме із села, від природи. Зараз село в Україні майже знищується, а тому й мудрих людей стає менше, а тих, що залишилися – зашорені всілякою повсякденною дріб'язковою метушнею люди не можуть оцінити гідно. Тому до влади в країні й приходять різні гастролери, чужі нам люди, що привели країну до кризи, а людей – до зuboжіння духовного та матеріального.

Зізнаюсь, сьогодні мені вже непросто критикувати й радянську владу, її жорстокість, війни, класовий підхід, комуністичну ідеологію тощо. В сучасній Україні, в інших постсоціалістичних країнах накопичилось багато гострих проблем соціального та духовного порядку, вирішення котрих стає все більш актуальним. Про ці проблеми нагадують нам дві революції (Помаранчева, 2005 року, Революції Гідності – 2014 року) та сучасні умови життя. На жаль, вимоги та сподівання учасників цих Революцій в Україні ще не вирішені. На мій погляд, народження нової України супроводжується великими втратами, великою кров'ю та новими стражданнями народу. Причини цих втрат я бачу, значною мірою, ще в старій системі, пуповину з якою народ не зміг рішуче розірвати, але вже вирости й нові не менш складні проблеми на іншому ґрунті.

Літня природа біля рідної оселі.

Село Барвінки. Вечір. Журавель.

Цвіт диких квітів.

Чудовий запах Поліської весни!

Екзотика природи Полісся. Вид на древні камені, що на річці Ірші.

Ці камені від льодовикової епохи. Найбільший – розколотий навпіл від коливань температури. На тильному боці каменя вже ледь помітний романтичний надпис 1710 року. Закоханий П'єр залишив вітання своїй коханій українці. Очевидно, він був військовим, дворянином Наполеонівського французького війська.

Світлини природи навколо Садиби-музею в селі Барвінки.

Ще скажу, що в строгості та моральності, в яких нас виховували мати та умови життя, була й висока духовність. За словами «гріх так робити», «не гарно так робити», «не роби так» стояли певні моральні та поведінкові «табу», що впливали на свідомість та поведінку дітей. Але, зізнаюсь, був іноді й більш жорсткий вплив на нашу свідомість та поведінку.

Не скажу, що в дитинстві та юності ми – діти були дуже ідеальними. Більше від матеріальної скрути чи інтересу до життя ходив і я по чужим городам, по сусідству «полов город» тітки Улянки, чи лазив по яблука в садок до баби Варохи, ходив по яблука в колгоспний садок тощо.

Був у мене інтерес до музики, до співу, до малювання, до книги, до поезії, до спорту. Музика та спів супроводжувала наше юне життя. Незважаючи на матеріальну скруту, в ті часи люди більше співали, грали на різних інструментах, танцювали тощо. Це було і під час родинних свят і різних колгоспних та шкільних культурних святкових подій. І все це було доволі цікаво та різноманітно. Дуже хотів мати духову гармошку (не знайшли грошей купити), сам змайстрував собі балалайку, з часом купив собі гітару, що супроводжувала мене і в роки військової служби. Любив наспівувати пісню «Взяв би я бандуру...» та деякі пісні, які я запам'ятав під час навчання в гірничо-промисловому училищі на Донбасі (1962- 1963рр). Це були трохи «блотні», але водночас і душевні пісні, які я пам'ятаю і сьогодні.

В дитинстві ми робили сопілки, з липи – свистки, з часом я десь придбав губну гармошку. І все це грало і свистіло в наших руках. Вже в Чоповицькій середній школі, в котрій я навчався з 1960 по 1962 рік, я серйозно грав у духовому оркестрі на басу – Б (називався «бейний»). У нас був фаховий керівник, який підняв наш шкільний оркестр до участі в показових міжрайонних змаганнях в Радомишлі, на яких ми зіграли «Слався!» Глінки. З часом музикантом я не став, але деякі пізнання в сфері музичного мистецтва в житті все ж знадобилися.

Фото 1. Духовий оркестр Чоповицької середньої школи. Я в центрі (верхній ряд) з басом «бейним».

Фото 2. Гв. лейтенант Барановський В.Ф. грає на гітарі та співає пісню «Взяв би я бандуру ...» . НДР (Німеччина), 1967 рік.

Потяг до малювання також проявився доволі рано. Ми знали зі школи оповідання про Тараса Шевченка, його дитячий художній талант. Навколо нас природа і в Бавінківській 8-річній школі (1952 – 1960 роки) були уроки з малювання. Все це зваблювало до самостійних спроб. На простому папері рисував сцени з природи, квіти, будинки тощо. Пробивав рисувати портрети Тараса Шевченка, чогось – Шверника і навіть Леніна. Останнього напевно тому, що його зачіска була легка для малювання. Сталіна в нашій сім'ї ненавиділи. В дитинстві ми відчули всі знуцання з боку влади, мати вважала, що всі вони йшли від Сталіна. Коли він помер в 1953 році, то мати сказала « Слава Богу, накінець-то Сталін «ошкурився», а я під впливом таких оцінок виколов йому очі в підручнику з історії. Негативізм щодо Сталіна в мене залишився на все життя. Але, знаю, що деяка інтелігенція в школі плакала

після його смерті. Щодо Леніна, то мати казала « Якби Ленін ще пожив то голоду не було б». Правда й стосовно Леніна я не мав особливого оптимізму. Так коли десь в 9-му класі мене включили до шкільного хору і хор вивчав пісню «Ленін всегда живой...», то я симулював спів, тільки відкриваючи рот. Керівниця побачила це і вигнала мене з хору. Так що в мене були десь правильні відчуття і стосовно цього «вождя пролетаріату». Голод найбільше допік нашим людям. За словами матері «війну було пережити набагато легше чим голод. «Війна так не вроїлася як голод» – казала вона. Хоча бої весь час точилися навколо нашої домівки в 1941 та 1943 роках. Відступали та наступали червоні, увійшли, стояли та втікали німці, проходили відступаючі з «матами» власовці, діяли партизани та воїни УПА (бандерівці). На пагорбу біля хати був закопаний металевий бункер в який сім'я ховалася під час бомбардувань. Я пам'ятаю цей металевий «сувенір». Десь в 50-ті роки його відкопали та здали на металолом.

Щодо малювання, то теж справа у мене далеко не пішла. Зокрема, заважали й фінансові сімейні проблеми. Пам'ятаю такий казус. Десь в 4-5 класі я дуже захотів малювати красками (продавали такими шоколадками в коробках). Грошей не було. З двоюріднім братом Іваном (він теж хотів рисувати) вирішили піймати колгоспну курку (курятник був не далеко, кури бігали під кущами), віднести її в смт. Чоповичі та продати її. І дійсно, якась єврейка курку дешево вторгувала, ми купили краски та малярні кісточки, але вже на другий день про все було відомо в школі. Нас з матерями викликали в школу, був великий скандал. Не знаю, що нас «спасло», можливо наші «гуманітарні наміри». Але мати на другий день взяла «путечко» яким стриножили корову та трохи пройшлась по моєму «м'ягкому» місцю, з відповідними моральними настановами. Напевно вона була права!

Ще з нашого дитинства хочу нагадати, що ми були повоєнне покоління. Відгуки війни ще були всюди і дуже різноманітні. Зброю, боєприпаси ми знаходили всюди, викопували патрони, порох, гранати тощо. В коробці під стріхою я знайшов бойову гвинтівку (потім мати десь заховала, напевне вкинула в якесь болото). Знайшов бойову гранату Ф-1 (осколки гранати вбивають до 200 метрів). Довго кидав її з-за дерева об камінь. Добре, що не зірвалась! Маючи порох, зробив собі самопал, десь знаходили пачки дрібнокаліберних патронів – зробив собі пістолет під ці патрони. Правда, якісь конкуренти чи «заздрісники» коли я виходив після кіно з дверей сільського клубу вихопили пістолет з мого карману. І Слава Богу! Ні в кого не стріляв, більше зброї не робив. Ще будучи малими ми – хлопці любили грати у війну. Виходили в ліс на «Горбаху» (відоме місце в Барвінках), ділилися на дві

команди та грали в «красних» та «білих», «червоних» та «німців». Бігали, кричали тому кого першого помітять «Трах Іван !, Трах Василь!» чи когось іншого і так до перемоги! По цій Горбасі і нині я іноді гуляю, чи то на лижах, чи то по гриби-ягоди, чи просто так.

Любили також грати в «ножика», в «жмурки», в «городки» та інші ігри. Бігали та плавали наперегонки, боролися – хто сильніший. Я був серед кращих. Хлопці мене поважали за здатність боротися та перемагати.

Ще згадав, що всі ми любили майструвати, тобто своїми руками робити собі різні «іграшки» з дерева, проволочки (знімали з колгоспного хмелю). Робили машини, водяні млини. трактори, літаки, танки, автомати, ножі, шаблі. Навіть лижі я вистругав для себе самостійно і їздив на них на ту саму Горбаху, а ще змайстрував самокат, кататися по льоду тощо.

Таким чином праця, різні захоплення, змагання були головною школою підготовки до дорослого життя.

Про Барвінківську початкову та Чоповицьку середню школу мої спогади в основному позитивні. Маю згадати добрим словом вчительку початкових класів Євдокію Павлівну, вчительку Філоненко Ніну Григорівну, директора Барвінківської школи, ветерана, інваліда війни Диченка Миколу Григоровича. Менше пам'ятаю вчителів Чоповицької школи. З повагою пригадую директора школи Власюка, вчительку історії Лейбман Єлізавету Матвіївну, нині – вже покійних. Єлізавета Матвіївна – викладач історії, була великим знавцем та патріотом своєї справи. Я був у неї напевно найкращим учнем, з часом вона цікавилась та раділа моїм успіхам. Але не всі вчителі нам подобались. Не могла контролювати дисципліну під час занять вчителька хімії Єлізавета Мойсїївна. Тому знань з хімії майже не добавилось. Не подобалась мені особисто викладачка російської мови та літератури Белова. Звідки з'явилася ця росіянка в Чоповичах не знаю. Але її російська бундючність (пихатість) та стиль мови мене дратували. Нав'язування російських віршів, «повістей та рассказов» мені було явно не до душі. Тому я отримував від неї оцінки тільки «задовільно». А ось на Донбасі з української літератури я отримав оцінку «відмінно». Радів, але й дивувався моїм успіхам Микола Степанович Старченко – керівник 9-10 Б класу, в якому я навчався. Правда, він також, як вчитель з геометрії та тригонометрії був недостатньо професійним, часом плутався при доведенні теорем на класній дошці тощо. Учні назвали його «пірпіндикуляром». Колись він з трудом погодився віддати мою картку з оцінками за 10-й клас, коли я вирішив їхати на Донбас навчатися в гірничо-промислове училище № 60 смт. Брянки Луганської області. В 1963 році я одночасно закінчив 11-й клас

Завадської середньої школи робітничої молоді №15 м. Кадіївки Луганської області.

З часом, коли я вже в званні «полковника» приїхав в Чоповичі та зустрівся з ним на сільському майдані, він був дуже радий моїм успіхам, хоча трохи й здивований. Звичайно, коли в минулому «втікач» зі школи приїхав у званні полковника, для Чопович це щось-таки значило!

Загалом же я в Барвінківській та Чоповицькій школах вчився посередньо, тобто «добре». Навчатися «відмінно» не мав можливості: на підготовку до уроків не мав часу, підручників не було, до школи в Чоповичі – 4 км пішки по ґрунтовій дорозі.

Важливим показником юнацьких захоплень та перспектив вважаю спорт. Був непоганим спортсменом, що з часом проявилось та підтвердилось під час навчання у військових навчальних закладах. Брав участь в змаганнях і в Барвінківській і в Чоповицькій школі. Десь у 10-му класі виступав з командою школи як багатоборець на районних змаганнях в м. Малині. Проявив потенційні можливості, але підвела недосконалість техніки. Перед змаганнями тренувань майже не було. Але, загалом, був міцним та справним.

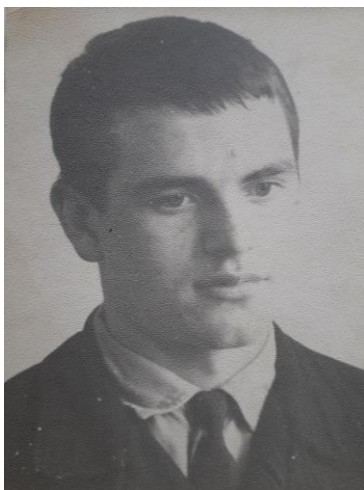
І, насамкінець, як у відомій пісні «Ну, а девушки...? А девушки потом!» Так було і в житті. Були в Чоповичах 2-3 дівчини на які я задивлявся. Одна з Устинівки, одна з Чопович, ще була з Липян. Дві останні навчалися класом нижче. Але справа далі одного листа не пішла. Вир життя закрутив мене і все більше визначав мою подальшу дорогу.

Моє самотійне життя розпочалося з 1962 року. Пам'ятаю, як мати в розпачі зверталася до мене: «Кидай школу. Немає хліба поїсти, будеш працювати їздовим на конях у колгоспі та допомагати сім'ї». Десь після цього я зібрав книжки в стареньку скриньку, без грошей, без їжі, не сказавши родині ні слова, «зайцем» потягом з різними пригодами дістався до Донбасу, де протягом року успішно навчався в Гірничому професійно-технічному училищі с.м.т. Брянки, одночасно навчався в Завадській середній школі робітничої молоді №15 м. Кадіївки Луганської області, яку успішно закінчив у 1963 році. Пригод було багато. На той час доїхати «зайцем» до Комунарська Луганської області – це суцільна пригода. Якось доїхав до Києва. В 24.00 потрібно було пробратися в потяг «Київ – Луганськ». В руках тримав старенький чемоданчик в якому було 5–6 книжок для продовження навчання в школі. Приглядався до провідниць вагонів. Підійшов до однієї з плацкартного вагону, попросився зайти у вагон, будцім-то передати книги своєму брату, що вже зайшов у вагон. Вона дозволила. Я швидко заліз на третю полку одного з купе і з острахом та нетерпінням чекав початку руху потяга. На щастя, мене ніхто не шукав. З

багатьма іншими пригодами я без квитка доїхав до Комунарська. З часом я зрозумів, яке добро зробила для мене ця, очевидно чуйна та мудра провідниця, що зрозуміла мої наміри, залишивши мене у вагоні. Вона відкрила дорогу до життя майбутньому полковнику, визначному філософу, академіку. Довічно їй вдячний!

Відзначу, що загалом у мене залишилися позитивні спогади як про Барвінківську восьмирічну і Чоповицьку середню школи, що на Житомирщині, так і про Завадську середню школу робітничої молоді та ГПТУ № 60 на Луганщині. Всюди зустрічалися педагоги, наставники, які підтримували, допомагали в складних обставинах, що виникали. З повагою пригадую донбаський період життя, що навчив мене не тільки професії, але й поважати колектив, друзів, працьовитих людей шахтарського краю. Моє виховання, навчання та спорт вберегли мене від негативів тогочасного донецького життя, загартували мене для подальшої боротьби.

На Донбасі мав чимало пригод. Навчався відмінно в групі електрослюсарів участка шахти. Це була найкраща спеціальність в училищі.

НА ФОТО: Я – відмінник Гірничо-промислового технічного училища № 60 смт. Брянки Луганської області. Терикони Брянки, 1962 рік.

Фотографія висіла на стенді десь півроку. Під новий 1963 рік учням об'явили невеличкі канікули. Піднялася велика сніжна завірюха. Від Брянки до Комунарська десь 10 км. Транспорт не ходив. Начальство заборонило нам покидати училище. Але я та ще декілька хлопців пішком «рвонули» польовою дорогою до Комунарська. Хотіли до рідних, до дому. Наша дорога до Комунарська заслуговує кінопоказу. Була дуже важкою. Начальство, звичайно, не випадково хвилювалося за наше життя. Перед потягом була кружка чаю, квиток на 3 зупинки (на більше грошей не було) і складна дорога «зайцем» до

рідних Чопович. Так я перестав бути відмінником. Але начальство з нашим поверненням, все ж дуже не сварилось. Було, очевидно, раде, що ми всі живі та здорові.

В Брянці я одночасно ходив у вечірню школу, в спортивний зал, займався штангою, боксом. Допомагав своїм одногрупникам у навчанні. Пам'ятаю та дякую одногрупникам з м. Чортківа (Прикарпаття), що прийняли та захистили мене від землячків, котрі приїхали слідом за мною в Брянку. З моєю допомогою вони були влаштовані в училище, але не пішли зі мною навчатись в школу. Лінь та заздрість зробила згодом їх загрозою для мене (не буду описувати всі підлості, які робив мені особливо один з них). Як мені відомо, їх уже давно немає в живих, одного десь прибили, двоє померли своєю смертю. Шахтарями вони не стали. Життя розставляє всіх відповідно до їх поведінки та заслуг! В той же час були певні антагонізми між місцевими хлопцями з Брянки та «птушниками». Напевно, більше із-за конкуренції за місцевих дівчат. Але я не боявся, не відчуваючи якоїсь провини за собою. Якось пішов один в місцевий клуб «Шахтар» подивитися кіно. В фойє підійшли до мене двоє з місцевих. Один запропонував мене побити. Я спокійно заговорив з ними, розповів їм про свої добрі наміри та поведінку, і вони передумали мене зачіпати. У мене в подальшому житті були й інші випадки, коли я зрозумів, що з людьми іноді просто необхідно розумно, по-людськи розмовляти і тоді все буде добре.

Сплинуло багато часу, відбулося багато подій, але я і нині з повагою відношуся до людей донецького краю, співчуваю їм, тому що стали вони жертвами злочинних дій певних політиків, як внутрішніх в Україні, так і тих, що за її межами. Був переконаний, що можна і потрібно було домовлятися з людьми Донбасу, особливо з боку київської влади. Але не знайшлось «зверху» в Києві мудрих, патріотичних керівників, розуміючих психологію та інтереси людей, насамперед українців, із шахтарського краю. Великі втрати на совісті злочинної влади, що не змогла захистити цей край від всякої погані! А люди мають шукати шляхи до об'єднання. Дійсного щастя в чужих краях ніхто не знайде! Тому я й рвався все життя в рідний край, куди б тільки доля мене не закидала.

Пригадаю для себе та для читачів моїх спогадів, звідки в мене, сільського хлопця, з'явилася тяга до освіти, військової справи, а потім до філософії, політології, інших суспільних наук?

Тяга до освіти була з дитинства. Сім'я, хоч була й бідною, але всі діти тягнулись до знань. Мабуть були й певні природні задатки до науки. Я це відчував у порівнянні з однокласниками в школі. Крім того, я добре зрозумів,

що з бідності «вибитись в люди» я зможу тільки через освіту. Військової справи я також не боявся ні фізично, ні психологічно. В рідні була серйозна традиція військової служби і ми вважали її справою честі. Щодо тяги до історії, філософії та політології. Вона формувалась під впливом самого життя, мудрих, доступних, сміливих розповідей матері, також вчителів школи та певних інших старших людей. Ще в школі однокласники називали мене «політиком» за схильність до політичних розповідей. Крім того в школі я був помітний як активіст, захисник інших. Пам'ятаю, мене як того, що має певний авторитет серед учнів, обрали заступником секретаря комсомольської організації Чоповицької середньої школи. Коли комсорг нашого 10-б класу В. Бовсунівський почав, на догоду начальству, переслідувати деяких однокласників я після уроків організував позачергові класні комсомольські збори на яких ми одногосно комсорга переобрали. Був обраний Вася Остапчук, відмінник, трохи романтик, мій приятель. Керівництво школи погодилось з нашим рішенням. Після школи Остапчук Василь закінчив геологічний факультет Київського університету ім. Т.Г. Шевченка і закінчив свою кар'єру як геолог в далекому Хабаровському краї.

4. Початок військової кар'єри (до переїзду в Німеччину (НДР) після Омська (1967 рік).

У 1963 році розпочався новий етап у моєму житті – служба в Збройних силах. В цьому році я вступив до Київського командно-технічного військового училища (подавав документи через військомат с.м.т. Брянки Луганської області). У Київському командно-технічному училищі, що розташовувалося тоді в районі Брест-Литовського проспекту, курсанти вивчали стратегічні ракети КБ Корольова 8 К-63, 8 К-75 та відповідні навчальні дисципліни, які забезпечували їх запуск та успішний політ до цілі.

Пригадую головні мотиви вступу до військового училища. Перший – це бажання навчатися, отримувати знання, професію. В цивільний ВНЗ дорога для мене практично була закрыта: для навчання в ті часи потрібні були гроші, матеріальна підтримка батьків тощо. Крім того, після закінчення гірничо-промислового училища, я повинен був два роки відпрацювати в шахті, потім три роки строкової служби в Збройних Силах, після цих п'яти років шансів до навчання у мене майже не залишалося. Другий – все-таки служба в Збройних Силах на той час вважалася почесною справою, крім того я вирішував проблему свого матеріального забезпечення, житла тощо. Також зазначу, що і на сьогодні я вважаю службу в Збройних силах надзвичайно важливою та

почесною тому, що добре знаю, які великі вимоги до військовослужбовців, особливо до офіцерів, висуває військова служба.

Але на життєвий вибір, особливо в такі часи, впливають різні чинники, часто незалежні від самої людини та які важко пояснити якимись законами логіки. Хоча логіка в житті все ж таки є. Я, як філософ, і сьогодні не дуже вірю в фаталістичну дію таких факторів як «доля», «божественне передвизначення» (божа воля), карма тощо. Звичайно можна вважати, що вони мають значення для людини. Але в основному доля людини залежить від зовнішніх обставин та від зусиль самої людини. І чим більш цілеспрямованою та працьовитою є людина, тим кращих результатів вона досягає в своєму житті. Як приклад, навіть таке прислів'я «На Бога надійся, а сам на площаї» тут має позитивний сенс. Я після закінчення вечірньої школи через Брянський райвійськкомат Луганської області подав документи до Одеського вищого військово-морського училища. Але там мої наміри змінили і спрямували до Київського командно-технічного військового училища. Хоча й народився далеко від моря, але була якась романтична мрія стати морським капітаном чи штурманом. Ще раніше, після 8-го класу, я вже надсилав документи в Калінінградське училище штурманів далекого плавання, але документи повернули (не надіслав табель про закінчення 8 класів). Напевно книжок начитався, та й форма морська була красивою, дівчатам вона подобалась. А ми вже починали думати й про це. Але у військкоматі Брянки вирішили, що я повинен стати ракетником. Очевидно конкурс був невеликим (училище було засекречене), а я вже в ПТУ навчався як електрослюсар, тому й визначили мене згодом вивчати електричні системи управління стратегічних ракет. Згодом, тому, що ще здав вступні іспити в училище в Києві. Головний іспит був з математики, я здав успішно, хоча й не відмінно. Казали, що логіка у рішенні мною математичних задач була і це зіграло свою роль. Думаю, що таємно мене перевіряли й органи безпеки. Все-таки допускали до вивчення найсучаснішої ракетної техніки! Але «крамоли» не знайшли. Я походив з бідної селянської сім'ї колгоспників, батьки репресовані не були, прямих родичів за кордоном не мав. Такий стан думаю, що задовольнив певні органи.

Я серед курсантів Київського командно-технічного училища (нижній ряд, третій справа, 19 серпня 1963 року)

Ракетна техніка, яку курсанти вивчали в ККТУ була дуже складною та цікавою. Матеріальна база була багатю: ракети 8к -63. 8к-75 (вагою 50 та 100 тон) були в розрізі в натуральному вигляді, курсанти одягали біленькі баули, залазили в ракету та вивчали з середини. Електричні машини, транзистори, гіроприбори, гіроплатформи, ракетні двигуни, головні частини ракет, пускові столи та багато іншого вивчали майбутні фахівці-ракетчики. Назви майже всіх дисциплін були закодовані. Навчання було дуже напруженим. Командиром батареї, в якій ми навчалися, був капітан Коротченко. З часом десь в Москві він став генералом. Називали його «ходячий устав» – настільки він робив все по статуту.

На петлицях ми носили емблеми танкістів. В 1964 році літом я приїхав у відпустку додому, мене запросили в клуб на свято та виступити перед присутніми. Пам'ятаю як «бойко» я розповідав усім про «Танки наші бистрі...», хоча не мав до них прямого відношення. Наголосив, правда, що школярам потрібно особливо вивчати математику та фізику, що дійсно для ракетників дуже важливо.

Фото 1. ВДНГ. Київ.

Фото 2. ВДНГ. Київ.

Фото 3.

В Голосіївському парку з братом Миколою. м. Київ. 1964 рік.

Загалом навчався я добре. Під час навчання в Києві один раз провідала мене мати, ми зустрілися на КПП, мене начальство відпустило на декілька годин і в місто. Пізніше провідав брат Микола (див. фото 2, 3) Але під час навчання в Києві не обійшлось і без пригод. На заняттях з фізпідготовки я послав на три букви одного в'їдливого сержанта, за що командир курсантського взводу старший лейтенант Гречаний об'явив мені трое суток

арешту. Це був мій перший арешт. Потім у мене ще було два арешти в різні роки за радянських часів. Про них буде розповідь пізніше. На цей раз я відбув арешт на гауптвахті в Київській комендатурі на Арсенальній за рахунок відпустки. Розповідали, що я сидів в камері, в якій колись сидів легендарний герой громадянської війни Григорій Котовський.

Були в мене й інші порушення дисципліни. Наприклад, я встигав у вихідний день, отримавши «увольнительную записку» до 22.00. добратися потягами до зуп. Йосипівка (наступна Чоповичі), звідти бігом напрямки через ліс (4км) додому в Барвінки, потім назад. Електричок в той час не було. Один раз їхав навіть на паровозі, стрибав з паровоза на ходу. В подальшому житті були й інші випадки прояву в мене трохи такого бунтарського спротиву проти насилля над моїми особистісними почуттями та переконаннями.

В 1965 році в Москві прийняли рішення ракетне училище в Києві розформувати. Ми провчилися два роки. За бажанням можна було звільнитися, але всі залишились. Запропонували три варіанти. Декілька курсантів – у Ризьке вище ракетне. Більшість – у вищі загальновійськові училища (Омськ, Ташкент, Баку і Київ (переводилось з Одеси). Третій варіант – середні ракетні (Вольськ., Хабаровськ). Я написав заяву на Київ, але направили в Омськ. В Києві в основному залишились ті, хто мав якісь зв'язки.

Ітак, з 3-го курсу я навчався в Омському вищому загальновійськовому командному училищі імені М. В. Фрунзе. Це – Західний Сибір, училище на березі буйної річки Іртиш, в якій колись потонув легендарний Єрмак. Нас, вчорашніх ракетників (25 курсантів), «переробляли» в піхотних командирів, через польові навчання, посилену бойову підготовку, вивчення топографії, польових статутів, бойової техніки, загальновійськового озброєння тощо.

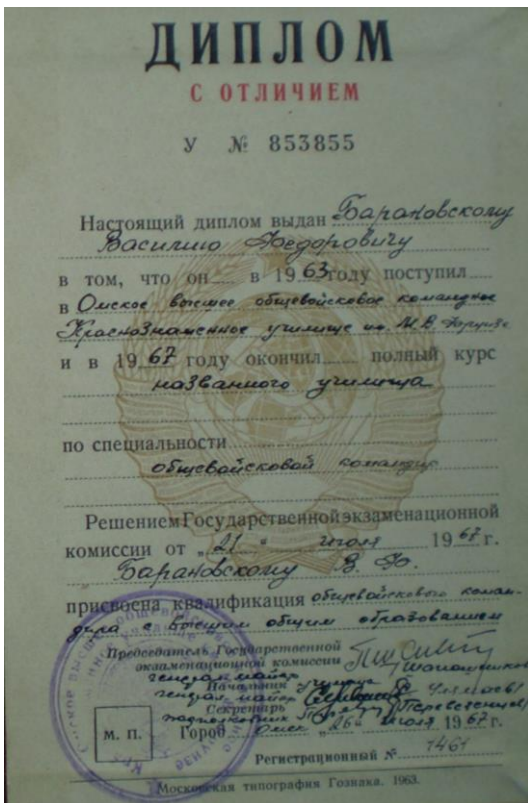

Курсант (сержант) Барановський В.Ф. на світлинах в Омську.

В парку бойових машин. Під час вивчення бойової техніки. Омськ, 1965 рік.

Я був один із кращих, закінчив училище з відзнакою, ще й сержантом, командиром курсантського відділення. Як відмінник я мав перевагу у виборі місця служби, але направили в Групу радянських військ в Німеччині (ГСВГ), писав рапорт в Прикарпатський округ.

В Прикарпатський округ направили землячка, що одружився на дочці воєнного музиканта з училища (тобто по блату).

Але в Німеччину (НДР) – теж було престижно.

Але були й пригоди. Іноді ходив у «самоволку». Перелазив через бетонну стінку (забор). І якось мені це «сходило з рук». Десь під зиму 1966 року наш курсантський взвод (командир – старший лейтенант Вольський) був направлений в Гродно (Білорусія) на місяць в місцеву мотострілецьку дивізію на стажування командирами взводів. Все було добре. Але десь під кінець ми-курсанти вирішили прогулятися містом (вже починалася зима, місцевий комендант гарнізону об’явив карантин, тобто заборонив військовим строкової служби вільний вихід в місто). Ми цього не знали та й вважали себе

майже офіцерами. Патруль на машині Газ-66 за наказом цього жорстокого коменданта їздив містом, збирав всіх нас та відвозив у комендатуру. Я йшов з дружком Толіком Фоломеевим. Нас змусили сісти в кузов. Поряд – троє патрульних. Коли машина рушила, Толік рішив втікати через борт машини. Я – за ним. Але мене патрулі встигли схопити за полу шинелі та витягнули назад. В комендатурі вже було десь десяток наших хлопців затриманих. Комендант розпочав мене грізно допитувати «Хто зі мною був другий, що втік?» Я не зізнався, не захотів продавати друга. Комендант об'явив мені 10 суток арешту і відправив в камеру. Толік привозив мені щось поїсти і був дуже вдячний. Мене 2-3 дні, як арештанта, возили на якісь роботи (заготовляти хмиз для віників). Але термін нашого стажування завершився і мене звільнили. Особливих наслідків пригоди не було. До готового відгуку про моє стажування було дописано ще два рядочки. А скоро я був підвищений по службі – призначений командиром відділення та отримав звання молодшого сержанта.

Це означало, що ст. л-т Вольський та колектив позитивно оцінили мій поступок. А Толя Фоломеев (білорус за національністю) став ще більшим дружком.

Чим запам'яталося місто Омськ? Центр забудований більше по-сучасному, поза центром дерев'яні, темні некрашені будинки та сірі вулиці. В центрі – міський парк. Річка Омка. На окраїні великий нафтопереробний комбінат. Крім загальновійськового було ще танкове училище. Місцеві сибіряки – народ нормальний. Правда, по інший бік Іртиша – татарський посьолок Каржас. Часом проводжали курсанти татарських дівчат на той бік. Але, як казали наші хлопці, цілуватися вони не дозволяли. Казали, що релігія їм не дозволяє. По Іртишу зимою ми ганяли на лижах. Суровий мороз, але мали наїздити за зиму 500 кілометрів.

Було в мене в Омську кілька знайомих дівчат, всі вони хотіли вискочити заміж за майбутнього офіцера, щоб виїхати потім десь в європейську частину Союзу, а ще краще – за кордон. Але у мене зустрічі з дівчатами були дуже рідкими (ми навчалися в закритому військовому закладі), крім того я не мав наміру одружуватись в Омську (думав про Україну), ще був достатньо скромним, нічого не обіцяв і не дурих місцевих дівчат. Пам'ятаю, одна дівчина була готова на все, але я утримався. З нею ж хотів дружити один місцевий хлопець. Напевно він знав, що я вже скоро від'їжджати з Омська, зустрів мене в міському транспорті та запитав без претензій до мене «Чи мав я близькі стосунки з цією дівчиною?» Я чесно сказав – «Ні!» Для мене й зараз важливо згадувати, що совість моя чиста перед омичами.

Після закінчення Омського ВОКУ надалі мій життєвий шлях пролягав в напрямку до Німеччини (НДР, ГРВН – Групу Радянських військ в Німеччині).

Частина II

Полковник Барановський (Баранівський) В.Ф. Життєві випробування на чужині (1967– 1991 роки).

- 1. Служба в Німеччині (НДР, 1967– травень 1968).**
- 2. Бойові дії в Чехословаччині (1968 рік).**
- 3. Продовження розповіді про службу в Німеччині (10.1968 – 06.09.1972).**
- 4. Служба в Забайкаллі (1972 – 1982).**
- 5. Служба в Тамбові (1982 – 1991).**

1. Служба в Німеччині (НДР, 1967- травень 1968).

Після закінчення Омського вищого загальновійськового командного училища, як один із кращих за навчанням, лейтенант Барановський В.Ф. був направлений в розпорядження командуючого Групи радянських військ в Німеччині (ГРВН, м. Галле). 11.10.1967 року був призначений на посаду командира мотострілецького взводу 244 гвардійського мотострілецького полку 27 гвардійської мотострілецької дивізії I гвардійської танкової армії. Дивізія та полк базувалися в м. Галле (На той час – Німецька Демократична Республіка). Штаб армії знаходився в м. Дрездені, де, з часом, мені довелося побувати з певних причин не один раз.

Місто Галле на річці Залле. Німеччина. Період служби 1967 – 1972 рр.

В м. Галле було два військових гарнізони, розміщених в районах Wormlitz та Halle. В першому з них перебував наш 244 мсп та 68 мсп, в другому – штаб дивізії та інші частини. Всі частини розміщувались в колишніх казармах німецького вермахту, комендатура і військовий шпиталь знаходились в центрі міста.

Період мого перебування в ГРВН – 1967 – 1972. (Учасник бойових дій в Чехословаччині, 1968 рік). В штабі полку (в/ч п/п 58464) мені доводилось бувати доволі часто протягом всієї служби в ГРВН.

Коротка довідка про ГРВН. Група радянських військ у Німеччині (ГРВН, рос. ГСВГ, нім. Gruppe der Sowjetischen Streitkräfte in Deutschland (GSSD) — угруповання радянських військ, що дислокувалося в Німецькій Демократичній Республіці. Вважалася однією з найбоєздатніших у Радянській армії. Штаб ГРВН дислокувався в місті Вюнсдорф за 40 км на південь від Берліна. У зв'язку з тим, що історію на сьогодні більшість людей знають слабо та з метою нагадати всім про історичну необхідність та законність створення Групи радянських військ у Німеччині. Наведу алгоритм її створення. ГРВН була утворена після перемоги СРСР та антигітлерівської коаліції та капітуляції Німеччини на підставі Директиви Ставки Верховного Головнокомандування №11095 від 29 травня 1945 року. В склад групи ввійшли війська 1-го Білоруського та 1-го Українського фронтів. Одночасно з Групою радянських окупаційних військ в Німеччині, на звільнених СРСР територіях були створені Центральна група військ в Австрії, Угорщині, Чехословаччині і Північна група військ в Польщі. Після завершення окупаційних функцій в 1954 році група отримала назву ГРВН. У 1989 році ГРВН стала іменуватися Західною групою військ. Головна задача Групи військ полягала в тому, щоб забезпечити захист західних кордонів СРСР від зовнішніх загроз. Група військ мала на озброєнні найбільш досконалу та сучасну техніку та озброєння, зокрема й ядерну.

ГРВН була в тих умовах серйозною школою кадрів: майбутні міністри оборони СРСР, країн СНД, начальники Генштабу, главкоми, більшість маршалів, генералів, вищий офіцерський склад СРСР, країн СНД пройшли школу навчання та виховання в Німеччині. В ГРВН готовність до війни завжди була постійною та перевірялась цілодобово. ЗГВ припинила існування у зв'язку з розвалом СРСР, Варшавського Договору, прагненням німецького народу до об'єднання на підставі прийнятих міжнародних рішень в 1994 році (виведення військ почалося в 1991 році). В 1970-і роки до складу ГРВН входили шість армій, управління яких об'єднували 10 танкових і 10 мотострілкових дивізій. Зокрема до складу групи входила 1-а гвардійська танкова (штаб в м. Дрездені), в якій мені довелося протягом 5 років служити. Зазначу, що 244 гвардійський мотострілецький полк в 27 мсд 1 ТА мав особливе бойове призначення. Особовий склад полку постійно перебував на навчаннях, виїздах, бойових стрільбах тощо. Наведу спогади щодо полку одного з тих, що служив у ньому дещо пізніше мене росіянина В. В'язникова, що він розмістив на сайті «244 гв мотострелковый полк, в/ч п/п 58464 – Форум».

Ось що він пише: « В моё время это был безусловно МСП №1 в дивизии, а может быть и в ГСВГ. Наш полк был действительно №1 не только по штату и по вооружению. Боевая задача полка "Прикрытие ГОС. Границы," и естественно в случае каких-либо боевых действий со стороны ФРГ полк занимает оборонительный рубеж и сдерживает противника. За нами разворачивалась дивизия, а затем армия. Соседи 68 мсп занимались эвакуацией. Офицеры ШУТИЛИ, что наш полк в дивизии называли "МЯСО ". Наверно поэтому наш полк был так КРУТО вооружен и укомплектован по штату. Наверно по этой причине полк перевели в Шлот ближе к границе с ФРГ после заворухи в Польше. Слава БОГУ, что мы этого ничего не испытали».

Для довідки: З 1950 року полк дислокувався в м. Галле. З 1983 року був перебазований в н.п. Шлотхейм (НДР). В 1991 році 27 гв. мсд була виведена в село Тоцкоє Приволзького ВО. Дивізія була злита з 213-ю мсд (формування 1968 року). Змінився склад дивізії: 68-й гвардійський мотострілецький полк злит з 680-м мсп і перетворено в 506-й мсп; 243-й гвардійський мотострілецький полк злит з 691-м мсп і перетворено в 589-й мсп; 244-й гвардійський мотострілецький полк було розформовано, а в склад 27-ї дивізії ввійшов 433-й мотострілецький полк місцевої 213-ї мсд).

Після короткої інформації про історію ГРВН, 27 мсд, 244 гвардійського мотострілецького полку та свого відношення до перебування в них перейду до більш детального опису життя та діяльності в той складний період мого життя.

Мій сучасний досвід політолога, філософа, науковця, що має великий досвід військової діяльності та був безпосереднім учасником військово-політичних подій того часу дозволяє зробити фахову, об'єктивну оцінку тих подій і своєї участі в них як із «середини», з позиції об'єктивного учасника, так і зовнішнього аналітика для розповіді сучасникам, котрі не знають, а іноді з різних причин, і не хочуть знати про життя попередніх поколінь, навіть батьків та родичів. А такий нігілізм, як відомо, до добра не доводить.

З іншого боку, я не прагну описувати все на рівні великого наукового дослідження з причин потреби зменшення об'єму праці, фізичного навантаження та й не хотів би я ще при житті описувати всі деталі свого, зокрема, особистого життя, яке, на мій погляд, я прожив гідно, не завдавши нікому моральних чи матеріальних збитків. Але життя було складним, я завжди був суворим та справедливим як до себе, так і до оточуючого середовища. Як сказала колись одна жінка, яку я до сих пір поважаю: «Василий Федорович – суров, но справедлив!» Правда, така моя позиція не всім і не завжди подобалась. Ще однією проблемою в написанні спогадів є просто проблема пам'яті. Скільки людей та подій в різних обставинах пройшло перед моїми очима! Багато деталей життя вже зникло з пам'яті. Правда, зберіг чимало документів. З переїздом в Україну (1991 рік) я не зустрів жодної людини в системі ЗС України та поза ними, що служила б десь близько зі мною в Німеччині, Чехословаччині, Забайкаллі та інших місцях. Але багато було, нажаль, з Росії звідки я виривався так важко і довго! Так, коли в 1992 році був прийнятий та призначений на посаду викладача кафедри суспільних наук Київського вищого авіаційного інженерного училища, то побачив, що я перший українець на цій кафедрі. Двоє росіян були родом з Тамбова, звідки я приїхав. Один з них потім мені доказував, що вони (тоб-то росіяни) привезли колись в Київ «передовую русскую культуру». Ось така була кадрова політика Радянського Союзу щодо України! Довго пригадував у зв'язку з цим анекдот, що десь почув, про подію з Богданом Хмельницьким. Коли він звільнив Україну від всяких загарбників, то приїхав в Київ на коні. На Софіївській площі він звернувся до присутнього народу: «Здравствуйте Козаки!» У відповідь пролунало «Здгасте!». Він окаменів від почутого і стоїть до сих пір. Таке враження, певною мірою, залишається в мене і сьогодні.

Після випуску з Омського ВОКУ ім. М. В. Фрунзе отримав відпустку до рідного краю на Житомирщину в село Барвінки. Була певна ейфорія перемоги. Закінчив військовий ВНЗ з відзнакою! Отримав направлення в Германію! Всім це подобалось, пророкували гарні кар'єрні та матеріальні перспективи. Я вже думав і про можливе майбутнє сімейне життя. В селі були дівчата, але хотілося

щось краще, з вищою освітою. З'їздив пару разів в Київ до родичів. Одна із запропонованих – мені не сподобалась, інша пропонувала почекати весни, третю не встиг побачити. Отож в селі на танцях в сільському клубі познайомився з сільською дівчиною, провів її додому та написав потім одне письмо. Відпустка закінчилась. Потрібно було їхати на службу.

В 2-й мотострілецькій роті 2-го мотострілецького батальйону 244 мсп, куди я прибув після випуску з Омського ВОКУ ім. М. В. Фрунзе у вересні 1967 року іншими командирами взводів (1 і 3) були молоді офіцери. Один із них теж українець, мав прізвище «Сало». Цікаво звучало: гв. лейтенант Сало. Солдатам подобалось. Інший був росіянин, москвич. Прізвище – Бреклев, 2-3 роки старший, як всі москвичі, був доволі самовпевнений. Відносини між взводними були в цілому нормальні. Певна конкуренція за першість взводів була, але вона була доволі прозорою та доброзичливою. Все-таки ми весь час були разом, часто були на навчаннях, доводилось їсти кашу з одного котла, взаємодіяти з різних питань. На початку ми жили в офіцерському гуртожитку, з часом, коли одружились, розійшлися по своїм квартирам. Командиром роти був капітан Чуркін Ніколай Іванович. Він був із старих офіцерів, які воювали ще з німцями під час війни, мав бойові нагороди ще тих часів. Таких командирів були вже одиниці. Був простий, але доволі справедливий та суворий. Часто використовував військовий гумор та армійські приказки. До нас, молодих офіцерів, відносився добре, але спуску не давав. Іноді приходив до нас в гуртожиток, випивали по сто грам, розповідав всякі бойові та життєві історії. Але в кінці вечірки казав: «Сьогодні ми тут разом випили, але завтра на службі я вам спуску не дам». Так і було. Ми вчилися фронтового досвіду та принципівості у стосунках.

Командиром батальйону був підполковник Міхно (називали про себе – «батько Махно») – українець за національністю, про що він не згадував, як командир – був зі значним досвідом, тримав порядок, хитруватий, отримувал нагороди, але з часом мав певні проблеми з нормами моралі та поведінки. У мене стосунки з ним особливо не склалися. Я був надто прямий, ще не розумів, що не все досягається тільки по статуту. В наш час це називається – по блату, не по закону, а він це любив. Взагалі, все життя у війську я мав таку проблему, як казали де потрібно було – «лизнути», я, навпаки, міг «гавкнути». Тому й військове звання з часом затримували.

Заступником командира батальйону по політичній частині був майор Читейшвиллі Америк Григорович – грузин по національності. Мав грузинський кавказький характер, був правдивий, доброзичливий. До мене він відносився гарно. Десь через півтора року він запропонував мене на посаду заступника

командира роти по політичній частині. Я погодився. Правда, Міхно заперечував, але я все ж таки був призначений.

Командиром полку був полковник Павлов, вже в літах, з досвідом. Після успішних дій полку під час командно-штабних навчань «Влтава» (1968 рік) був підвищений по службі на посаду начальника штабу дивізії, на звільнене місце був призначений підполковник Абдулаєв (до цього – начальник штаба полку).

Чим займалися ми – офіцери та наші підлеглі солдати, сержанти в повсякденній службі? Найперше – це напружена бойова підготовка. Вивчення та обслуговування озброєння, бойової техніки (БТР- 60, БМП -1), озброєння – автомати, кулемети, снайперські гвинтівки, гранатомети тощо. Техніка та озброєння змінювались, вдосконалювались. Вогнева та технічна підготовка призначалась для вивчення теорії та практики стрільби, водіння бойових машин тощо. Захист від зброї масового враження (ЗОМП) в умовах тогочасної активної підготовки до бойових дій в умовах застосування ядерної та хімічної зброї вимагав багато часу та великої напруги. Ми мали бути готові по декілька годин напружено вести бойові дії з використанням різних засобів захисту, вміти обробляти від радіаційного та хімічного враження особовий склад, озброєння та бойову техніку. Велика увага приділялась фізичній та стройовій підготовці. Головний принцип підготовки підлеглих був «делай как я». Тому офіцери мали бути завжди попереду своїх солдат. Тільки таким чином можна було мати повагу від підлеглих та отримати необхідний результат під час встановлених 2 рази на рік планових перевірок для підрозділів та частин. Були й інші навчальні дисципліни: вивчення статутів, топографії тощо. Заняття розпочинались з одиночної підготовки бійців. На рівні взвод, рота, батальйон навчання проводились з технікою та без техніки, з бойовою стрільбою та без неї. Крім того, навчання та стрільби проводились як вдень так і вночі, зимою і літом, з використанням ЗОМП, подоланням водних та інших перешкод тощо. Були й полкові тактичні навчання. Без перебільшення: я особисто гарно стріляв з усіх видів мотострілецького озброєння (надавав перевагу автомату Калашникова). Стріляв згідно всіх вправ курсу стрільб, що передбачав стрільбу в усіх можливих для сучасного бою обставинах. Всі тренування, навчання, маневри в залежності від їх масштабу відбувалися на різних німецьких полігонах (Рагунський, Ліберозький, Лоський, Магдебурзький, Альтенграбовський, Ютерборгський). Кожен з цих полігонів мав свою історію ще з часів німецького вермахту. Так, наприклад, на Альтенграбовському полігоні ще залишався замок відомого гітлерівського воєначальника Гудеріана (в часи ГРВН в ньому розміщувався штаб дивізії), поряд залишилось штучне озеро в якому плавали лебеді тощо.

Важливим було для офіцерів водіння бойових машин на рівні механіків - водіїв по всіх вправах. Я успішно справлявся, гарно виконував всі вправи. Пам'ятаю, вже коли я прибув в Забайкалля і необхідно було підтвердити свій клас водіння БТР (в НДР я водив і БМП), то водій, що сидів поряд сказав: «БТР водите «отлично», но машину не жалеете».

Важливим елементом тогочасної підготовки військ були заняття з політичної підготовки, які проводились 2 рази на тиждень. В польових умовах, в лагерьх проводився політчас. Крім того 2 рази на тиждень з солдатами та сержантами проводились політичні інформації, під час яких їм доносились останні події в країні, за кордоном, військово-політична обстановка тощо.

В підрозділах (взвод, рота) велика увага приділялась роботі з так званим активом. В підрозділі обиралися та назначалися комсгрупорги, агітатори, редактори бойових листків, спортгрупорги тощо. З ними найбільше працював заступник командира роти по політичній частині та командири взводів. В умовах «зимових квартир» проводилися загальні та комсомольські збори з обов'язковою участю та під керівництвом офіцерів. Крім того у спеціально відведені години так званої політмасової та спортивно-масової роботи 2-3 рази на тиждень з бійцями проводились різноманітні культурно-масові заходи, також 2-3 рази спортивні змагання тощо. В неділю всі години дня були розписані окремим планом підписаним зам. командира роти по політ. частині та затверджений командиром роти. На вихідний в роті назначався відповідальний офіцер. Таким чином досягався системний вплив та контроль за особовим складом, який давав можливість спрямовувати його на виконання поставлених завдань.

Крім того, важливим чинником активізації воїнів було так зване «соціалістичне змагання» між підрозділами та окремими воїнами, різні форми заохочення тощо. Найкращою нагородою для воїнів була коротка відпустка на батьківщину. В умовах 3-х річної служби «за забором» в чужій країні відпустка для воїна була великим щастям. Як правило, відпустка надавалася кращим у бойовій підготовці та дисципліні. Але були випадки й певного волонтаризму з боку командирів. Хоча всі розуміли, що це негативно вплине й на їх авторитет. У солдат був свій спосіб «віддячити» таким командирам. Наприклад, на «двійку» відстрілялись під час контрольних стрільб.

На наше військове життя впливали всілякі політичні події і навіть свята. Йшов 1967 рік – це був рік 50-річчя, як писали в той час, «Великого Октября». Наш передовий гвардійський мотострілецький полк Першої гвардійської танкової армії вирішили виставити на об'єднаний парад військ разом з полком Національної Народної армії НДР в місті Дрездені (де знаходився штаб армії).

Для нас на той час це була цікава та почесна подія. Прибувши своїм ходом із Галле, полк 20 суток готувався до параду, що відбувся успішно, очевидно, 7 листопада 1967 року. Підготовкою до параду керував наш командир 2-го батальйону підполковник Міхно. Він старався! Для нього це була чудова можливість проявити себе та вислужитись перед начальством, отримати нагороду. А то командир 1-го батальйону підполковник Силаєв мав аж 2 бойових ордени ще з часів війни. І отримав! Орден «Бойового Червоного знамени» після параду! Пройти почесним маршем на бойовій техніці по чудовому Дрездену було престижно. Все було красиво: викрашені бронетранспортери, озброєння, сурова дистанція – 20 метрів між машинами, ми в бойових люках віддавали честь трибунам, що були зліва по ходу бойових машин.

А ще цікавіше – 20 днів огляду та вивчення визначних місць Дрездена. А таких пам'ятних місць в Дрездені чимало. Найперше, я особисто побував в знаменитій Дрезденській картинній галереї. Довго милувався чудесним виглядом божественної «Сикстинської мадонни» видатного італійського художника Рафаеля. Чудові художні шедеври видатних майстрів світового рівня вражають відвідувачів і сьогодні.

Дрезден-казкове місто

Картинна галерея Дрездена

Історично відома та багата різноманітними експонатами Оружейна палата Дрездена. В ній представлені багаті колекції різноманітного озброєння, рицарських облаштувань, всього того, чим відома та знаменита історія німецької військової культури.

Цвінгер

Оружейна палата Дрездена

Тераса Брюля

Гігієнічний музей

А ще були – гігієнічний музей та інші шедеври архітектури та мистецтва, що стали суттєвим доповненням до нашого культурного відпочинку та збагачення.

В період нашого перебування в Дрездені відбулася ще одна цікава для нас – молодих офіцерів подія. Ми були запрошені на прийом в Дрезденський університет. Прийом був шикарний. В просторому залі університету були встановлені столи з 4-ма кріслами навколо кожного з них. Столи були накриті різними стравами в стилі німецької кухні, були подані й легкі спиртні напитки. За столи були запрошені по дві пані-німкені з університету та по двоє наших молодих офіцерів. Зі мною був знайомий старший лейтенант (не пригадую прізвища). За іншими столами сиділи, відповідно, інші офіцери з німецькими фройнляйн. Після знайомства зав'язалася дружня розмова, спрямована в основному на зміцнення радянсько-німецької дружби. Пили дружно за «фройндшафт», тобто за дружбу. Слід відзначити, що німецькі пані тримаються вільно, цікаві до розмови та спілкування. Ми також старалися бути цікавими та галантними. Обмінялися адресами для подальшого спілкування (мобільних телефонів ще не було). Після закінчення прийому мій колега – старший лейтенант проводив свою фройнляйн додому, приїхав десь тільки вранці. Я, як молодий, поїхав одразу на базу в наш готель. Правда, ми знали, що нас завжди

супроводжував «особист», що слідкував та доповідав про якісь можливі наші відхилення від «лінії партії і правительства». Старший лейтенант не пострадав. Дружба допомогла. Я мав певний переполох пізніше. В село Барвінки, де я народився, прийшов лист з ГДР від якоїсь німкені німецькою мовою. Народ трохи захвилювався. Я пригадав, що це лист від фройнляйн, якій я дав адресу в Дрезденському університеті. Листа я так і не побачив, родичі на всяк випадок його ліквідували.

Після Дрездена наш полк успішно повернувся в Галле, де продовжилось наше бойове життя. Я ще раз побував у Дрездені, десь через 4 роки при інших, не таких оптимістичних, але також цікавих обставинах, про що розповім пізніше.

Продовжували нарощувати польовий вишкіл, виходили на польові заняття, займалися тренуванням на плацу, вивчали та чистили бойову техніку та озброєння. Найближчий польовий навчальний центр був десь за 3 км. від військового містечка Вермлітц, де ми проживали. Був невеличкий марш-кидок, часто в противогазах, що не всім бійцям подобалось, по дорозі додатково тренував бійців взводу у виконанні команд ЗОМВ : «Вспышка слева!», «Вспышка справа!», «Вспышка сзади!», «Вспышка спереди!» «Газы!» , «Атом!», «Защитный комплект, чулки, перчатки одеть! Газы!».

За цими командами бійці мали негайно падати відповідним чином в різні сторони (ногами в бік ядерного вибуху, щоб вибухова хвиля не відірвала голову), одягали швидко за короткий час протигази, захисні комплекти, що носили при собі.

Іноді з боку окремих солдат були «пререкания», доводилось застосовувати виховні та дисциплінарні заходи.

В цих та інших тренуваннях в ті часи був глибокий сенс. Радянський Союз готувався проти ядерного удару з боку Америки. Був розрахунок: час прильоту стратегічних ракет з ядерним зарядом від США до нашого гарнізону в НДР – 20 хвилин. Сигнал про відбиття вірогідного нападу мав циркулярно подаватися з ГШ ЗС СРСР, сигнал по закритій системі зв'язку отримував черговий по полку, котрий негайно циркулярно передавав сигнал в підрозділи полку. Загоралося табло «Тривога!» зі звуковим повідомленням. Черговий сержант по роті негайно подавав команду «Підйом! Тривога! Посильні за офіцерами!». Після цього контролював вихід посильних, відкривав оружейну кімнату, бійці швидко отримували закріплену за ними зброю і вибігали до бойової техніки. До прибуття офіцерів взводами командували сержанти – заступники командирів, ротою – старшина роти. Водії бойових машин також вилітали першими, бокси відкривалися, бронетранспортери (БТР-60п) – з часом

бойові машини піхоти БМП1Б швидко заводилися, виганялися з боксів. Під командою сержантів проводилась посадка особового складу, завантаження озброєння тощо. Десь в цей час прибігали з тривожними валізами оповіщені посильними офіцери, приймали доповіді про готовність від заступників, доповідали командирі роти, сідали в машини і за його командою ротна колона виходила на тильні (тривожні) ворота й швидко йшла в запасний район збору. На все це мало піти не більше 20 хвилин.

Сім'ї та інші цивільні (за винятком окремих штабних працівників) залишалися в гарнізоні. На випадок евакуації передбачалася допомога з боку 68 гв. МСП, що розміщувався поряд в гарнізоні Вермлітц.

Стосовно «Тривоги» офіцери старалися врахувати низку важливих факторів: Головне, мати підготовлених сержантів, підібрати надійного посильного, ознайомити його з місцем проживання, підготувати «тривожний чемодан» з комплектом відповідно до встановленого списку. Крім різної амуніції, сухого пайка, офіцери іноді добавляли ще й пляшку німецького «Корну». Часом старші командири з гумором радили молодим одруженим: в очікуванні тривоги не лягати на ніч в ліжку біля стінки, щоб перелазячи через жінку не «зачіпитися» за неї, що загрожує запізненням та доганою від начальства.

Нам доводилося частенько й без «тривоги» до 6.00 приходити на перевірку «Підйому», для проведення фізичної зарядки та інших заходів розпорядку дня. Часто біля входу в казарму нас молодих офіцерів контролював комбат Міхно, потім він любив злословити стосовно тих лейтенантів, хто запізнився.

На цьому ж ближньому від гарнізону полігоні ми проводили заняття з індивідуальної підготовки бійців до бою, а також взводів, рот без бойових стрільб «пішки по машинному».

На фото: 1. На полігоні взвод відпрацьовує наступ без техніки. 2. Я з рядовим Кузьминим в патрулях по Амендорфу.

Наступ після тактико-строевих занять з бойовою стрільбою проводили на Рагунському полігоні (одиначні стрільби, в т.ч. з бойової техніки, стрільби взводів). Ротні та батальйонні стрільби відбувалися на Ліберозькому полігоні. Оскільки ці стрільби відбувалися два рази щорічно, то опишу коротко зимовий варіант стрільб в Ліберозе.

Полігон знаходився десь за 200 км. від м. Галле. На станції загрузки Амендорф ми погрузали техніку батальйону на платформи в залізничний ешелон. Особовий склад розміщувався у вагонах (т.зв. теплушках) з нарами для відпочинку. В центрі теплушок стояла пічка (так звана «Буржуйка»), що обігрівала в зимовий період людей. Визначалися старші вагонів, начальник ешелону (як правило, командир батальйону).

З приїздом в Ліберозе, батальйон вигражується, їде в ліс, розгортає польовий стан. Палатки, буржуйки, польова кухня тощо. Десь з часом, я в таких палаткових таборах 2 рази «горів». Один раз в Ліберозе, коли був призначений начальником патруля. Особлива увага патруля була спрямована на охорону ставків місцевих фішерів від наших грабіжників-солдат, що знаходили спосіб ловити коропів з їхніх озер. Якимось німець порахував своїх коропів, за тих, що не дорахувався батальйон декілька відпрацьовував йому за нанесені збитки. Вдень я прийшов відпочити, ліг в одну з палаток відділення, там був у мене й спальний мішок. Я не роздягаючись заліз у нього, кобур з пістолетом, польову сумку та фотоапарат поклав під голову і заснув. Приснилася жара, Африка, я відкрив очі, побачив спалах вогню над собою, горіла палатка. Я швидко виліз зі спального мішка, схватив всі речі з під подушки, вискочив з палатки, яка вслід за мною завалилася. Виявилось, що палатка загорілася від труби розігрітої «буржуйки», що виходила зовні.

Другий випадок пожежі з брезентовою палаткою я переніс в іншому лагері. Офіцерська палата була з танкового брезенту. На нарах був я та ще двоє офіцерів. Хтось ненароком перекинув на буржуйку лампу, заправлену бензином. Вибух, полум'я! Всі повтікали. Я схватив спальний матрац, і не розгубившись, зумів подавити ним полум'я та потушити пожар. Зверху в палатці вигоріла дірка десь 3 мера діаметром.

Далі про навчання. Особливо важкі навчання були взимку. У зимній одежі, з важкою амуніцією, протигазом, озброєнням, зі стрільбою, метанням бойових наступальних гранат РГ-42 на одному з рубежів, з висадкою та посадкою на бойові машини, в кінці відбиття контратаки «противника», з танками та піхотою. І так наступ по полігону в глибину десь до 10-ти кілометрів. Я також був разом з піхотою, ще й ніс радіостанцію Р-105 (20кг) за спиною (з часом була легка радіостанція Р-126).

Бачив та розумів як було важко бійцям під час цих навчань. В деяких з них зривалися руки коли вони хотіли взятися за поручень щоб залізти на бронетранспортер. В бойовій машині піхоти було легше - відкривалися двері з тильної сторони корпусу.

Була загроза під час метання гранат. Взвод за моєю командою «Гранатами! Огонь!» кидав гранати по передньому краю «противника». При цьому всі бійці зупинялися та нахиляли голови з вдягненими касками для страхування від осколків. Іноді гранати розривалися надто близько і я бачив пробитими осколками дірки у своїй шинелі. Під час наступу я також особисто вривався в ланцюжок взводу та метав гранату.

Особливе значення для високої оцінки мало враження мішеней з контратаки «противника». Вночі ці мішені підсвічувалися ракетами, які запускали командири взводів. Бувало так, що доводилось самому стріляти з гранатомета для більш надійного враження танка «противника».

Після ліберозьких навчань я мав зірваний голос від команд та суцільний мозоль на підшві ніг. Недаром кажуть: «Піхота – сто пройшов і ще охота!».

Інструктаж перед початком ротних тактичних навчань з бойовою стрільбою. Ліберозький полігон. Фото – моє.

Провожу бесіду зі своїм взводом перед виходом на ротні тактичні навчання з бойовою стрільбою. Ліберозький полігон.

Це моє фото з навчань на Ліберозькому полігоні. Мотопіхота наступає.

Напружена праця офіцерів, всього особового складу підрозділів та полку в цілому давали свої плоди. Бійці та офіцери були добре навчені та готові до бойових дій.

Все ж все пізнається в порівнянні. Якось мені довелося проводити заняття по тактичній підготовці на одному з полігонів гарнізону водночас з навчанням німецького підрозділу.

Я не входив в безпосередній контакт з командиром цього німецького підрозділу (очевидно також взводу). Ми відпрацьовували приблизно одні й ті ж тактичні елементи бою: розгортання та згортання взводу в бойовий порядок, атака переднього краю противника, відпрацьовували способи переміщення бійців на полі бою: перебіжками, повзком тощо.

Я звернув увагу на те, як чітко (як автомати) німецькі солдати виконували команди свого командира. Це була очевидна особливість німецького солдата, яка проявлялася в різні часи, вона проявилась і часи перебування військ в Чехословаччині. Приблизно ті ж команди окремі мої бійці, після певної втоми почали виконувати недбало, у когось заболіла нога тощо. Я з певною заздрістю дивився в бік німецького офіцера та його підлеглих. Тому то й сьогодні я бачу значно більші досягнення німців у всіх сферах як результат їхньої більшої дисципліни, організованості, відповідальності. Тому то й під час Другої світової війни втрати в живій силі переможеної Німеччини були значно меншими переможеної Радянської армії з її полководцями.

В період та після бойових навчань тощо я все більше приділяв уваги вивченню своїх підлеглих солдат та сержантів, а з часом і офіцерів. У взводі зі мною – 29 осіб. Бійці різних національностей: вірмени, грузини, азербайджанці, казахи, татари, узбеки, росіяни, українці та ін. Доводилось вивчати та враховувати національні особливості кожного з них. Не буду давати окремої характеристики кожного з них. Але вже в той час я знав про історичні суперечності між вірменами та азербайджанцями, особливості поведінки грузин, чиченців, я знав особливості їх національної психології, традицій тощо. І так бійців всіх національностей. Для багатьох з них дуже гострим було відчуття національного егоїзму. Мені, як українцю, вдалося побудувати позитивні стосунки з усіма підлеглими. Головне в цьому – чесний, доброзичливий та принциповий підхід до всіх. Іноді з українцями відносини складалися гірше ніж з іншими. Хоча для себе я мав певні, обґрунтовані на мій погляд, симпатії та антипатії. Головний критерій – відношення до служби, дисципліна, здатність до колективної співпраці.

Головне, ставка робилася на використання кращих якостей, можливостей кожного з бійців.

Проводились виховні заходи об'єднаного характеру: культурні, політичні, психологічні, художні, спортивні тощо. Заходи проводились командирами, політпрацівниками, залучався актив тощо. Сьогодні багато хто

не розуміє, викривляє, недооцінює роль політпрацівників в цьому процесі, особливо ланки: рота, взвод, батальйон. Їх роль була більш виховна, а не політична. Вони мали знати всі тонкощі виховної та соціально-психологічної роботи з воїнами. На жаль не всі вони були достатньо грамотні та з досвідом роботи, навчалися в процесі служби тощо. Комплектували інститут політпрацівників за рахунок не завжди кращих офіцерів, частина з них була готовою прислужувати начальству, партійним функціонерам. Особливо таких чимало виявилось на партійних та комсомольських посадах. Я на таких посадах не був і не бажав бути. Такі посади розпочиналися з рівня окремого батальйону, полку та вище. Саме представники цих структур швидко «перебудувалися» та в 90-ті роки захватили кращі місця в новій структурі державної та політичної влади як в цивільному так і військовому середовищі та, на жаль, в більшості випадків використали це в своїх шкурних інтересах.

В лютому 1968 року я перебуваючи на посаді командира мотострілецького взводу був прийнятий в члени КПРС. Кандидатом в члени КПРС я був прийнятий ще в Омську, під час навчання в ОВОКУ імені М.В. Фрунзе. Скажу, що за тих умов практично всі офіцери – в першу чергу командири, політпрацівники прагнули вступити в партію. Чому? З посади командира взводу ніхто не міг піднятися на будь-яку вищу без членства в партії. Це була обов'язкова вимога, встановлена «зверху». А будь-який офіцер мріяв про кар'єрне зростання. Крім того, в 70-ті роки всі ми були ще молодими людьми і багато ще не знали про дійсну історію КПРС, її вождів тощо. Правда, ще з дитинства я мав певні критичні думки про радянську систему та її фундаторів, про що я писав в 1-му розділі, але ми ще вірили в краще майбутнє країни, та прагнули щось робити для цього. Пропагандистські лозунги «Партія – наш рулевой!», «Партія – ум, честь и совесть нашей эпохи!», а також проголошені на той час ЦК КПРС принципи суспільного життя «Свобода, рівність та братерство!», «Від кожного по здібностям – кожному по його праці!» та інші мали для нас певний позитивний сенс та викликали довіру. Великий вплив на свідомість людей мали виступи лідерів партії. Так, на XX з'їзді у 1956 році М. С. Хрущов заявив, що СРСР перебуває на «крутому підйомі», «ми піднялись на таку гору, таку висоту, звідки вже явно видно широкі горизонти на шляху до кінцевої мети — комуністичного суспільства». Проголошення програми житлового будівництва, розширення випуску товарів повсякденного вжитку, засудження масового терору та реабілітація засуджених, освоєння цілинних та перелогових земель, запуск першого штучного супутника Землі підживлювали оптимістичні соціальні очікування та віру більшості громадян країни в «світле майбутнє».

У жовтні 1961 року відбувся XXII з'їзд КПРС, на якому була ухвалена III Програма КПРС разом з «Моральним кодексом будівника комунізму», де ще чіткіше окреслювалися комуністичні перспективи, що сприяли мобілізації суспільства до трудової активності.

Для критиків нашої тогочасної віри в краще майбутнє хочу навести приклад з сучасного життя суспільства: За 30 років незалежності України скільки разів український народ був обдурений різними політичними демагогами які обіцяли краще життя, «Бандити будуть сидіти в тюрмах!», масова підтримка, особливо молоддю, популістських обіцянок «слуг народу» і через рік розчарування ними. Відповідно – постійні виступи та боротьба різних верств українського суспільства за свої права і свободи. Ще гірша ситуація в сучасній Росії, народ якої вірить по-суті паталогічно хворій людині, яку котрий раз обирає своїм президентом – лідером, що проводить імперську, загарбницьку політику щодо інших країн та став загрозою для цивілізованого світу.

Зазначу, що за час перебування в НДР мої погляди на стан справ в СРСР дещо змінювалися. За 5 років перебування в Німеччині я зміг порівняти рівень культури німців та в Союзі. Пам'ятаю, вже десь в 1972 році перед моєю заміною в Союз (в Забайкальський ВО) в кафе у мене відбулася невимущена розмова з солідним німцем. Він запитав у мене: яка залишилась у мене думка про Німеччину перед від'їздом в СРСР? Я сказав: «Думаю, що німці ГДР набагато ближчі до соціалізму, чим Радянський Союз, який заявив про завершення будівництва розвинутого соціалізму». Цю думку я пояснив різним рівнем культури суспільств. І сьогодні можу стверджувати, що соціалізм, як ідеальний устрій суспільства може успішно існувати тільки за умови високої культури громадян. Щось подібне раніше я читав у Івана Франка.

Можу пригадати, який такий «позитивний приклад» показували наші радянські люди («русские», як казали німці). Добре зрозумів чого називали німці росіян «русіше швайн – русская свинья». Тому я під час розмов з німцями завжди підкреслював, що я українець (Україна – Київ). Саме росіяни навчили німців давати та брати хабарі, саме вони могли щось вкрасти в торгових маркетах. П'янство, бійки, бракон'єрство та потрава щодо природи – це теж росіяни. А ще поведінка в громадських місцях, в транспорті, виховання дітей тощо. А ще скажу, що німці – працьовитий, бережливий народ.

Був анекдот: Коли на вокзалі хтось вкраде залишений чемодан – то це тільки росіянин. Правда, були розповіді про те, як німців під час влади гітлерівців привчали бути чесними та законопослушними. Наприклад,

зупиняли потяг, виводили на перон виявлених безбілетників і там же розстрілювали.

Хочу привернути увагу сучасних українських соціалістів у Верховній Раді та поза нею, які часто втрачають свій авторитет з причин своєї особистої невисокої культури, а також нерозуміння ролі культури в суспільстві загалом.

Десь на початку 1968 року командиром 2 МСР 2-го МСБ де я служив був призначений ст. лейтенант Єгоров – амбітний москвич, з певним військовим гумором. Служака він був відмінний. Але іноді його поступки та рішення були не зовсім адекватними та послідовними. І це не подобалось начальству і нам, підлеглим офіцерам. Дружина Єгорова – Вікторія називала його іноді «мінінгітним дурачком». Дійсно, колись в дитинстві він перехворів менінгітом і щось від цієї хвороби в нього залишилось. Правда, вона іноді й про себе розповідала цікаві речі: важила десь 120 кілограмів, любила поїсти, але хотіла схуднути, ходити на фіззарядку, але щоденно відкладала і так до переїзду в Москву. Ще одна смішна подія з нею: Вирішила Віка помитися дома, сіла в баню і її «засмоктало», не змогла встати, а дома нікого, підняла крик, збіглися сусіди і звільнили її голу з бані. Сам Єгоров вже десь через півтора року, маючи п'ять дисциплінарних стягнень та певну «волосату руку» в Москві поступив у військову командну академію імені Фрунзе. З часом, під час моєї служби в Забайкаллі, наші дороги знову пересіклися і ми, навіть, служили в одному полку. Віка в Забайкаллі схудла до 80 кг. Кар'єра та особисте життя там у них не склались.

На фото 1. в центрі гв. ст. лейтенант Б. Єгоров. 2. Котел для варки їжі військовослужбовцям батальйону

Єгоров став офіцером вже пройшовши етап строкової служби, був старший нас, молодих командирів взводів, на декілька років, а тому тримався

впевнено, налаштований на швидке просування по службі та навчання до академії в Москву. Тому нас він ніде не захищав, а сам старався бути попереду всіх. З ним рота продовжила навчання, стрільби, караули тощо.

2. Бойові дії в Чехословаччині (1968 рік).

Чехія та Словаччина – дві братні країни, що в 1918 році об'єдналися в спільну державу – Чехословаччину. Після Другої світової війни Чехословаччина поступово, під впливом СРСР, була залучена до так званого соціалістичного табору, а з часом – до Варшавського Договору. У травні 1968 року Москва, в зв'язку із загостренням ситуації в Чехословаччині, спланувала проведення на її території командно-штабного навчання країн – учасниць Варшавського Договору під назвою «Влтава», потім «Дунай». 244 гвардійський мотострілецький полк був єдиним, що брав участь у цих навчаннях від Групи радянських військ у Німеччині та загалом від країн, що входили до Варшавського Договору на першому їх етапі. На той час я був командиром 2-го мотострілецького взводу, 2-ї роти, 2-го мотострілецького батальйону цього полку. Зазначу, що я не мав можливості вести щоденник подій, мав простий фотоапарат «Смена-2», за весь час подій використав 2 фотоплівки, друга з них засвітилась, перша проявилась – частково. Друзі, чи співслужбовці також вже розсіялись по світу, а багато вже й померло. А тому маю обмежений арсенал інформації. Тільки моя пам'ять, окремі фото та документи. У сучасних відкритих ЗМІ будь-які спогади чи повідомлення про діяльність цього полку також майже відсутні. Але маю більше інформації, досвід та можливість об'єктивно оцінити тогочасні події як військовий політолог та їх безпосередній учасник.

Думаю, що причиною відсутності інформації з цієї сторінки подій в Чехословаччині 1968 року була та залишається незацікавленість радянських і сучасних українських та російських урядових сил в розповсюдженні цієї інформації. Очевидно, що з цього питання не мають достатньої інформації дослідники і з Чехії та Словаччини та інших країн. Так у Вікіпедії – Сучасній вільній енциклопедії стверджується: «З травня по серпень 1968 року країнами Варшавського договору було проведено ряд військових навчань для підготовки до вторгнення. У травні-червні проведене широкомасштабне командно-штабне навчання «Шумава» із залученням лише штабів частин, з'єднань і військ зв'язку (Курсив наш – В.Б.). З 20 по 30 червня на територію Чехословацької Соціалістичної Республіки вперше за всю історію військового блоку соціалістичних країн було введено 16 тисяч чоловік

особового складу. З 23 липня по 10 серпня 1968 року на території СРСР, НДР і ПНР були проведені тилові навчання «Німан», в період яких йшло накопичення резерву військ. З 11 серпня 1968 року були проведені великі навчання військ ППО «Небесний щит». На території Західної України, ПНР і НДР були проведені навчання військ зв'язку» [1].

Як бачимо, в публікації немає інформації про введення в травні 1968 року на територію Чехословаччини для участі в КШУ військ Варшавського Договору 244 гвардійського мотострілецького полку 1 гв. ТА від ГРВН.

А дії 244 гвардійського мотострілецького полку 1 гв. ТА від ГРВН були реальними, складними, напруженими та, певною мірою, цікавими.

Після командно-штабних навчань полк з метою «підтримання стабільності» в цій країні був залишений радянським керівництвом на її території до листопада 1968 року. Зазначений період перебування військ на території Чехословаччини законодавством України визначено як участь у бойових діях. Наразі хочу пояснити та розкритикувати думки деяких «аматорів» від політики в сучасному українському середовищі, котрі не служили у війську, не брали участі в бойових діях та пропонують, не визнавати військовослужбовців з України, що брали участь в подіях 1968 року в Чехословаччині учасниками бойових дій. Як активний учасник цих подій стверджую: По-перше, це були дуже напружені за характером та складні за змістом бойові дії. Крім величезного фізичного учасники мали велике психологічне та інформаційно-ідеологічне навантаження. Бойові фізичні втрати були відносно невеликі, але, значною мірою, дякуючи витримці та толерантності наших бійців. Бойовий досвід тих подій в нових умовах незалежної України я творчо використовував під час підготовки старших офіцерів Збройних Сил України.

По-друге, ми, як і всі інші учасники, були відправлені в Чехословаччину наказом спільної на той час держави – СРСР. Звичайно, сучасна українська влада не несе моральної відповідальності за участь воїнів з України в тих подіях. Але поважати, як і ветеранів Другої світової війни, Афганістану тощо – повинна. На той час ми йшли в Чехословаччину згідно Наказу та для виконання інтернаціонального обов'язку. І ніхто з воїнів не відмовився від цього. Це вже зараз ми знаємо більше та дещо по іншому оцінюємо тогочасні події. Але оцінка воїнів здійснюється відповідно до їх поведінки та тогочасних обставин.

Ітак 244 гвардійський мотострілецький полк 27 МСД 1-ї гвардійської танкової армії, як один з найбільш підготовлених, отримав завдання в швидкому темпі до участі в КШН військ Варшавського Договору та на початку

травня 1968 рік своїм ходом був введений в Чехословаччину. Про перебіг цих подій розповідь далі.

Передісторія подій в Чехословаччині в 1968 році.

Навесні 1968 року керівництво Чехословаччини (президент Людвик Свобода, 1-й секретар Компартії – Олександр Дубчек) під впливом зовнішньої пропаганди та певних внутрішніх сил почали втрачати контроль над країною. Керівництво країни також мало великі претензії до ідеології та політики КПРС та Радянського Союзу. Чехословаки особливо критикували авторитаризм радянської системи, добре пам'ятали сталінські репресії, пропонували та прагнули реалізувати свою національну ідеологію соціалізму з «людським обличчям». Ці претензії та пропозиції чехословаків були в основному справедливими. Але радянське керівництво побоювалося, що у разі проведення чехословацькими комуністами незалежної від Москви внутрішньої політики, СРСР втратить контроль над Чехословаччиною. Подібний оборот подій загрожував розколом східноєвропейського соціалістичного блоку як в політичному, так і воєнно-стратегічному плані. Політика обмеженого державного суверенітету в країнах соціалістичного блоку, що допускає у тому числі застосування військової сили, якщо це було необхідно, дістала на Заході назву "Доктрини Брежнева".

У кінці березня 1968 р. ЦК КПРС розіслав партійному активу закриту інформацію про положення в Чехословаччині. У цьому документі говорилося: "...останнім часом події розвиваються в негативному напрямі. У Чехословаччині поширюються виступи безвідповідальних елементів, що вимагають створити "офіційну опозицію", проявляти "терпимість" до різних антисоціалістичних поглядів і теорій. Неправильно висвітлюється минулий досвід соціалістичного будівництва, висувуються пропозиції про особливий чехословацький шлях до соціалізму, який протиставляється досвіду інших соціалістичних країн, робляться спроби кинути тінь на зовнішньополітичний курс Чехословаччини і підкреслюється необхідність проведення "самостійної" зовнішньої політики. Лунають заклики до створення приватних підприємств, відмови від планової системи, розширення зв'язків із Заходом. Більш того, в ряді газет, по радіо і телебаченню пропагуються заклики "до повного відділення партії від держави", до повернення ЧССР до буржуазної республіки Масарика і Бенеша, перетворенню ЧССР у "відкрите суспільство" та інші ... » [2].

Зазначу, що такі заклики та наміри в керівництві Компартії Чехословаччини дійсно були та мали значну підтримку серед населення.

Реалізація таких намірів однозначно вела до протиставлення та відриву країни від СРСР та інших країн соціалістичної співдружності. Зрозуміло, що керівництво СРСР та Варшавського Договору не могло цього допустити.

23 березня в Дрездені відбулася зустріч керівників партій і урядів шести соціалістичних країн - СРСР, Польщі, НДР, Болгарії, Угорщини та ЧССР, на якій генеральний секретар КПЧ А. Дубчек був підданий різкій критиці.

Після наради в Дрездені радянське керівництво приступило до розробки варіантів дій щодо Чехословаччини, в тому числі і військових заходів. Керівники НДР (В. Ульбріхт), Болгарії (Т. Живков) і Польщі (В. Гомулка) займали жорстку позицію і в певній мірі впливали на Л. Брежнєва [2].

Радянською стороною не виключався і варіант вступу на територію Чехословаччини військ НАТО, які проводили біля кордонів ЧССР маневри під кодовою назвою «Чорний лев» [1].

Розробка оперативного плану операції «Дунай»

З огляду на складну військово-політичну обстановку, навесні 1968 року об'єднаним командуванням Варшавського Договору спільно з Генеральним штабом ЗС СРСР була розроблена операція під кодовою назвою «Дунай».

8 квітня 1968 командувач повітряно-десантними військами генерал В. Маргелов отримав директиву, згідно з якою приступив до планування застосування повітряних десантів на території ЧССР. У директиві говорилося: «Радянський Союз та інші соціалістичні країни, вірні інтернаціональному обов'язку і Варшавському договору, повинні ввести свої війська для надання допомоги Чехословацькій народній армії в захисті Батьківщини від навислої над нею небезпеки». У документі підкреслювалося також: «... якщо війська Чехословацької народної армії з розумінням поставляться до появи радянських військ, в цьому випадку необхідно організувати з ними взаємодію і спільно виконувати поставлені завдання. У разі, якщо війська ЧНА будуть вороже ставитися до десантників і підтримають консервативні сили, тоді необхідно вживати заходів до їх локалізації, а при неможливості цього – роззброювати » [1].

Тиск на Олександра Дубчека

Протягом квітня-травня радянські лідери намагалися «напоумити» Олександра Дубчека, привернути його увагу до небезпеки дій антисоціалістичних сил [2].

В кінці квітня в Прагу прибув маршал І. Якубовський, головнокомандувач Об'єднаними збройними силами країн – учасниць Варшавського Договору для підготовки навчань військ країн Варшавського Договору на території ЧССР.

4 травня відбулася зустріч Брежнєва з Дубчеком в Москві, але на ній взаєморозуміння досягти не вдалося [2].

244 гвардійський мотострілецький полк 27 МСД 1-ї гвардійської танкової армії, як один з найбільш підготовлених, десь в кінці квітня – на початку травня отримав завдання на підготовку в швидкому темпі до участі в КШУ «Влтава» та в цьому ж місяці своїм ходом був введений в Чехословаччину.

На світлинах, наведених мною нижче офіцери та солдати мають ще веселий та достатньо оптимістичний вигляд. Ми думали, що прийшли десь на 2-3 тижні, потренуємось, приймемо участь в командно-штабних навчаннях Збройних Сил країн - учасниць Варшавського Договору, покажемо свою майстерність міністрам оборони цих країн та повернемося додому в свій гарнізон Вермліц м. Галле. Але так не відбулося.

На фото: 1. Колонна бойових машин 2-го МСБ 244 гв. МСП на марші. На командирському БРДМ-5 комбат підполковник Міхно.

2. Офіцери та прапорщики 2-ї МСР 2-го МСБ на поляні лісу в Судетах. Я-другий зліва.

Командир мотострілецького взводу 244 гвардійського мотострілецького полку 1 гв. ТА гвардії лейтенант Баранівський В.Ф. зі своїми підлеглими в Судетських горах Чехословачії під час навчань «Влтава» (1968 рік).

Судети. Обід в польових умовах.

Чехословаччина. Судетські гори. Три бойові машини мого 2 МСВ перед КШУ. Травень 1968 року.

На фото: 1. Невимушена пригода з нашим БТР – 60 П.

2. Молоді офіцери 2-го МСБ з машиною в Судетах під час навчань.

На початку полк розмістив свій табір біля старого, залишеного раніше судейськими німцями міста. Після Другої Світової війни та відновлення Чехословаччини відповідно до декретів президента країни Бенеша більшість етнічних німців, що мешкали у регіоні, було депортовано. Натомість на ці землі було переселено представників інших етнічних груп країни, насамперед, чехів. На сьогодні поняття Судетська область, що історично мало насамперед етнічне значення, не використовується.

Карта 1. Чехія.

Карта 2. Чехія.

Карта 3. Словаччина.

Примітка: Карти 1,2,3 подаю в сучасному баченні Чехії та Словаччини для кращого розпізнавання населених пунктів.

Але в 1968 році багато із вимушено залишених німцями міст та сіл були ще не заселені. Ми бачили напіврозвалені будинки, закинуті кладовища тощо. На деревах роїлися дикі бджоли, що стали особливим об'єктом зацікавленості наших бійців, які одягали протигази та добували собі мед. Навколо знаходили джерела мінеральної води, яку використовували для пиття та інших потреб. Ми побачили там чудові курортні місця, котрі в умовах сьогодення обжиті та успішно використовуються чехами. На той час, згідно розповідей, чехи ще боялися заселяти ці місця, передбачаючи можливість повернення німців.

Не пам'ятаю точно назви цього, залишеного раніше німцями, містечка. Воно знаходилось десь в квадраті поміж містами: Соколов, Карлови Вари, Маріанські Лазні, Хеб (див. Карта 1, 2), котрі на той час теж були ще невеликі за кількістю населення. Полк простояв десь біля місяця в цьому районі. При цьому відбувалися тренування, навчання, обслуговування техніки та озброєння, забезпечення охорони табору. 1-й МСБ, на чолі з досвідченим командиром батальйону підполковником Силаєвим був переданий в розпорядження керівництва КШН для охорони штабу командуючого маршала Якубовського, що прибув для підготовки та керівництва навчаннями.

Десь перед КШН для невеликої групи (біля 20 чол.) молодих офіцерів полку була організована екскурсійна поїздка в Прагу. В екскурсії по Празі нас супроводжував майор ННА Чехословаччини. Ми ознайомилися з головними історичними цінностями Праги. Побували на мосту через р. Влтаву,

ознайомились з Празьким градом, залом для коронування королів, президентів, усипальницею всередині собору св. Віта тощо.

На рис. 1. Празький град.

Рис.2. Празькі куранти

Після Праги ми побували в місті Пльзень, зокрема на відомій пивоварні пива низького бродіння Pilsner Urquell. Нам в автобус закинули 2 ящики пива, але спробувати його молодим офіцерам не довелося.

Кульмінація командно-штабних навчань «Влтава» відбулася десь через місяць після прибуття полку в Судети. Нам довелося брати штурмом висоту 777, 7 (точно запам'ятав) на вершину якої були розміщені намети в яких перебував вищий командний склад військ країн Варшавського Договору. Були присутні всі міністри оборони, командуючий військами Договору маршал Якубовський. Наш 2 МСБ перебував у 2-му ешелоні наступаючих військ. Було чітко видно всю панораму бою. Лощиною перед висотою йшла лавина бойової техніки, озброєння, вибухи снарядів, авіація «утюжила» передній край умовного противника. Ми були введені в «бій» на вирішальному етапі – штурму висоти. Розвернувшись в лінію бойових машин батальйон з гучною стрільбою холостими патронами «захватив висоту» та продовжив переслідувати умовного «противника» десь 3-4 кілометри, доки наші бронетранспортери не ринули вниз з гори, під загрозою перевероту.

Бойові машини мого взводу під час штурму висоти проходили якраз біля намету верховного командування військами Варшавського Договору.

Навчання завершилися успішно, ми надіялись на швидке повернення додому в свій гарнізон в м. Галле. Командир полку п-к Павлов отримав підвищення по службі (був призначений начальником штабу дивізії), а командиром полку призначили начальника штабу п/п-ка Абдулаєва.

Але верховне керівництво думало інакше.

Все ж після навчань мені вдалося на 2-3 сутки вирватись в НДР в свій Вермліц, де чекала на мене вже вагітна дружина. Вирвалось ще декілька молодих офіцерів. Але найпершим поїхав комбат Міхно, який так пояснив свою першість: «Ви молоді, жити з жінками ще будете довго, а мені залишилось 5 років, тому я їду першим». Розповідали потім, що під час перебування в гарнізоні його хтось «заловив» коли він перелазив зі свого балкона на балкон дружини начфіна полку. Про мету такого «альпінізму» комбата можна здогадатися. Але, очевидно, на той час його дружини не було в гарнізоні і назад в Судети він приїхав цілим.

Я ж, як молодий лейтенант виривався з трудом, майже без офіційного дозволу заліз в кузов вантажної машини, що везла ящики дерев'яної тари. Між ящиками і верхом тенту була щілина десь сантиметрів 30, в яку я втиснувся та їхав так десь кілометрів 300. Всі «зручності» та проблеми поїздки описувати не буду. Скажу тільки, що машина для виходу в туалет під час поїздки не зупинялась. З приїздом в Галле відбулася зустріч з молодою дружиною. Вона в цілому трималася гарно. Але все ж, враховуючи ситуацію, нами було прийнято рішення щодо її відправлення додому на Україну до батьків, що й було зроблено. Де вона й перебувала до наступного 1969 року.

Через 2-3 дні тією ж машиною я вернувся до свого полку в чеські Судети.

Через декілька днів наш полк нічним маршем кинули в ліс під Прагу. Пам'ятаю, колона 2-го МСБ десь в 3 (три) години ночі зупинилася в лісі. Перед нами на горизонті стояла «зарева» вогнів нічної Праги. Командир батальйону підполковник Міхно викликав мене і поставив бойове завдання: «Є загроза, що колона чеських танків може вийти проти нас та спробувати нас знищити чи захватити. Даю Вам для підсилення бойовий танк, висувайтесь вперед, на виході з лісу займайте оборону. З появою танків чехословаків Ваше завдання зупинити їх всіма наявними силами та засобами. Зв'язок по радіостанції Р-123 з танка!». Отримавши завдання я приступив до виконання. Мої сили (танк, 3 БТР-60П та 28 піхотинців) зайняли оборону та напружено чекали появи противника. Простояли десь біля трьох суток. Вночі я спробував по радіостанції вийти на зв'язок. Зв'язок перервався з невідомих причин. Я прийняв рішення надіслати с-та Севастьянова, озброєного автоматом, пішки до головних сил батальйону для відновлення зв'язку. Ніч була абсолютно темна, тільки загрозливо кричали філіни. Чи хтось чув, як вночі моторошно кричать ці птахи? Сержант зіткнувся по дорозі з лісником (котрий очевидно вийшов на розвідку). З доповіді Севастьянова: «Ми зіткнулися з лісником лоб-влоб, з переляку підскочили та розбіглися в різні сторони». Слава Богу, все обійшлося

без втрат. До сих пір не можу зрозуміти, який сенс вищому командуванню був виводити вночі наш полк під Прагу?

Надалі все стало більш зрозумілим. Нас зорієтували на тривале, поетапне пересування по Чехії та Словаччині в бік до кордону з СРСР (Україною). Бойовою колоною, зупиняючись в певних місцях, полк займав кругову оборону, перебував певний час і знову йшов вперед. І так десь 1,5 місяців. В середині липня ми вийшли на територію Союзу та розмістилися табором в дубовому гаю під Ужгородом.

Від Праги до Ужгорода полк просувався за маршрутом : Прага, Оломоуц,, Острава, Банська Бистриця, Кошице, Тренчин (Жиліна), Банська Бістриця, Михайлове, Ужгород (кроки маршруту приблизні, нажаль, у пам'яті стерлися багато деталей цього бойового маршу).

Окремі спогади та думки щодо маршу.

Насамперед, нагадаю, що 244 гв. МСП був і залишався єдиною військовою частиною, що був від СРСР в той період на території Чехословаччини. Його пересуванням небезпідставно керували з Москви (казали – Політбюро ЦК КПРС). В Москві вірогідно вважали, що полк нагадує про силу Союзу та стримує антиурядові та антирадянські контрреволюційні виступи певних сил в Чехословаччині. Насправді, незважаючи на те, що особовий склад полку був абсолютно мирно налаштований щодо місцевого населення, (не знаю будь-яких негативних дій наших бійців щодо місцевих жителів), місцеві жителі і влада вже значною мірою були налаштовані негативно щодо нашого перебування на їх території.

Була суперечливою та відмінною світоглядна позиція наших воїнів та місцевого населення. Наші бійці вважали чехословаків дійсно братнім народом, якому вони прийшли допомогти захиститися від посягань внутрішньої контрреволюції та зовнішніх імперіалістичних сил. Крім того, була ще живою пам'ять про втрату 140 тисяч радянських воїнів, котрі звільняли Чехію від німецько-фашистських окупантів в період Другої світової війни та про допомогу чехословакам після війни. Певною мірою, ми також розраховували на вдячність цього народу.

Але чехи та словаки справедливо критикували Радянський Союз за його силові претензії на гегемонію, тоталітарність, сталінські репресії тощо. Ці народи прагнули до більшої свободи, дійсної демократії, до соціалізму «з відкритим обличчям». Ідеї «соціалізму з відкритим обличчям» активно пропагувалися та стали прапором, під яким йшли до змін чеські комуністи, значна частина інтелігенції на чолі з Дубчеком та іншими керівниками. Але ці ідеї (незважаючи на їх певну привабливість) та їх керівники не були достатньо

реалістичними, що переконливо підтвердили подальші події в Чехії, Словаччині та у всьому світі. Знаємо, що в подальшому ніякого соціалізму з «людським обличчям» чехословаки не побудували. А верхівка влади по-суті дурила свій народ привабливими гаслами та обіцянками. Щось подібне відбувалося в 90-ті роки в СРСР, коли генсек Михайло Горбачов також розпочинав Перебудову під прапором боротьби за «демократичний соціалізм». Але з часом ми отримали «дикий капіталізм», від якого страждає все нинішнє суспільство, особливо – українське.

Вважаю, що керівники Радянського Союзу допустили злочинну помилку вже на цьому етапі подій стосовно Чехословаччини. Незважаючи на наші сподівання народ цієї країни в своїй більшості все ж на психологічному рівні негативно поставився до перебування нашого полку на її території. В одному з тогочасних місцевих часописів полк був показаний як такий, що повзе по тілу «жінки-чехословаччини». На своєму шляху ми читали різні надписи, плакати та антирадянські гасла: «Іван! Їдь додому! Тобі мати купила нову сорочку», «Ідіть додому! До Москви 1400 км.», «У нас порядок, без вас впораємося!» тощо. Були й більш серйозні. Під час однієї із стоянок маршу я зайшов у ліс, знайшов транспарант, що мене особливо вразив: це була металева червона зірка із загнутими пелюстками, розігнувши їх я прочитав «СССР – это фашизм! Смерть фашистским оккупантам!». Очевидно цей транспарант хтось тримав, але чогось викинув. Звичайно, такі провокаційні гасла не додавали авторитету та оптимізму нашому перебуванню в Чехословаччині. Розумію, що це був спосіб реакційних сил сплюндрувати наші зусилля щодо підтримки народу Чехословаччини, викликати негатив проти нас.

Деякі варіанти антирадянської та антиросійської агітації, що зустрічалася в різних містах та селах Чехословаччини в 1968 році.

Були й інші способи інформаційної боротьби з нами. Під час однієї з наших польових стоянок група «агітаторів» на машинах з наборами агітаційних прокламацій спробувала проникнути в наш табір для їх розповсюдження.

Оперативними заходами нашого військового керівництва, спроба проникнення цих «агітаторів» була зірвана. Фізичне насилля не застосовувалось.

З часом, особливо на другому етапі перебування в Чехословаччині нас зачіпала ще й негативна радіопропаганда. Хоча в нас не було радіоприймачів, а в радіостанціях на бойових машинах хвилі місцевих радіостанцій були заблоковані. Все ж дещо проникало до нас. Була й інформація з боку вищого командування. Як фахівець з пропаганди та агітації (з часом я був пропагандистом полку та дивізії) скажу, що агітаційно-пропагандистські зусилля з боку наших чехословацьких опонентів на той час були дещо примітивними, дуже часто – аморальними як за змістом, так і за формою. Наприклад, брехали, що ми голодуємо, їмо собак, що ми не пускаємо дітей в школу тощо). Такі зусилля не давали очікуваних результатів. Військовослужбовці наших підрозділів залишалися під повним нашим інформаційно-психологічним контролем. Навпаки, наші військовослужбовці були активними агітаторами та пропагандистами під час зустрічей з місцевим населенням. Не випадково в тогочасних ЗМІ Чехословаччини також писали, Радянський Союз заслав не 3 тисячі (було менше) солдатів, а 3 тисячі агітаторів.

Насамкінець розповім також, що під час нашого маршу, траплялися не тільки події агітаційно-пропагандистського, а й бойового характеру. Звичайно, в умовах незаконного перебування на чужій території радянське командування передбачало й вірогідність спроби роззброєння чи знищення нашої бойової частини. Керівництво ЧССР вже не раз зверталось до керівництва СРСР з претензіями у зв'язку з затримкою у виведенні нашого полку за межі території країни. Один із таких випадків я спостерігав, коли полк стояв табором на території Словаччини. Була проголошена бойова «Тривога», полк швидко зайняв оборонний бойовий порядок. Я побачив, як оперативно розвертається та займає бойові позиції для оборони батарея протитанкових гармат. Як стало відомо, надійшла інформація, що проти нашого полку висувалась колона бойових машин чехословацької армії. На щастя, інформація не підтвердилась, до зіткнення справа не дійшла, але для нас це було чергове бойове психологічне випробування. Міста та села в більшості випадків ми проходили з певним бойовим розрахунком на випадок обстрілу колони під час проїзду.

Таким чином 244 гв. МСП 1-ї гв. ТА десь в 20-х числах липня 1968 року своїм ходом, без втрат та надзвичайних подій, з доволі високим рівнем морально-психологічного стану особового складу наблизився до кордону з СРСР (Україною), спокійно перейшов кордон та розмістився в дубовому гаю під Ужгородом (про що я вже згадував вище).

Під Ужгородом ми простояли біля 2-х тижнів (десь до 5 серпня). Офіцери, прапорщики жили надією скорого успішного повернення на зимові квартири в свій гарнізон Вермлітц, НДР, більшість були одруженими і, звичайно, прагнули зустрітися зі своїми сім'ями, обняти дружин, дітей тощо. Скучав і я, десь за два місяці перед виходом полку в Чехословаччину приїхала й до мене молода дружина, з якою я встиг одружитися під час останньої відпустки на Батьківщину.

Особовий склад строкової служби особливо в Німеччину не рвався, але виникла загроза, що за умов довготривалого перебування в напруженій обстановці в бойових умовах за кордоном молоді бійці могли піти в «рознос» (а це – самоволки, п'янки тощо). Тому командування негайно посилило контроль, виховну роботу, організувало заняття тощо. Був і такий побудований попереджувальний захід: вирита землянка для полкової гауптвахти. Порушників карали та садили на цю «гауптвахту».

Мені не відомо, чи знало командування полку про подальші плани московського керівництва щодо нашого полку, але ми були переконані, що маємо готуватися до загрузки в залізничний ешелон та їхати назад в НДР (м. Галле).

Дійсно, десь приблизно 05. 08. 1968 року полк на станції біля Ужгорода загрузився в залізничний ешелон та успішно, проїздом через Польщу, наш ешелон вирушив у напрямку НДР.

Далі події відбувалися всупереч нашим думкам та бажанням. Десь за 100 кілометрів до станції Галле (НДР) ешелон було зупинено (назву станції я не зафіксував). На пероні станції полковий оркестр (який Ви бачите на фото) загравав нам «Встречный марш». Відбулася розгрузка бойової техніки, озброєння та особового складу, ми знову вишикувалися в полкову колону в готовності до маршу.

Полковий оркестр в польовій формі (травень, 1968 рік, Галле, Вермлітц).

Отримали завдання на марш, нижчим чином маршрут не вказувався, всі підрозділи полку йшли однією колоною та слідували за командиром полку. Для цивільних зазначу, що колона мотострілецького полку могла бути десь до 4-х км довжини. Десь вечором, з настанням темноти, полкова колона занурилася в ліс. Підрозділи отримали завдання розміститися табором, організувати охорону, життя військовослужбовців тощо. Чітких термінів перебування в цьому районі нам ніхто не визначив. Але ми вже були зорієнтовані, що знаходимось недалеко від кордону з Чехословаччиною та повинні перебувати у стані підвищеної бойової готовності.

Слід підкреслити, що весь особовий склад полку був втомлений фізично та психологічно попередніми бойовими діями. Певною мірою ми отримали двотижневу перерву, перебуваючи в цьому таборі в чікуванні нових завдань. Нам, офіцерам низової ланки управління, вдавалося утримувати солдат та сержантів в нормальному морально-психологічному стані більше особистим прикладом та постійним спілкуванням з ними. Використовувалися будь-які можливі способи заохочення бійців. Наприклад, на той період офіцерам внесли до щоденного пайка 1 пачку папирос «Беломор – Канал». Я не палив, свої сигарети вручав урочисто на день народження бійцям взводу.

Щодо харчування, загалом то воно було слабким. Видавали хліб, сахар, масло, чай та по 2 банки консервів риби кільки в томаті. Я цієї кільки в томаті потім десь пару років запаху не переносив.

Але наблизилась достатньо відома та трагічна для всіх нас дата 20 серпня 1968 року. У 2.00 ночі 21 серпня полк в повному бойовому спорядженні без будь-якого попередження перейшов кордон з Чехословаччиною, отримавши при цьому бойове завдання здійснити марш та в 5.00 сходу оточити та обеззброїти полк ЗС Чехословаччини, що базувався в містечку Маріанське Лазне (німецькою – Маріан Бад). Про Маріанське Лазне я вже згадував під час розповіді про перший для нас вхід в Чехословаччину в травні 1968 року. Мій покроковий аналіз другого входження показав, що полк перед входженням був розміщений табором в лісі десь в районі населених пунктів Хемніц, Цвікау, Айбеншток, Марієнберг. Маршрут руху від німецько-чеського кордону вірогідно проходив через Обервізенталь, Якимов, Соколов, Хеб, Маріанське Лазне.

З перетинання німецько-чеського кордону розпочалася безпосередня участь 244 гв. МСП 1-ї гв. ТА в операції «Дунай», в якій брали участь визначені війська країн –учасниць Варшавського Договору.

Карта 4. Схема бойових дій військ країн Варшавського договору в операції «Дунай» (Чехословаччина, серпень – листопад 1968 року).

Була інформація, що полк, котрий ми повинні були нейтралізувати, добре озброєний, командування проявляє певну агресивність щодо радянської присутності, а тому вважалося за краще його нейтралізувати. Міністр оборони ЧССР генерал Дзур дав усне розпорядження у війська не чинити опір військам ОВД, але повної впевненості у виконанні його наказів не було.

244 гв. МСП в 5.00 сходу здійснив оточення цього полку. До лінії бетонної загорожі підійшли і три бронетранспортери мого взводу. Гранатометники в готовності до бойової стрільби по моїй команді спішилися, інші піхотинці залишалися в готовності в бойових машинах, зверху залишався тільки кулеметник станкового кулемету СГМ.

З командирського люку я спостерігав як розгортаються події. Поряд зі взводом зупинився наш танк, ще далі на пряму наводку розвернулася 122 мм гаубиця і т. далі. Все це відбувалося блискавично швидко. Особовий склад чехословацького полку був піднятий по тривозі, забігав в рамках казарм на різних поверхах. Ми в готовності чекали реакції цього полку та відповідно – спротиву. Командування полку, очевидно, тверезо оцінило ситуацію та зрозуміло безперспективність свого становища. Вірогідно, що ним узгоджувались питання поведінки і з вищим командуванням. З нашого полку були направлені парламентарі з білим прапором, через яких полку ЧССР були висунуті певні вимоги, а саме: перебувати на місці, заборона виходити за межі військового городка, здійснювати будь-які дії супроти радянських військ. Після переговорів умови нашого командування були прийняті.

Наш полк зняв блокаду та отримав нове завдання: зайняти ключові перехрестки шляхів, зупинити машини, перевіряти та збирати документи власників машин з метою виявлення, а потім видворення тих, хто приїхав в ЧССР для підтримки підривної роботи проти місцевої влади. А таких людей наїхало чимало, особливо із західної Європи, зокрема, в минулому судетських

німців, які прагнули повернення втрачених після Другої світової війни земель. Але радянському воєнному командуванню не вдалося домовитись з місцевими органами влади щодо взаємодії з цих та інших питань. Очевидно, вони також вже були добре «оброблені» місцевими та західними засобами інформації та пропаганди в антирадянському дусі. Звичайно, вони розуміли, що прийняти «допомогу» радянських військ означатиме залишитись в підлеглих Радянському Союзу, а цього не хотілось. Західний спосіб життя для них вже ставав більш привабливим. А тому радянським військовим підрозділам довелося відпустити всіх затриманих іноземців на чеських дорогах.

Але радянське керівництво разом зі своїми союзниками не залишало надії поставити під свій контроль Чехословаччину. Збройні сили СРСР та інших країн Варшавського Договору по суті окупували всю Чехословаччину, у військовому плані поставили її під свій контроль. Але події в Празі та інших містах показали серйозний спротив місцевого населення військовій та іншій окупації. Проявилась любов місцевого населення до свободи, незалежності, без особливого жорсткого спротиву, з бравим солдатом Швейком в душі, вони з часом все ж таки перемогли зовнішнє насилля над собою. І тут у них є багато спільного з українцями, які в тяжких та складних умовах протистояння з сучасним російським імперіалізмом крок за кроком виборюють свою свободу.

Але на той час особовий склад 244 гв. МСП чекало ще чимало бойових пригод. Полк, який ми оточили в 5.00 21.08. 68 року почав порушувати взяті на себе зобов'язання, була виведена бойова техніка з боксів та розміщена на бойові позиції з середини по периметру огорожі тощо. Радянське командування прийняло рішення блокувати цей полк. І це завдання наш полк вирішував фактично до кінці свого перебування в Чехословаччині. Наші підрозділи були розміщені навколо полку чехословаків в лісі, який фактично оточував цей полк. Всі роти, взводи отримали конкретні бойові завдання на випадок необхідності наступу та знищення полку чехословаків. Я особисто зі своїми сержантами взводу ходив у розвідку для оцінки шляхів висунення бойових машин, можливостей подолання бетонної загорожі тощо. Ми знали, яку казарму штурмує та який поверх має захопити взвод, навіть куди маємо переносити поранених та загиблих після бою.

Один раз під ранок (з 5.00) батальйон (очевидно і весь полк) отримав завдання вийти на висхідні рубежі в готовності до наступу на полк чехословаків. Перед наступом піхотинців планувалася артилерійська підготовка, а вслід за нею мали атакувати ми. Піхота в повній готовності перебувала в бойових машинах. Бронетранспортери стояли із заведеними моторами десь потягом 2-х годин на висхідному рубежі. Ми чекали команди

«Вперед!». На щастя, такої команди ми не отримали. Думаю, що, напевне «зверху» відбувалися певні переговори сторін щодо подальших відносин. І, очевидно, ці переговори були дуже жорсткими.

Відтак, 244 гв. МСП виконував головне завдання по блокуванню чехословацького полку в містечку Маріанське Лазне до кінця свого перебування в Чехословаччині десь до середини жовтня 1968 року. Пригадаю деякі цікаві деталі цього періоду. Мій взвод періодично заступав на бойове чергування по охороні табору батальйону та для спостереження за поведінкою нашого «підопічного» полку чехословаків. На ключовому перехрестці стояв мій бронетранспортер з якого підтримувався радіозв'язок з головним штабом, виставлялися мною пости та «секрети» для огляду та оцінки навколишньої бойової обстановки. Особливо важливо це було в нічний час, коли темнота була майже абсолютною і в бік нашого противника. Секретам на кожні сутки встановлювався голосовий пароль для виявлення «свій – чужий». Якщо я наближався з боку БТР «секретчик» мав окликнути «Стій! Пароль!». Я відповідав та запитував «Що «відзив?»». Це була система взаємоперевірки. Якщо хтось наближався з боку противника – огонь мав відкриватися без попередження. Якось я захотів перевірити секрети. Пам'ятаю в секреті на той час був гранатометник взводу рядовий Хлопунов. Я пішов в бік секрету, але не почув попередження «Стій! Пароль!», почув «храп», але пішов далі. Темінь була абсолютною. Повернув назад. По храпу я визначив, де спить Хлопунов. Якби він проснувся до мого повернення то мав би стріляти в мій бік без попередження. Ще на тому ж посту вночі я отримав по радіостанції попередження: «На ваш пост виходить озброєний дезертир з іншого підрозділу. Затримати!» Я чув в абсолютній тиші віддалений тріск від ходи людини чи звіра, що проходили на значній відстані, але не став ризикувати життям своїх бійців для в'яснення ситуації.

Десь в цьому ж місці недалеко була дамба, за якою знаходилось штучне водоймище, з якого забезпечувалось водою все місто. В нашому штабі отримали інформацію, що «колаборанти», з метою спровокувати населення проти нас можуть підірвати дамбу та звинуватити в цьому радянські війська. Мені, з посиленням відділенням бійців, довелося тривалий час охороняти цю дамбу від можливої диверсії. Встановлювались «секрети», по дамбі ходили часові, я виставляв їх та змінював. Кругом ліс. Дуже темно. Ситуація для всіх нас була дуже ризиковою.

В цьому ж лісі були цікаві зустрічі та розмови з місцевим населенням. Звичайно ми були в охороні на бойовому чергуванні, але іноді через ліс підходили молоді люди для розмови, дискусії, обміну думками. Запам'ятав

декілька з них. Один молодий чех розповідав про складність ситуації в місті, що він особисто налаштований до нас позитивно, але є люди, що налаштовують проти нас і діють вони досить агресивно. Здається, цей же хлопець залишив нам три пляшки пива, але я попередив своїх бійців про можливу отруту і ми їх знищили. Підійшла також один раз симпатична чешка, патріотично налаштована, очевидно з вищою освітою. Предметом дискусії було питання демократії, відносин в суспільстві. Пані критикувала тоталітарність системи СРСР, особливо посилаючись на сталінські репресії. Навела порівняння: «У вас в СРСР людина не має свободи, перебуває якби в решеті, крутиться, але вискочити з нього не може». Я знав про сталінські репресії і дещо погодився з нею, але запитав «До чого прагнете в Чехії Ви? До буржуазної демократії?» Сказав їй, що буржуазна демократія більше обмежить вашу свободу чим соціалістична. Ми на той час вже знали, що в Чехії рвуться до влади в недалекому минулому приватні власники фабрик, заводів та земель (що втратили їх), прикриваючись лівою та ліберальною фразеологією. Надалі, подальші події показали правильність моїх передчуттів. Сучасні події в Чехії, Україні, Росії, інших країнах минулого соцтабору показують, що реальні права в цих країнах більше належать тим хто має гроші, капітал і саме вони «заправляють бал». Більше того, часто ці сили є антинародними, антидержавними по своїй суті (сьогодні в Україні, наприклад, такі, що блокуються навколо політичної партії «За життя») та ін.. В 2016 році авторитетний в Україні Інститут політичних і етносоціальних досліджень ім. І.Ф. Кураса в опублікованій аналітичній доповіді навів дані щодо оцінки громадської думки в Україні стосовно запитання: Хто є головним гальмом здійснення в Україні необхідних реформ? Відповіді опитаних громадян: 54,9% – олігархи; 50,6% – бюрократія, чиновники; 15,6% – опозиційний блок та ін.; правоохоронні органи – 10,4%; Росія – 17,7%. [3]. Саме від такого стану демократії в суспільстві в 1968 році молодий лейтенант Баранівський В.Ф. захищав та застерігав чехословаків під час перебування там в якості «окупанта»! Маємо інформацію, що не все гаразд з цих питань і в сучасній Чехії та Словаччині. Реальна політична влада там належить партіям та силам, що мають капітал, є власниками підприємств, банків, інших капіталів. Достатньо поширеним є таке явище як корупція тощо. І це є характерна особливість сучасного буржуазного суспільства з його ліберальною ідеологією.

Але на той час мені вже було зрозуміло, що якби Радянський Союз був для чехословаків взірцем демократії, справедливості, дійсного народовладдя, то більшість з них не виступила б проти нас – військових, а навпаки, підтримали б. Спротив був, по-суті, проти тоталітарного стилю управління, що йшов з

Москви. Саме імперський дух Москви, який з часом проявився через войовничу шовіністичну ідеологію «руссаго мира» привів і до розвалу Радянського Союзу та негативно вплинув на всі країни бувшого соцтабору. Наведу цитату сучасного чеського релігійного соціолога і теолога професора Томаша Галіка, одного із найвизначніших католицьких богословів не лише Чехії, а й у Центральній Європі, із його інтерв'ю, надрукованого в «Українському журналі», Прага, № 6-7/2018 щодо відношення сучасної Росії до країн Заходу та країн бувшого соцтабору.

«Сьогоднішня путінська Росія, – пише він, – яка веде запеклу війну проти України та гібридну інформаційну війну проти Заходу, у певному розумінні набагато небезпечніша для нас, ніж колись Радянський Союз. Російський імперіалізм, який свого часу об'єднався з ідеологією марксизму-ленінізму, нині переживає фрустрацію, його злить втрата колоній — колишніх радянських республік і сателітів — країн Варшавського договору. Багато держав — Німеччина, Британія, Франція — дуже важко зживалися із втратою колоній, та все ж зрештою визнали право народів на самостійність. Росія з цим не змогла змиритися. Режим Путіна живиться націоналізмом, для підтримки якого він не соромиться використовувати навіть найвищих представників православ'я, а також реваншизмом, бажанням помститися за втрату імперської величі. Саме цим пояснюються систематичні намагання Росії шкодити Заходу, ЄС і НАТО, зокрема послаблювати колишніх сателітів, насамперед підривати їхню довіру до ЄС через різні засоби пропаганди та викривлення інформації. Сьогодні їм цю роботу полегшує також факт, що президент США — це трагікомічний персонаж, незріла людина з психопатичними рисами, незрозуміла й ненадійна для своїх союзників, не здатна бути лідером» [4]. (Мова йшла про Трампа – В.Б.).

Є й інші публікації, в яких автори висвітлюють посилення експансіоністської політики Російської Федерації в інформаційно-ідеологічному просторі сучасної Чехії та Словаччини.

В середині жовтня 1968 року 244 гв. МСП за рішенням «зверху» завершував своє перебування в Чехословаччині. Полк проходив бойовою колоною вздовж бетонної огорожі полку чехословаків, бійці з обох сторін обмінювалися, нажаль, далеко не привітними помахами рук.

Полк пройшов чехословацько-німецький кордон, десь з виходом розмістився на 2-є суток табором для приведення себе в «порядок». Після чого полкова колона урочисто поверталася по території тогочасної ГДР в місце постійної дислокації – м. Галле, гарнізон Вермлітц. Приємно, що німці

протягом всього нашого руху невимушено зустрічали нас з квітами як переможців. Очевидно, все-таки був якийсь позитивний сенс у нашому перебуванні в Чехословаччині! З прибуттям в гарнізон командир полку від імені Міністра оборони Союзу СРСР вручив офіцерам «Благодарность» «За умелые действия, отличное владение боевой техникой и оружием, мужество и выдержку, проявленные при выполнении своего интернационального долга по защите социалистических завоеваний в Чехословакии, приказом МО СССР № 242 от 17 октября 1968 года». Для мене це – єдиний документ, що підтверджує моє перебування в Чехословаччині в 1968 році (а також посвідчення учасника бойових дій, виданого мені на підставі витягу з Центрального архіву Міністерства оборони РФ, м. Подольськ). Командир батальйону п/п-к Міхно отримав черговий орден «Бойового Червоного прапора», а командир першої роти – медаль « За бойові заслуги».

Надалі, після усунення від влади Дубчека, інших керівників Чехословаччини під тиском СРСР до влади прийшли нові лідери держави та партії.

У Чехословаччині 16 жовтня 1968 року на підставі договору між ЧССР і СРСР була створена Центральна група військ. Таке угруповання було створено з метою, як записано у договорі, «забезпечення безпеки соціалістичної співдружності». До його складу входили 3 мотострілецькі, 2 танкові, змішана авіаційна дивізія (свого часу в ній на посаді заступника комдива служив полковник Костянтин Морозов – майбутній перший Міністр оборони України), ракетна й зенітно-ракетна бригади та інші частини. У їхньому складі нараховувалося 130 тисяч військовослужбовців і цивільних працівників. За такою структурою ЦГВ проіснувала до 1989 року. 5 грудня того року керівництво СРСР, країн Варшавського договору, які вводили в 1968 році свої війська до Чехословаччини, ухвалили заяву. У ній цей акт було визначено як неправомірне втручання у внутрішні справи суверенної держави, що спричинило призупинення процесу демократизації суспільства ЧССР, економічних реформ [2].

Ось таку оцінку отримали події, пов'язані з 21 серпня 1968 року. Вони стали не лише сторінкою історії, а й застереженням тим, хто й дотепер сповідує імперську окупаційну політику. Вона не має майбутнього й теж залишиться на задвірках світової історії.

Ще можливо зауважити, що після «риночних» реформ 1964 року в СРСР також повинна була розпочатися «політична лібералізація». «Празька весна» послужила попередженням для верхівки Ком. партії СРСР і відклала «Перебудову». Але через 20 років в КПРС як і в КПЧ, все ж таки з'явилися свої

«Дубчеки». Тільки на цей раз танками зупинити ці процеси було неможливо – їх уже не було кому вводити...

1. Вторгнення військ Варшавського договору до Чехословаччини <https://uk.wikipedia.org/wiki>
 2. Події в ЧССР 1968 рік. Введення військ до Чехословаччини (1968). Навчання військ країн Варшавського договору «Шумава» <https://greshki.ru/uk/cultural-studies/sobytiya-v-chssr-1968-god-vvod-voisk-v-chehoslovakiyu-1968-ucheniya-voisk-stran.html>
 3. Суспільні інтереси в Україні: груповий вимір, зміст, шляхи узгодження. Аналітична доповідь / за ред. О.М. Майбороди.- К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – С.25.
 4. Томаш Галік. Інтерв'ю, надруковане в «Українському журналі», Прага, №6-7/2018.
-

3. Продовження розповіді про службу в Німеччині (НДР) (10. 1968 – 06.09.1972).

Період після Чехословаччини був для мене з різних причин важким та складним. Спогади про нього і сьогодні викликають підвищений тиск та головний біль. Продовжилась напружена бойова служба, навчання, стрільби, наряди тощо. 244 гв. МСП, 2 МСБ 1-ї гв. танкової армії постійно перебували на різних німецьких полігонах (Альтенграбовський, Рагунський, Ліберозький, Лоський, Магдебурзький, Ордруфський, Ютерборгський), де брали участь у взводних, ротних, батальйонних, полкових та армійських навчаннях. Наш полк був, очевидно, найбільш мобільний не тільки в армії, але і в ГРВН. В своїй розповіді я не ставлю завдання пригадати та описати всі деталі мого 5-тирічного перебування в ГРВН, на певних з цих полігонів. Сьогодні це просто неможливо.

Найбільший з них – Полігон Альтенграбов - місто с багатою та довгою історією. Будучи заснованим в 1893 році, він пройшов через весь мілітаристський двадцятий вік, виріс до 9000 гектарів і використовувався всіма політичними системами, що існували в цьому регіоні за прямим призначенням. Кайзерівська імперія, Третій рейх, радянські окупаційні війська і бундесвер з блоком НАТО - не багато в Німеччині є місць, чия історія пов'язана з кожним із існуючих раніше режимів. Альтенграбов як раз є таким місцем і активно використовується німецькою армією та її союзниками в наш час.

В 1994 році з виходом останнього російського солдата, Альтенграбов переходить під юрисдикцію бундесверу, котрий продовжив використовувати полігон для військових навчань, а також відпрацювання дій з ліквідації

наслідків катастроф. В другій половині 1990-х тут тренувались пожежники, Червоний хрест, а також різні рятувальні співтовариства Німеччини, в 1999 році на полігоні відбулися перші танкові навчання бундесверу зі стрільбами. З 2000-х років тут проводяться регулярні навчання військових країн НАТО.

Десь на цьому полігоні знаходиться знаменитий замок гітлерівського генерала Гудеріана. Довелось побувати там. В радянські часи в замку був розміщений штаб дивізії. Біля замку – красиве озеро. В озері плавали лебеді.

Саме на цьому полігоні 244 гв. МСП 1 гв. ТА щорічно, десь весною 1969 року проводив свої навчання. Див. мої фото 1,2.

Фото 1.

Фото 2.

Потрібно розуміти, що фотознімки я робив на ходу зі своєї бойової машини, а затемненість кадрів – через підняту пилюку бойовими машинами.

З цими солдатами та сержантами свого взводу я пройшов чимало випробувань під час бойових маршів та дій.

Перебуваючи на різних полігонах доводилось не тільки наступати, але й оборонятися. Десь на Магдебурському чи іншому полігоні ми тренувалися в обороні. Пам'ятаю, за ніч мій взвод мав викопати та обладнати опорний пункт взводу. По фронту це 300 метрів в глибину 200 метрів. З відділення по 60

метрів по фронту. Глибина траншей, окопів біля 150 сантиметрів. За ніч в лісі на рівному місці мав з'явитися взводний опорний пункт. Копали БСЛ (велика саперна лопата) та МСЛ (мала саперна лопата). Робота йшла всю ніч, ніхто не мав права відпочивати, я також мав бути прикладом, керівником і контролером. Завдання було виконано.

На одному з полігонів під час копання окопів бійці взводу знайшли та викопали бомбу (десь 100-150 кг) часів Другої світової війни. Були й інші пригоди, про котрі розповім далі.

Влітку 1969 року я повернувся з відпустки з України разом з дружиною та сином Олегом, якому виповнилося десь 5 місяців. Не зміг передбачити, що син залишиться спочивати в чужій землі навечно.

В гарнізоні Вермлітц (Галле) моя сім'я розмістилась в скромній кімнаті офіцерського гуртожитку (на фото зліва). В грудні 1969 року була сира прохолодна погода, в кімнаті гуртожитку температура була + 13 градусів. Після напруженої бойової підготовки в границях гарнізону був спланований тижневий виїзд на стрільби в Рагунський полігон (десь 50 км. від м. Галле). Увечері перед від'їздом на полігон в сина з'явився кашель, що продовжився і вночі. Нажаль, будь-яких ліків дома не було. Я розпорядився дружині зранку сина везти негайно у військовий гарнізонний шпиталь м. Галле. Що й було нею зроблено. Я ж вимушений був ранком в 6.00 з ротною колоною бойових машин виїхати на тиждень на стрільби в Рагунський полігон.

На фото: прямо – гарнізон Вермлітц, зліва – офіцерський сімейний гуртожиток.

На той час прямого телефонного зв'язку зі шпиталем не було, але десь на третій день мене викликали до службового телефону та повідомили, що моєму сину стало гірше і його негайно переправляють в шпиталь м. Лейпцига. Через певний час мене знову викликали до службового телефону, яким дружина з плачем повідомила, що син помер. Я в придавленому психічно стані разом з ротою повернувся в Галле, де через двоє суток відбулося поховання сина на місцевому військовому кладовищі.

З розповіді дружини: винна в трагедії система медицини. З прибуттям її в лікарню, було непрофесійне обстеження, неправильно встановлений діагноз, за весь час не було зроблено ні одного протизапального заходу (укол, таблетка тощо). Виявилось – не було в наявності. Лікар Дорохова, проявила злочинну халатність та непрофесіоналізм. З часом я написав лист-скаргу за якою вона була усунута з посади лікаря. Але була винна вся система медицини та й влади в цілому. Десь була й наша батьківська вина. Дружина не вберегла сина від застуди. Я не зміг передбачити трагічність можливих подій та будь-якою ціною залишитись з сином, щоб супроводжувати його лікування в шпиталі.

Син Олег – 9 місяців.

Офіцери та солдати роти виносять труну з сином з будинку гуртожитка.

Документ та місце поховання сина Олега в місті Галле (НДР), 1969 рік

Ще раз хочу згадати про «гуманність» тогочасної військової системи, окремих її командирів. На другий день після похорон сина командир роти ст. лейтенанта Єгоров (якого дружина називала «менінгітним дурачком») прислав до мене посильного з наказом, негайно «по тривозі» прибути в підрозділ на службу. Особливих причин для такого виклику не було.

Все ж я взяв себе в руки та достатньо успішно продовжував виконувати свої обов'язки. За результатами весняної перевірки мій взвод став «відмінним» (полк та всі підрозділи обов'язково щорічно, два рази на рік проходили перевірку бойової та політичної підготовки весною та осінню). Десь весною, позитивно налаштований до мене замполіт батальйону майор Читейшвилі А.Г. запропонував мені перейти на посаду замполіта роти. Очевидно, очевидно він бачив у мене задатки більше гуманітарного працівника чим командира. Комбат п/п-к Міхно не дуже погоджувався. Але партійне бюро підтримало пропозицію Амерана Григоровича і задовольнило мою згоду на цю посаду.

Таким чином в 1970 році (з 27. 05. 1970 року) я перейшов на посаду заступника командира роти з політичної частини та став так званим «політпрацівником». Головним мотивом до переходу була схильність до аналізу ідеологічних, політичних процесів та виховної роботи, водночас це було й певне підвищення по службі. Очевидно, враховували також мої моральні та ділові якості. В майбутньому це надало мені певну можливість до діяльності гуманітарного характеру (освоєння філософії, політології, перехід на педагогічну роботу тощо). Для особового складу роти було важливо те, що я

був з їх середовища, вже успішно командував взводом, пройшов з ними чималий бойовий шлях.

Фото 1. Один із об'єктів роботи ЗК по п.ч. – похідний комплект наочної агітації (ще називали похідною лєнінською кімнатою). В комплекті розміщувалися актуальні матеріали як політичного так і практичного характеру: Політбюро ЦК КПРС, Вищий командний склад, Військова присяга, вимоги статутів, нормативи, бойовий листок тощо.

Фото 2. Як ЗК по п. ч. ведуть бесіду з механіками-водіями бойових машин роти перед черговим маршем.

Тогочасна армійська система в радянській армії проявляла свій волюнтаризм, авторитаризм по своєму. Не зважаючи на позитивне відношення до служби командири, штабні працівники знаходили спосіб познущатися над людьми. Особливим об'єктом були молоді офіцери. Так, не один з молодих офіцерів полку своєчасно не отримував чергове військове звання. Знаю, що в сучасній Україні, офіцери отримують чергові звання своєчасно із завершенням встановленого терміну. На той час це був один із способів грубого тиску певних начальників на молодого офіцера. В липні 1970 року у мене виходив термін подання на звання старшого лейтенанта. По всім службовим параметрам я мав гарні показники: відмінний взвод, не мав дисциплінарних стягнень, був особисто готовий до здачі перевірки не нижче чим на оцінку «добре». Але в день здачі перевірки з фізичної підготовки (жовтень) я стояв в наряді начальником караулу. Мене з караулу не викликали (за статутом і не могли цього зробити). Таким чином у начальника штабу полку з'явилася для мене двійка по фізо. Він, від'їзжаючи у відпустку всім офіцерам, хто мав двійки під час перевірки, заборонив до його приїзду розглядати питання щодо звань, а це вже до весни. Впевнений, що мав знати командир та нач. штабу батальйону про мій наряд по караулу, але чомусь підло не спрацювали. А я був на той час ще не

настільки рішучим (наглим) щоб, як кажуть «по гарячим слідам» вирішувати проблему. Приблизно така ж історія повторилася і весною 1971 року. Під час весняної перевірки рота, крім інших, здавала іспит з водіння бойових машин без фар по орієнтирам з включеними інфрачервоними прожекторами вночі. Колона з 10 бойових машин роти. Десь один з водіїв проскочив черговий поворот і рота отримала з водіння «двійку». «Пострадав» зам. командира роти по політичній частині. Знову звання відклали до осені.

Десь в травні 1971 року начальство прийняло рішення мене, як молодого політпрацівника, відправити на курси підвищення кваліфікації в м. Мейсен.

Це був десь травень–липень (три місяці).

м. Мейсен, 1971 рік

гв. л-т Барановський готується до занять.

Все починалося гарно. Навчання для мене не проблема. Я був готовий до поглибленого вивчення суспільно-політичних та військових дисциплін та успішно справлявся з цим завданням. Але тут мене підвело моє українське селянське походження. В їдальні, де слухачі харчувались, нас розсадили по 4 за одним столом. За столом напроти мене сидів лейтенант, азербайджанець по національності. Як виявилось потім, він прибув не з військової частини, а по блату з якогось районного військомату Азербайджану. Я не мав до нього ніяких питань. Але відбулось наступне. На столі закінчився білий хліб. Він в грубій формі почав вимагати в офіціантки, що підійшла, білий хліб. Заявив : «Я не ем чорний хліб, подай мне белый хлеб!» Щось стряхнуло мою селянську душу, яка звикла поважати чорний хліб. І тут я сказав йому те, чого не мав би говорити: «Таких як ти потрібно через одного стріляти». Він блімнув очима, але нічого не сказав. Але ця людина виявилася дуже злопам'ятною та підлою. Вечором, в спальну кімнату, де нас четверо офіцерів відпочивало, зайшов цей азербайджанець, підійшов до ліжка, де я вже дрімав, та без попередження раптово наніс кулаком удар мені в обличчя. Пішла кров з носу. Я зіскочив з

ліжка. Він схватив табуретку і жбурнув у мене. Я ухилився. Було бажання дати йому гідну відсіч. Але я зупинився, на бажаючи трагічних наслідків. Він вийшов мовчки, без пояснень. На другий день я подав заяву на ім'я начальника курсів п-ка Даїбова, в якій описав підлі дії нападника. Але мене чекала ще одна підлість. Нападник – азербайджанець збрехав Даїбову – чеченцю, що я грозився перестріляти всіх кавказців. Таким чином, налаштував його проти мене. Я, звичайно, пояснив Даїбову, що взагалі нікого стріляти не збираюсь, що моє висловлювання мало чисто емоційний характер. Було прийнято рішення розібрати мене на партбюро та повідомити про подію в мою частину за місцем служби. Але мене народ також підтримав. Засідання парт. бюро фактично не було. В полк прийшло повідомлення, що я був помічений в п'янці під час курсів. Про подію ні слова! Але всі знали, що я не п'ю, тому доволі спокійно віднеслись до листа. А нападника вигнали з курсів та відправили на батьківщину. Я успішно завершив навчання на курсах та прибув у свій полк.

Але певні проблеми переслідували мене й далі. Десь влітку після чергових навчань з бойовою технікою, виділений особовий склад роти займався обслуговуванням бронетранспортерів, зокрема обробляли ходову частину на мийці. На жаль трапилась біда, БТР стояв на похилій частині мийки, машина була на ручному гальмі, водій мив машину між коліс. Хтось із солдат ненароком зняв машину з ручника і водію, що мив машину придавило голову. Солдат вижив, був терміново відвезений в шпиталь, але зі служби комісований. Я провідував його в шпиталі. Але, як завжди, у всьому поганому, що відбувається звинувачують замполіта. (Про це був навіть жарт: всі нагороди командиру, а всі стягнення замполіту). Але на звання «старший лейтенант» знову не відправили. Правда, на цей раз я вже не витримав та після чергової осінньої перевірки написав лист начальнику політвідділу 27 гв. МСД полковнику Гопці (думаю, що він був порядним українцем), який розібрався та вплинув на ситуацію. 09. 12. 1971 року я таки отримав звання «старший лейтенант».

Десь вірогідно після осінньої перевірки 1971 року в роту був призначений новий командир роти гв. ст. лейтенант Молчанов. (див. фото). Він також був із москвичів, але на відміну від попереднього був молодший, більш інтелігентний та поміркований. Він також мав якусь підтримку «зверху», готувався вступати в академію ім. Дзержинського в Москві і особливо довго не затримався. Стосунки між нами були нормальними.

**Ст. л-т Молчанов та ст. л-т Барановський біля казарми батальйону та роти.
м. Галле, Вермлітц.**

Звичайно, як і всі москвичі, він більше думав про свою майбутню кар'єру, менше про справи роти та її особовий склад. В 1972 році він вступив в академію. Подальша його доля мені не відома.

Але, як кажуть, війна-війною, а в силу своєї молодості та інтересу до життя я десь в цьому році побував у Лейпцігу. Від Галле потягом всього десь 25-30 кілометрів. Маю чимало різних фото з Лейпціга: вокзалу, вулиць тощо. Але головна мета – знаменитий Лейпцизький ярмарок в тому вигляді якому він існував в 1970-ті роки. Це була дійсно чудова вистава найсучасніших видів техніки, науки, автомобілебудування тощо, що значно збагатила мій світогляд про тогочасний науковий та технічний світ.

Мої фото з Лейпцизького ярмарку в 1971 році.

Постійна бойова підготовка, напружена робота з особовим складом, тривоги, марші, полігони, наряди, перевірки втомлювали та виснажували нас. Хотів би, щоб сучасні цивільні люди зрозуміли велику різницю стосовно роботи офіцерів з підлеглими підрозділів та частин та, наприклад, роботи викладача ВНЗ чи школи сьогодні. Офіцер є не тільки педагогом-вихователем, він є державною особою, яка несе повну відповідальність за навченість, морально-психологічну готовність підлеглих до виконання обов'язків щодо захисту держави, за стан техніки та озброєння, за всебічну забезпеченість особового складу тощо. Офіцер, особливо в умовах відірваності від місця проживання є і мамою і батьком для молодого бійця. Лише за таких умов можливе забезпечення високого мораль-бойового духу даного військового колективу.

Але молоді офіцери за кордоном і в ті часи потребували певного відпочинку, психологічної «розрядки». Запоїв та загулів в часи служби в ГРВН я не пам'ятаю. (Такі явища я бачив доволі часто під час служби в Забайкаллі). Але у вільний час, рідкі вихідні офіцери та прапорщики ходили в кафе, бари, гаштети тощо. Німеччина своєрідна в питаннях сімейного відпочинку. На кожну людину в тому чи іншому місті, містечку, селі вечором знайдеться місце в затишному, по-домашньому прибраному кафе, гаштеті (не паштеті), часто з приємним музичним супроводженням, танцями тощо. І ми використовували ці можливості. Офіційної заборони не було з обох боків. Практично дозволялося все крім офіційного одруження з місцевими німками.

Німки – не мусульманки і не індіанки, вони вільніші та цікавіші у взаємовідносинах. Але також вимагають відповідної культури відносин та

поваги до себе. Нещодавно я познайомився з сайтом ветеранів ГРВН на якому побачив інформацію, про пошуки вже дорослими дітьми батьків, що зачали їх під час служби в Німеччині.

Власники барів та гаштетів були ще й зацікавлені в клієнтах, яких іноді про себе називали «русіше швайн», тоб-то «русские свиньи». Наприклад офіцери гарнізону Вермлітц добре знали всі гаштети, що були розміщені навколо нас. І зараз ще пам'ятаю імена їх власників, вони ж і обслуговували нас. Це були Пауль, Гертруда, Карл та інші. Замовляли сосиски (сардельки) зі специфічною німецькою гірчицею (слабша за нашу), горілку (німецький Корн), «айн, цвайн допель водка», пиво тощо. Відносно недорого, була можливість поїсти, випити, відпочити. Були й казуси більш серйозні. Розповідали, що Карл був під час війни з СРСР льотчиком та був збитий під Сталінградом. Один майор (Гусев), ЗНШ полку у підпитому стані загрожував Карлу його добити і навіть стріляв у нього (очевидно взяв пістолет в частині).

Тому відношення до офіцерів було різним. Я особисто не мав ніколи проблем у стосунках з німцями.

Більше того у мене були й друзі серед німців. Один із них Ганс Воленберг – симпатичний чоловік, капітан армії НДР, заступник командира батальйону по політичній частині, щирий німецький патріот. Він бував у мене в гостях, були дружні розмови про політику, культуру тощо. Іноді трохи випивали, пили за дружбу (фройндшафт), при цьому я переконався, що німці все-таки не можуть фізично випити стільки горілки як ми слов'яни. І це, очевидно, одна із переваг слов'ян на німцями. Я, правда, також фізично не можу випити багато спиртного. З часом я з дружиною бував у нього дома в гостях. Він приймав нас зі своєю дружиною Верою, чешкою за національністю. Його шикарна квартира була в центрі Галле, саме з лівого боку від пам'ятника композитору Генделю, що стоїть на Маркплаці.

Місто Галле. Маркплац. 1972 рік. Біля пам'ятника я з дружиною та донькою Інною.

Ганс гостинно показував мені свою квартиру. Зайшли в спальню. Він сказав, що це його «рабочая комната». На стіні висів килимок з оголеною жінкою. Для них це була норма. Далі він розповів про статут їх сімейного життя. Відкрив гарний шафчик на дверях якого цей статут був записаний. Приблизно так: 1. Чоловік є главою сім'ї і тому має більше прав. 2. Чоловік іноді буває не правий, але 3. в силу того, що у нього більше прав він все одно прав! Ось такий сімейний статут німецького офіцера, який мені загалом сподобався. Після обіду Ганс подарував мені комплект різних німецьких нагород, починаючи від залізних хрестів імператора Вільгельма, потім хрестів німецького вермахту часів Другої світової війни та закінчуючи медалями – відзнаками армії НДР. Всі ці нагороди з переїздом в Забайкалля були роздані мною в тих краях.

Був у мене ще один друг – Петер. Він був з робочих, член Соціалістичної Єдиної партії Германії. Я також бував у його скромній квартирі (правда кращій ніж я мав у гарнізоні Вермлітц). Як холостяк він мав багато розклеєних на стінках фоторепродукцій напівголених дівчат, що для нас було на той час дещо незвично, але цікаво. Сьогодні ми в Україні вже перевершили ті часи в Європі та нічому вже не дивуємося. Хоч у цьому догнали Європу! Все ж мене цікавили й політичні питання. Як істинний політпрацівник я запитав у Петера: «Чи будете Ви (ГДР) воювати з нами проти ФРГ?». На що він відповів так: «Якщо Західна Німеччина (ФРГ) нападе на Вас то будемо з Вами, якщо Ви нападете то ми з Вами не будемо».

Такі були відверті розмови. Про дівчат – ні слова!

В 1972 році моя служба в Німеччині продовжувалася. Повним ходом йшла бойова та політична підготовка військ. Стан дисципліни та морального духу військовослужбовців ще був задовільний. Не було якихось серйозних ускладнень у відносинах і з місцевим населенням. Німецька влада проводила політику лояльності щодо перебування радянських військ. У мене особисто відбувалися дружні контакти з представниками місцевої влади та населення. Але знову траплялися й негативні ситуації у стосунках певних старших офіцерів полку до місцевих жителів. Так комбат п/п-к Міхно разом з зам. командира полку по стройовій частині п/п-ком Поліщуком поверталися на легковій машині УАЗ з одного із полігонів після навчань в нетверезому стані. Були озброєні автоматом, з якого там же на полігоні настріляли зайців та їхали додому. По дорозі їх машина з порушенням правил зіштовхнулася з легковою німецькою машиною. Внаслідок зіткнення були поранені німецькі громадяни. Розповідали, що вбиті зайці при цьому висипались із машини. Таким чином відбувся подвійний злочин з вини та за участі радянських офіцерів. Був

великий скандал, котрий якимсь чином довелось залагоджувати з німецькою владою та німецькими громадянами. Всіх наслідків я не знаю, але обоє офіцерів отримали дисциплінарне стягнення: враховуючи попередні заслуги вони були попереджені у неповній службовій відповідності. Але, переконаний, що серед німців тих хто нас називав «русскими свиньями» значно збільшилось.

В цьому ж році і зі мною трапилася доволі цікава пригода, що свідчить про характер тогочасних армійських відносин в радянському війську. Десь влітку ми поверталися з бойових стрільб з Ліберозького полігону. Я на той час виконував обов'язки командира роти (командир був у відпустці, вірогідно пов'язаною зі вступом до академії). Рота (це біля 100 бійців), тиждень «воювала» на полігоні, прибули в гарнізон як кажуть «грязні та потні», після постановки бойових машин, чистки зброї на ніч попрали свою хлопчатобумажну (х/б) форму та повісили сушитися на спинки своїх 2-х ярусних металевих ліжок (другого місця практично на всіх не було). Це була субота, сержантам були дані вказівки контролювати процес. Офіцери пішли до своїх сімей. Але зранку десь в 7.00 в гарнізон «приперся» командуючий армії з Дрездена. Заскочив в нашу казарму, побачив, що все висить на ліжках, (не знаю, можливо ще й наряд не подав команди «Смирно!», коли він заскочив). Він вияснив, що тво. командир роти старший лейтенант Барановський і через полкове начальство об'явив мені три доби арешту. На ті часи телефонного зв'язку ще не було. В понеділок зранку я прибув на полковий «развод» на плац, де начальник штабу полку без всяких пояснень вручив мені вже підготовлену записку про мій арешт з вимогою негайно виїхати в Дрезден на гарнізонну офіцерську гауптвахту. Було дуже прикро, я не відчував за собою ніякої провини, крім того це був негативна дія з боку цього безтолкового генерала, що підривала мій статус політпрацівника (правда, особовий склад роти зі співчуттям віднісся до того що сталося). Я негайно виїхав потягом в Дрезден. Знайшов комендатуру, гауптвахту. І був здивований, що начальником гауптвахти є капітан Боря Рибалкін, з яким я в одному батальйоні служив та воював в Чехословаччині.

(Див. фото внизу).

Я та капітан Боря Рибалкін під час зустрічі на гауптвахті.

Відбулася дружня розмова. Виявилось, що його після поранення коліна, перевели в «нестройові» і запропонували посаду на якій я його й зустрів. Рибалкін запропонував мені розміститися в офіцерському гуртожитку одного з гарнізонів Дрездена, після завершення терміну арешту заїхати до нього для відмітки про вибуття з гауптвахти. (Напевне такі чудеса можливі в житті тільки один раз!).

Троє суток я мав часу для вільного перебування в чудовому місті Дрездені! Це було вже друге моє перебування в цьому місті. Я знову побував в славній картинній галереї, в музеї гігієни. Навіть побував на танцях в гарнізонному будинку офіцерів. Все було гарно! Я щиро подякував другу Борі за його послугу та зібрався в Галле додому. Але відбулася ще одна цікава пригода, про яку я майже нікому не розповідав. Я був у військовій формі.

В трамваї Дрездена на задній площадці я побачив красиву дівчину з чорними бровами, красивими формами та очима. Вона також подивилась на мене, наші погляди зустрілися. Мене як магнітом потягнуло до неї. Вона також відповіла. Я взяв її під руку, ми вийшли на її зупинці, пройшли до вілли, де вона проживала. Попросила мене почекати. Сказала, щоб не підходив до вілли, а то в неї є брат і він може мене «чик-чик». Я бачив її за деревами, як вона миється, як одягається, а коли вийшла до мене, я вже був готовий майже на все. Ми пішли по Дрездену, вийшли на його околицю. Бракує слів, щоб описати красу краєвиду, що відкрився перед нами: пшеничне поле, дорога, що вела вдалечінь, розсікаючи поле навпіл. Щодо неї, то це була студентка із Іраку, вивчала іноземні мови, знала про Україну, справи в Союзі, розмовляли про все і навіть про космос, співчувала загиблим на той час нашим космонавтам (Комаров та ін.). Вона говорила мені що я красивий, я говорив їй теж.

Ми йшли польовою дорогою, завернули у високу пшеницю, прилягли відпочити

Далі все було, як у гарній казці чи пісні про двох закоханих. Навіть не

завадили мої тісні німецькі туфлі з гострими носами, що муляли мої слов'янські ноги з широкими ступнями. Але зустріч завершувалась, я повинен був їхати в Галле на службу. Вона провела мене до вокзалу. Ми попрощалися. Було велике бажання зустрітися знову, але я розумів, що це неможливо. Іноді згадую про цю випадкову зустріч з цією чарівною дівчиною з міста Багдад, що в далекому Іраку. Що зблизило нас? Кохання з першого погляду? Романтика? Душевний потяг? Можливо відчуття самотності від перебування на чужій для нас обох німецькій землі? А можливо є якась єдність між нашими народами? Не зашкодила ні відмінність національна, ні релігійна, ні віддаленість проживання тощо. Що то молодість!

Я з доволі гарним настроєм приїхав в свій гарнізон Вермлітц, доповів начальству про відбуття арешту, відчув, що народ з розумінням віднісся до моєї жертвовної місії заради «справедливості» армійського порядку.

Попереду ще була відпустка додому на Житомирщину, під час якої відбувалися ритуальні зустрічі з родичами, друзями дитинства, походи в ліс на природу, на рибалку, по гриби тощо. Ще багатою та щедрою була наша поліська природа, ще чистою була вода в річці Ірші, ще багато було в ній риби, раків, молюсків тощо. Зараз уже не те. Радянська влада влаштувала Чорнобиль. Різні олігархи, що розплодилися на нашій землі в роки Незалежності під прапором «боротьби з комунізмом» знищили всі сільськогосподарські комплекси (але нового майже нічого для людей та держави не збудували) в погоні за надприбутками вже забруднили наші річки, озера, повітря тощо.

Після відпустки, з котрої я повернувся разом з дружиною та донькою, що проживали в батьків, я потроху готувався до заміни в Союз. Дружина головне займалася пошуками різних коврів, сервізів, «тряпок» тощо (у неї був до цього особливий інтерес), я ж думав про можливе місце продовження служби та заочне навчання в певному навчальному закладі.

- 1. Я біля свого гуртожитку перед від'їздом з Німеччини.**
- 2. Там же я готую з бійцями ящики для загрузки в контейнер та відправки в Союз, за камінною загорожею вежа з часовим, що охороняє полк та наблюдає за нашою роботою.**

Проїздом із Німеччини я заїхав у Київ та подав, підготовлені мною, документи для вступу в КНУ імені Т.Г. Шевченка. Подав документи на філософський факультет (була можливість на юридичний), але я вже тоді, думаю, правильно розумів, що справжнім філософом може стати людина, яка вже має іншу освіту, позитивний життєвий досвід та відповідний потяг до філософії. Я вже мав такий багаж. Мав здати вступний іспит з історії на «відмінно» і як такий, що мав попередній диплом про вищу освіту з відзнакою, я проходив за конкурсом. Під час іспиту відмінна оцінка була отримана і я був зачислений на 2-й курс філософського факультету університету. Мрія збулася! Навчався я із задоволенням та успішно закінчив університет в 1977 році. Про що повідомлю ще далі. Під час вступу певну методичну допомогу мені надав професор, доктор юридичних наук Прокопенко Володимир Іванович – мій земляк, виходець з сім'ї овруцьких шляхтичів, на той час шановний юрист, ветеран університету, на жаль нині – покійний. Але вдячність йому назавжди залишиться зі мною.

Загалом перебування в НДР та Чехословаччині, протягом п'яти років, стало для мене важливою школою життя. Найперше це бойові дії, військовий та політичний досвід. На весь свій час служби як в радянський період, так і в Збройних Силах України я відчував певну перевагу над офіцерами, що не пройшли такої військової школи як я. Крім бойових дій в Чехословаччині в

пам'ять вкарбувалися німецькі полігони (Рагунський, Ліберозький, Лоський, Магдебурзький, Альтенграбовський, Ютерборгський), де довелося не раз випробовувати себе під час чисельних військових навчань та численні зустрічі, бесіди з представниками місцевого населення. Перебування в Німеччині, Чехії, Словаччині, Польщі дозволило вивчити історію, культуру та побут народів цих європейських країн. Добре пам'ятаю міста Німеччини: Галле, Лейпциг, Дрезден та інші, їх культурні та історичні пам'ятки тощо.

В своїх спогадах я не дуже наголошував увагу на певних гострих миттєвих подіях бойового життя, я був завжди на його передньому краї. Загрози життю виникали в різних численних ситуаціях: під час виконання бойових завдань, стрільб, маршів, навчань, водіння бойової техніки тощо. Але, як кажуть «Бог милував» і я залишився фізично неушкодженим. Під час бойових дій в Чехословаччині ми отримали великий досвід інформаційно-психологічної дії та протидії у спілкуванні з місцевим населенням, з військовими та іншими формуваннями цієї країни. На жаль українські військові сили на своїй території, зі своїми громадянами, зокрема на Донбасі, не мали такого успіху як радянські війська на території Чехословаччини. Вбачаю в цьому великий недолік в діяльності вищого державно-політичного та військового керівництва України в 2010-ті роки. Середні ланки такого керівництва були залежні від вищого, не мали необхідного досвіду та не проявляли необхідної ініціативи і рішучості в критичні моменти подій.

Батьківщина. Снт. Чоповичі. 1. Вітання з хресним батьком Філоненком Іваном Сельвестровичем. 2. Зустріч з однокласниками.

4. Служба в Забайкаллі (1972-1982).

Після перебування за кордоном (для сімейних – 5 років) більшість молодих офіцерів направлялися для подальшої служби в місця «не столь отдаленные» - Далекий Схід, Забайкалля, Сибір, Середню Азію та на Північ. Я потрапив до Забайкальського військового округу, де прослужив майже 11 років (1972–1982 рр.). Після перебування на Заході це було для мене новим випробуванням на витримку та загартованість. Суворі довготривалі зими для військових та їхніх сімей нерідко поєднувалися з відсутністю елементарних умов для проживання та службової діяльності. Не випадково офіцери жартома розшифровували «Заб ВО» - «забудь вернутися обратно». І дійсно, багато офіцерів не витримували – спивалися, прагнули за будь-яку ціну звільнитися з армії, чи залишалися назавжди в тих далеких краях. Особливо важко було сім'ям військовослужбовців, які часто розпадались через відсутність елементарних умов для життя.

Розчарування почалися ще в дорозі до місця служби. Аеропорт «Нерчинск» в який я долетів на маленькому літаку ПО-2 виявився невеликою дерев'яною «избою», з некрашеними стінами, від якого ходив автобус за маршрутом «Нерчинск – Нерчинский завод». Хто знає історію Росії, то це саме ті місця куди найчастіше висилали на заслання, в Нерченські рудники різних людей в часи Російської імперії (зокрема, декабристів), а потім і в радянські часи.

Автобусом їхати десь 300 кілометрів. По дорозі в одному місці зупинилися. Невеличке кафе. Я замовив рисову кашу. Принесли з чималою піджареною мухою в тарілці. Муху викинув. Довелося їсти. Їдемо далі. Автобус зупиняється. Вийшли. На зимовій дорозі лежить труп мертвого чоловіка з розтрощеною головою. Я вперше побачив зірваний череп з голови, та відкритий людський головний мозок. Постояли, об'їхали та поїхали далі. Ось такі були перші враження на Забайкальській землі. В порівнянні з Німеччиною – різниця очевидна!

Фото 1. Казарми військового містечка. Фото 2. Я пішки йду з військової частини до місцевої бані. Фото 3. Селище Нерчинський завод Читинської області.

У прикордонному з Китаєм селищі Нерчинський завод Читинської області я служив десь 2 роки на посаді заступника командира мотострілецької роти 408 гвардійського мотострілкового полку по політ. частині 38 гвардійської мотострілецької дивізії Забайкальського ВО. Заводу тут ніякого не було, колись очевидно була – заводь. Посьолок знаходився 18 км. від кордону з Китаєм. Командиром роти був мій однокурсник по Омську. Хлопець непоганий. Не був у дружбі з партійними органами. Суворо виховував підлеглих своєї роти. Так, коли в приміщенні (казармі) знаходив «окурок», піднімав роту «по Тревоге», далі був з лопатами 3–5 кілометрів марш-кидок, копали яму 3+4 +2 м., «хоронили» «окурок» і бігли назад в казарму. В ГРВН я таких методів виховання не зустрічав!

На фото: біля входу в казарму командир батальйону виступає перед особовим складом моєї роти. Я - автор Фото.

В умовах Забайкалля і мені іноді доводилося використовувати дещо «нестатутні» методи для підтримки дисципліни та порядку. Але це були одиничні випадки. Важливо, щоб всі інші бійці розуміли необхідність застосованого методу. Я особисто жив в невеличкій кімнаті на «палубі» що недалеко від казарми, де жили «одинаки», але і сімейні пари офіцерів та прапорщиків. В цей час після Німеччини у мене почали випадати коси і я почав брити голову.

Доводилось виходити безпосередньо на кордон. Полк мав призначався для першого закриття кордону від навали китайців. Від полку виставлялися пости бойової охорони безпосередньо на кордон. Я також призначався на два тижні зі взводом солдат та сержантів на кордон з Китаєм для бойового чергування. На вершині гори був викопаний бункер, в якому розміщувався взвод, двохярусні металеві ліжка, сухий пайок. На самому верху в окопі – оптичний прибор ТЗК – 3 для нагляду за китайцями. Журнал спостереження, в який записувалися всі переміщення на боці противника. На ніч виставлялися «секрети» безпосередньо до кордону (річка Аргунь). З нашого боку було поселення Олочі (стояли ще й прикордонники), а з китайського – Шей. Китайці періодично включали Інтернаціонал, було багато й інших цікавих

речей, які ми бачили чи чули з їх сторони. Звичайно, ці передові пости мали тільки встигнути передати в полк про напад китайців, але були приречені на загибель. В бункері для особового складу я ще й готувався до сесії, писав конспекти з філософії, як студент-заочник філософського факультету КДУ ім. Т.Г. Шевченка.

Я з підрозділами виїжджав на кордон і в інші рази для риття бункерів з метою укріплення відкритих ділянок кордону. Бункери копались глибокими, аж до джерела води на випадок блокування китайцями.

В 1973 році літом брав участь в тактичних навчаннях в Баргойському степу з висадкою десанту з вертольотів (біля китайського кордону), але наказом «зверху» був терміново знятий з навчань та через сутки відправлений до Казахстану на збирання врожаю як заступник командира по політчастині так званої «цілінної роти». Рота їхала залізничним ешеленом. Командиром роти був цілий підполковник. Але в потязі зі мною трапилась неприємність. Під час навчань я «підхвativ» дизентерію, пив воду з якогось болота, перед від'їздом не встиг перевіритись. Зійшов з ешелону в Константинівці (це - Красноярський край), де лікувався протягом 21 діб. Після чого «наздоганяв» свою роту в Казахстані, десь в районі Аркалика. Збирали та звозили зерно до глибокої осені. Мої обов'язки були доволі складні та відповідальні. Загалом збирання врожаю для роти та батальйону в цілому, то це була маленька «війна» не тільки за врожай. За період збирання батальйон втратив: 5 бійців загинуло, декілька поранено, були й ті, котрих засудили до ув'язнення. Більшість з цих втрат відбувалися без чийогось злого умислу. Наприклад, тільки на зворотному марші до станції загрузки в ешелон з причини голольоду на шляху загинуло двоє бійців. Було багато й інших пригод, але описувати їх – потрібно багато часу. З приїздом подавали на медаль «За освоение целинных земель», але не отримав. Отримав орден «Знак пошани» майор Г. – заступник командира полку з політ. частини по 2-му штату, який «працював» при штабі керівництва по збиранню врожаю. Уже в полку до мене підійшов «особист» полку, капітан, який «знав все», та довірливо розповів мені за що отримав цей майор орден. З його слів, «прийшла «депеша» з Казахстану, що він украв там бочку меду». Водночас «особисту» стало відомо, що майор Г. нагороджений за збирання врожаю орденом «Знак пошани», а також, що нагороджений приїхав з Казахстану з «трипером». За таких обставин «особист» був дещо розгублений та не знав як реагувати. Все ж майор Г. негайно використав свій орден та без іспитів, поза конкурсом поступив в ад'юнктуру при ВПА ім. Леніна в Москві.

Після Казахстану я отримав підвищення по службі і був переведений до міста Нижнеудінськ Іркутської області на посаду заступника командира по

політичній частині 432 окремого батальйону зв'язку, 52 мотострелкової дивізії, на якій перебував до 19.11.1975 року. Дехто говорив, що я народився в «щасливій сорочці», отримавши таке нове призначення. Особливо мали на увазі краще місце служби у порівнянні з попереднім. Іркутська область, Нижнеудінськ – це непогане містечко, гарна природа, річка Уда, кращі люди тощо. Саме тут я не раз побував в сибірській тайзі, кедрових лісах, зрозумів як полювати на медведя, на соболя, білку тощо. Через нашого земляка з України (з його братом я раніше дружив на Донбасі), чудового мисливця, що проживав там з сім'єю, запам'ятав закони «тайожного» життя, почув про життя місцевого племені «тофіків», з традиціями та способом життя на рівні доісторичних часів та з якими він мав особисті стосунки та багато іншого.

Командир батальйону майор Стариков був гарний фахівець-зв'язківець, закінчив академію зв'язку, але любив випити і це була його проблема. Мені було доволі складно «вживатися» в цей колектив професійних зв'язківців, доводити, що я також не «простий» хлопець, тільки з часом мені це вдалося. Командир зрозумів, що зі мною потрібно рахуватися, а коли, наприклад, хотів більше «випити» то сідав у свій «Уазік» і їхав десь за місто, щоб я не знав. З часом ми зібралися у мене в побудованій ще колись японцями квартирі, випили по пляшці «Русской водки» і після цього «окончательно» подружились. Правда, все ж-таки офіцери цього батальйону мене особисто «підвели» – зірвали політичні заняття у вересні 1974 року. Один командир роти (його називали «могочинський бандит») за день вийшов з відпустки і був не готовий до занять. Майор Сорочан (комбат по другому штату) провів заняття з сержантами за термін в 2 рази коротший встановленого часу. На жаль, мене під час перевірки занять представником політуправління округу в батальйоні не було (виконував якесь доручення зі штабу дивізії), мені «втихаря» комісія записала партійну «догану» без занесення в особову справу і поїхала додому. Очевидно, був у них такий стиль роботи – знайти молодшого, зробити йому якусь «підлість» і втікти. Із-за цієї «підлості» я переходив до звання «капітан» цілий рік і отримав його 6.11.1975 року. Думаю, що «допомогла» в затримці звання і моя перша дружина, з якою я розлучився 21 лютого 1975 року, але вона все ж таки приїхала з України в Нижнеудінськ з надією примусити мене до життя з нею. З цією метою вона пішла до начальства, використала навіть письмове звернення моєї матері не розуміючи при цьому, що як кажуть в народі «насильно мил не будеш». Я відав їй все «добро» нажите в Німеччині, зберкнижку СРСР, водночас вручив доручення на тримання грошей з підписом та печаткою начальника штабу (все пройшло, гроші отримала). Дав гроші й на дорогу добратися додому. А сам поїхав на сесію в Київський університет (на

цей час мав виклик). Потім щомісячно добровільно платив аліменти на доньку, щоб усе було, як кажуть, по-людськи. На завершення хочу порадити молодим людям ніколи не спішити та уважно вибирати собі пару перед одруженням. Я не мав часу для вибору (відпустка з Німеччини дуже коротка), а в селі вибір невеликий, поспішив та отримав клопіт на все життя.

Без якогось жалю, навіть з почуттям певного оптимізму 19.11.1975 року був призначений пропагандистом 206 мотострілецького полку 52 МСД, на посаді перебував до 1.4. 1976 року. Проявив себе позитивно, отримав певний досвід, після чого був рекомендований та посаду пропагандиста 598 МСП повного штату 12 МСД, 29 армії, Заб. ВО. (Бурятія. м. Улан-Уде).

Зазначу, що посада пропагандиста для мене була кращою як командира, чи заступника командира по політ. частині. Посада вимагала й певного досвіду роботи з особовим складом, але й вищої інтелектуальної підготовки. Крім того посада командира та заступника пов'язана з прямою відповідальністю за підлеглий особовий склад. І ця відповідальність безпосередня, постійна та всебічна. Щодо пропагандиста, то його відповідальність за стан справ в частинах та з'єднаннях – опосередкована.

З прибуттям в 598 МСП, 12 МСД (Улан-Уде, пос. Тальці, з 01.04.1976 р.) на початку в мене все складалося успішно. Я налагодив систему агітаційно-пропагандистської роботи, облаштував гарний методичний кабінет, налагодив співпрацю з підрозділами, з бібліотекою полку тощо. Були гарні відносини з командиром полку п/п-ком Петровим та начальником штабу полку. Не було проблем і з секретарем парткому та комс. бюро полку. Правда, були певні проблеми особистого характеру в командира полку: його дружина – москвичка, значно старша на ґрунті ревностів кислотою линула йому в обличчя, при цьому секретар парткому капітан Ципко прикрив собою свого командира від враження. Капітан Ципко був «добряк», був нагороджений орденом «Червоної зірки», але вже на той час добряче випивав та іноді надовго пропадав із дому.

Улан-Уде. Тальці. Зустріч з військовими ветеранами Бурятії. На другому плані – заступник командира полку 2-го штату по політ. частині м-р Шевченко.

З часом п/п-к Петров був переведений служити в інше місце (але все ж він був гарний, розсудливий командир). Десь за його командування я був відпущений на заключну (випускн) сесію в КДУ ім. Т.Г. Шевченка на 3 місяці. Філософський факультет ун-ту я успішно завершив 28 червня 1977 року, отримав диплом та відповідний нагрудний знак, пізніше, в МДУ.

З особливою вдячністю згадую кращих професорів, викладачів та методистів університету ім. Шевченка: Антоненка В.Т., Бичка І.В., Дишлевого П.І., Дученка М.В., Гвоздіка І.Є., Конверського А.Є., Карнаухова І.М., Кушакова Ю.В., Лубського В.І., Огневу О.В., Семенова І.С., Приятельчука А.М., Танчера В.К. та ін.

Цікаво, що науковим керівником моєї дипломної роботи, присвяченої проблемам демократії в суспільстві, був нинішній завідувач кафедри філософії гуманітарних факультетів Київського Національного державного університету імені Тараса Шевченка, професор Приятельчук А.М., з яким я й зараз підтримую дружні відносини.

Зазначу, що освіта та диплом отриманий в університеті надалі відіграли вирішальну роль у формуванні мене як педагога та науковця.

Після переведення п/п-ка Петрова на іншу посаду на його місце прислали п/п-ка Нікіфорова з м. Чити з посади ад'ютанта зам. командуючого Заб. ВО. В полку почався безлад. З посади ад'ютанта він виявився нездатним керувати полком. Крім того, був п'яницею та аморальною людиною. Були випадки коли він п'яний бігав по штабу та стріляв із пістолета. Із-за нього застрілювався в штабі заступник нач. штабу майор Хісамов. Були й інші проблеми, в полку знизився рівень бойової підготовки та дисципліни. Під час весняної (1978 року) перевірки полк отримав «двійку» по стрільбі, а, відповідно, і загальну «двійку». Полк перевіряла комісія з Москви.

Після перевірки в м. Читі відбувалися збори ідеологічних працівників Заб. ВО. Проводив начальник політ. управління Заб. ВО генерал-лейтенант Лізічев А.Д. В президії зборів знаходилися генерали – члени комісії з Москви. В залі будинку офіцерів округу було повно офіцерів – пропагандистів, лекторів тощо.

Як прийнято, збори розпочалися з доповіді Начальника політ. управління округу. Єдиним полком, що отримав «неуд» під час перевірки виявився 598 МСП. Генерал Лізічев зупинив свій виступ і об'явив: «А зараз пропагандист полку пояснить нам чому полк отримав «двійку». Це стосувалося мене, я не був попереджений про виступ. А тут негайно, без підготовки! Загалом то я знав про причину «двійки». Все ж мене вдарило як електричним струмом. Був вибір – вийти й брехати «викручуватись», чи говорити правду як знаю. Я вирішив говорити правду, пішов на великий кадровий ризик. По-перше, оцінив об'єктивні причини: високі вимоги московської комісії тощо. Головними суб'єктивними причинами назвав низький управлінський та моральний рівень командира полку, пасивність заступника по політчастині (сидить в кабінеті, заочник академії, боїться вийти в поле, на полігон), секретар паткому – п'яниця, а ще однією причиною назвав ту, що нещодавно командиру полку п-п-ку Нікіфорову при тому ж стані справ було вручено орден «За службу Родине в Вооруженных Силах». Після моїх слів Лізічев розкрив рота, почервонів і тільки сказав «А я цього і не знав!». Питань до мене з боку президії і залу ніхто не задав. Певною мірою був шоківий стан у всіх.

Я приїхав в полк, Нікіфоров з піднятими кулаками зустрів мене на плацу полку: «Опозорив полк!» На що я відповів, що говорив не про полк, а про його особисто. Вже були готові документи на зняття мене з посади та переведення на посаду начальника клубу. Я вирішив захищатися. Всі члени правління полку (крім нач. штабу) підписали звернення на мою підтримку в політвідділ 29 армії, з яким я негайно туди й звернувся. Мою заяву розглянули, розібралися, прийняли рішення перевести мене на рівнозначну посаду пропагандистом 153 полку 245 МСД, 29 Армії ОЛ Заб. ВО (м. Гусиноозерськ). В цьому полку я прослужив з 6.06.1978 року по 18.11. 1980 рік. Отримав військове звання «майор» 12.07.1979 року. П/п-ка Нікіфорова з часом з посади ком. полку звільнили, перевели в Москву на посаду ст. викладача вищого загальновійськового командного училища ім. Верховного Совета. (Це був перевірений спосіб звільнення з командної посади!).

Ще пригадав! В Тальцях я зустрів свого в минулому командира роти в ГРВН вже п/п-ка Бориса Єгорова. Він був на посаді командира полку по 2-му штату. Жалівся, що не зможе отримати «полковника», з другого штату полковника не давали. З дружиною розійшовся. Вона очевидно розраховувала на «генерала» та не вийшло!

Відтак пропагандистом полку в Гусиноозерську служба у мене йшла без проблем, уже мав гарний попередній досвід. Склалися гарні відносини з пропагандистом політвідділу дивізії майором Віктором Падалкіним. Здружився

з його сім'єю, іноді бував у них в гостях. Коли він вирішив перейти на посаду заступника командира полку по політ частині я був запропонований на посаду пропагандиста політвідділу дивізії. На цій посаді я перебував з 18. 11. 1980 по 06.4.1982 рік, по-суті до переходу на викладацьку роботу у військовий навчальний заклад в м. Тамбов.

На посаді пропагандиста політвідділу я займав доволі принципову політику до підлеглих пропагандистів полків, а також командирів та старших начальників. Завжди виходив з того, що саме за результатами роботи оцінюється будь-який працівник. На цій посаді було багато обов'язків: відповідальність за всю систему агітаційно-пропагандистської роботи, політичну підготовку солдат, сержантів, прапорщиків та офіцерів, наочну агітацію, навчання активу, бібліотеки тощо. Загальною сферою відповідальності всіх офіцерів управління та штабу дивізії була бойова готовність, морально-бойовий дух військовослужбовців, дисципліна, забезпеченість особового складу всім необхідним для життя.

Політичні заняття та інформації з особовим складом мали проводитися за будь-яких обставин, відповідно як і забезпечення необхідним харчуванням, теплом та одягом. Останнє також було об'єктом нашої уваги за умов сурової зими, характерної для Забайкалля. Я особисто, чи в складі комісії перевіряв житлові приміщення, кочегарки, склади, харчоблоки, столові, відповідність добових пайків встановленим нормам тощо.

Забайкалля – півроку сурова зима. Літо – десь один місяць в липні. Посьолок Загустай, де було розміщено військове містечко 245 МСД знаходився на височині, внизу лощина, одноколія, що вела до м. К'яхта, що на границі з Монголією. По той бік Гусиноозерськ, внизу – Гусине Озеро, Гусиноозерська ГРЕС. Жителі пос. Загустай, крім морозу, страдали ще від двох загроз: буревію під назвою «Баргузин», що періодично насувався з озера Байкал (200 км. від Загустаю). Баргузин зривав дахи покрівель, на службу я переміщався перекатами, хватаючись від однієї сосни до іншої (щоб не звалило). Другою проблемою були котельні, які періодично вибухали, та підземний електрокабель, що подавав електроенергію від ГРЕС до військового містечка. Ці проблеми часто ставали для нас реальністю, після чого життя завмирало, всі виживали як могли. Навіть робили вогнища в під'їздах, на площадках між поверхами, використовували всілякі бензинові, керосинові, електричні прибори тощо (газу не було). Якщо залишався діючим один котел для підігріву води, створювали комісії для контролю запобігання надмірного використання тепла в квартирах. Пам'ятаю, я в складі комісії зайшов у гуртожиток для офіцерів в кімнату підполковника, командира артилерійського дивізіону, у

вехньому куту його кімнати був лід. У мене особисто температура в кімнаті була +7. Звичайно, найважче було сім'ям, особливо з дітьми. Десь за таких умов (правда, з літа) приїхала до мене дружина з сином Олександром, що народився на Київщині недалеко від Чорнобиля 10.07.1977 року, там дружина проживала в будинку у матері). Перша спроба привезти сім'ю була в 1978 році, але син «не прижився», сильно захворів, перебував з дружиною в лікарні, я в цей час «добував» ліки. Як тільки трохи одужав, довелося відправити знову на Київщину. Друга спроба приїзду сім'ї відбулася десь в 1980 році. Але, знов-таки із-за погоди, клімату, здоров'я сина та дружини, вони були знову відправлені на батьківщину. Крім того десь в цей час сусід «зверху» по дому затопив водою нашу квартиру і за таких умов виживати стало майже не можливо. Таким чином я надалі проживав без сім'ї, аж до мого переїзду в Тамбов та отримання там квартири. Звичайно, я весь час забезпечував сім'ю фінансами, дровами тощо. Приїжджав у відпустку, на сесію в університет і старався зробити всю необхідну роботу по забезпеченню сім'ї.

Гусиноозерськ. пос. Загустай. Я серед офіцерів управління 245 МСД, Заб. ВО.

Доводилось також ходити в добові наряди – оперативним черговим по штабу дивізії, перевіряти караули, приймати участь в навчаннях, готувати та розвертати пункти прийому особового складу до повного штату, організувати випуск дивізійної газети в умовах польової типографії тощо.

Крім того, я ще виконував обов'язки спец. пропагандиста на випадок прямого зіткнення з китайськими військами. Пам'ятаю, що стріли на наших секретних картах були спрямовані через Монголію, Улан-Батор аж до Пекіна.

Особливо важко було під час польових зимових полкових чи дивізійних навчань, які періодично відбувалися за планом підготовки військ у зв'язку з посиленням загрози з боку Китаю. Відносини з Китаєм в Радянського Союзу різко погіршились після подій на острові Даманському (1968 рік). Пам'ятаю, під час відпустки 1978 року я чекав вірогідного виклику в частину у зв'язку з погіршенням відносин з Китаєм. А вздовж кордону з Китаєм баражирувала радянська техніка піднімаючи пилюку для створення уяви великої сили та для залякування китайської сторони.

Район навчань був наближений до Монголії, відповідно з перспективою прикриття від китайського нападу. В морозний час, як пропагандист, я не мав особистого засобу для зігріву, виконуючи обов'язки зігрівався та відпочивав разом з усіма, іноді на землі біля «буржуйки», їв мерзлу кашу запиваючи теплим чаєм тощо. Займався, зокрема, випуском дивізійної газети, їхав якимось з цього питання в бік Кяхти на ГАЗ-66. В ущелині при слизькій дорозі та повороті направо машину різко кинуло вліво в обрив. Гадаю, що виручив мене набутий раніше досвід та чітка реакція на ситуацію. Як старший машини я різко дав команду водію «Руль вправо!», в той час вже швидко відкрив правою рукою дверці кабіни в готовності вистрибнути з машини під час перевероту. Водій виконав команду, машина з крутого спуску пішла прямо і не перевернулася. Далі машину вдалося вивести на дорогу. Подібних ситуацій у мене було чимало ще в умовах Німеччини та Чехословаччини. Таким чином дивізійна газета була успішно доставлена в штаб.

Після навчань перебуваючи на зимових квартирах продовжувалась поточна робота. Оскільки справи в мене йшли в цілому добре я вирішив використати можливість, що з'явилася, спробувати поступити на заочне відділення військово-педагогічного факультету Військово-політичної академії імені В.І. Леніна в Москві. В Дивізії та Армії мене підтримали. Але не все так просто. Не обійшлося без трагікомічного гумору. Приїхав я в Читу для здачі вступних іспитів та вирішення питань щодо вступу. Екзаменаційна комісія була з Москви. Іспити приймали в Пісчанці (військове містечко під Читою, сьогодні навчальний військовий центр РФ. Колись в цій частині політруком роти служив перший генсек. ЦК КПРС Л. Брежнєв). Для вступу на військово-педагогічний факультет було виділено всього 4 місця. І це на всі війська Далекого Сходу! (три округи). Кандидатів відібрали –5. Один мав бути відсіяний. З приїздом мені заявили, що моїх документів немає –втрачені. Хотіли мене відсіяти на підступах. Я підняв шум. Документи знайшли. Під час здачі іспитів, я побачив, що за оцінками мене тримають п'ятим. Але тримаюсь до останнього! Перед останнім іспитом компанія вступників-абітурієнтів «нажралась» в Читі,

відбулася бійка, в якій був учасником п-п-к, лектор армії, старший групи «педагогів», що поступали в академію. Московська комісія відреагувала чітко – підполковника відрахували. А мені на останньому іспиті поставили «відмінно» і я був зарахований до академії. Цікаво, що з усіх зарахованих я навчався 4 роки найкраще. Мораль: завжди в житті потрібно боротися до останнього!

Чому мене не хотіли пропустити? Думаю, що, по-перше, в інших претендентів була певна підтримка в кадрових органах округу; по-друге я вже мав другу вищу освіту – університет Шевченка, крім того мав всі здані іспити кандидатського мінімуму по спеціальності «соціальна філософія та філософія історії». По-третє, думаю, що не хотіли пропускати ще одного українця (вже один був – Вітя Груєнко, йшов з політуправління Військ Далекého Сходу). З часом він також отримав «полковника» та перейшов служити в Харків.

Але, мої проблеми з академією ще не закінчились. Виникла нова перешкода. З приїздом в дивізію я з часом отримав нове завдання: виїхати в посаді заступника начальника команди в Білорусію (Гродно, пригород Фолюш) для прийому 100 бойових танків Т-72, що перебазовані з НДР (ГРВН) у військовий городок радянської дивізії, що базувалася в передмісті Гродно – Фолюші. Начальником команди був призначений начальник бронетанкової служби 29 Армії полковник Воробйов. Членів команди десь більше 10-ти: зам командири полків по технічній частині, начальники всіх служб, що мають відношення до бойового функціонування танка. Танки мали прийняти в абсолютно боєздатному стані та передати в Забайкальський воєнний округ. Я відповідав за моральний стан та працездатність команди.

Прийом передбачалося здійснити десь за 1-1,5 місяці. Робота йшла, танки приймалися. Але робота виявилася настільки складною, що затягнулася десь до 4-х місяців. Не маю часу описувати всі пригоди з цим процесом. Вони мали і організаційний і технічний і моральний характер. До мене претензій не було. Але я вже мав від'їжджати на першу сесію в академію в Москву (Кубинку). Приїхав з запізненням десь на місяць. Зустрівся з усіма викладачами, отримав завдання, з дисциплін які пройшли слухачі на першій сесії отримав «добре» та поїхав знову в дивізію (Гусиноозерськ). Ці перші «добре» з часом зашкодили мені отримати диплом «з відзнакою».

З поверненням в Гусиноозерськ, ще більше року перебував у Забайкаллі. Додавилась робота з виконання різних завдань та підготовки контрольних робіт для подання в академію. Програму в цілому успішно виконував. На службі теж справи йшли нормально. Все більше цікавився питанням щодо перевodu мого місця служби в Україну. Перебуваючи у відпустці, зондував проблему підтримки щодо перевodu в Києві, певна місцева підтримка була, але

вона не могла бути вирішальною. Шукаючи підтримки їздив у Ставку військ Далекого Сходу в Тальци (Улан-Уде). Це місце, де я раніше служив пропагандистом полку. Після мого переїзду в Гусиноозерськ полк перевели в Монголію (тут мені явно повезло, в Монголію я ніяк не хотів би потрапити). На базі полку відбулися великі роботи по підготовці пунктів управління та всієї бази для нової структури – Ставки військ Далекого Сходу (в неї були включені три округи: Сибірський, Забайкальський та Далекосхідний). В певний час начальником політуправління Ставки був призначений п-к Ущатовський, в минулому начальник політвідділу Гусиноозерської дивізії. Познайомився з начальником управління кадрів п-ком Кириловим. Привозив їм масло обліпихи, ягоди брусніки, які я збирав на сопках навколо пос. Загустая тощо. Просив допомогти з переходом на інше місце служби. Від них прийшла пропозиція начальником кафедри нового військового автомобільного училища в Хабаровськ. Я погодився, але там знайшли на місці свою людину і пропозиція відпала. Більше пропозицій не було.

Хочу повторити, що місця служби в Забайкальському ВО були «незамінні» тобто планової заміни з них не було. Це було як під час кріпосного права, чи висилки «декабристів», чи щось подібне. Різниця в тому, що я знав за що вислали «декабристів», але не знав за що вислали мене українця в ці богом і людьми прокляті місця. Доводилось зціпити зуби і продовжувати боротися за свою свободу та право жити на батьківщині (Україні). Думаю, саме так народжувався та зростав мій патріотизм та любов до України. Хто хоче краще це зрозуміти повинен пройти мій шлях тоді зрозуміє.

Вже другу службову атестацію я «підготував» з висновком про необхідність переведення мене на викладацьку роботу у військовий навчальний заклад. Для цього вже були всі підстави: закінчені два ВВНЗ, здані кандидатські іспити, розпочата робота над дисертацією, успішно навчався на педфакультеті Військово-політичної академії в Москві, мав чималий стаж лекційно-пропагандистської роботи тощо.

Крім того поставив завдання дружині готувати документи про незадовільний стан здоров'я наших дітей та неспроможність їх перебувати в умовах клімату Забайкалля. Такі документи на рівні дільничої лікарні були підготовлені.

Після чергової службової атестації в лютому 1982 року мені вдалося, на кінець, зрушити справу щодо переходу на педагогічну роботу з «мертвої точки». Було оформлено та подано «по команді» подання на адресу Головного політичного управління ЗС СРСР. Саме на цьому рівні могли прийняти рішення щодо переведення мене з системи військ в систему військово-

педагогічних закладів. Без великих проблем документи пройшли дивізію, армію і прийшли в штаб округу (м. Чита) та зупинилися. Я «відчув» потребу «зверху» вплинути на ситуацію. Перебуваючи влітку у відпустці на Київщині я «озброївся» двома великими в'яленими коропами з Київського моря, необхідними документами у військовій формі майора Радянської Армії я поїхав в Москву. Детальний план дій народжувався в процесі. Вирішив звернутися в Генеральний штаб. Будь-яких знайомих чи радників не мав. Обійшов навколо великої будівлі Генштабу, придивлявся до офіцерів штабу. Приглянувся симпатичний полковник – авіатор. Я звернувся до нього по військовому, розповів про свої життєві проблеми, передав йому впійману рибу. Він запропонував мені підійти через певний час на КПШ. Я підійшов, він вийшов і сказав мені, що переговорив з відповідними органами по системі ЗАС в Читі. Обіцяв, що питання буде вирішено. Я сказав «Дякую!» і на тому ми розпрощалися. Навіть прізвища його я не знаю. Ось такі були ще порядні офіцери-авіатори на той час! Він дійсно визначив мою подальшу долю!

Чита відреагувала оперативно. Коли я приїхав в штаб дивізії в Гусиноозерськ, вже всі знали, що у мене в Москві є «волосата рука», яка підтримує мене. Через певний час через систему ЗАС мене з Москви запросили терміново до телефону. Запропонували на вибір три військові авіаційні училища для подальшої служби: в Саратові, Барнаулі, Вольську. Я погодився на Саратов. Через пару годин – знову виклик. Запропонували Тамбов, дали годину на прийняття рішення. Про Тамбов можливо щось чув, але швидко знайшов географічний атлас, оцінив обстановку і прийняв рішення їхати в Тамбов. Місце дійсно гарне, центрально-чорноземний район, річка Цна, гарна природа, через Воронеж вихід на Україну, 400 км прямо до Москви.

Таким чином я, сухопутний, загальновійськовий офіцер-політпрацівник, на підставі наказу Головного політуправління РА і ВМФ від 16.10.1982 року опинився на посаді викладача кафедри марксизму - ленінізму в Тамбовському вищому авіаційному інженерному імені Ф. Е. Дзержинського училищі. Без перебільшення – це була велика, вистраждана мною та заслужена перемога. Весь час викладав філософію, перебував у Тамбові до 29.03.1992 року.

5. Служба в Тамбові (1982-1992).

Тамбоський період життя та служби був для мене доволі успішним та плідним. Правда це ще не була омріяна Україна, але вже й не Заб ВО без надії на повернення. На той час в Тамбові відбулися певні позитивні зміни. При владі

виявилися хазяйновиті українці, які навели порядок в місті, створили умови для більш-менш нормального життя. Я певний час жив у службовій гостинці на території училища. В лютому 1992 року дружина народила мені другого сина. З дітьми вона продовжувала перебувати у матері на Київщині.

Морально-психологічна ситуація на кафедрі, загалом у Тамбові відрізнялися від тих, що були в Сибіру та Забайкаллі. Тамбоський народ специфічний, що впливало певною мірою і на кафедральний колектив. Хоча було й таке: десь третина офіцерів кафедри були українцями по національності. Вони створювали певний український колорит життя. Хоча головною частиною були росіяни: полковники Галібин Г.І. (начальник), Моргунов Б. М. (начальник, 2), Бессонов (комуніст №1, голова ПМК політекономії), Леонов (комуніст №2, голова ПМК історії КПРС), Гусаров, голова ПМК ППР, комуніст №3, Курасов, комуніст №4, було двоє полковників у відставці, ветеранів війни, було троє жінок: викладачка політекономії, завідувача методкабінетом, лаборантка. Було ще декілька підполковників. Я був головою ПМК філософії. На фото ще є начальник політвідділу училища п-к Дубинін та його заступник п-к Ніколаєв.

Офіцери політвідділу та кафедри марксизму-ленінізму ТВВАІУ ім. Ф Дзержинського. 1984 рік.

Я не випадково дописував деяким офіцерам кафедри слово комуніст «№ 1-4».

На той час статус в партійній ієрархії мав велике значення наряду з посадовим статусом, надавав певні переваги над іншими.

Перший начальник кафедри п-к Галібін був інтелігентною людиною, фахівцем з етики і це відчувалося у його поведінці. Через 2 роки він переїхав у Москву на посаду лектора Головного політуправління РА і ВМФ СРСР. Квартиру в Тамбові передав мені, залишивши в ній на певний час деякі свої речі. П-к Моргунов був історик КПРС, дещо примітивною людиною, формально – ревний прихильник ідей партії і правительства. З часом, коли я добивався переводу в Україну він у дискусії зі мною робив спробу доказувати, що «украинцев как таковой нации нет и быть не может...» і т. д. Тому я завжди добре розумів що саме від таких «істориків» в Росії йшла вся й сучасна антиукраїнська риторика. В службовий час якась вільна дискусія з цих питань була практично не можлива, мої заняття були під постійним контролем. Часто влаштовували так звані відкриті заняття, коли до мене заходив цілий гурт викладачів і потім аналізували всі мої висловлювання, «витравлювали» з мене українізм, які я допускав під час заняття. Було непросто: комуніст №1 Бессонов в одній із дискусій заявив мені «Василий Федорович! Скажите спасибо, что мы взяли Вас в Тамбов. Иначе Вы бы сгнили там в Забайкалье!». А сам він був з тамбовських. Велика образа і злість у мене була за таке відношення до мене, українця!

Але на той час свої глибинні потаємні думки з національних питань доводилося приховувати, хоча деякі з них вже звучали в моїй кандидатській дисертації та наукових статтях до неї.

В цілому ж заняття з курсантами та наукова робота проходили нормально, філософія та вузівська система все ж таки давали більше простору для наукової та іншої діяльності. Філософія, такий її розділ як діалектика, взагалі формувала певні методологічні засади життя та творчості. Закони та принципи діалектики і сьогодні навчають нас як діяти, творити та пізнавати світ. Хто володіє діалектичним методом пізнання той має суттєві переваги в теорії та практиці.

Заняття та навчання в академії, незважаючи на всі ідеологічні обмеження, все ж доповнювали мої знання, досвід, створювали певні перспективи. 14.07.1983 року я отримав звання «підполковник», 17.01.1986 року підвищений до посади «старший викладач», а після закінчення Військово-політичної академії (1984 рік) – призначений головою предметно-методичної комісії з філософії.

Фото 1.

Фото 2.

На фото 1 – п-п-к Барановський В.Ф. перед випуском з Військово-політичної академії серед інших випускників групи педагогів. 1984 рік. Кубинка, навчальний центр академії. На фото 2 – диплом про закінчення академії.

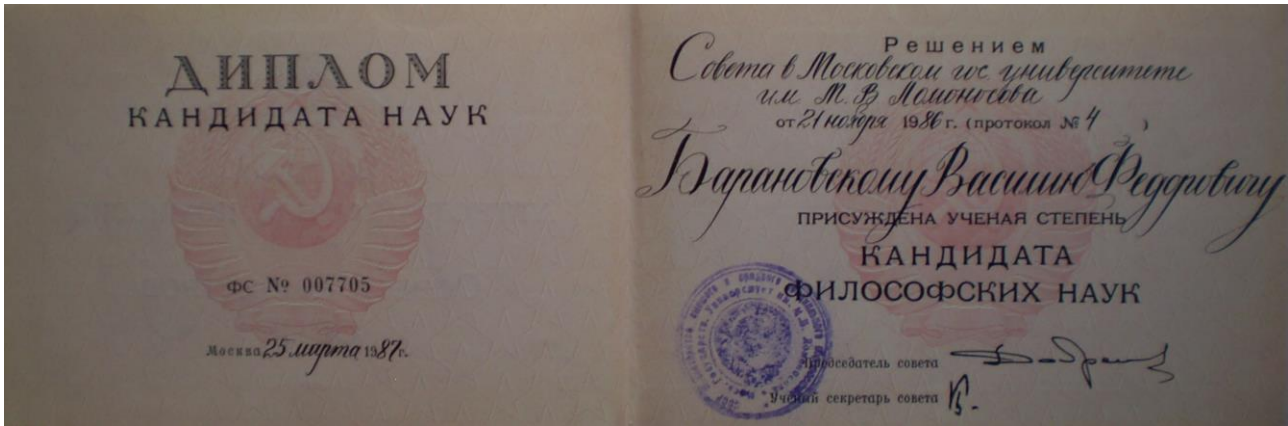
У 1984 році я успішно завершив навчання у Військово-політичній академії. Цікаво, що показове заняття з педагогіки для слухачів навчальної групи було довірено мені, як єдиному на той час викладачу ВВНЗ в групі. В цілому з завданням я впорався успішно.

Під час навчання у ВПА ім. Леніна я вирішував питання й щодо кандидатської дисертації. Познайомився та працював під керівництвом полковника, доктора філософських наук, професора Меркулова В.Н. Василь Никанорович був із тих росіян та військових, які заслуговують на повагу за їхню чесність, справедливість, доступність та відданість справі. Мені також сподобалась тема його докторської дисертації «Комплексний підхід в ідеологічній роботі у Збройних силах СРСР», звичайно і він шукав учнів близьких до цієї теми, а я ж тривалий час був ідеологічним працівником у військах. В ТВВАІУ я вже видав брошуру, статті, був підготовлений попередній варіант дисертації на тему: «Социально-политические основы

повышения эффективности идеологической работы в современных условиях», який я передав Василю Никаноровичу на прочитання. Він зробив правки та зауваження, Але, нажаль, невдовзі, захворів та на 55 році життя помер. Довелося вирішувати непрості питання щодо пошуку нового керівника, перезатвердження теми дисертації та місця її захисту. Звертався в різні навчальні заклади, зокрема в КДУ імені Т.Г. Шевченка. Вдало познайомився з Кузьминим В.О. – заступником завідувача кафедри теорії і практики комуністичного виховання університету. Це був освічений бойовий морський капітан I рангу запасу, кандидат історичних наук, доцент. З ним ми швидко знайшли спільну мову. Я підготував дисертацію, яку ми подали в спецраду університету. Але знову виникла проблема. Це був 1985 рік. Москва десь на рік призупинила діяльність спецради в КДУ імені Т.Г. Шевченка. Прийняли рішення шукати інше місце. Кузьмин В.О. запропонував спецраду в Московському держуніверситеті ім. М.В. Ломоносова. Прибув у Москву, знайшов філософський факультет, познайомився з головою та вченим секретарем Спецради К.053.05.42 по теорії наукового комунізму МДУ ім. Ломоносова. Знову пройшов всі етапи: експертизу, допрацювання, передзахист, підбір опонентів та успішний захист 21 листопада 1986 року.

Я ще раз відзначу, що вдячний тим науковцям та керівникам, що прийняли до захисту мою дисертацію в спеціалізованій Вченій раді при філософському факультеті Московського державного університету, вони заслуговують на мою вдячність та пошану. Особлива вдячність науковому керівнику Кузьмину В.О. (нині покійному), опонентам професору Беляєву А.А. та СНС, генералу у відставці Кулігіну В.А. (українцю за походженням, нині покійному). Всі вони були військовими, що визначало їх демократичність.

Тема моєї кандидатської дисертації «Социально-политические основы повышения эффективности идеологической работы в современных условиях» на той час була непростюю та прогресивною. Не випадково, під час її захисту на адресу дисертанта від опонентів лунали такі оцінки: «дисертант здійснив подвиг», «дисертанту можна приписати мужність» тощо. На чому ґрунтувалися такі оцінки? По-перше, відзначу, що вже на той час на філософському факультеті Московського державного університету імені Ломоносова був сформований прогресивно налаштований колектив вчених-суспільствознавців, який критично оцінював пануючу в суспільстві ідеологію, систему управління, роль КПРС у цій системі. На жаль, в той же час в Україні, зокрема, в Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка ще значною мірою зберігався дух тоталітарного мислення, страху перед імперською московською владою.

В дисертації я вперше системно обґрунтував, що успіх у розбудові суспільства, в управлінні ним можливий лише за умов демократизації, врахування інтересів та потреб всіх націй, класів, прошарків населення, трудових колективів, окремих громадян. Тільки за таких умов ідеологічна робота серед населення могла бути ефективною. Подальший розвиток подій в СРСР показав, що московська влада була не готова до перебудови суспільних відносин на демократичних цивілізованих засадах, що стало однією з головних причин розвалу радянської імперії та створення низки незалежних держав.

Прагнення до позитивних змін у суспільстві, Збройних Силах у період служби в Тамбовському ВВАІУ спонукали мене до подальших кроків у науковій діяльності. Я достатньо сміливо, як на той час та для посади старшого викладача кафедри, взявся за розробку докторської дисертації на тему: «Перестройка идеологической работы в Вооруженных Силах СССР (социально-философский анализ)». Зазначу, що моя робота отримала підтримку у верхах тогочасного керівництва Збройних Сил. Тема була затверджена в Головному політичному управлінні ЗС СРСР, яким на той час керував прогресивний генерал Лізічев Д.А. В дисертації був намір розробити теоретичні засади демократизації ідеологічної роботи у війську, спрямувати її на врахування реальних інтересів та проблем людини в погонах, поваги до неї як особистості. Зміни в суспільстві, розпад СРСР, розподіл Збройних Сил в 90-91 рр. не дали змоги завершити роботу над дисертацією.

Поряд з науковою роботою дисертаційного рівня мною проводилась велика навчальна та методична робота. Зокрема була розроблена методика проведення лекцій та інших занять методом діалогу, розроблені та надруковані навчально-методичні посібники «Основные законы диалектики и их проявление в военном деле (ТВВАИУ, 1988), «Понимание и наглядность философского знания в обучении (ТВВАИУ, 1990) та інші. Весь час я успішно керував науковим товариством курсантів, які доволі часто займали призові місця на рівні училища та області. Два роки успішної навчальної та методичної роботи давали підстави для отримання мною вченого звання доцента, яке я

отримав 30 березня 1989 року на підставі рішення Державного комітету СРСР по народній освіті № 269/д.

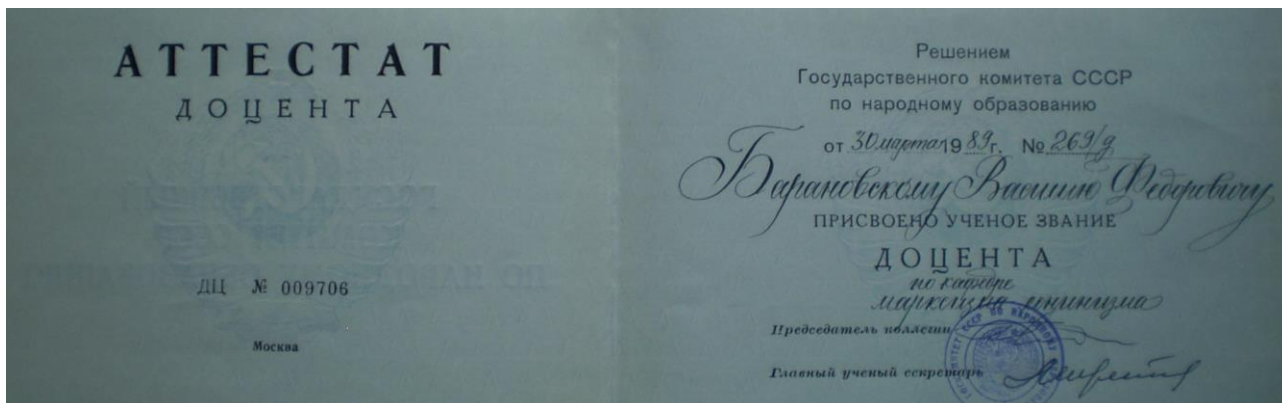

Фото 1.

На фото 1: Я на загальних зборах в курсантському підрозділі.

Фото 2.

На фото 2: Приймаю іспит з філософії.

Важливою подією для мене було подання та отримання мною військового звання «полковник». На той час згідно встановлених правил старший викладач ВВНЗ, що мав певну вислугу, науковий ступінь «кандидат наук», вчене звання «доцент» мав право на отримання звання «полковник». Все це я мав. З училища документи з певною затримкою були подані в Москву та знаходились в управлінні кадрів Головного політуправління СА та ВМФ ЗС СРСР. Але прийшла інформація, що присвоєння звання «полковник» обмежили 44 роками за віком. Я негайно написав лист Начальнику Головного політуправління СА та ВМФ ЗС СРСР генерал-лейтенанту Лізічеву А.Д. Зокрема, повідомив йому, що працюю над важною для ЗС темою докторської дисертації, для її завершення просив прийняти позитивне рішення щодо звання. Клопотання спрацювало. Але, думаю, що генерал Лізічев ще й згадав мій виступ у Читі, як попагадиста полку, де він був на той час Начальником політуправління Забайкальського ВО. Все-таки він був порядною людиною! Таким чином наказом МО СРСР від

17.05.1989 року я отримав військове звання «полковник». Це була перемога! Навіть на той час вважалось, що полковник, це вже дворянське звання.

Полковник Барановський В.Ф. Тамбов 1990 рік

В тамбовський період я спробував поповнити кагорту Баранівських новими військовими людьми. Мої сини ще підростали, але вже вирости діти братів та сестер на Україні. Зокрема Льоня – син брата Петра та Ігор (два роки пізніше) – син сестри Ніни. В 90-ті роки успішно поступили до мене в ТВВАіУ, яке також успішно і закінчили. Леонід був сержантом, закінчив училище з відзнакою, був направлений служити в Прикарпатський ВО. Дослужився до «майора» та в часи Незалежності після 40 років звільнився. Ігор навчався гірше, після навчання був направлений у військову частину десь під Барнаул, після двох років служби в званні «лейтенант» звільнився зі Збройних Сил за особистим бажанням. Так що генералів з племінників не вийшло, але отримали певне військове звання, спеціальність авіаційного інженера, з часом одружилися і продовжують працювати та проживати на теренах Незалежної України.

На фото: 1. Я, брат Петро з дружиною, син Саша та племінники Леонід та Ігор – курсанти ТВВАіУ ім. Ф. Держинського.

2. День випуску офіцерів ТВВАіУ ім. Ф. Держинського. На фото Я, випускник – племінник Леонід та брат Петро з дружиною. Тамбов, 1988р.

Ще одна кадрова подія, що запам'яталася. За розпорядженням з Москви, де слідкували за нашими кадровими спроможностями, мене, як в минулому пропагандиста політвідділу мотострілецької дивізії, але вже як такого, що розібрався в авіації на місяць відкомандировували на аналогічну посаду в авіаційну дивізію, що дислокувалася під Москвою (номер не запам'ятав). Це була знаменита дивізія, багато Героїв Радянського Союзу, особисто бачив там маршала авіації Кожедуба та інших Героїв. Стажування пройшло успішно. Я, по-суті, повноцінно виконував обов'язки відсутнього на той час пропагандиста політичного відділу дивізії. Обов'язки були майже аналогічними. Правда в авіації особливу увагу приділяли питанням безпеки польотів, безаварійності. І це правильно.

Декілька слів про свій особистий «тил». В 1985 році отримав 3-х кімнатну квартиру, зміг перевезти до себе сім'ю. Дружина влаштувалася на 0,5 ставки працювати лікарем в місцеву лікарню. Син Саша навчався в школі. Також, я купив та обладнав на річці Цні в садовому кооперативі невеличку дачу. Перший власник цієї дачі передчасно помер, але посадив гарний садочок, різні ягоди тощо. Я продовжив його справу, навів певний порядок, збирали

непоганий врожай ягід. Яблуні, груші, сливи ще тільки підростали. Коли покидав Тамбов, то було жаль залишати. Дачу перед від'їздом поміняв на стареньку машину ВАЗ-2101, на якій з речами переїжджав до Києва в 1992 році.

«Вирватись» з Тамбова я пробував і раніше. Зокрема, десь у 1989-90 році я їздив у Харків, звернувся у всі авіаційні військові училища міста, маючи вже певний статус, з проханням прийняти в свій штат. В одному з них позитивно відгукнувся на моє прохання п-к Дуб (очевидно українець). Було вакантне місце. Зателефонували в Москву. Там відповіли, що місце вже «забито» під ад'юнкта, що мав випускатися. В іншому училищі на КПП вийшов для розмови зі мною начальник кафедри марксизму-ленінізму п-к Лі. Коли побачив його, першою думка була, що Харків окупували татаро-монголи (я завжди трохи з гумором відносився до подібних ситуацій). Персонаж був з великими вухами, широким обличчям. Навіть в Забайкаллі я таких не бачив. Поговорили, вакантних місць не виявилось. Між іншим і потім з переїздом в Київ, я звернув увагу, що всі начальники кафедр різних військових і навіть міліцейських закладів були не українці (росіяни, узбеки тощо). Очевидно, що це була цілеспрямована політика з Москви. Боялися українців-гуманітаріїв в Україні!

Ще потім, десь в 1990 році в Тамбов мені прийшла пропозиція на посаду начальника кафедри в авіаційне училище в Борисоглібськ (це Воронежська область). Я навіть проїхав в Борисоглібськ познайомитись з колективом та містом. Майже погодився на переїзд. Але подальші події в країні змінили такі думки.

Закінчувався мій 10-річний період перебування у Тамбові. Під впливом горбачовської перебудови та хвилі демократичних змін у суспільстві на початку 90-х років минулого століття в середовищі військових суспільствознавців розгорнулися гострі дискусії щодо подальшої долі держави, Збройних Сил. Ми все більше цікавились проблемами історії, політики, національних та міжнаціональних відносин. Мій науковий та практичний досвід, події, що розгорталися в країні, підказували мені про наближення розпаду тоталітарної системи СРСР. Однією з ключових проблем цієї системи було національне нівелювання, гноблення з боку московського центру, який вів країну до повного зросійщення громадян. Як свідомий українець, я відчував, що такий стан речей суперечить самій природі людей, націй та народностей. У зв'язку з цим мої думки все більше спрямовувалися до України, до моєї рідної Батьківщини, до свого народу. З початком розпаду СРСР я використав всі можливості для переведення в Україну, для продовження служби в її Збройних Силах.

Розумів, що для переїзду в Київ, рано чи пізно знадобиться своє житло. Тому ще за радянських часів, за допомогою своїх родичів в Києві вдалося вступити в будівельний кооператив та десь до початку 90-х років побудувати 2-хкімнатну квартиру в Києві та повністю оплатити будівництво.

З початком будівництва Незалежної держави та її Збройних Сил я три рази приїжджав в Київ, щоб зустрітися з полковником (з часом – генералом) Мулявою В.С., якому було доручено формувати гуманітарні структури ЗС України. Перший приїзд – він був у США. Другий приїзд – він був з травмованою ногою в гіпсі. Третій приїзд – зустрілися, (я вже писав йому листи до зустрічі). Його доброзичливі слова: «Ну що писака, приїхав!». В листах я давав йому гарні поради з кадрових питань, які він, я бачив, певною мірою, враховував. Мулява запропонував мені посаду начальника відділу пропаганди і агітації ВПС України. Я погодився. Штаб ВПС у Вінниці. Але потрібно було ще пройти атестаційну комісію. Очевидно десь на початку 1992 року я прибув знову в Київ на засідання цієї комісії. Мулява був на нараді в Міністра оборони генерала К.Морозова. Тому засідання проходило без нього. І тут я відчув всю слабкість цієї комісії, також і свою певну неготовність до неї. На той час я був полковником з бойовим досвідом, з вищою військово-політичною освітою, але з радянським досвідом політичної роботи у військах. Комісія, як на мій погляд, нагадувала «дитячий садочок» малоосвідчених людей, яких зібрали вирішувати кадрові військові питання. Серед членів комісії найбільш серйозною виявилась Марія Влад, але вона не мала вирішального голосу. Були якісь молоді капітани, один підполковник Гаврилов? (напевно росіянин). Я ще розмовляв з певними русизмами. Але не це було головне. Головне, були запитання до мене та мої відповіді. Перше запитання до мене: «Як ви бачите перспективи українських Військово-Повітряних Сил?». Моя відповідь: «Вважаю що наша авіація повинна бути потужною, боєздатною, літаки – літати та бути готовими дати відсіч агресору». І тут «дикє», на мій погляд, заперечення (здається п-п-ка Гаврилова): «А що Росія подумає?» (Малося на увазі, якщо наші літаки будуть боєготові та літати.). Хотів відповісти: «Росія подумає, що ви дурні, але вам так і треба, що ваші літаки не літають!» Але відповісти цій комісії так не міг. Подальші події показали, що я був правий у цьому питанні, коли українська авіація втратила будь-яку можливість протистояти російській.

Друге запитання до мене: «Які форми та методи інформаційно-пропагандистської роботи Ви пропонуєте для Українських ВПС?». Моя відповідь: Звичайно, маємо використовувати традиційні методи для українських військ, але й використовувати ті, що накопичені в радянських військах, наповнюючи їх новим, українським змістом». Звичайно, така

відповідь не могла бути сприйнята адекватно людьми, які не мали знань та досвіду інформаційно-пропагандистської роботи у військах. Думаю, що такий підхід непрофесійних керівників наніс великий збиток такій роботі в ЗС України, що проявилось з часом низьким станом морально-бойового духу військ (сил), втратами в Криму на Донбасі тощо.

Комісія зробила «геніальний» висновок: оскільки я не авіатор за фахом, то не рекомендуємо на пропоновану посаду.

Після цієї комісії я не міг троє ночей заснути. Не себе було жаль, було жаль України, якою керували такі кадри. Була думка, що Збройні Сили України за такого кадрового керівництва через певний час розваляться.

Невдовзі знову відбулася моя зустріч з генерал-майором Мулявою В.С. (нині покійним), він підписав мій рапорт щодо переходу в ЗС України, за що я йому донині залишаюся вдячний. З часом ми не раз зустрічалися з Володимиром Савичем і навіть подружилися з ним. Він підтримував мене в науковій діяльності як патріот, керівник та філософ.

В рапорті щодо мого переведення до України я відмовився від претензій на житло (таку умову поставило Управління освіти МОУ), також був прийнятий на нижчу посаду, викладачем кафедри суспільних наук Київського інституту Військово-Повітряних сил. Було, певною мірою, жаль з такого відношення до кадрів, що були змушені за тоталітарної системи перебувати поза Україною, а ті хто «засилався» Москвою, залишалися на свої місця. Дуже скоро я відчув їх спротив українізації системи освіти та всіх Збройних Сил, в міру своїх сил боровся з проявами «москальського» духу. Іноді ця боротьба була жорсткою та безкомпромісною.

Далеко не всім українцям вдалося вирватися з Російської Федерації. Російська влада зробила все, щоб залишити офіцерів-українців на своїх теренах, а українська влада була надто недолугою та безвідповідальною, щоб допомогти українцям, їхнім сім'ям перейти до служби в Україні. Думаю, що й нині багато з офіцерів-українців, які залишилися в Росії, затамували образу та невдоволення українською владою, яка в той час не проявила інтерес до них (як між іншим і до цивільних, які в умовах імперської системи були розкидані по всьому Союзу). Переконаний, що з часом цей чинник негативно вплинув на боездатність та морально-психологічний стан українського війська.

Частина III

Василь Баранівський в Незалежній Україні. Життя та діяльність (1992 – 2021).

- 1. Переїзд в Україну. Служба в Збройних Силах України.
Життєві та наукові герці та перемоги. (1992–1997).**
- 2. Професор, академік В. Баранівський – знову боротьба. Нові здобутки та надії.**
- 3. Участь у політичній та громадській діяльності.**
- 4. Батьківщина – понад усе!**

1. Переїзд в Україну. Служба в Збройних Силах України. Життєві та наукові герці та перемоги. (1992 – 1997).

Кажуть, що українську історію без брону читати (чи писати) неможливо. І сьогодні, на 30-му році незалежності України, знову згадую цей вислів, розпочинаючи писати третю частину своїх спогадів-мемуарів. Все ж після пережитого в попередні десятиліття з переїздом в Україну стало трохи легше: знав, що живу на своїй українській землі, в своїй державі, яка має гарну перспективу. Але іноді здавалося, що я знов на чужині, що знов перебуваю в напівчужому, навіть ворожому середовищі і тільки розум та органи чуття підказували, що це Україна, що за неї ще потрібно боротися тут, на Богом даній українській землі. І боровся, скільки було сил та наснаги. Але маємо те що маємо, боротьба продовжується....

Полковник Баранівський В.Ф. в Києві.

Коротко поділюсь своїми враженнями щодо суспільно-політичних процесів на початку 90-х років ХХ століття в Україні. Ще перебуваючи в Росії (Тамбов, 90-91 рр.) у своїх листах до Кравчука Л.М. та Муляви В.С. на підставі аналізу процесів, що відбувалися в Росії, я звертав їх увагу на недопустимість непродуманої, спонтанної, некерованої демократизації в суспільстві та війську, на необхідність дуже критично оцінювати кадри (особливо у війську) із числа етнічних росіян, що були заслані владою раніше, передбачаючи те, що відбулося в Україні пізніше: неконтрольована демократизація в системі управління та економіки привели до падіння обороноздатності держави, масового пограбування народу, українці як були, так і залишилися найбільш знедоленою нацією на своїй рідній землі. (Листи я надсилав поштою до Києва, передавав рейсовим літаком з Тамбова). Пам'ятаю, і сам вирвавшись в Україну, став чи не першим етнічним українцем-викладачем кафедри суспільних наук Київського інституту Військово-Повітряних Сил. В Тамбові, звідки переїхав, українців на кафедрі була десь третина від її складу.

Кафедра суспільних наук КІВПС. 1993рік.

Кафедра була повністю укомплектована ще за радянських часів як кафедра марксизму-ленінізму Київського вищого військового авіаційного інженерного училища. Воєнну присягу на вірність народу України я прийняв 28.08.1992 року, але чомусь зарахований в ЗСУ тільки 27.01.1993 року, а викладачем кафедри призначений 02.03.1993 року. На час мого прибуття та зарахування за своїм складом та духом кафедра залишалася проросійською, а по духу – прорадянською. Ніхто з членів кафедри не звільнився, не виїхав на свою батьківщину в Росію, тому що прижились в Києві, вже мали сім'ї, дачі тощо. Але це не означало, що вони стали щирими українцями, що вони готові були звільнити місця тим українцям, які радянська влада засилала будь-куди, аби тільки не в Україну.

Керівництво кафедри було російським (п-к Мигрин, д.і.н – викладав історію КПРС, заступник Тімкін, з часом Абрамов – теж росіяни, були ще й інші росіяни, філософи – росіяни з Тамбова, були ще білоруси, євреї тощо. Українців 2-3, але їх не було помітно на загальному фоні.

Як мені відомо, керівництво КІВПС було повністю російським за національним складом та, впевнений, і за духом – проросійським.

Мав інформацію про те, що викладачі кафедри активно агітували курсантів інституту, що не встигали завершити в Києві навчання, виїжджати в

Росію, тобто в Збройні Сили РФ. Таке право на той час було надано курсантам. Був інший варіант – продовжити навчання в Харкові і залишитися в Україні. Але переконували курсантів, що в Росії «кращі умови» і багато з них піддалися на таку провокацію.

Такий стан духу керівництва інституту та кафедри я скоро відчув і на собі. Вже в перші місяці мого перебування мене, як серйозного конкурента, «заслали» проводити заняття у Васильків (там залишалося ще середнє авіаційне училище). Їздив без зарплати, попутнім транспортом. Сім'я ще була не влаштована також. Але по роботі та службі справлявся, навіть спробував заявити себе на посаду заступника начальника кафедри, але мою кандидатуру не допустили навіть до конкурсу, а «обрали» молодого, але «свого» п/п-ка Абрамова, без будь-якого конкурсу.

Поки я старанно їздив у Васильків та виконував інші завдання, кафедральне керівництво без будь-якого попередження та бесіди зі мною подали мене на звільнення зі Збройних Сил України. Це було велике нахабство та грубе правове порушення! Але процес вже пішов. Енергійними кроками я зупинив цей процес, швидко знайшов собі нову посаду – заступника начальника кафедри (загальновійськових та правових дисциплін) КІВПС, попередньо погодивши це питання з начальником цієї кафедри полковником Потехою А.Є. – поміркованою та доброзичливою людиною. В своїй діяльності він поважав професіоналізм, правопорядок, моральність та патріотизм. На посаду я був призначений 17.03.1974 року. Оскільки мав гарну освіту та досвід роботи, в цьому колективі я успішно виконував свої обов'язки. В колективі кафедри я пробув до 23.10.1995 року.

В 93-94 роках хотів щоб став офіцером Збройних Сил України і мій син Олександр. Вважаю, що військова служба має велике значення для виховання молоді. Син бажав також навчатися. Але ще із Забайкалля його переслідували хвороби нирок, панкреатит тощо. Будучи вже на 2-му курсі, доводилось лікуватися в санітарній частині, а тому мав певне відставання в навчанні. Але лише за одну заборгованість з математики (викладачка з якоїсь причини не дозволила йому перездати контрольну роботу) він був без попередження включений в наказ та звільнений з інституту. Для мене це також було прикрою несподіванкою. Думаю, що якби це був синок когось із керівників інституту то такої несподіванки не відбулося б. З часом син успішно закінчив Київський політехнічний інститут та отримав ще одну вищу освіту, успішно працює.

Ще перебуваючи на посаді викладача кафедри суспільних наук КІВПС я підготував необхідні обґрунтування та затвердив в Інституті філософії НАН України тему докторської дисертації: «Соціальний механізм розвитку

духовності особистості». В цій темі дисертації успішно поєднався мій досвід філософа, соціального науковця, ідеологічного працівника, вихователя тощо. Науковим консультантом дисертанта по темі був визначений керівник відділу соціальної філософії Інституту філософії НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор філософських наук, професор Мокляк Микола Миколайович.

Оскільки я мав філософську освіту (філософський факультет КДУ імені Т.Г. Шевченка) та загальний інтерес до розробки соціально-філософської проблематики то шукав шляхи до переходу на відповідну кафедру для викладання філософії та завершення наукової дисертаційної роботи з філософської проблематики. В умовах Збройних Сил України на той час такою кафедрою була одна: кафедра філософії Київського військового гуманітарного інституту. Управління військової освіти при Міністерстві оборони України запропонувало мені вакантну посаду заступника начальника цієї кафедри.. Я погодився і з 23.10.1995 року був призначений на цю посаду та приступив до роботи. З колективом кафедри в цілому склалися гарні відносини, але з начальником не пощастило. Він вже під час першої бесіди зі мною самокритично зазначив, що характер у нього важкий і працювати з ним буде нелегко. Не тільки я, але й всі члени кафедри знали, що зіпсувати людям настрої на початку робочого дня було для нього принципом життя. Крім того, він ще й належав до так званої «донецької мафії», яка на початку 90-х років проникла з Донецька у військову гуманітарну освіту в його особі (п-ка Цюрупи, росіянина, начальника кафедри філософії) та п-ка Зельницького – першого заступника начальника Київського військового гуманітарного інституту). Мені ж не пощастило ще й в іншому – п-к Цюрупа також працював над докторською дисертацією з філософії і будучи людиною ще й патологічно амбітною робив усе для того, щоб загальмувати мою роботу над дисертацією та захиститися першим. Навіть забороняв лаборантці кафедри друкувати бодай рядок тексту з моєї дисертації. Він єдиний виступив проти надання мені часу для підготовки та захисту дисертації. Тільки завдяки колективу кафедри, Вченій раді КВГІ, особисто начальнику КВГІ генерал-майору Ріпі Л.А. час для допрацювання та захисту дисертації мені було надано, який я успішно використав. Принагідно зазначу, що став першим в Збройних Силах України доктором філософських наук зі спеціальності «соціальна філософія та філософія історії». Докторську дисертацію на тему «Соціальний механізм розвитку духовності особистості» захищав у спеціалізованій вченій раді при Інституті філософії НАН України імені Г.С. Сковороди в січні 1997 року. Вважаю, що дисертація є актуальною не тільки на той час, але і на

сьогодні, коли суспільство потребує радикального оздоровлення духовного світу особистості та всього суспільства.

Виступ під час захисту докторської дисертації в Інституті філософії НАН України імені Г.С. Сковороди. Січень, 1997 рік.

Дисертація членами ради була підтримана одноголосно. Принагідно відзначу, що Інститут філософії НАН України імені Г.С. Сковороди є головним центром філософської науки в Україні. З вдячністю згадую колектив цього Інституту, директора інституту, академіка НАН України Шинкарука В.І. (нині покійного), наукового консультанта з дисертації, на той час завідувача відділенням соціальної філософії інституту, доктора філософських наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Мокляка М.М. (нині покійного), який доклав багато зусиль для забезпечення мого успішного захисту. Його надзвичайна енергія, здатність впливати на людей допомогли перебороти всі перепони на моєму шляху та отримати диплом доктора філософських наук.

Вдячний також Міністерству Оборони України, що у важкий для мене час надало фінансову підтримку в оплаті мого захисту, за підтримку – колективу кафедри філософії КВГІ, покійному начальнику КВГІ генерал-майору Ріпі Л.А. та ін..

Захистив дисертацію і п-к Цюрупа, але він не отримав бажаної поваги та почесей від колег та держави. Я не бажав надалі співпрацювати з цією людиною на одній кафедрі. А тому в 1997 році після невдалої пропозиції щодо переходу на посаду начальника кафедри політології (посаду скоротили) я, за наказом МО України № 0478 від 15.09.1997 року, звільнився «за віком» (мав 52 роки) зі Збройних Сил України з правом носіння військової форми.

Водночас, з деяким жалем констатую, що десь в ці ж роки зі Збройних

Сил звільнилося ще декілька докторів наук. Це був період посилення реакції та влади осіб, які недооцінювали роль гуманітарних наук, гуманітарного забезпечення в Збройних Силах. Реальний вплив філософів, політологів, соціологів на суспільно-політичне життя в країні знизився. Переконали, що це одна з причин (чи прояв ?) духовної деградації суспільства, українського війська, в якому весь час здійснювалися часто безглузді зміни в системі виховної роботи, морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил). Суспільство, Збройні Сили суттєво втратили через відсутність системної ефективною виховної, ідеологічної роботи, ключовими завданнями якої мають бути: виховання патріотизму, національної самосвідомості, відданості українському народові.

Все ж духовний потенціал українського війська ще підтримувався на той час плеядою кращих генералів, офіцерів, насамперед, гуманітарної сфери. Назву лише декількох, з якими мене найбільше пов'язувала службова та наукова діяльність. Це – генерал армії Радецький В.Г., генерал-лейтенант Кобзар А.О., генерал-майор Мулява В.Д., полковник Литвин С.Х., полковник Красильник Ю.С., полковник Сегеда С.П., полковник Чорний В.С. та ін. Радий тому, що протягом тривалого часу я робив свій посильний внесок у підготовку військових кадрів, розвиток гуманітарної науки в Збройних Силах України.

Посвідчення та Відзнака Учасника бойових дій

Посвідчення Ветерана Збройних Сил України

Завершуючи висвітлення свого життєвого шляху в період військової служби в Збройних Силах України не можу не згадати і про стан свого «тилу», сімейного життя тощо.

Насамперед скажу, що тил для людини, особливо військової, це дуже ємке поняття, до якого входять багато складових: місце проживання, спосіб проживання, матеріальні умови проживання, сім'я (її влаштованість, забезпеченість), сімейні відносини тощо. Якщо описувати тиліві питання детально, то вийшла б, думаю, окрема книга. Тому означу фрагментарно головні події на тилівому фронті в цьому періоді свого життя.

Вважаю, що без міцного, надійного тилу військовий чоловік не може мати значних досягнень. Тому я приділяв цій проблемі завжди серйозну увагу. Звичайно, вирішення цієї проблеми залежить, значною мірою, від особистих прагнень, уподобань та характеру людини, від обставин, іноді просто від удачі (щастя) тощо.

Головне, я розумів, що за будь-яких сімейних стосунків для сім'ї, дітей потрібне житло. Тому, ще перебуваючи в Тамбові, я побудував у Києві 2 кімнатну квартиру, без неї тогочасна українська влада не взяла б мене не тільки в Київ, але й в Україну. Дружина також не хотіла їхати з Тамбова, але наявність квартири та моя воля вирішили питання. Крім того, я не хотів залишити свою квартиру москалям і в Тамбові. З 1992 року я ще півтора року їздив у Тамбов для вирішення проблеми приватизації квартири, що мені вдалося зробити тільки в 1994 році та обміняти її на 3-х кімнатну квартиру в смт Коцюбинське Ірпінського району Київської області.

«Мучила» проблема оформлення громадянства України. Я вже з 1992 року служив у Збройних Силах України, прийняв присягу, а система ВІР України (Головне управління внутрішніх справ Київської області), незважаючи на всі мої старання, тільки в 1996 році прийняли рішення вважати мене громадянином України. Пам'ятаю, гальмувало цей процес і російське консульство в Києві. Щоб прискорити, довелося консулу дати хабар у вигляді пляшки коньяку (знав, що це діє на росіян найкраще!). Але особливо вражає тогочасна українська бюрократія!

Таким чином я був певний час прописаний та проживав в смт Коцюбинське, що на Київщині, сім'я вже проживала в обладнаній та укомплектованій мною особисто всім необхідним квартирі в Харківському районі м. Києва. Дружина працювала в лікарні, діти ходили в школу. Але мої, по суті титанічні зусилля по влаштуванню та вирішенню всіх побутових проблем не знаходили необхідної оцінки в моєї дружини, вона бачила в цьому

тільки свої особисті заслуги, проявляла свій «фемінізм» по відношенню до мене та дітей, з чим я не міг погодитись. Був очевидним виховний вплив на неї її матері, яка в свій час із-за свого упрямства розійшлась з двома чоловіками та прищепила зневагу до батька, до чоловіків і доньці. Впертість дружини приводила до конфліктів. Мої спроби переконати її в необхідності змінити стосунки не давали бажаних наслідків. В інтересах обох сторін, також і дітей я через суд розірвав шлюб з нею у грудні 1994 року.

Розірвання цього шлюбу, ще раз засвідчило мені про необхідність всебічно оцінювати дівчину (майбутню дружину) до шлюбу з нею та народження дітей. З Валентиною, на жаль, я не мав такої можливості. Одружився після короткої випадкової зустрічі з нею в Києві та тижневого знайомства. Як колись казали «чисто по – воєнному».

Все ж, «по природі» я людина сімейна, без жінки життя не бачу. Тому в свої 50 років, знову придивлявся навколо, шукав своє щастя. Правда, на роботі чи будь-де ніколи не дозволяв собі будь-яких нездорових відхилень, завжди «тримав себе в руках».

Подумав, що напевне, потрібно познайомитись з дамою київського походження, з поважної сім'ї і тоді буде якось надійніше та краще. Щодо жінок, які родом із села у мене склалася думка, що вони тільки й мріють одружитися з чоловіком, що має київську прописку, ще й з квартирою, «воображають» із себе розумних та красивих, як про них хтось так казав у селі, але за критеріями Києва їм дуже далеко до того «ідеалу», яким вони себе мають. Певною мірою, думаю, що я був правий, але є ще й інші особливості киянок про які я мало знав. Через свого гарного знайомого науковця з Києва я був рекомендований одній поважній київській сім'ї науковців, докторського рівня, що мали доньку Ірину, розлучену, що мала вже свою дорослу доньку-студентку. Ірина була якраз по моїх роках та й статус я мав вже достатньо високий. Під час знайомства родичам я сподобався, Ірина також на мене зреагувала позитивно і справи у нас швидко пішли на зближення. Я, як бойовий полковник, теж проявив певну активність та старання і пані вже була в моїх руках. Вирішили, що я поживу у них, для самих серйозних подальших рішень. І на сьогодні залишаюсь дуже гарної думки про цих інтелігентних та чесних людей. Але виявилися речі незалежні від нас. Різне виховання, різні традиції, відмінні підходи до життя. В нашому віці вже ніхто не міг би змінити себе настільки щоб гармонізувати наші стосунки. Ірина вважала за норму самостійно ходити в гості до знайомих, поїхати, наприклад, в Англію без попередження тощо. Коли я не на ту полку поклав книжки, то отримав зауваження від її доньки. Не постукав у двері батьків під час проходження в справах

ремонту на балкон – знову отримав «нагоняй» від доньки. По кімнатах бігав коханий песик, якого потрібно було комусь вигулювати. Критикувати когось я практично не міг, була «кругова порука».

Звісно, що до такої ситуації я не звик, а тому запропонував Ірині купити спільну зі мною окрему квартиру для подальшого спільного життя, на що вона, напевне, порадившись зі своїми родичами, не погодилась. Вона була потрібна для сім'ї і також майже не мала права голосу. Проаналізувавши ситуацію, я вирішив, розпрощатися з цією поважною сім'єю, щоб не створювати проблем для себе та їх подальшого життя. Розійшлися мирно та красиво, як і подобає інтелігентам. А для себе отримав ще один досвід, на підставі якого зрозумів, що життя з киянами також не кращий варіант, крім того ще й жити в приймах без права голосу. До такого життя я виявився не готовий.

Але життя продовжувалось. Десь перед захистом докторської дисертації я, за пропозицією свого наукового консультанта професора Мокляка М.М., поїхав з ним на моїх стареньких «жигулях» в Умань на ювілей одного з місцевих наукових діячів. Під час привітань ювіляра я звернув увагу на симпатичну пані, теж з науково-педагогічного середовища. З нею ми подружилися. Вона була цікавою, інтелігентною, з гарної сім'ї (правда батько вже помер). Проживала з мамою-пенсіонеркою, що мала також наукову ступінь. Ми дружили десь пару років. Я мав серйозні наміри щодо одруження. Але саме окремі деталі, яких ми спочатку не знаємо, з часом змінили наші плани та наміри. Вона з мамою категорично хотіли, щоб я переходив жити до них в Умань. Я ж не хотів віддалятися від своїх дітей та роботи в Києві. Крім того, вона пропонувала вільний спосіб сімейних відносин, що мене, як прибічника строгих сімейних правил, зовсім не надихало та не влаштовувало. Думав, звідки в неї такий підхід до сімейних стосунків? Можливо від матері-росіянки, з помітно вираженими рисами обличчя певних національних меншин з Півночі Росії, для яких періодичний обмін жінками є нормальним явищем? Після тривалих та жорстких дискусій з цих питань ми все-таки розійшлися. Все ж для мене вона була цікавою. З нею я вивчив культурні цінності Умані, побував в її друзів у Тальянках Черкаської області (на місці розкопок Трипільської культури), вона допомогла мені в редагуванні та друку дисертації при підготовці до захисту (для мене на той час це було дуже важливо). Також в якості члена комісії я брав участь в прийомі кандидатських іспитів з філософії, в роботі конференцій тощо. Але, на жаль, жіночий фемінізм, впертість та відмінність життєвих планів стали на заваді нашому подальшому зближенню. Пригадую її слова щодо оцінки наших відносин: «Василий Фёдорович – суров, но справедлив !» І за це їй – дякую!

Десь в цей же період виникли проблеми в сімейному житті моєї доньки, вона проживала в Житомирі разом з родичами чоловіка у них на квартирі. Внаслідок конфлікту вона пішла від них, зняла кімнатку в Житомирі, але з чоловіком жити не мала намірів. На цей час у них вже був син, а мій внук - Антон. Я вирішив допомогти доньці, продати свою 3-кімнатну квартиру в пмт Коцюбинське, купити собі квартиру в Києві, а їм купити 1-кімнатну квартиру в пмт Коцюбинське (був гарний варіант від моєї покійної родички). Попередньо я поговорив по телефону з зятем та вияснив, чи погодиться він переїхати в куплену мною квартиру та відновити сімейне життя. Він погодився. Таким чином моя квартира з гаражем в додачу була в 1997 році продана та одночасно куплена для мене 2-кімнатна «хрущовка» на Нивках та квартира в пгт Коцюбинське, за яку я особисто, згідно домовленості, ще десь 2 роки доплачував із своєї зарплати та пенсії.

Про подальші пошуки та перипетії в особистому житті я розповім в наступному підрозділі праці.

2. Професор, академік В. Баранівський – знову боротьба.

Нові здобутки та надії.

Після захисту дисертації та звільнення зі Збройних Сил переді мною встала проблема подальшого вибору місця роботи та влаштування особистого життя.

Я мав гарні підстави як за освітою, так і досвідом роботи та й за віком для влаштування на науково-педагогічну роботу в Києві. Правда, на той час не було вільної посади цивільного професора кафедри філософії в Київському військовому гуманітарному інституті та й бажання я не мав залишатися на цій кафедрі. Звернувся до Національної академії внутрішніх справ України.

Після певних процедур з перевіркою даних щодо моєї особи я був прийнятий на посаду професора кафедри філософії Національної академії внутрішніх справ України з 01 листопада 1997 року Наказом по о/с від 29.10.1997 року. Звільнений за власним бажанням Наказом по о/с від 23.08.2000 року.

Колектив кафедри в цілому сподобався. На кафедрі працювали серйозні професіонали, патріотичні люди. Начальником кафедри на початку був п-к Ібрагімов М.М., надалі – п-к Чміль Б.Ф. За наявності вільних дисциплін мені було запропоновано викладати релігієзнавство. Це одна з філософських дисциплін і для мене не було проблем з її викладанням. Навпаки, це дало можливість поглибити мої знання з цієї актуальної дисципліни. З переходом до

статусу цивільного професора та системи МВС України довелося дещо перебудувати свій стиль та графік роботи, що мені в стислі терміни вдалося. Доводилось проводити заняття на різних факультетах академії. Був стаціонар і заочне відділення. Взаєморозуміння з офіцерами знаходив без особливих проблем. Допомагав досвід. Пам'ятаю, під час заліку одному підполковнику МВС я поставив за знання «двійку», він посилався на велику завантаженість в роботі, відсутність часу на підготовку тощо. Тоді я розповів усім, як я колись готувався та писав конспекти з історії філософії під час бойового чергування в бункері на китайському кордоні. Всі зрозуміли, більше нарікань на час не було.

Іноді бували й курйози. Під час прибуття мене до одного з факультетів для проведення занять з курсантами офіцер-начальник курсу почав хреститися, зустрічаючи мене на вході в приміщення. Вірогідно вважав, що якщо я читаю курсантам релігієзнавство, то це значить, що я – священнослужитель.

Загалом під час перебування в академії я достатньо активно включився в наукову, методичну та навчальну роботу. Розробив необхідні навчально-методичні матеріали для проведення занять, прийняв участь в розробці посібника з професійної етики, видав статті, розпочав керівництво здобувачами наукового ступеня тощо. На жаль не всі заплановані справи були завершені у зв'язку з моїм звільненням в 2000 році. Все ж 22 червня 2000 року за поданням Вченої ради Академії внутрішніх справ України (де я працював професором) рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки мені було присвоєно вчене звання професора кафедри філософії. За підтримку під час подання документів особливо вдячний колективу кафедри, зокрема п-ку Чмілю Б.Ф., а також професору Маносі О.Є. (нині покійному).

Скажу прямо: звільнявся з НАВС України та переходив на посаду професора кафедри суспільних наук приватного ВНЗ «Національна академія управління» за потребою фінансової підтримки навчання сина, який був зарахований одночасно на два факультети (економіки та права) та навчався до випуску безоплатно, як син штатно працюючого професора.

Але, маючи великий досвід з проблем військової гуманітарної науки я з 24.09. 1997 – по 3.09. 2002 рік також працював провідним науковим співробітником науково-дослідної лабораторії науково-дослідного відділу (військово-соціологічних досліджень) наукового центру (гуманітарних проблем при Київському військовому гуманітарному інституті). В цей період в моєму житті відбулася низка подій, що свідчать про мою науково-педагогічну діяльність, інтереси та досягнення:

- 1998 рік. Рішенням Загальних зборів Української Академії політичних наук від 09 жовтня 1998 р. обраний членом-кореспондентом Української Академії політичних наук.
- 1999 рік. Указом Президента України від 14 жовтня 1999 року нагороджений відзнакою Президента України – медаллю «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ».

- 1999 рік. Начальником Київського військового гуманітарного інституту 15.05.1999 р. нагороджений Грамотою за вагомий особистий внесок у розвиток військово-гуманітарної науки, підготовку висококваліфікованих фахівців для Збройних Сил України, плідну творчу діяльність.
- 1999 рік. Начальником НДЦ гуманітарних проблем Збройних Сил України нагороджений грамотою за значний внесок в справу розвитку військової науки.
- 2000 – 2003рр. Провідний науковий співробітник Наукового центру (гуманітарних проблем Збройних Сил України).
- 2000 – 2005рр. Професор кафедри суспільних наук Національної Академії управління, м. Київ.
- 2002рік. Начальником Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України нагороджений грамотою за досягнуті успіхи в науковій роботі, зразкову трудову дисципліну та з нагоди святкування Дня Захисника Вітчизни.
- 2002рік. Начальником Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України нагороджений грамотою за досягнуті успіхи в науковій діяльності, зразкову трудову дисципліну та з нагоди святкування 11-ї річниці Незалежності України.
- 2002 рік. Рішенням Загальних зборів Академії наук вищої школи України від 12 січня 2002 р. обраний академіком Академії наук вищої школи України.
- 2003 – 2004 рр. – член Президії, керівник Сектору по зв'язках з громадськістю та засобами масової інформації АН ВШ України; до 2018 року – член Президії, академік-секретар відділення філософії АНВО України.
- 2002 рік. Рішенням Загальних зборів Української Академії політичних наук від 05 листопада 2002 р. обраний академіком Української Академії політичних наук.

Патріарх Філарет, як Почесний академік відділення філософії, виступає під час загальних річних звітно-виборчих зборів Академії наук вищої освіти України в залі Національної академії внутрішніх справ України.

Після вручення дипломів молодим академікам відділення філософії Академії наук вищої освіти України. Я – член Президії, академік-секретар відділення філософії. Зліва – відомий філософ України, академік Надольний Іван Федотович

▪ 2002, 2003, 2005рр. Науково-дослідним центром гуманітарних проблем Збройних Сил України представлявся до присвоєння Почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

В Науково-дослідному центрі гуманітарних проблем Збройних Сил України, а потім і в Національному університеті оборони України високо цінували мій науковий вклад в розвиток української військової гуманітарної науки, але коли нагородні документи доходили до Міністерства оборони чи нагодного відділу Адміністрації Президента України то там спрацьовували вже дещо інші підходи в залежності від ситуації: політико-ідеологічні, блатні, комерційно-фінансові тощо. Це я добре відчув під час всіх своїх подань.

Детальніше зупинюсь на оцінці роботи в науково-дослідному відділі (військово-соціологічних досліджень) наукового центру (гуманітарних проблем при Київському військовому гуманітарному інституті).

Не все гаразд відбувалося у цьому поважному та потрібному науковому закладі. На жаль, наша «надто демократична система» залишила у війську (що особливо було помітно в гуманітарному середовищі серед науковців) багато людей, які залишились на старих, часто проросійських позиціях. Їхні наукові обґрунтування, висновки та пропозиції часто розходилися з глибинними національними інтересами України, українського народу. Стверджую те, про що добре знаю, відчув, працюючи в цьому закладі. Доклав всіх можливих зусиль для нейтралізації такої антиукраїнської діяльності. Зокрема, мені особисто довелося бути одним із наукових керівників чи керувати особисто науково-дослідними роботами за шифром «Професіонал», «Дисципліна», в яких йшлося про створення української професійної армії з урахуванням досвіду інших країн, досліджувалися проблеми зміцнення військової дисципліни, в НДР «Демократизація» досліджувалися проблеми демократизації українського війська, «Соціальний механізм» та «Соціальний фактор» – проблеми соціального супроводу реформування Збройних Сил України.

Baranivsky V.
**55. THE PERSPECTIVE OF THE DIRECTION
 FOR THE SOCIALITY PROVIDE ON THE MACHINERY POLITICAL
 IN THE ARMED FORCE OF THE UKRAINIEN
 ON THE PERIOD UNTIL 2015 YEAR**

In the article to dedicate reflection of the direction for the sociality provide on the machinery political in the Armed Force of the Ukrainian on the period until 2015 year.

УДК 355.2:361(477)

**55. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ
 СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ
 В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ
 НА ПЕРІОД ДО 2015 РОКУ**

Публікація присвячена вивченню напрямів соціального забезпечення кадрової політики в Збройних Силах України та період до 2015 року!

Засадовими щодо кадрової політики в Збройних Силах України на сучасному етапі їх розвитку та на перспективу є низка документів держави, головними з яких є: Закон України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Державна програма реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2005 року», Програма розвитку Збройних Сил України «Модель – 2010», «Державна програма переходу Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями, які проходять службу за контрактом», наказ Міністра оборони України «Про кадрову політику у Збройних Силах України на період до 2005 року», Програма реформування та розвитку морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України на період до 2005 року та інші документи.

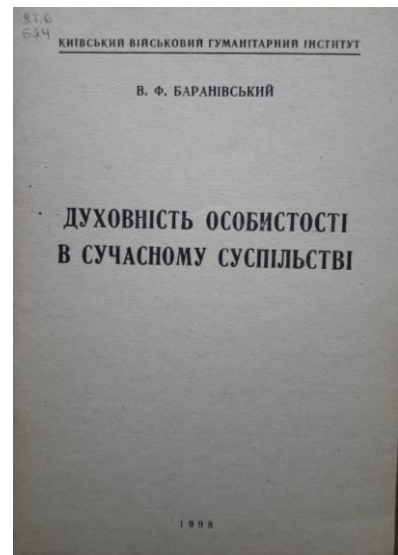
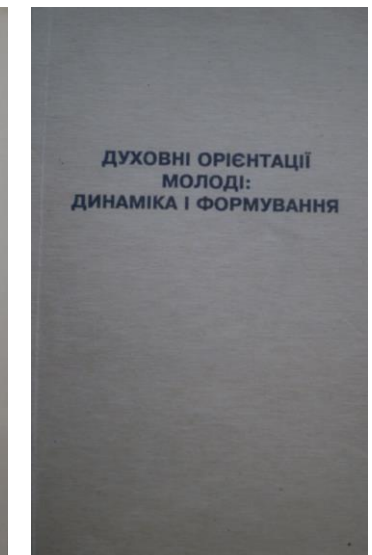
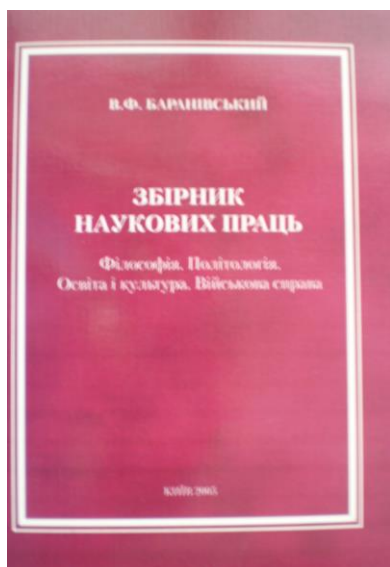
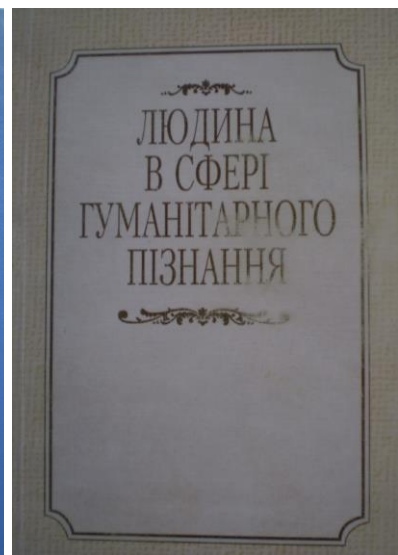
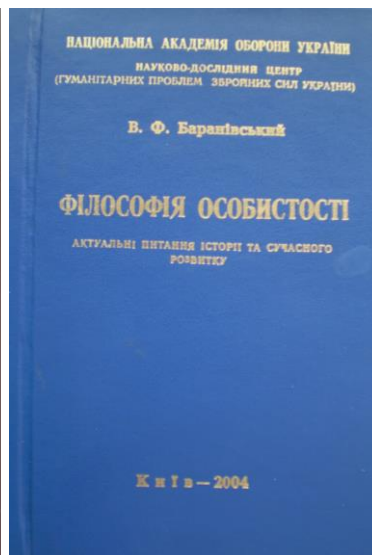
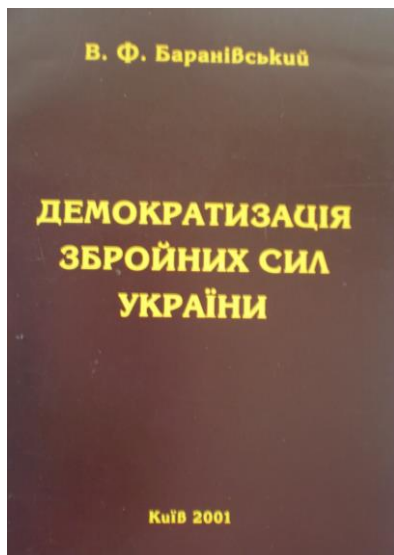
В основі питання щодо соціального забезпечення кадрової політики в Збройних Силах України лежать документи: Укази Президента України від 24.09.2000 року «Основні напрями соціальної політики на період до 2004 року», від 21.02.2002 року «Про додаткові заходи щодо посилення гурботи про захисників Вітчизни, їх правового і соціального захисту, поліпшення військово-патріотичного виховання молоді» та від 23.02.2002 року «Про посилення соціального захисту військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ», а також Концепція соціальної політики у Збройних Силах України, схвалена Колегією Міністерства оборони України 6.04.2001 року.

¹ *Надруковано:* Баранівський В.Ф. Перспективні напрями соціального забезпечення кадрової політики в Збройних Силах України на період до 2015 року // НДР (Шифр «Пріоритет») – НДЦ (ГП) ЗСУ, 2003. – 157 с.

Стаття «Перспективні напрями соціального забезпечення...» надрукована в Збірнику моїх наукових праць «Філософія. Політологія. Освіта і культура. Військова справа. / Передм. В.С. Муляви – К.: НАОУ, НДЦГПЗСУ, «МІЛЕНІУМ», 2005 – С.453-463.

Ці та інші публікації з питань соціального забезпечення Збройних Сил України я робив у зв'язку з виконанням замовних від Міністерства оборони науково-дослідних робіт «Соціальний механізм» та «Соціальний фактор», в яких я був науковим керівником та головним виконавцем. Були опрацьовані великі об'єми інформаційного матеріалу, вивчено досвід іноземних держав, дані конкретні рекомендації органам державного та військового управління щодо оптимізації соціального супроводу реформування та розбудови Збройних Сил України. На жаль, наші рекомендації враховувались неповно та з великим запізненням.

Під час перебування в структурі Національної академії оборони України я також брав участь у виконанні науково-дослідних робіт за шифром «Патріот», «Гортензія», «Взаємодія» та ін. З цих проблем, крім виконаних науково-дослідних робіт, мною було видано низку статей у різних наукових виданнях, опублікована монографія «Демократизація Збройних Сил України» (2001 р.), яка мала значний резонанс серед керівництва Збройних Сил, в науковому середовищі та за його межами.

Скажу відверто, що в кінці 90-х рр. ХХ століття та на початку 2000-х років виносити проблему демократизації в силових структурах держави було ще доволі ризиковано. Головною проблемою в розумінні демократизації війська була духовно-ідеологічна. Ще з радянських часів у більшості офіцерів,

генералів залишилися рудименти тоталітарного мислення, бачення людини як «гвинтика» системи, принижувалася національна гідність, залишилася серйозна загроза зросійщення, поширення чужих для українців релігійних вірувань, що є, на мій погляд, грубим порушенням прав людини, що створюють засади демократичних відносин у суспільстві. На жаль, саме ця проблема й донині як у суспільстві загалом, так і в Збройних Силах, зокрема, залишається до кінця невіршеною. Поза сумнівом, демократія в Збройних Силах не скасовує та не заперечує принципу єдиноначальства, законності та правопорядку. Без міцної дисципліни армія просто неможлива.

4 «Народна армія», 28 березня 2002 року

Свідомість
Інтерв'ю з військовим

Рідний край вивчючі донецькі школярі

На Далекому сході України, в районі міста Донецьк, діє спеціальна школа, де вивчають історію України. Школа була заснована в 1992 році, коли в Донецьку відбувся перший міжнародний форум «Україна: відновлення демократії».

Відомий український історик і публіцист Андрій Бондаренко, який працює в цій школі, розповів про її діяльність.

Андрій БОНДАРЕНКО, історик

Школа була заснована в 1992 році, коли в Донецьку відбувся перший міжнародний форум «Україна: відновлення демократії». Школа була заснована в 1992 році, коли в Донецьку відбувся перший міжнародний форум «Україна: відновлення демократії».

9 гімназій — музей війська

Величезна кількість гімназій в Україні, де діють музеї війська, свідчить про те, що українська армія намагається бути більш відкритою та прозорою.

Нові видання

Через демократизацію Збройних Сил — до демократичних відносин у війську

Величезна кількість гімназій в Україні, де діють музеї війська, свідчить про те, що українська армія намагається бути більш відкритою та прозорою.

ДЕРЖАВІЗАЦІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Величезна кількість гімназій в Україні, де діють музеї війська, свідчить про те, що українська армія намагається бути більш відкритою та прозорою.

6 «Народна армія», 9 липня 2002 року

Погляд

Вплив демократичного цивільного контролю на кадрову політику в Збройних Силах України

Величезна кількість гімназій в Україні, де діють музеї війська, свідчить про те, що українська армія намагається бути більш відкритою та прозорою.

Демократичний цивільний контроль над армією є важливим елементом модернізації та професіоналізації збройних сил.

Вплив демократичного цивільного контролю на кадрову політику в Збройних Силах України є предметом дослідження в цій статті.

Демократичний цивільний контроль над армією є важливим елементом модернізації та професіоналізації збройних сил.

Вплив демократичного цивільного контролю на кадрову політику в Збройних Силах України є предметом дослідження в цій статті.

Статті професора В. Баранівського про демократизацію в Збройних Силах та демократичний цивільний контроль над військовою організацією держави.

На жаль, ще й нині в Збройних Силах далеко не всі розуміють сутність демократизації, є різні погляди щодо цієї проблеми. Мої публікації з проблем демократизації війська обумовлені розумінням актуальності цієї проблеми, бажанням принести користь людям в погонах, суспільству загалом.

Під час роботи науковим працівником в НДЦ (гуманітарних проблем Збройних Сил України) (2003-2005 рр), професором кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил), кафедри суспільних наук та кафедри філософії Національної академії оборони України окрім навчальних занять з офіцерами-слухачами довелось виконувати й низку інших наукових завдань: зокрема, із задоволенням констатую, що був одним із головних співавторів Кодексу честі офіцера Збройних Сил України, Концепції гуманітарного та соціального розвитку в Збройних Силах України, затвердженої Президентом України у 2003 році, готував аналітичні матеріали з проблем соціального забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України для Верховної ради, колегії Міністерства оборони України, був науковим експертом та редактором низки важливих документів для Міністерства оборони України з питань гуманітарної політики, духовної культури, військово-патріотичного виховання, релігії тощо.

В цей період (ЦНДІ ЗСУ, НДЦ(ГП)ЗСУ, НАОУ) відбулися такі знакові події, зміни, досягнення та нагороди в моїй діяльності:

- 2003 – 2005 рр. Головний науковий співробітник Науково-дослідного центру (гуманітарних проблем Збройних Сил України).
- 2004–2016 рр. Член спеціалізованої вченої ради Д 26.456.01 з питань соціальної філософії та філософії історії при Інституті вищої освіти Академії педагогічних наук України.
- 2004 рік. Постановою Президії Академії наук вищої школи України від 20 листопада 2004 р. присуджено нагороду Ярослава Мудрого за значний здобуток у галузі науки і техніки.
- 2004, 2007рр. Учасник Другого, Третього з'їзду політологів України.
- 25.03.2005рік. Указом Патріарха Київського і всієї Руси-України №820 нагороджений Орденом Святого Архистратига Михаїла за заслуги з відродження духовності в Україні, утвердження Помісної Української Православної Церкви та з нагоди 60-річчя від дня народження.
- 28.03.2005 рік. Начальником Національної академії оборони України нагороджений Почесною грамотою за плідну багаторічну науково-педагогічну та наукову діяльність, вагомий особистий внесок у розвиток воєнної науки, підготовку висококваліфікованих офіцерських кадрів для Збройних Сил та інших військових формувань України.
- 2005 рік. наказом Міністра освіти і науки України № 418-к від 29.04.2005 р. нагороджений Нагрудним знаком «За наукові досягнення» за багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у розвиток національної освіти і науки України.
- 2005 рік. Київським міським головою нагороджений «Подякою» за багаторічну плідну працю, вагомий особистий внесок у розвиток науки, високий професіоналізм та з нагоди 60-річчя від Дня народження.

- 2005 рік. Наказом Міністра освіти і науки України №1157-к від 14.11.2005 р. нагороджений Знаком «Відмінник освіти України».

В 2001–2006 роки відбувалися певні події та зміни і в моєму «тилу». Найперше, я знову пробував вирішити проблему свого сімейного життя.

В ці роки в Києві стали активними та поширилися фірми знайомств, послугами яких я прийняв рішення скористатися. В офісах таких фірм, після пред'явлення своїх документів, певної оплати послуг та надання необхідної інформації про себе можна було по анкетах та фото підібрати певний пакет претенденток на знайомство та шлюб. Більшість з них відсіювалася вже після перших телефонних розмов. Мої розмови були цілеспрямовані, серйозні та поважні. Потім були можливі зустрічі. На зустріч, як правило, я йшов з живою трояндою чи з невеличким букетом квітів, іноді з шоколадкою, таким чином виявляючи повагу до жінки, що йде до мене на зустріч. Я обирав серйозну, симпатичну, інтелігентну жінку, обов'язково – українку. Зустрівся та познайомився з доволі симпатичною пані, молодшою на 15 років, одруженою не була (але вже була в громадянському шлюбі) з мистецького (музикального) середовища, родом з Полтавщини. Працювала піаністкою, мала близькі стосунки з певними колами естрадного середовища Києва та України, знала історії та досягнення напевне всіх тогочасних діячів естрадного мистецтва України. Певною мірою у неї був потяг до наукової роботи, пов'язаної з історією української культури та мистецтва (навчалася в аспірантурі в Києві, але була відрахована). Тобто був у неї певний «букет» даних, що мене зацікавив, я побачив, що в деяких питаннях наші інтереси співпадають, що вона потребує моєї підтримки і надіявся, що на цьому підґрунті у нас відбудеться гарний сімейний союз. Десь інтуїтивно відчував можливі проблеми, але «артистка» вміло приховала деяку серйозну інформацію, котру, якби я знав раніше, не пішов би на шлюб з нею. Проблеми всерйоз загострилися десь через 5 років нашого спільного життя і привели до розірвання шлюбу в 2006 році. Але, головне, я щиро хотів зберегти наш шлюб, знали родичі, діти, було певне співчуття тощо. Ми навіть обвінчалися в Києві. Це був єдиний мій шлюб в якому я обвінчався. Певний час все було гарно. Жили в моїй квартирі в Києві. Відвідували різні мистецькі заходи, екскурсії тощо. Іноді їздили на моїй машині на Полтавщину в хатинку її покійних рідних. Оновили пам'ятники на могилах батьків, підремонтували садибу. Відновили її документи щодо навчання в аспірантурі. Допоміг в питаннях, щодо підготовки та захисту дисертації. Вирішили купити нову квартиру. Я продавав свою двокімнатну, вона свою «гостинку» на Борщагівці, яку я також відремонтував та підготував до продажу. Після певних проблемних варіантів в кінцевому рахунку купили нову 3 кімнатну квартиру на проспекті Палладіна біля ст. метро Академмістечко. Я провів велику роботу по внутрішньому обладнанню квартири, продав машину

та взяв кредит для виплати за неї. Коли все було завершено, Лариса подала заяву в суд на розірвання шлюбу (очевидно хтось нею вже керував, порадив напевне щоб порівну розділити гроші за квартиру). При цьому я не мав навіть думки її одурити. Вона ж за моєї відсутності без погодження зі мною вивезла з квартири всю комп'ютерну техніку (навіть з усією моєю науковою інформацією, якої накопичилось багато, оскільки я працював науковим працівником в системі Міністерства оборони). Коли мені стало про це відомо, я поговорив з нею, переконував, що вона робить помилку, пропонував забрати заяву, налагодити стосунки. Оскільки вона не погодилась (правда просила відкласти рішення на три місяці, з можливістю повернення назад). Я, оскільки відбулася така «подлянка» з її боку, прийняв рішення негайно розірвати шлюб. Потім були певні спроби з її боку повернути все назад, але я виходив з того, що їй довіряти неможливо і думав, як жити далі. Не буду згадувати про все, що приховала вона від мене на початку знайомства. Це зробило б більш зрозумілими її поступки та моє тверде рішення щодо розірвання шлюбу. По-перше, це великий егоїзм та артистизм, схильність до обману, психологічна нестійкість тощо. Про те, що її «гостинка» і навіть піаніно були куплені нею в кредит, за який я розраховувався ще протягом 3-х років, я отримав інформацію від кредиторів вже після одруження. Крім того, думаю, що на неї ще й серйозно вплинули її так звані «подруги» з естрадного середовища, що не звикли довго триматися одного чоловіка.

Після такого чергового «фіаско» на особистому фронті я став мудрішим, швидко чесною працею поновив свої матеріальні втрати, купив та обладнав 2-х кімнатну квартиру на «Теремках», а невдовзі зустрів на своєму шляху чудову жінку з ім'ям Олена, корінну киянку, з якою я одружився в 2007 році і ось уже 14 років ми в любові та злагоді проживаємо в Києві на Теремках.

Фото з дружиною Оленою

Важливою стороною моєї діяльності, поряд зі службовою та науковою, була педагогічна. Через мої викладацькі руки пройшли сотні і тисячі курсантів, слухачів, студентів, ад'юнктів під час служби та роботи в Київському інституті ВПС України, Київському військовому гуманітарному інституті, Національній академії оборони України (Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського), Національній академії внутрішніх справ України, Національній академії управління, Українському державному університеті економіки і фінансів, Українському державному університеті фінансів та міжнародної торгівлі.

Навчальний корпус фінансово-економічного факультету Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі. Київ, Теремки.

З 2005 року моя наукова діяльність тісніше переплітається з організаційно-адміністративною та педагогічною. Спочатку на посаді завідувача кафедри філософії та гуманітарних дисциплін УДУЕіФ, а з 2008 року – декана фінансово-економічного факультету Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі.

Декан фінансово-економічного факультету УДУФМТ В.Ф. Баранівський у робочому кабінеті.

Професор Баранівський проводить засідання Вченої ради фінансово-економічного факультету УДУФМТ.

Почесний диплом, відзнака «Флагман освіти та науки України» від Міністра освіти та науки України та Подяка від Міністра оборони.

Кафедра та факультет, якими я керував, були визнані одними із кращих в УДУФМТ.

Всі ці роки я продовжував напружено працювати і в Національному університеті оборони України. 2005–2010 – професор кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (Сил), кафедри суспільних дисциплін, кафедри філософії Національної академії Оборони України.

Національна академія оборони України (Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського) (Головний корпус, 2010 рік).

Моя наукова діяльність супроводжувалась активною роботою по підготовці наукових кадрів та викладацькою роботою зі слухачами НАОУ імені Івана Черняхівського (2015 рік). На фото я серед провідних вчених університету.

Професор Баранівський В.Ф. (перший ряд в центрі) серед випускників та викладачів Гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (2015 рік).

Професор Баранівський В.Ф. проводить заняття зі слухачами НУО України імені Івана Черняхівського.

В університеті оборони я проводив заняття з навчальної дисципліни «Філософсько-методологічні проблеми військово-соціального управління».

Заняття проводив зі слухачами командно-штабного інституту та логістики, як такий, що має більший досвід військової служби та управління, використовувався підручник з аналогічною назвою, підготовлений та виданий за моєю редакцією в університеті. Проводив також заняття на курсах підвищення кваліфікації військових педагогів з дисципліни «філософія освіти».

Професор Баранівський В.Ф. після проведення іспиту зі слухачами Командно-штабного інституту НУО України імені Івана Черняховського. 2015 рік. Всі слухачі – учасники АТО. Справа від мене Герой України, Народний Герой України Євген Межевікін.

Але ця робота поряд із додатковим навантаженням приносила і задоволення. Насамперед, від роботи з викладачами, ад'юнктами, слухачами, студентами, від того, що є позитивні результати.

З найбільшою пошаною я згадую свою науково-педагогічну діяльність у Національній академії оборони України, в період, коли на чолі цього головного навчального закладу Збройних Сил стояв видатний військовий діяч України, Генерал армії України В.Г. Радецький, який раніше був Міністром оборони України. Будучи надзвичайно освіченою, толерантною та патріотичною людиною він підняв авторитет, науковий та педагогічний потенціал закладу, перетворив його на справжній центр військових наук, підготовки вищих

військових кадрів для Збройних сил та інших силових структур України. Із задоволенням та вдячністю пригадую теплі зустрічі, бесіди з Віталієм Григоровичем, його підтримку моєї діяльності.

З генералом Армії України В.Г. Радецьким після привітання ним учасників бойових дій (НАОУ, 15 лютого 2010 року). З Віталієм Григоровичем у мене склалися дуже приязні відносини.

За період педагогічної діяльності довелося освоїти та викладати такі навчальні дисципліни як: «Філософія», «Актуальні проблеми філософії», «Політологія», «Соціологія», «Релігієзнавство», «Основи управлінської діяльності», «Філософсько-методологічні проблеми військово-соціального управління», «Філософія освіти», «Виховна робота в Збройних силах України», «Політологія» та ін. Під час педагогічної роботи під моїм керівництвом захищено сотні курсових та 19 магістерських робіт студентів, курсантів та слухачів. З моєю допомогою підготовлена кандидатська дисертація Чорного В.С. (нині професора НАОУ) на тему: «Соціальні передумови і методологічні засади концепції реформування Збройних сил України», під моїм керівництвом в 2009 році захистив кандидатську дисертацію Лісовський П.М. – офіцер запасу, учасник бойових дій в Афганістані, земляк із Малинщини на тему «Феномен маніпуляції свідомістю: сутність, структура, механізм у сучасному

суспільстві», в 2016 році під моїм керівництвом він підготував та захистив докторську дисертацію на тему «Феноменологія мудрості: духовний капітал пост сучасності (соціально-філософський аналіз)». Також я здійснював теоретичну та методичну підтримку багатьох інших молодих науковців, педагогів у їхніх професійних пошуках.

В Незалежній Україні став одним із перших військових докторів філософських наук, професором, заслуженим працівником освіти України, академіком УАПН та АНВОУ. Перебував на посадах ст. викладача, заступника начальника кафедри, професора кафедри, завідувача кафедри, декана факультету, провідного та головного наукового співробітника (Ін-т ВПС, КВГІ, НДЦ (ГП ЗСУ), ЦНДІ ЗСУ, НАОУ, НУОУ ім. Івана Черняхівського).

В 2006 – 2010 роки приймав участь в науково - педагогічній діяльності в НАОУ, КВГІ, ВНЗ «НАУ, УДУЕіФ, УДУФМТ та був відзначений нагородами:

- 15.02.2007 року. Міністром оборони України вручена «Подяка» за багаторічну бездоганну працю, зразкове виконання службового обов'язку, високий професіоналізм та з нагоди Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав.
- 2008 рік. Член Науково-експертної колегії з проблем соціально-економічного розвитку при Кабінеті Міністрів України.
- 28.03.2008 року. Начальником факультету підготовки фахівців оперативно-тактичного рівня Національної академії оборони України нагороджений грамотою за вагомий внесок у справу підготовки офіцерських кадрів для Збройних Сил України, їх військово-патріотичне виховання, особистий високий професійний рівень, зразкову трудову дисципліну.
- 2008-2009рр. Член спеціалізованої вченої ради Д 26.126.01 при Національному науково-дослідному інституті українознавства.
- 22.06.2009 року Міністром оборони України нагороджений Відзнакою МО України «Знак пошани».
- 2009 Міністерством фінансів України наказом № 718-0 від 30.09.2009 р. нагороджений «Подякою» за сумлінну працю, високий професіоналізм, відповідальне ставлення до виконання службових обов'язків та з нагоди Дня працівників освіти.
- 2009 рік. Член Міжнародної ради з питань освіти, науки та культури.
- 29.12.2009 року колективом УДУФМТ нагороджений Грамотою переможця в номінації «Найкраще керування кафедрою».
- 01.10.2009 Указом Президента України № 789/2009 присвоєно Почесне звання «ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК ОСВІТИ УКРАЇНИ» за вагомий

особистий внесок у розвиток національної освіти, багаторічну сумлінну працю, високу професійну майстерність та з нагоди Дня працівників освіти.

В.о. Міністра оборони України вітає Василя Федоровича з присудженням почесного звання «Заслужений працівник освіти України».

Портрет професора Баранівського серед видатних вчених НАОУ імені Івана Черняхівського (2015 рік).

З певним задоволенням пригадую свою роботу в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (01.02.2011–31.12.2014) де я працював головним науковим співробітником відділу соціальних проблем вищої освіти та виховання студентської молоді. Діяльність цього наукового закладу пов'язана з такими відомими іменами як В. Кремінь, В. Андрущенко, І. Надольний, В. Ткаченко, М. Михальченко, В. Луговий, В. Кушерець, М. Лукашевич, М. Степко та інші.

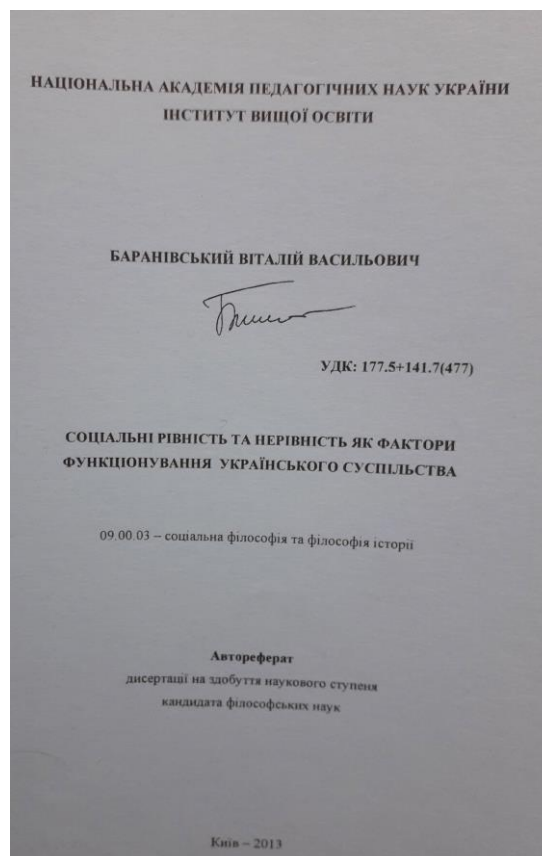
В період роботи в інституті я приділив увагу дослідженню та висвітленню низки проблем пов'язаних з педагогічним процесом та вихованням студентської молоді.

Зокрема досліджені та проаналізовані проблеми:

- Освіта, культура, мова та ідеологія у забезпеченні духовної безпеки та єдності українського суспільства / НДР «Вища освіта як фактор подолання ціннісного розколу в Україні».
- Освіта і духовна безпека українського суспільства / ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ: Теоретичний та науково-методичний часопис. – №2. - Додаток 1: Наука і вища освіта. – Київ, 2013.–С.385-395.
- Філософські принципи справедливості та рівності в оцінці сучасної вищої освіти.
- Етнонаціональні та релігійні чинники духовної безпеки та єдності українського суспільства / Матеріали Звітної наукової конференції «Наука і вища освіта», 3 березня 2014 р.
- Ідеологія як чинник виховання та подолання ціннісного розколу українського суспільства / «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнар. участю (м. Кіровоград, 16 травня 2014 р.): у 3-х частинах. Д.: Тов. «Інновація», 2014. – Ч.І. С. 37-40.
- Ідеологія центризму у забезпеченні духовної єдності українців / Науковий діалог «Схід-Захід». Матер. III всеукр. Наук. конфер. з між нар. участю. (м. Кам'янець-Подільський, 7 червня 2014р.): у 4-х частинах.
- Ідеологія як фактор консолідації українського суспільства / Актуальні проблеми соціально - гуманітарних наук Матер. IV всеукр. наук. конф. З між нар. участю. (м. Дніпропетровськ, 15 липня 2014р.) : у 2-х частинах. – Д: ТОВ «Інновація», 2014. –ч. 1. – С. 7-10.
- Ідеологічний аспект у підготовці військових кадрів у вищих навчальних закладах України.
- Система військово-патріотичного виховання курсантів вищого військового навчального закладу / Вища освіта України № 3 (додаток 2) –

2014р. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – Т.2. – С.189-193.

- Філософсько-соціологічний аналіз вищої освіти на засадах рівності та справедливості.
- Ідеологічна робота в Збройних Силах України: зміст, сутність, закономірності, функції та принципи /Соціально-гуманітарні та правові проблеми діяльності Збройних Сил України: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2014 р.) / Міністерство оборони України, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського.
- Фізичне виховання особистості як проблема сучасної філософії освіти.
- Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль в консолідації українського суспільства / Вісник ХНПУ ім. Г.С. Сковороди «Філософія» / Харк. Нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків: –Вип. 43. –С.39-51.
- «Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді» (2012, Монографія, співавтор);
- був членом спеціалізованих Вчених рад по захисту дисертацій Д 26.456.01 та Д26.456.02 в Інституті Вищої освіти НАПН України зі спеціальностей: «соціальна філософія та філософія історії», «філософія освіти» та «теорія і методика професійної освіти»;
- тощо.

Співпраця з ІВО НАПН України для мене ще й позначена тим, що в ньому навчався в аспірантурі мій син Віталій. Я був реальним керівником його дисертаційного дослідження «Соціальна рівність та нерівність як фактори функціонування українського суспільства» (формально керівником був, на той час керівник відділу, д.ф.н., СНС З. Самчук). Тема для мене була дуже близькою по духу та змісту моїх праць.

Дисертація стала комплексним науковим дослідженням, присвяченим з'ясуванню проблем соціальної рівності та нерівності в сучасних умовах, виявленню їх впливу на процес функціонування українського суспільства, зокрема – сфери вищої освіти в Україні.

Новизна дисертаційного дослідження полягала в:

- здійсненні системного соціально-філософського аналізу сучасних уявлень про рівність та нерівність, показі ролі соціальної справедливості, як критерія оцінки справедливості суспільних відносин; обґрунтуванні, що справедливість є головним принципом, котрий забезпечує успішне функціонування суспільства;
- виявленні тенденцій та актуальних змін в системі соціальної стратифікації інформаційних (постіндустріальних) суспільств, підкресленні позитивної ролі соціальної мобільності в суспільному розвитку;
- у розкритті хибності ілюзій масової свідомості щодо усунення соціально-класової диференціації в пострадянських суспільствах, щодо класової приналежності та соціальних притягань у них;
- виявленні нові форми соціальної нерівності, показані їх негативні наслідки та запропоновані необхідні заходи щодо їх мінімізації;
- обґрунтуванні вирішальної ролі забезпечення природних потреб та прав людини в якості головної передумови формування справедливих відносин у суспільстві;
- показі ролі демократії, права, громадянського суспільства в становленні справедливих відносин в Україні;

- обґрунтуванні необхідності в умовах соціально-перехідного суспільства виваженого впливу держави на процес становлення демократичних справедливих відносин;
- показі ролі ідеології в розбудові соціально-справедливого суспільства;
- обґрунтуванні, що демократичність відносин в українському суспільстві має базуватися на визнанні природних прав українців, інших національних спільнот в Україні на свою мову, традиції, культуру, релігію тощо. Без задоволення таких прав і свобод суспільство буде постійно перебувати в напрузі, під загрозою конфліктних ситуацій;
- на філософсько-соціологічному рівні сформульована необхідність рівного доступу молоді до вищої освіти, як необхідної умови успішного розвитку суспільства;
- обґрунтовано, що соціальне розшарування громадян на "багатих" та "бідних", негативні процеси в демографічній сфері суспільства стримують процес вирівнювання можливостей доступу молоді до вищої освіти, що негативно впливає на загальний процес функціонування українського суспільства.

Дисертація була успішно захищена 21 березня 2013 року.

В 2010 – 2013 я працював також на посаді професора кафедри філософії (суспільних наук) гуманітарного інституту Національного університету оборони України. В 2014–2015 – на посаді провідного наукового співробітника науково-дослідної лабораторії (соціально-гуманітарних проблем) кафедри суспільних наук гуманітарного інституту Національного університету оборони України.

Цей період був для мене, як науковця, був достатньо плідним.

На цей час в системі Збройних Сил та МОН України був керівником та виконавцем 19 науково-дослідних робіт з основоположних гуманітарних проблем розбудови Українського війська та освіти України. Зокрема, НДР - Шифр : «Професіонал» (1999), «Дисципліна» (2000), «Модель – 2010» (2000), «Демократизація» (2000), «Соціальний механізм» (2003), «Пріоритет» (2003), «Патріот» (2003), «Соціальний фактор» (2004), «Гортензія» (2004), «Взаємодія» (2009), «Лідер» (2012), «Компетентність» (2013) «Комплекс» (2015) та ін.. В цих та інших працях обґрунтовував основи гуманітарної та соціальної політики

в Збройних Силах, створення професійної армії, демократизації, соціального забезпечення війська, ефективної кадрової політики, підготовки та виховання військових та цивільних кадрів тощо. Підготував низку аналітичних матеріалів та пропозицій для Президента, Міністерства Оборони та МОН України.

В своїх працях та виступах особливу увагу приділяв проблемам виховної та соціально-психологічної роботи, патріотичного та національно-патріотичного виховання військовослужбовців та студентської молоді (НДР «Патріот», «Пріоритет», «Компетентність», «Комплекс», монографії, доповіді, статті).

В 2011 - 2012 роках в системі Міністерства оборони України був науковим керівником та головним виконавцем НДР Шифр"Лідер": «Удосконалення системи підготовки фахівців виховної та соціально-психологічної роботи для Збройних Сил України» (537 с.). В цій роботі були обґрунтовані зміни та пропозиції щодо вдосконалення системи підготовки фахівців виховної роботи у Збройних Силах. Особлива роль та заслуга у виконанні цієї НДР тогочасного начальника гуманітарного інституту НУО України полковника Марценківського В.Т., який активно та наполегливо проводив роботу щодо підготовки НДР, особисто проявив глибокий інтерес та прийняв участь в написанні та обґрунтуванні основних положень праці.

Підготував та опублікував 450 наукових та навчально-методичних праць з проблем гуманітарних та військових наук. Видав 12 монографій, 19 підручників та навчальних посібників: «Політологія» (2016); «Кримінологія» (співавтор, 2018); «Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську» (2014 р.); «Релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління» (2013 р.); «Філософія і методологічні проблеми воєнної теорії і практики» (2012 р.); «Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді» (2012, співавтор); «Філософсько-методологічні проблеми військово-соціального управління» (2011р.); «Морально-етична культура військового керівника» (співавтор, 2010 р.); «Проблеми духовної безпеки українського суспільства» (2009 та 2018 р.) та ін. Був учасником понад 250 наукових, науково-практичних конференцій та семінарів.

Системно та послідовно висвітлював проблеми духовної безпеки в Україні та вказував на шляхи їх вирішення. В 2005 році видав збірку своїх наукових праць під загальною назвою «Філософія. Політологія. Освіта і культура. Військова справа.» - К.: НАОУ, НДЦГПЗСУ, «Міленіум», 2005.–538с., а в 1998 році видав збірку своїх наукових праць «Проблеми духовної безпеки українського суспільства».

Був членом спеціалізованих Вчених рад із захисту дисертацій з філософії, педагогіки ВШ при ІВО НАПН України, воєнної історії при НАОУ ім. Івана Черняхівського та вчених рад ВНЗ, членом Вченої ради НАУ та спеціалізованої Вченої ради при ВНЗ «НАУ» з проблем кримінології та права.

В період 2011 – 2015 рр моя кандидатура була рекомендована до нагородження орденами та відзнаками України Вченою радою НУО України імені Івана Черняхівського, НІВО НАПН України та ВНЗ «Національна академія управління». Нажаль, за певних бюрократичних обставин не всі подання були реалізовані.

Хочу зазначити, що такі теми, як ідеологічна робота в українському війську, національно-патріотичне виховання, релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління, котрим я, окрім названих нижче монографій, присвятив багато інших публікацій, були «вистраждані» всім моїм попереднім теоретичним та практичним досвідом, з глибоким розумінням їх змісту, проблем та методів реалізації у війську. «Релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління»: монографія. К.: «Золоті ворота», 2013. –312с. (П.С. Прибутько-співавтор); «Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську»: К.: «Золоті ворота», 2014. –232с. Для більшого авторитету монографії я запросив до авторського колективу генералів Алещенка В.І. та Кобзара А.О. Близькими до цієї теми були опубліковані в різних виданнях мої статті на тему «Ідеологічні засади війн у сучасному світі».

На жаль, ще десь раніше 2000 року в Збройних Силах України фактично ігнорували поняття ідеологічної роботи, національно-патріотичного виховання кадрів. Релігієзнавчі проблеми були запущені та розглядалися з великими поступками Московському патріархату, що привело до його засилля у військах. Такий стан привів до великих людських втрат з початком російської агресії проти України в Криму, на Донбасі тощо. І сьогодні ідеологічна робота у Збройних Силах не є системною, не відповідає сучасним вимогам. З цієї причини у військах багато порушень військової дисципліни, так званих «небойових» втрат на фронті і в тилу.

Можливість таких проблем я, маючи вже попередній бойовий досвід, передбачав, а тому активно в своїх публікаціях, доповідях, НДР (наприклад, «Лідер, 2012 р.) виступав проти системи роботи з особовим складом, що склалася, з метою її рішучого реформування.

Особливий спротив був з боку так званих «психологів», які прикриваючись науковими ступенями, «плодили» нових з числа генералів і таким чином всю роботу з особовим складом звели до «психологічного» забезпечення, таким чином ігноруючи «гібридний» характер сучасної війни з

російським агресором та відкидаючи її інформаційно-ідеологічну, пропагандистсько-наступальну складову, зокрема і стосовно місцевого населення.

Винними в таких наслідках на рівні військової науки та освіти вважаю найперше полковника В. Осьодла, психолога за фахом (нині начальник гуманітарного інституту НАО України), який ще з 1990-х років насаджував ідею психологічного забезпечення, полковника, Н. Асакова – начальника Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України, прибічника цієї ідеї, а також таких генералів, що давно «окопалися» в Університеті оборони України, як генерал-лейтенант В.М. Тарасов – перший заступник начальника університету, котрий залишаючись ТВО начальника університету в роки подання моїх праць з ідеологічної роботи, проблем релігієзнавства та ін. до вченої ради університету весь час всіляко гальмував їх рекомендацію до друку (очевидно що було вороже ставлення до моїх праць), причина – невідома. Тільки після виходу з відпустки начальника – генерал-лейтенанта Телелима В.М., питання вирішувалося позитивно. Якраз Тарасов оперативно підписав наказ про моє звільнення з університету, після мого протестного подання заяви на звільнення, супротив думки г-л Телелима В.М., який перебував у відпустці. Думаю, що діяльність г-л Тарасова загалом потребує уважної оцінки з точки зору його лояльності українській державоті. Ще один заступник начальника університету оборони генерал-майор Поздишев С.О. – теж росіянин, канд. псих. наук, підготовлений під керівництвом п-ка Осьодла, тому його підтримує у всіх питаннях. Разом їздили в АТО, побули три тижні в штабах на Донбасі, приїхали учасниками бойових дій.

В 2015 році, на підставі невдоволення станом гуманітарної, (зокрема кадрової) політики в Збройних Силах, в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського я надіслав критичні листи Міністру оборони С. Полтораку та Начальнику Генерального штабу ЗС України генералу Муженку. В листах, зокрема, дав критичну оцінку стану ідеологічної і кадрової роботи та щодо серйозних порушень і недоліків в роботі начальника гуманітарного інституту п-ка В. Осьодла. Думаю, що листи адресатам не були передані, але я отримав листи-відповіді від тогочасного начальника військово - наукового управління генерала І.В.Голока, який теж став перед тим кандидатом наук під керівництвом п-ка В. Осьодла. Тому зміст відповідей був спрямований на виправдання цього полковника. Все ж цей генерал, після моїх повторних зусиль був знятий з посади та переведений в інше «спокійніше» місце. Нажаль, «пострадав» і начальник Університету оборони В.М. Телелим, був переведений на посаду професора.

Звичайно, вже перед відправкою своїх листів я написав заяву щодо звільнення мене з університету, розуміючи наслідки своїх дій. Як уже повідомляв, що був звільнений ТВО начальника Університету оборони г-л Тарасовим наказом 249, від 18. 11. 2015 року. Г-лТарасов, п-к Осьодло, г-л Толлок не зважаючи на мої звернення і сьогодні гарно почувують себе на своїх посадах.

Як науковець, та військовий професіонал, патріот України я продовжував аналізувати стан справ в Збройних Силах, зокрема хід бойових дій в зоні АТО (ООС). Вирішив ще раз звернутися до Міністра оборони. (Між іншим я ніколи не вважав Полторака гідним посади Міністра оборони, так як і його попередника Гелетея В.В., що був загалом випадковою людиною на цій посаді). Ці міністри були прийнятні, на певний час, тогочасному Президенту П. Порошенку, але завдали великої шкоди системі оборони та інтересам України.

Ще раніше в системі оборони України фундамент для такої «кагорти» «полководців» та «психологів» в Україні створили такі президенти як Кучма, втікач-Янукович, та міністри оборони О. Кузьмук , М. Єжель, втікачі-росіяни Д. Соломатін та П. Лебедев тощо.

Письмо Міністру оборони України генералу армії Степану Полтораку*

Лист мною надіслано 24.04.2018 року.

*Відповідь, за підписом начальника Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України, отримав 31.05.2018р. (Вих. №354/3/2222 від 23.05.2018 р.) . Лист розміщено в збірнику моїх наукових праць «Проблеми духовної безпеки українського суспільства». К.: Вид-во «Лицар» , 2018. с.193-197.

Полковник у відставці, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік УАПН, АНВОУ Баранівський Василь Федорович.

Адреса...

Шановний пане міністре!

Як військовий ветеран, який вболіває за Збройні Сили, прошу Вас ознайомитись з моїм повідомленням.

06.04.2018 відома українська письменниця Оксана Забужко дала інтерв'ю РБК Україна STYLER > LIFE під назвою "Непомірно жорстока плата": про війну на Донбасі, політичні фейки і "феномен залиплої клавіші". Вразила об'єктивність та сміливість оцінки ситуації в Україні. Мене, як бойового полковника, учасника бойових дій, фахівця з ідеологічної роботи у війську особливо вразила правильна оцінка цією цивільною жінкою стану та ролі

ідейно-виховної, ідеологічної роботи в українському війську. Оцінюючи стан війни на Донбасі вона резюмує: « ... головна проблема української армії – не в забезпеченні берцями і тактичними гвинтівками. Звісно, берці і гвинтівки - це життєво важливо, всі ми на них свого часу гроші збирали і законно сьогодні пишаємось своєю армією як своєю дитиною: от яка виросла! Але нашій армії до розпуки бракує ідеологічної роботи з військовими – а без такої складової жодна армія не може перемогти».

Далі: «Я в різний час розмовляла з різними представниками нашого вищого командного складу, але ніхто мені не зізнався, що так звана “ідейно-виховна” складова у нашій армії практично відсутня. Берцями забезпечені, зброєю – забезпечені. А ідеєю, вибачте? Мотивацією? Хто взяв на себе труд розтлумачити хлопцям, серед яких більшість, на відміну від Чеха (автора книги «Точка нуль»), Могилянок не кінчала, нащо вони там стоять? Це взагалі, по-моєму, слід вважати ще одним “українським чудом” - що вони там стоять: що відчують свою потрібність Україні навіть без будьякої “політосвіти”!

Як людина, що читала Клаузевіца ще коли працювала над «Музеєм покинутих секретів», можу вам сказати, що це безпрецедентно – така «армія без політосвіти», яку нам просто й нелукаво показав Чех. Вояків, а особливо взимку, в бліндажах, взагалі треба тримати в стані постійної зайнятості – щоб військо не деморалізувалось від тупої сидячки на місці в чеканні невідомо чого». «Чому Шухевич, коли повстанці на зимівлю по криївках ховалися, спускав їм із штабу списки літератури для вивчення, і на весну кожному воякові треба було здати конспект? Хлопці лаялися, плювалися – я читала спогади одного старшини УПА, який писав: "Холера, тут як у гімназії! Я б краще ще сотню боїв із москалями прийняв", - але наказ є наказ, сиділи в криївках при гасовій лампі й конспектували як миленькі... Ідеологія - це той клей, який зв'язує армію до купи й робить її армією. Без ідеології це просто групи озброєних найманців, які завжди програватимуть тим, хто знає, за що воює».

На останнє, наведене мною речення О. Забужко, звертаю особливу увагу. Як теоретик і практик я був одним із тих хто добре розумів значення ідейно-виховної, патріотичної роботи у війську. Але наші зусилля дуже часто зустрічали мовчазний а то й активний спротив. Рядовий професор Університету оборони в умовах спротиву зверху не міг кардинально змінити ситуацію.

В 2015 році перед своїм вимушеним звільненням з Університету оборони я подав тези до Всеармійської наукової конференції, що відбулася при Університеті, в яких дав оцінку та пропозиції щодо покращення системи ідеологічної та інформаційно-психологічної роботи у військах.

Статтю надіслав в Міністерство оборони та Генеральний штаб. Відповіді не отримав. Для кращого розуміння проблеми тези (2015 рік) розміщую далі.

Професор Баранівський В.Ф. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ІДЕОЛОГІЧНОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Аналіз агресії Російської Федерації проти України, втрат, які понесла Україна внаслідок цієї агресії, дає підстави стверджувати про абсолютну протиправність дій агресора, про законність та справедливість заходів Української держави щодо захисту своїх національних інтересів. Водночас виникає запитання: «Чому агресору вдалося достатньо легко здійснити окупацію українського Криму та частини Донецької та Луганської областей?». Причин багато. Одна з них – слабкість Збройних Сил, інших силових структур України. На наше переконання головна причина втрат – роз'єднаність українського суспільства, слабкість влади, особливо попередньої, та її відірваність від інтересів народу. Турбота про військо була мінімальною, був безпідставно підірваний його авторитет та зв'язок з народом, у Збройних Силах була відсутня необхідна виховна робота. Агресор війну проти України та її силових структур веде постійно. Війну ідеологічну, інформаційну, дипломатичну, економічну тощо з метою ослабити нашу країну, підірвати морально-бойовий дух народу та війська. Використовується інтенсивна ідеологічна та інформаційно-психологічна обробка населення, військовослужбовців Збройних Сил.

В так званій «гібридній» війні проти України путінська пропагандистська машина повною мірою використала досвід Російської імперії, Радянського Союзу, перевершила в брехні та методах дезінформації фашистську Німеччину. Україна, на жаль, в цій війні прогнала. Недооцінювалась роль державної ідеології та ідеологічної роботи, що включає, зокрема, й інформаційно-пропагандистську, ідейно-виховну роботу. Такий негатив повною мірою проявився і в Збройних Силах. Внаслідок цього ми отримали низький рівень ідеологічної стійкості, національної самосвідомості, патріотизму багатьох військовослужбовців, а в умовах відкритої агресії їх перехід на бік ворога (що відбувалось в силових структурах на території Криму та Донбасу).

Хто винний в цьому? Насамперед, органи державного та військового управління. Зазначимо, що військові науковці в своїх працях привертати увагу до зазначених вище проблем в системі виховної та соціально-психологічної роботи з особовим складом. Зокрема, в таких науково-дослідних роботах як: «Модель-2010» (2000р.), «Демократизація» (2000р.), «Соціальний механізм» (2003р.), «Соціальний фактор» (2004р.), «Дисципліна» (2000р.), «Пріоритет»

(2003р.), «Патріот» (2003р.), «Гортензія» (2004р.), «Взаємодія» (2009р.), «Лідер» (2012р.), «Компетентність» (2013р.), «Комплекс» (2015р.), активним учасником яких був автор публікації. В цих та багатьох інших працях не тільки висвітлювалися наявні проблеми, але й обґрунтовувалися шляхи їх вирішення. Аналіз антитерористичної операції наших військ на Сході України, змісту наукових конференцій та семінарів проведених в 2015 році на базі НУОУ імені Івана Черняхівського показує, що не зважаючи на понесені втрати, система ідеологічної роботи, інформаційно-психологічного забезпечення (ІПЗ) у військах суттєво не покращилась. Органи військового управління, по роботі з особовим складом проявляють інертність, відсутність професіоналізму та комплексності в роботі. В питаннях інформації, контрпропаганди, всебічного виховання бійців командири бригадної, батальйонної та ротної ланки більше спираються на власний досвід та інтуїцію.

Під час конференцій нові начальники з гуманітарних питань часто відкривають «велосипед», не звертаючись до актуальних науково-дослідних робіт та публікацій більш досвідчених та компетентних науковців. Крім того, головна увага акцентується на психологічному забезпеченні діяльності військ (особливо цим «хворіє» сучасне керівництво гуманітарного інституту НУОУ імені Івана Черняхівського). Деяких керівників такий підхід очевидно влаштовує: набагато складніше і відповідальніше організувати та проводити ідеологічну, інформаційно-пропагандистську роботу серед своїх військ, населення та військ противника ніж проводити певну психологічну роботу, що часто зводиться до роботи практичного психолога по недопущенню та зняттю психічних стресів тощо. З точки зору забезпечення високої морально-бойової готовності військовослужбовців такий підхід є обмеженим та наносить велику шкоду боєздатності Збройних Сил. Так, наприклад, достеменно відомо, що з початком російської збройної агресії більшість українських військовослужбовців не вважала російських вояків своїми ворогами, здатними до вбивств, тортур, грабежів тощо. Тільки після безпосередніх зіткнень та втрат наших військ наступило розуміння, що маємо справу з жорстоким та підступним ворогом. На підставі вище зазначеного є зрозумілою нагальна потреба створення потужної та ефективною системи інформаційно-пропагандистського забезпечення діяльності військ (сил).

Одним із головних завдань у вирішенні цієї проблеми є підготовка кадрів. Значною мірою ця проблема була нами проаналізована в НДР «Лідер» (2012р.). На жаль ця фундаментальна праця не була гідно оцінена новим керівництвом Збройних Сил.

В умовах України підготовка кадрів для системи ідеологічного, інформаційно-пропагандистського та психологічного забезпечення здійснюється НАОУ імені Івана Черняхівського, Військовим інститутом КНУ ім. Тараса Шевченка, Об'єднаним інститутом при НАОУ, іншими закладами. Ця система перебуває у постійному розвитку. Але й нині вона недостатньо враховує всі сучасні вимоги, особливо у зв'язку з особливостями російської агресії. Для вирішення цього головного завдання повинен бути задіяний широкий спектр гуманітарних дисциплін в навчальних закладах, воєнно-ідеологічна підготовка у військах, а також системна інформаційно-пропагандистська робота серед усіх категорій особового складу Збройних Сил.

«Важливим напрямом розвитку гуманітарної освіти у військовій сфері є поглиблення її національно-патріотичної спрямованості. Армія стає могутньою лише тоді, коли більшість її представників пізнає своє історичне коріння, свою етнічну спорідненість, пов'язує перспективу історичного поступу своєї країни з єдністю духу і дій її громадян» (В. Г. Радецький).

В політиці створення системи ідеологічного та ІПЗ не менш важливо зрозуміти, що цей вид забезпечення має здійснюватись не тільки певними органами (по роботі з особовим складом тощо). Це справа всіх органів політичного та військового управління. Тільки за таких умов морально-бойовий дух особового складу буде високим та непохитним.

Аналіз реального стану кадрового забезпечення системи ідеологічного та ІПЗ, перспектив її розвитку дозволяє надати й більш конкретні рекомендації щодо його покращення:

1. Підняти статус системи ідеологічного та ІПЗ. В Збройних Силах цією системою має безпосередньо опікуватись один із заступників Міністра оборони та Начальника Генерального штабу.
2. Вдосконалити структуру органів військово-соціального управління ЗС України. Зокрема, є потреба введення посад заступників командирів рот (батареї) з виховної роботи, підтвердження посад заступників командирів батальйонів (дивізіонів) з виховної роботи.
3. Необхідно посилити систему ідеологічного та ІПЗ на оперативно-тактичному та стратегічному рівнях. Зокрема, ввести посади заступника начальника відділення з ІППЗ бригади та корпусу.
4. В систему підготовки фахівців, що готує НАОУ імені Івана Черняхівського пропонується ввести додатково спеціальність – «пропагандист-спецпропагандист (фахівець з інформаційно-психологічного забезпечення)» та «політолог (фахівець з політичної психології)», зокрема,

для роботи фахівців цієї служби в Міністерстві оборони, Генеральному штабі, штабах видів військ, оперативних командувань, корпусів.

5. Розпочати підготовку фахівців ідеологічного та ІПЗ для укомплектування ними дивізій, корпусів і вище в системі НАОУ імені Івана Черняхівського.

6. Органам ідеологічного та ІПЗ чітко координувати свою діяльність з командирами (начальниками), органами місцевої влади та іншими силовими структурами.

7. Здійснити перегляд змісту навчання фахівців ідеологічного та ІПЗ оперативно-тактичної ланки управління, в якому необхідно, крім переважного вивчення питань застосування Сухопутних військ, враховувати те, у якому виді Збройних Сил проходив військову службу до вступу, і буде проходити службу після закінчення університету випускник гуманітарного інституту.

8. Необхідна додаткова переатестація керівного та професорсько-викладацького складу ВНЗ на предмет їх ідеологічної та професійної придатності до виконання обов'язків за посадою.

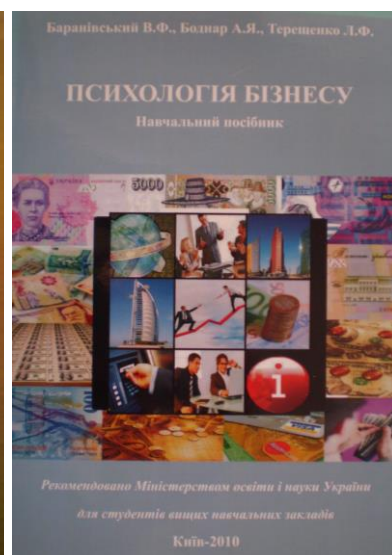
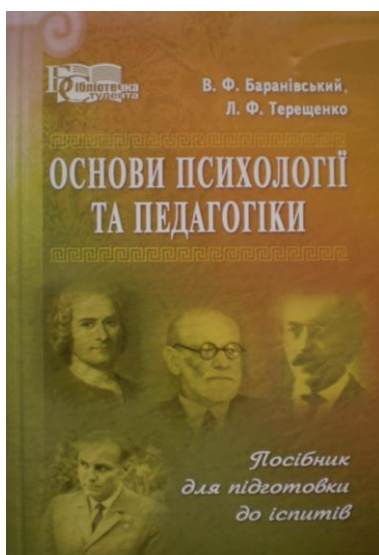
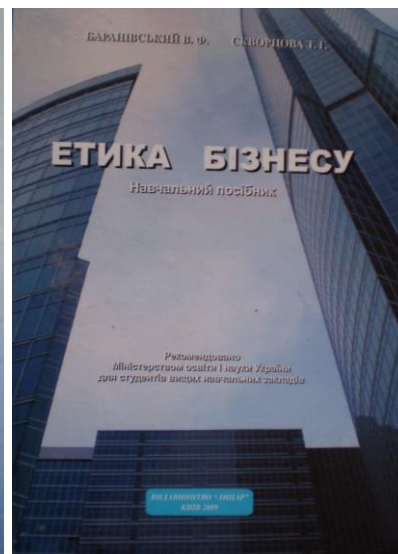
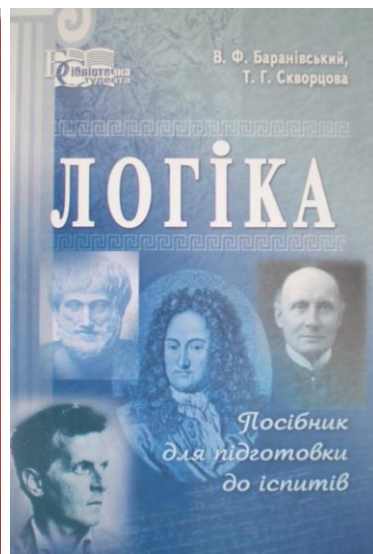
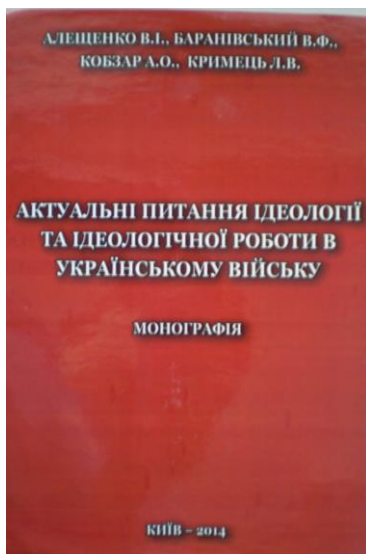
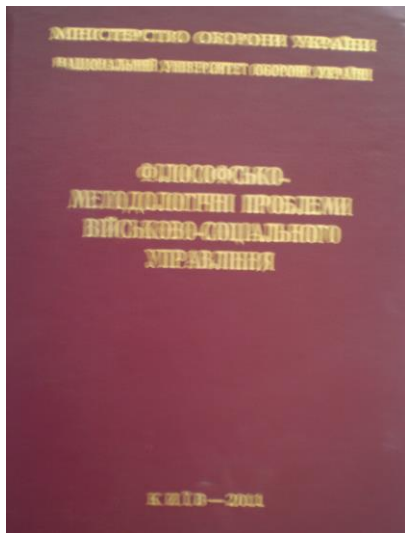
9. Важливо значно покращити технічне забезпечення системи ідеологічного та ІПЗ, яке має працювати безпосередньо в підрозділах та частинах як в тилу так і на передньому краї бойових дій.

(Тези до конференції, 2015 рік)

Як вже зазначив, відповідь отримав за підписом начальника Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України, від 31.05.2018р. Було запевнення, що лист розглянуто, що проводиться робота в руслі реалізації моїх пропозицій та виконання завдань, що стоять перед Міністерством оборони України.

Водночас аналіз показує, що суттєвих змін в системі кадрового та ідеологічного забезпечення в ЗС останнім часом не відбулося. А п-к В. Осьодло отримав чергові нагороди та звання. Очевидно, що система корупції та кругової поруки в системі освіти Міністерства оборони є дуже міцною та «непорушною». А у вищих ешелонів влади України до таких проблем не «доходять руки» та, очевидно не хватає знань і бажання.

В 2015 році я був призначений на посаду завідувача кафедри суспільних наук приватного ВНЗ «Національна академія управління».

Мої праці, чи за мого співавторства 2011- 2015 рр.

В період з 2011 по 2015 рік отримав відзнаки та нагороди:

- 17.08.11р. нагороджений почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних сил України «За самовіддану працю у Збройних силах України».
- 29.11.2011р. Начальник НУОУ нагородив пам'ятним нагрудним знаком «Національний університет оборони України».
- 31.08.2011р. Указом Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета № 2713 нагороджений Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III-го ступеня за заслуги з відродження духовності в Україні, утвердження Помісної Української Православної Церкви.
- 2011 р. Головою Української народної партії, народним депутатом України Юрієм Костенком нагороджений Почесною грамотою «За значний особистий внесок у здобуття незалежності України, розбудову Української Держави та з нагоди 20-ї річниці Незалежності України».
- 03.11.2012 р. Президент АНВОУ нагородив медаллю «20 років АНВОУ».
- 2013 р. Міністром освіти та науки України нагороджений Почесною грамотою та відзнакою «Флагман освіти та науки України».
- 2014 р. Був рекомендований до нагородження орденом «За заслуги» III ступеня на засіданні відділу соціальних проблем вищої освіти та виховання студентської молоді Інституту вищої освіти НАПН України 14 вересня 2014 р., протокол № 15 за вагомий особистий внесок у розвиток освіти та науки України, підготовку кадрів та активну і творчу 50-ти річну наукову і науково-педагогічну діяльність.
- 11.03.2015 р. Указом Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета №566 нагороджений Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого II-го ступеня за заслуги з відродження духовності в Україні, утвердження Помісної Української Православної Церкви.

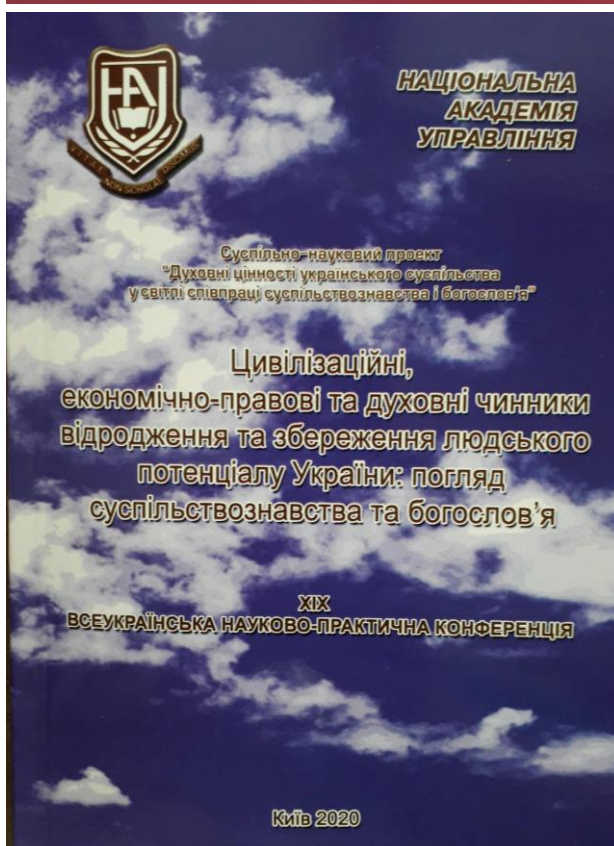
- 21.04.2015 р. Наказом Президента АНВОУ №2 «За успішну роботу Відділення філософії та у зв'язку з 70-річчям оголошено Подяку та нагороджений медаллю «Святого Володимира».
- 12.04.2015 р. Президент НАПН України нагородив почесним Знаком «К.Д. Ушинський».
- 22.05.2015 р. Президентом МГО «Земляцтво житомирян» нагороджений медаллю «Древляни».
- 2015 р. Президент АН ВО України . Почесна грамота «За вагомий особистий внесок у розвиток освіти та науки».
- 2015 р. Отримав сертифікат учасника Міжнародного форуму «Науковці та освітяни України в ім'я утвердження миру, стабільності та розвитку суспільства» та нагороджений відзнакою «За вагомий внесок в розвиток освіти та науки».
- 2015 р. Від Барвінківської сільської ради Малинського району Житомирської області отримав Грамоту та статус переможця в номінації «Видатні люди Барвінківської сільської ради».
- 2015 р. Нагороджений Почесною грамотою «За вагомий особистий внесок у розвиток освіти та науки». Президентом АН ВО України .
- 2015 р. Нагороджений Почесною грамотою «За активну участь у роботі Спеціалізованої вченої ради» директором Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України .
- 2016 р. Нагороджений Почесною грамотою МГО «Земляцтво житомирян»

З 2015 по 2021 р. – я успішно працював завідувачем кафедри суспільних наук (соціально-гуманітарних дисциплін) приватного Вищого навчального закладу «Національна академія управління», що знаходиться в Києві, викладав філософію, філософію науки, політологію, інші навчальні дисципліни.

За час перебування у ВНЗ «НАУ» підготував підручники, курси лекцій, навчально-методичні матеріали з філософії, філософії науки, політології, актуальних проблем сучасної політології. В 2016 році видав підручник з політології. В 2018 році – підручник з кримінології (у співавторстві).

В 2018 роках видав збірку наукових праць «Проблеми духовної безпеки українського суспільства». В 2017 році на адресу МОН України запропонував науковий проект «Проблеми духовної безпеки України та шляхи їх подолання». Зі зверненнями щодо фінансової підтримки проекту я звертався також до фонду «Відродження» та інших так званих «благодійних» фондів України. На жаль ніхто з них не відгукнувся на нашу пропозицію.

В 2017–2020 роках на базі ВНЗ «НАУ» провів 4 науково-практичні конференції з цієї проблеми.

Таким чином я одноосібно, опираючись на підтримку Вченої ради академії та широкий загал науковців України, прагнув обґрунтувати та довести до читача комплекс проблем духовної безпеки в Україні та показати шляхи їх вирішення.

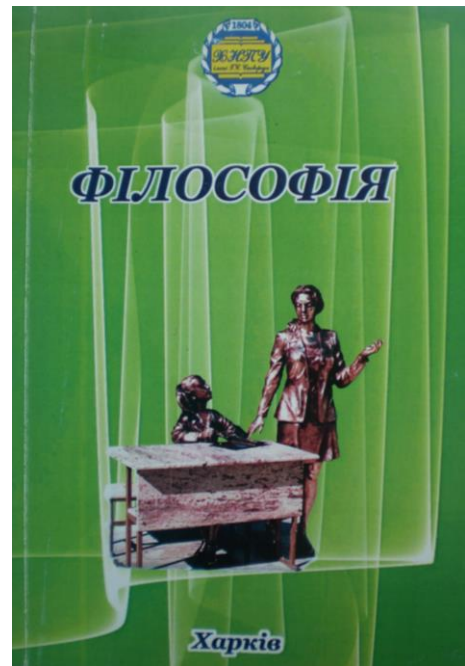
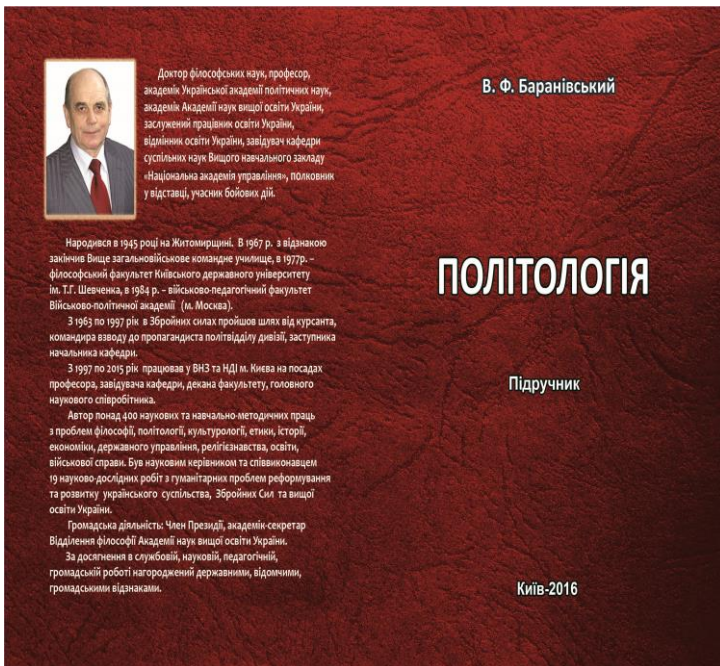
З 2016 року був членом спеціалізованої вченої ради К 26.889.02 у ВНЗ «НАУ» зі спеціальності «кримінальне право та криминологія». З 2020 р. – член Спеціалізованої вченої ради з питань економіки та управління національним господарством при ВНЗ «Національна академія управління». Плідно досліджував актуальні проблеми сучасної економіки (5 наукових статей, 2019 р.). Публікації були присвячені соціально-філософським та економічним проблемам проведення земельної реформи в Україні та актуальним проблемам іноземного інвестування в економіку України.

Крім того зазначу, що в цей період провів конференцію (1918 р.) на тему «Шляхетство Полісся України. Старовинні роди Овруцької шляхти»

та видав монографію «Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність / за аг. ред.. В.Ф. Баранівського. К.: Вид-во ТОВ «Альфа-ПК», 2020, 240, а також організував встановлення пам'ятника засновнику смт. Чоповичі князю Чопу Древлянському (Житомирська область).

В період з 2016 по 2020 рік отримав відзнаки та нагороди:

- Орден «За заслуги» III ступеня (Указ Президента України від 01 грудня 2018 № 404/2018. Знак ордена №14742.) (за поданням ВНЗ «НАУ»).
- Почесна грамота «За вагомий особистий внесок у розвиток освіти та науки». Президент АН ВО України (2015).
- Почесна грамота, МГО «Земляцтво житомирян» (2016)
- Орден князя Мала, МГО «Земляцтво житомирян» (Президент МГО "Земляцтво Житомирян" 15 .11.2016 р., посв.№270)
- Орден Святого Рівноапостольного Князя Володимира I ступеня (Указ Патріарха УПЦ КП, №228 від 27.11. 2018)
- Почесна грамота НАНВО України «За вагомий особистий внесок у розвиток освіти і науки, високий професіоналізм та активну громадську діяльність». 2019 р.

- Почесна грамота Київського міського голови «За вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, зміцнення наукового потенціалу столиці, підготовку висококваліфікованих кадрів та з нагоди 75-річчя від дня народження», Наказ № 1398 від 28.03.2020 року
- Медаль «Святий Володимир», №008. Рішення Президії НА ВО України від 17.03.2020 р.
- Медаль «Григорій Сковорода». Президент Національної академії педагогічних наук України В.Г. Кремень. Посв. № 563 від 19.03.2020р.

В якості резюме стосовно своєї педагогічної та наукової діяльності зазначу, що найбільш актуальними своїми досягненнями вважаю:

- За час своєї діяльності підготував біля 450 наукових та інших праць з військових та гуманітарних питань, був науковим керівником та співавтором 20 науково-дослідних робіт з виховної, ідеологічної роботи, інформаційно-пропагандистського, соціального та кадрового забезпечення у Збройних Силах, також вдосконалення системи вищої освіти тощо.
- Брав участь у підготовці низки документів: концепцій, програм, наказів, рекомендацій з гуманітарних питань розвитку українського війська. Незалежно від змін влади був об'єктивним та послідовним в обґрунтуванні та наданні рекомендацій щодо розбудови Збройних Сил та системи освіти України. Зокрема, до своїх заслуг відношу:
 - Сформулював основи гуманітарної політики в Збройних Силах України та філософсько-методологічні засади їх реформування.
 - Постійно наголошував на необхідності потужної системи виховного, морально-психологічного та інформаційно-пропагандистського забезпечення діяльності військ (сил), ініціював та обґрунтував систему ідеологічної роботи в Збройних Силах України. Акцентував увагу на необхідності посилення патріотичного та військово-патріотичного виховання військовослужбовців. (Відсутність такої системи стала однією з причин великих небойових втрат наших військ в Криму та на Донбасі).
 - Як науковий керівник та головний виконавець НДР Шифр «Лідер» обґрунтував систему підготовки фахівців для органів ВСПР (по роботі з особовим складом).
 - В 2013 році зупинив авантюру тогочасної влади щодо введення військових капеланів від УПЦ (Московського Патріархату) в наші частини та підрозділи. Наслідки цієї акції в умовах агресії Росії проти України були б вкрай негативними. З військових гуманітаріїв-науковців я найбільш активно виступив проти цієї авантюри.
 - Обґрунтував систему врахування релігієзнавчих питань у військово-соціальному управлінні.
 - Постійно наголошував на необхідності входження України у військово-політичний блок НАТО, передбачаючи потенційну загрозу з боку Росії.
 - Виступав проти територіального принципу комплектування Збройних Сил та передчасної відмови від загального призову до ЗС.
 - Керував НДР щодо створення системи виховної роботи в ЗСУ «Модель 2010» та щодо соціального забезпечення в ЗСУ – НДР «Соціальний механізм» та «Соціальний фактор», щодо демократизації та демократичного цивільного контролю – НДР «Демократизація».

- Вніс значний вклад в розробку питань кадрової політики в ЗСУ – НДР «Патріот», «Взаємодія», «Пріоритет», «Комплекс» та інші.
- Послідовно виступав за підвищення ефективності системи виховної роботи та гуманітарного забезпечення, проти необґрунтованих змін назви цієї системи. Не погоджувався і з нинішньою назвою органів по роботі з особовим складом. Це застаріла «калька» зі ЗС Російської Федерації, котра була сприйнята нашими керівниками.
- Був активним членом спецрад з воєнної історії, філософії, педагогіки, кримінального права, економіки та управління національним господарством, маю праці з цих наук.
- Перший у Збройних Силах в умовах АТО на соціально-філософському та практичному рівнях у статтях та доповідях підняв проблему воїнського героїзму.
- В докторській дисертації та інших наукових працях обґрунтував соціальний механізм розвитку духовності особистості.
- В своїх працях велику увагу приділив вирішенню проблем духовної безпеки та соціальної справедливості в українському суспільстві, зняттю ціннісного розколу суспільства, національно-патріотичному вихованню української молоді тощо.
- Були й інші, на сьогодні очевидні за необхідністю мої пропозиції.

Зазначу, що мої наукові висновки та пропозиції в складних суперечливих умовах знаходили як підтримку так і спротив з боку певних начальників та науковців.

Як науковцю, мені довелося досліджувати й інші актуальні питання сучасного суспільно-політичного життя, зокрема, з проблем духовної безпеки, економіки, права, земельної реформи, історії древлян та Овруцької шляхти тощо.

3. Участь у політичній та громадській діяльності.

Очевидно, що моє життя більше було пов'язаним з військовою, педагогічною та науковою діяльністю, але в революційний час «перебудови», становлення української незалежності залишатися поза політикою, громадським життям просто не можливо.

В буремний час революційних, трансформаційних змін в Україні постійно відчував потребу бути у вирі боротьби за долю України, свого народу. Звичайно, моя діяльність певною мірою обмежувалася приналежністю до Збройних сил, але через участь, насамперед у науковій роботі, робив свій

внесок в розробку проблем духовності та єдності українського суспільства, соціального механізму розвитку духовності, духовної безпеки, національно-патріотичного виховання тощо. Ці проблеми й нині є надзвичайно актуальними для українського суспільства. І сьогодні я абсолютно переконаний, що українське суспільство «погрязло» в багно корупції, беззаконня, духовної збідності, насамперед через відсутність необхідного рівня духовності та моральності громадян, політичних та державних лідерів. Духовний світ сучасної української людини під впливом суспільно-політичних, економічних відносин, що склалися, значною мірою став хитким, розпорошеним, збіднілим. Внутрішні та зовнішні «спритники», більшість з яких збагатилося за рахунок чесних громадян, дорвавшись до влади, зробили максимум можливого щоб розколоти українців за різними ідейно-політичними, релігійними, національними, регіональними та іншими ознаками. Вони посіяли між людьми недовіру, взаємне розчарування, апатію. Хочеться запитати: яка може бути духовна єдність між мною – військовим ветераном, професором філософії та олігархом, або просто між чесним працівником і таким же олігархом, який нажився за наш рахунок, який довів наше суспільство, село, заводи, фабрики, поля України до занепаду, а більшість людей до бідності?

Звичайно, проблеми соціальної рівності, духовності, духовної єдності значною мірою є проблемами й для всього світу. Саме від вирішення цієї проблеми залежить майбутнє людства, його порятунок та розвиток.

З 1997 року, після захисту докторської дисертації та звільнення зі Збройних Сил, отримав можливість долучитися до більш активної громадської та політичної діяльності.

Головними напрямками діяльності були участь в роботі конференцій, форумів, академії наук Вищої (школи) освіти України, Української академії політичних наук, спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій з проблем соціальної філософії, філософії освіти, воєнної історії, педагогіки, кримінології, управління економікою, економіка та управління національним господарством, також у діяльності політичних партій: «Українська народна партія» та «УДАР» В. Кличка», в Міжнародній громадській організації «Земляцтво Житомирян» тощо.

Василь Федорович – учасник III Світового форуму українців. Зліва на фото – міністр освіти та науки України В.Г. Кремень. (Серпень 2001 року. Національний палац «Україна»).

В 1998 році рішенням Загальних зборів Української академії політичних наук я був обраний членом-кореспондентом академії, а 5.11.2002 року рішенням Загальних зборів за рекомендації відомих науковців та діячів Андрущенка В.П., Мокляка М.М. та Начальника Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України генерал-лейтенанта Процепка О.Г. я був обраний академіком Української Академії політичних наук (на той час Президент академії – відомий політолог Михальченко М.І.). Зазначу, що я став чи не єдиним із науковців силових структур, кому була виявлена така честь.

З особливою гордістю відзначу, що саме через спільну роботу в Академіях, спеціалізованих вчених радах я близько познайомився зі згаданими вище, загальноновизнаними в Україні лідерами в гуманітарній науці, видатними діячами науки та освіти Андрущенком В.П., Михальченком М.І., Надольним І.Ф., Кононенком П.П. та іншими. Пишаюся тим, що своєю науковою та громадською діяльністю заслужив повагу та визнання цих людей.

Моя служба в Збройних Силах України була спрямована на їх зміцнення, підготовку кадрів, написання та захист докторської дисертації тощо.

Зауважу, що перебування в Збройних Силах України не було ідейно та політично нейтральним. Весь час відбувалася жорстка боротьба між новими

проукраїнськими та старими прорадянськими, проросійськими силами. Я постійно був на передньому краї цієї боротьби. До мого звільнення зі Збройних Сил України 1 грудня 2015 року (перебував на посаді цивільного професора, провідного наукового працівника) активно боровся з недоліками в кадровій та гуманітарній політиці в системі оборони. Надсилав ґрунтовні листи та звернення Міністру оборони України, начальнику Генерального штабу Збройних Сил України з глибоким аналізом кадрової та гуманітарної політики в системі військової освіти та Збройних Сил в цілому. Аналіз та пропозиції, надані мною в листах мали серйозний резонанс на всіх рівнях військово-соціального управління, давали певні позитивні наслідки. Мої статті, доповіді систематично друкувалися в монографіях, збірниках матеріалів конференцій, аналітичних матеріалах, в наукових часописах тощо.

Найбільшу увагу в своїх доповідях та публікаціях з політичних питань я приділяв проблемам ідеології, прогнозування соціально-політичних процесів, взаємовідносин держави та церкви, гуманітарним проблемам єдності та безпеки українського суспільства, політичної культури, популізму, етно-національним та релігійним чинникам інтеграції українського суспільства, демократизації українського війська тощо. Був учасником 3-7 Конгресів політологів України.

26 квітня 2016 відбувся VI Конгрес політологів України, під час якого я виступив на тему: «Ідеологічні та воєнні протистояння в сучасному світі».

Я був першим із військових науковців, що був обраний на Загальних зборах УАПН членом-кореспондентом академії.

Тривалий час Президентом академії був видатний політолог України, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України М.М. Михальченко. Під час VI Конгресу новим президентом УАПН був обраний доктор політичних наук Котигоренко В.О.

Михальченко Микола Іванович, український соціальний філософ, політолог, соціолог; завідувач відділом теорії та історії політичної науки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України; почесний президент Української академії політичних наук, перший віце-президент Асоціації політичних наук України, генеральний директор Всеукраїнської соціологічної служби. З Миколою Івановичем як політологом, філософом та чудовою людиною у мене склалися давні та дружні стосунки.

12.01.2002 року рішенням Загальних зборів за рекомендації відомих в Україні науковців-академіків Надольного І.Ф., Олійник О.Б., Слюсаренка А.Г. був обраний академіком Академії наук вищої школи України по відділенню історії, філософії і права (на той час Президент академії Дробнохот М.І., з 2003 року – Дубина М.І.). В 2003 році відбувся розкол в академії. Головна причина –

особисті амбіції Дробнохота та Дубини, близьких до них осіб, що їх підтримували. Я вважав, що під час звітно-виборчих зборів 2003 року переміг Дубина М.І.. Крім того мені не подобались дешеві загравання Дробнохота з головою партії «Батьківщина» Ю. Тимошенко. На той час я вже зрозумів підступність цієї діячки. З 2007 року АН ВШ (Дубини) змінила назву на Академію наук вищої освіти України, (оскільки суд залишив стару назву за Дробнохотом). Я, особисто, був противником розколу, вважаю що він наніс велику шкоду авторитету Академії та її академіків, в цілому – Україні. З 2010 до 2017 рік я був членом президії, керівником відділення філософії АНВОУ. В 2017 році під час загальних звітно-виборчих зборів я в своєму виступі (а потім в окремому поданні до нового складу Президії академії) звернувся з обґрунтованою пропозицією щодо об'єднання АНВОУ та АНВШУ в єдину академію. Але на цей час моя пропозиція не знайшла офіційної підтримки. За час діяльності в академії я підготував та забезпечив прийом 8 академіків. Низка академіків отримали почесні академічні нагороди. Про роботу відділення філософії може, зокрема, засвідчити наведений мною нижче звіт за 2015 рік.

За успішну діяльність я особисто також отримав низку академічних нагород.

Василь Федорович – Член Президії АНВОУ, академік-секретар відділення філософії академії. Виступає Президент академії М.І. Дубина.

Виступ академіка Баранівського В.Ф. на Загальних зборах АНВО України

Фото 1. З питань роботи відділення філософії АНВОУ зустріч з академіком АНВОУ, доктором філософських наук, професором, ректором Житомирського державного університету імені Івана Франка Саухом П.Ю. в його робочому кабінеті (2014 рік).

Фото 2. Академік-секретар відділення вищої освіти, академік НАПН України Саух П.Ю. вручає мені медаль «Григорій Сковорода», Київ, 2019 рік.

Мій виступ під час конференції в МАУП, Київ.

Фото з віце-президентом АНВО України, заслуженим юристом України, доктором юридичних наук, професором, другом Курило Володимиром Івановичем, 2016 рік. Виступ Володимира Івановича на Зборах АНВОУ.

Звіт відділення філософії АНВО України за 2015 рік.

До складу відділення входить 23 академіки, які представляють понад 2 тис. суспільствознавців – філософів вищих навчальних закладів та наукових установ України.

Протягом звітного періоду академіки відділення плідно працювали над розробкою проблем філософії, філософії освіти. Значний вклад відділенням філософії зроблено в підготовку наукових кадрів, навчання та виховання студентів, слухачів, аспірантів, докторантів різних галузей освіти, науки та господарства України. Протягом 2015 року виконано 13 наукових тем, опубліковано 5 монографій, підготовлено 11 підручників та навчальних посібників, начальних-методичних посібників – 4, опубліковано статей – 120.

Під керівництвом академіків відділення підготовлено та захищено 2 докторських та 6 кандидатських дисертацій.

Активну участь академіки відділення взяли в розробці та проведенні наукових конференцій, круглих столів, семінарів тощо. У звітному періоді відбулося близько 40 доповідей, виступів академіків на міжнародних заходах та близько 150 на всеукраїнських.

Вагомою була участь академіків відділення у роботі експертних та спеціалізованих Вчених рад.

У звітному періоді академіки Патріарх Філарет та Владика Дмитрій здійснили титанічну духовно-мобілізуючу роботу з відродження духовності українського народу, патріотизму та мобілізації на відсіч російському агресору.

Академік Андрущенко В.П., як ректор НПУ ім. М. Драгоманова, успішно впроваджував в навчальний процес сучасні інноваційні технології, керував Вченою радою університету, керував підготовкою докторських та кандидатських дисертацій.

Академік Алексеєнко А.П. Продовжила наукові пошуки в сфері розвитку духовності особистості, толерантних засад відносин в українському суспільстві. Написано навчальних посібників – 1, підготовлено навчальних програм – 3, видано посібників – 1: Філософія. Навчальний посібник для іноземних студентів 2-го курсу усіх спеціальностей з російською мовою викладання (у колективі співавторів), Розроблено текстів лекцій: 5 текстів лекцій (2–для студентів, 3 – для аспірантів та здобувачів) Опубліковано методичних статей – 2, Проведено міжнародних конференцій: Гендер. Екологія. Здоров'я. IV Міжнародна науково-практична конференція (на базі Центру гендерної освіти при кафедрі філософії). Участь у допомозі АТО: участь у ярмарку університету для допомоги воїнам АТО; щомісячна допомога

необхідними речами та продуктами пораненим учасникам АТО, що знаходяться у Харківському військовому шпиталі.

Академік Андрієнко О. В. Підготувала спецкурсів – 5 з дисциплін: «Соціальна філософія», «Філософія науки і техніки», «Природно-наукова картина світу», «Цінності європейської цивілізації», «Етика бізнесу та ділового спілкування». Розробила тексти лекцій: –5 (з дисциплін «Соціальна філософія», «Філософія науки і техніки», «Природно-наукова картина світу», «Цінності європейської цивілізації», «Етика бізнесу та ділового спілкування»).

Академік Баранівський В.Ф. брав активну участь у наукових та науково-практичних конференціях, спеціалізованих вчених радах опублікував 12 наукових статей, зокрема в Інформаційному віснику академії - 2. На Загальних зборах АНВОУ виступив з доповіддю присвяченою проблемам філософії та релігії та їх ролі в патріотичному вихованні молоді та воїнів України. Вніс вагомий вклад у підготовку офіцерів Збройних Сил для АТО. Підготував Спецсеминар з проблем підготовки докторів філософії (ВНЗ «Національна академія управління»). Прийняв участь у науковому проекті «Форум». Нагороди: Відзнака Президії АНВОУ «Святого Володимира», Відзнака Президії НАПН України «К.Д. Ушинський», орден Святого рівноапостольного князя Володимира Великого 2-го ступеня (від Патріарха Київського і Всієї України-Руси Філарета).

Академік Бітаєв В.А. Вніс вагомий вклад у підготовку керівних кадрів культури України, розробляв актуальні проблеми теорії та практики художньої культури, здійснював підготовку докторів та кандидатів наук. Брав активну участь в конференціях, семінарах тощо. 10 червня 2015 року Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет у Синодальній залі своєї резиденції провів зустріч з президентом міжнародного фонду «Національна академія мистецтв України», професором, заслуженим діячем мистецтв України Валерієм Бітаєвим та президентом національної організації «Зелений Хрест», професором, заслуженим діячем мистецтв України Максимом Тимошенко. Предстоятель Київського Патріархату нагородив Валерія Бітаєва орденом святого апостола Андрія Первозванного.

Академік Гвоздік О.І. Як начальник кафедри та науковець вніс вагомий вклад у підготовку офіцерів МВС України, досліджував проблеми юридичної логіки, філософії права, приймав участь у наукових конференціях, семінарах.

Академік Горбатенко В.П. успішно виконував обов'язки голови Спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій, голови Науково-методичної комісії МОН, молоді та спорту України з філософсько-світоглядних дисциплін, виконував обов'язки члена Науково-експертної комісії

Міністерства культури України, опублікував статей –4, виступав опонентом та керівником по дисертаціях, рецензентом монографій тощо. Продовжує виконання наукової теми «Підготовка енциклопедії міжнародного права у трьох томах» (керівник теми) на базі Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.

Академіки Лубський В.І. та Лубська М.В., в співавторстві з Горбаченко Т.Г., видали монографій – 2, підручників – 2, навчальних посібників – 3, наукових та методичних статей – 8. Внесли вагомий вклад у підготовку наукових кадрів, розробку релігієзнавчих проблем.

Академік Муляр В.І. Як завідувач кафедрою проводить роботу по вдосконаленню навчально-виховного процесу, впровадженню інноваційних технологій в початковий процес; опублікував 8 наукових статей, прийняв участь в 6 наукових конференціях. Бере участь в роботі спецрад, підготував одного науковця. Здійснив 45 публічних виступів. Отримав почесне звання "Заслужений працівник освіти України" – Указ Президента України № 491/2015 від 21.08.2015 р.

Академік Самчук З.Ф. керував відділенням якості вищої освіти ІВО НАПН України, спеціалізованою вченою радою з проблем філософії при ІВО НАПН України; підготував 2-х науковців, опублікував 3 наукові статті, вніс значний вклад в обґрунтування концептуальних засад сучасної вищої освіти.

Академік Степовик Д.В. Продовжив роботу з підготовки монографій, посібників. Вніс вагомий вклад в розвиток української філософської та богословської думки, підтримував зусилля держави та церкви щодо захисту України від російської агресії.

Академік Надольний І.Ф. вніс вагомий вклад у підготовку кадрів, видав 3 наукових статті, виступав на наукових конференціях та семінарах, обґрунтував методологічні основи виховної діяльності підготовки цілісної особистості фахівця.

Академік Саух П.Ю. як ректор Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка проявив високий рівень інноваційного забезпечення навчально-виховного процесу, наукової діяльності. Взяв участь у роботі парламентських слухань по Закону України «Про освіту». Член експертної ради Міністерства освіти і науки України, член спецради в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Розроблених програм-1, спецкурсів – 1, спецсемінарів -1. Написано навчальних посібників -1. Університет уклав угоди про науково-творчу діяльність із Люблінським університетом Іоана Павла II, Сілезьким університетом (Польща); Болонським університетом (Італія); Стамбульським університетом (Туреччина).

Проведено міжнародних конференцій – 9.

Бере особисту участь в організаціях: віце-президент Української академії акмеології, співголова Конгресу філософів слов'янських країн, член Президії Європейського союзу релігієзнавців та вільнодумців, член Міжнародного нью-йоркського клубу «Лідерство в освіті» та Клубу ректорів Європи (CRE), член Наглядової ради Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Союз обдарованої молоді», один із наукових керівників та авторів експерименту «Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні» .

Участь у допомозі АТО: допомога 95-й Житомирській бригаді (ковдри); Житомирському військовому госпіталю (холодильник) тощо.

Відзнаки: Ордени «Святого Юрія Переможця» та «Святого Миколая Чудотворця» Української Православної Церкви Київського Патріархату .

Академік Цикін В.О. Кількість і назва розроблених програм: 4. (Філософія, Методологія наукового дослідження, Філософія науки, Програма для складання кандидатського екзамену з філософії). Керівництво аспірантами, докторантами та аспірантами здобувачами: 2 аспіранти та 1 здобувач. Видано монографій, метод рекомендацій, розроблено патентів-2. Розроблено текстів лекцій: 6. Опубліковано методичних статей: 2. Участь у науково-методичних конгресах: 5. Відзнаки: Грамота Ректора Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (2015 р.), Грамота Голови Обласної державної адміністрації (2015 р.)

Академік Цимбал Т.В. активно впроваджувала нові форми та методи навчання, підготувала 1 науковця, керівник 3-х здобувачів. Розробила 1 – програму з філософії для аспірантів, опубліковано статей (в.т.ч. у виданнях ВАК, міжнародних, науково-метричних: 8 (з них 3 – ВАК, 1 – заруб.) Розроблено текстів лекцій, ситуаційних задач – 10. Опублікувала наукових статей–4.

Бере особисту участь в ГО «Кривий Ріг – Євромайдан». Очолювала проект Інституту пам'яті НАН України «Пам'ять про Майдан» у м.Кривому Розі.

Участь у допомозі АТО: волонтерська допомога (продукти, речі, фінансова допомога). Волонтерська допомога. Син – учасник АТО.

Академік Хоружий Г.Ф. продовжив роботу щодо дослідження проблем вищої освіти в Україні, налагоджував взаємозв'язки з університетами Європи: Болонським, Міланським, Віденським, Празьким, Краковським тощо. Підготував монографію «Європейська політика вищої освіти», видав 5 статей, взяв участь в 6 конференціях (в т.ч.-3-х міжнародних).

Академік Чорний В.С. Як начальник кафедри військового ВНЗ вніс значний вклад у підготовку військових кадрів. Керував НДР «Захист», керівник постійно діючого семінару «Удосконалення морально-психологічного стану військовослужбовців ЗСУ», брав участь у роботі спецрад. Видав 1 підручник, 11 статей. Досліджував проблеми державного та військового управління, морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил).

Академік Шандор Ф.Ф. розробив наукових програм - 6, спецкурсів -3, підготував навчальних посібників -2, монографій -2, керував НДР -2, підготовлено вчених -2, опубліковано методичних статей -2. Участь у науково-методичних конгресах -3. Виступив з публічними доповідями -21, по телебаченн.-10, статті в медіа – 18. Як проректор, уклав Угоди про науково-творчу діяльність з Егер, Угорщина (Педінститут), Кошіце, Словаччина (Технічний університет), Їглава, Чехія (Технічний інститут)

Вніс вагомий вклад в патріотичне та військово-патріотичне виховання студентів Ужгородського університету.

Участь у допомозі АТО: перебування з групою волонтерів в секторі Тоненьке (ДАП), співпраця з волонтерами в Закарпатській області

Академік-секретар Відділення філософії АНВОУ В.Ф. Баранівський

**Академіки відділення філософії після Звітно-виборчих зборів.
Київ, НАВСУ, 2014 рік.**

Особливо хочу відзначити та подякувати за співпрацю видатним філософам, педагогам, політологам, богословам, які входять чи входили в склад відділення філософії АНВОУ з якими я мав дружні творчі стосунки: І.Ф. Надольний, В.А., П.Ю. Саух, В. Бітаєв, А.П. Алексеєнко, В.П. Горбатенко, В.І.Лубський, М.В. Лубська, В.І. Муляр, В.І. Рябченко, З.Ф. Самчук, Д. В.Степовик, Г.Ф. Хоружий, В.С. Чорний, В.О. Цикін, Т.В. Цимбал, М.Ф. Юрій, Ю.В. Бех, Ф.Ф. Шандор, також Патріарх Філарет, владика Димитрій та ін.

В 2008 році за рекомендацією тогочасного керівника, відомого політолога М.І. Михальченка був членом та брав участь в роботі Науково-експертної колегії з проблем соціально-економічного розвитку при Кабінеті Міністрів України, створеної постановою Кабміну від 06.03. 2008 р. № 234 за підписом Ю. Тимошенко. В склад Колегії ввійшли відомі науковці України. Але, необхідною мірою, Колегія, з політичних міркувань її організаторів, свій потенціал не реалізувала. Доволі швидко я зрозумів, що об'єднання відомих науковців України в так звану Науково-експертну колегію було потрібне Ю. Тимошенко більше для самопіару в процесі передвиборчої президентської гонки. Наразі діяльність цієї Колегії не отримала широкого розголосу та на стадії проголошення певних ідей та пропозицій швидко зупинилась.

Хочу висловити декілька своїх думок щодо В. Ющенка. Оцінка його діяльності, як і у більшості українців, у мене змінювалася від повної підтримки до все більш як негативної. Головна причина цьому – невиконання ним більшості обіцянок перед народом. Все ж він залишиться для мене як перший дійсно український Президент, який щиро прагнув зробити Україну українською. Але він виявився слабким політиком. Будучи занадто ліберальним та нерішучим, він не зумів приборкати антиукраїнські та корупційні сили, він розгубив та не зміг поєднати демократичні проукраїнські сили, він головний, хто створив собі антипода в особі Ю. Тимошенко, діяльність якої стала одним із головних чинників, що визначив невдачі Президента В. Ющенка. Звичайно, від цього постраждав весь український народ. Зазначу, що ще до початку Помаранчевої революції я передбачав хід процесу розвитку тандему Ющенко-Тимошенко та його трагічні наслідки для України, але довести свою думку до верхівки влади було неможливо, тим паче що багато з її представників зробили все, щоб такий наслідок став реальним.

Коротко щодо моєї участі в діяльності політичних партій

Моя політична діяльність, що пов'язана з партіями, головним чином, відбувалася в рамках приналежності до Української народної партії (голова – Ю. Костенко) та партії «УДАР» (голова – В. Кличко). Зазначу, що я не прагнув до партій, що надавали якісь привілеї, гарантували успіх в кар'єрі, нагороди

тощо. УНП була партією українських поміркованих патріотів - інтелігентів, з демократичною програмою дій. Це мені імпонувало. Я був обраний членом правління Київської міської організації, був заступником Голови Ради Колегій КМО УНП з соціально-гуманітарних питань (2008 рік). Брав участь в патріотичних заходах партії в м. Києві.

На жаль, партія в складній боротьбі зменшувала свій рейтинг у суспільстві, поступаючись більш активним популістським, олігархічним чи з адмін. підтримкою партіям. В 2012 році від партії моє прізвище було внесено в списки політичної партії «Наша Україна» (верхи прийняли рішення приєднати УНП до «Нашої України») в якості кандидата в народні

депутати України по загальнодержавному виборчому округу. Список не набрав прохідної кількості голосів виборців. На цей час УНП фактично припинила свою активну діяльність, а, я, відповідно, зупинив своє членство в ній.

В цей час в Україні вже розгорталась складна передвиборча президентська кампанія та підготовка до позачергових виборів до Верховної Ради. Вже й раніше я підтримував В.Кличка під час виборів на посаду мера м. Києва. В нових складних умовах я покладав на нього надію як на сильну, патріотичну, чесну, незалежну особистість, яка зможе вивести Україну зі складного стану. Я став членом партії «УДАР» та підтримав її діяльність. Я також був обраний членом правління Київської міської організації партії. На одному із засідань правління я виступив з критикою одного із заступників по партії В. Кличка (а саме – Ковальчука). Надалі я відчув жорстке переслідування від цієї особи. Поступово я зрозумів своє перебільшення в оцінці якостей В. Кличка. Проявилась його певна нерішучість, світоглядна обмеженість, нездатність сформувати та надійно контролювати свою команду. Декілька послань, які я надсилав йому, на жаль не знайшли відповіді. Створилося враження, що його близьке оточення поставило під свій контроль всі канали його зв'язків з навколишнім світом. За окремими винятками в його оточенні я

не побачив дійсно патріотичних людей. Що й визначило мій вихід з партії «УДАР» ще до її входження до партії «Блок Петра Порошенка». Все ж заради справедливості скажу, що рейтинг В. Кличка на той час був значно вищий ніж у П. Порошенка. Тому від приєднання виграв останній. Але, також зазначу, що будучи президентом, П. Порошенко не «балував» В. Кличка своєю увагою, швидше всього намагався знову використати його. В. Кличко на кінець зрозумів політику Порошенка, а тому останні роки справедливо відійшов від такого ненадійного спільника та успішно переміг у передвиборчих перегонях на посаду мера Києва в 2020 році, залишивши далеко позаду інші політичні партії. Прогнозую, що посада Голови Києва може стати для нього стартовою на посаду Президента України. В сучасних умовах, з новим досвідом, його перемога стає все більш можливою.

В 2014 році, враховуючи складність обставин, в котрих опинилась Україна у зв'язку з російською агресією, маючи значний досвід військово-політичної діяльності та відповідну освіту вирішив балотуватись у народні депутати України як позапартійний самовисуванець в одномандатному виборчому окрузі № 66 (штаб в м. Малині). Від партії «Удар» я отримав заборону на самовисування. І заважав мені в цьому саме Ковальчук, який вже керував виборчим штабом П. Порошенка. Саме за допомогою Ковальчука депутатами стало багато «скоробагатьків», які за певні суми займали прохідні місця в списках кандидатів. Округ виявився одним з найбільш скандальних по Україні. Кандидатів на 1 мандат виявилось аж 32. За максимально короткий термін (взяв відпустку на 30 діб) та із-за проблем, котрі створила Центральна виборча комісія (двічі подавав документи на реєстрацію), інших технічних проблем я мав лише 7 днів для роботи з виборцями.

При скромних фінансових витратах я чесно та доволі успішно пройшов виборчі перегони. У першу трійку вийшли ті, хто витратив великі гроші, хто був забезпечений кланово-олігархічною, партійною та адміністративно-владною підтримкою. Знаючи їх автобіографії та методи, котрі вони застосовували під час виборів, вважаю, що на будь-яку повагу чесних людей ці кандидати не заслуговували. Пишу про це з усією відповідальністю. Внаслідок таких виборів наш народ мав і відповідний парламент. Саме тому всі вони й були відкинуті народом із депутатських крісел під час виборів у 2019 році.

БАРАНІВСЬКИЙ Василь Федорович

Народився 28 березня 1945 року в селі Барвінки Малинського району Житомирської області, громадянин України, протягом останніх п'яти років проживає на території України, освіта вища, головний науковий співробітник, доктор філософських наук, професор, Академік, заслужений працівник освіти України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, безпартійний, проживає в місті Києві, судимість відсутня

ПЕРЕДВИБОРНА ПРОГРАМА

Головна мета Програми – забезпечити всім мир та невід'ємне право на вільний та всебічний розвиток, освіту, культуру, високооплачувану роботу, житло, соціальний та правовий захист, сімейне благополуччя.

КЛЮЧОВІ ЗАВДАННЯ:

У сфері національної безпеки та міжнародних відносин

Відмова від політики позаблокового статусу України, якнайшвидше входження України в ЄС та військово-політичний блок НАТО;

здійснити рішучі та ефективні заходи щодо створення сучасних Збройних Сил України;

створити ефективну систему загального військового навчання дієздатного населення України, суттєво посилити воєнні резерви держави;

оборонний сектор України максимально сконцентрувати в руках держави, для більшої ефективності в організації відсічі ворогу;

поглиблення співпраці з міжнародними інституціями та країнами у межах, що дозволяють гарантувати територіальну цілісність та суверенітет України;

реалізація угоди з ЄС про співпрацю, вільне переміщення людей, товарів, послуг та капіталів;

Забезпечити всебічну підтримку військовослужбовців, учасників АТО, військових ветеранів та членів їх сімей.

В економічній та соціальній сферах

Головна мета – побудувати справжню соціально-ринкову економіку, де кожен громадянин буде мати рівні умови та можливості для реалізації своїх здібностей на користь собі та співгромадянам;

відновити справедливість у сфері володіння власністю, земельними та іншими ресурсами;

головним двигуном економічного розвитку має стати малий та середній бізнес, який буде вивільнений з-під надмірного податкового пресу та регуляторного втручання;

підвищити ефективність державного регулювання політики гендерної рівності з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя;

створити умови для покращення демографічної ситуації, особлива турбота про дітей та ветеранів.

У сфері освіти та культури

Підняти соціальний статус вчителя. Забезпечити дієвий соціальний захист усіх учасників навчально-виховного процесу;

всіляка підтримка навчальних, культурних, виховних закладів виборчого округу у їх всебічному матеріально-технічному забезпеченні;

підтримка сільської молоді в навчанні та забезпеченні рівного, справедливого доступу до вищих та середніх спеціальних навчальних закладів освіти;

відродження та розвиток духовності, культури та моралі на основі національних традицій та цінностей.

Заходи щодо розвитку села та захисту екології

Ревізія всіх сільськогосподарських земель, усунення зловживань, скасування незаконних операцій купівлі-продажу;

державна підтримка сільських товаровиробників, допомога у виході на ринки;

створення Фонду підтримки села для фінансування нових робочих місць, покращення якості життя, сприяння сільському туризму;

відновлення фельдшерсько-акушерських пунктів, пільгове забезпечення інвалідів ліками;

відновлення діяльності будинків культури та бібліотек у кожному селі;

відновлення крупнотоварного сільськогосподарського виробництва, на цій базі підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, створення нових робочих місць;

покращити стан доріг, забезпечити якість системи освітлення міст та сіл регіону;

екологічна експертиза річки Ірша, проведення слідчих заходів з метою недопущення її подальшого забруднення Іршанським комбінатом з видобутку титану, винних притягнути до кримінальної відповідальності;

посилити контроль та підвищити штрафи та відшкодування за екологічні збитки;

забезпечити повноцінний захист громадян, які постраждали від Чорнобильської аварії.

Дорогі земляки! Як чесна людина, патріот рідного краю, вчений, політолог, педагог, військовий професіонал обіцяю Вам прикласти всі сили, знання та досвід для покращення Вашого життя. З повагою, В.Ф. Баранівський.

Плакат з передвиборною програмою кандидата у народні депутати.

Зміст програми свідчить про актуальність поставлених мною проблем.

Не могу не згадати події в Україні та, зокрема, в Києві на Майдані в 2004 році та Революцією Гідності в 2014 – 2015 роках та про своє відношення до них. Я особисто з великим розумінням проблем, що примусили народ до масових виступів та з особистою підтримкою віднісся до цих подій. Без будь-якого самопіару я приходив та брав участь в цих подіях в Києві, в силу своїх сил та можливостей підтримував протестантів морально, психологічно та грошима. В цьому мене підтримувала і моя сім'я.

Як і більшість людей в Україні, я нині жалкую, що великими зусиллями наших людей знову і знову скористалися часто не порядні політики та діячі, котрі привели країну до значної втрати потенціалу Революції, зокрема, людських і матеріальних втрат.

Все ж подвиг Героїв Майдану не був марним. Він розбудив Україну. Вічна їм Слава!

НАГОРОДИ ВІД ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, Київ, вул. М. Грушевського, 5

«26» травня 2009 р.

Декану Фінансово-економічного факультету
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі
Баранівському В.Ф.

Шановний Василю Федоровичу!

Широ дякую Вам та навчально-науковому відділу Студентської ради Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі за запрошення взяти участь у проекті «Зустрічі студентів УДУФМТ з цікавими людьми» та організацію проведення семінару на тему «Податкова система України» 19 травня 2009 року.

Молодь – рушійна сила прогресу, яка має змогу впливати на державні справи та прийняття важливих рішень. Переконаний, що за підтримки молодого покоління Україна використає свій шанс і стане справжньою європейською державою та повноправним членом Європейського Союзу.

Бажаю наснаги у Вашій важливій роботі, нових вагомих здобутків, успіхів у всіх справах, оптимізму і впевненості у завтрашньому дні.

З повагою
Заступник Голови Комітету
Верховної Ради України
з питань податкової та митної політики

М.Д. Катеринчук

Перед студентами фінансово-економічного факультету УДУФМТ виступає народний депутат України, голова Європейської партії Микола Катеринчук.

Співпраця з релігійними організаціями.

Підсумовуючи свій творчий шлях, не можу не згадати свою діяльність щодо підтримки УПЦ Київського патріархату та створення незалежної Православної Церкви України. Як філософ, релігієзнавець я добре розумів значення для України цього питання. Перебуваючи в Збройних Силах України та й в цивільному середовищі я активно роз'яснював роль Української церкви у формуванні нації, в протистоянні Росії. Серйозно вплинув на недопущення капеланів від Московського патріархату в Українське військо. За поданням керівництва Національного університету оборони України, громадських організацій був нагороджений Патріархом Філаретом 4-ма орденами. (Ці ордени і сьогодні вважаю більш цінними ніж від будь-якого президента України). На жаль Патріарху Філарету за низки внутрішніх та зовнішніх причин не вдалося повністю реалізувати плани по створенню Української Автокефальної Православної Церкви. Як політолог та релігієзнавець вважаю, що він правильно ставив питання щодо іншої назви нової Церкви, щодо надання їй патріаршого статусу та більших прав, а він особисто заслуговував на отримання статусу Патріарха нової Української церкви. Але завадили цьому обставини, що склалися: небажання Вселенського Патріарха Варфоломія та інших ієрархів Православної церкви надати більш високий статус Українській

православній Церкві, недостатнє розуміння значення цього питання для України президентом П. Порошенком, певний спротив цьому процесу з боку митрополита Макарія і, звичайно, люте небажання Московського патріархату та всієї московської влади, що боялися Філарета. Певну непослідовність та надмірну амбіційність проявляв і Філарет. Вважаю, що деякі помилки він робить і останнім часом. Наприклад, думаю, що він помиляється, коли виступає за повну незалежність Української Церкви від Вселенського Патріархату. Від Московського – Так! А Вселенський Патріархат підтримує нас і не несе нам загрози. Очевидно, за обставин, що склалися, він має підтримати діяльність Православної Церкви України (ПЦУ), відповідно до інтересів та думки більшості українського народу. Надіємось, що так і буде. Все ж його заслуги перед Україною та Церквою дуже вагомі.

Наведу деякі свої пости в Фейсбуці та звернення до Макарія, що я ставив в той гострий для Церкви та України час.

Чому український народ та влада мають підтримати Філарета на посаду Патріарха об'єднаної Помісної Православної Церкви України? (моя стаття в Фейсбуці, 2018 рік).

Історичний досвід народів, що боролися за визволення та створення своїх держав переконливо свідчить, що успіх був у тих, в яких революційні державотворчі сили були поєднані (опиралися) на релігію (церкву), яка була спільною по національному духу та за інтересами. Поза сумнівом для українців та сучасної української влади такою релігією та церквою серед християнських є традиційна Руська православна, а по духу - УПЦ Київського патріархату. Не випадково сучасні соціологічні опитування серед громадян України вказують, що саме ця Церква має найвищий рейтинг, а її Патріарх Філарет має найбільший авторитет та довіру серед народу України. Патріарх Філарет своєю подвижницькою духовною діяльністю, чесністю, принциповістю, повагою до людей, державницьким підходом до справ давно став духовним лідером українського народу. Не врахувати такий статус та досвід Філарета було б великою помилкою для сучасної української влади, яка (слід визнати) не користується надто великим авторитетом у народі. В умовах російської агресії, боротьби за Помісну Православну Церкву України, суперечливих передвиборчих баталій, заради збереження України тільки Філарет, його Церква є найбільш надійними союзниками української влади, Президента, народу на шляху подолання всіх труднощів та зміцнення духовної безпеки держави.

Люди! Пам'ятаймо! Згідно Конституції, Закону Про свободу совісті та за покликом своєї душі та серця ми обираємо Церкву та священнослужителя

через яких ми звертаємось до Бога. Народ та країна радіють чи страдають від правильно чи помилково обраної Церкви та священнослужителя.

Пропоную ієрархам Православних Церков України під час Об'єднавчого собору 15 грудня в бюлетень для голосування включити Філарета (УПЦ КП) та Симеона (УПЦ МП), обрати Філарета Предстоятелем Об'єднаної Православної Автокефальної Церкви України. Це буде наймудріше рішення.

[2 коментарів](#)

[1 поширення](#)

[10Віра Носенко, Наталія Гошівська та 8 інших осіб](#)

[Подобається](#)Показати більше реакцій

[Коментувати](#)

[Поширити](#)

Коментарі

[Марія Турчин](#) Так наймудріше!

kuapts@ukr.net » Лист Митрополиту Київському і всієї України Макарію

[Подробнее](#)

Ваше Блаженство! Ми проаналізували інтерв'ю, яке Ви дали у зв'язку з проблемами у підготовці об'єднавчого Собору Православних Церков України і дуже розчаровані Вашою особистою позицією з цього архіважливого для України питання. Від вирішення цього питання значною мірою залежить доля України, її народу. Не забувайте, що Ви є частина цього народу та маєте служити йому. Як патріот України, зрозумійте, що не час до особистих амбіцій. Країна в загрозі, на фронтах гинуть наші люди, народ чекає миру та злагоди. Еліта України, Президент, Патріарх Філарет зробили все щоб об'єднати православних та всіх українців. Віднесіться до Патріарха Філарета як до свого батька (він старша, чесна, правдива людина заслуговує на це), швидко прийміть підготовлені їм документи та проведіть Об'єднавчий Собор. Патріархом незаперечно повинен бути обраний Святіший Філарет. Він вніс вирішальний вклад в цю справу. Він як найбільш досвідчений успішно разом з Вами завершить розпочату справу. А потім нехай він передасть естафету Вам. Народ, Патріарх Філарет, Президент оцінять Ваш вклад, Ви будете пошановані навіки. Якщо Ви зірвете Томос - цього не буде. Народ виживе, але анафема свого народу буде страшніша анафема з москви.

З повагою -

Академік, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, полковник у відставці, учасник бойових дій, Вереран Збройних Сил України Баранівський Василь Федорович

м. Київ, 21 жовтня 2018 року

kuapts@ukr.net » Re: Лист Митрополиту Київському і всієї України Макарію

[2 письма](#)

От: [Василь Федорович Баранівський <baranivskiy@ukr.net>](mailto:baranivskiy@ukr.net)

Кому: kuapts@ukr.net

Тема: Re: Лист Митрополиту Київському і всієї України Макарію

Дата: 6 ноября 2018, 09:48:08

Размер: 12К

Ваше Блаженство! Як незалежний експерт уважно аналізую хід справ щодо отримання Томосу. На жаль вирішення питання затягується. Ви зробили півкроку вперед відмовившись від посади Глави церкви, але звернулись до Патріарха Ворфоломія за його рішенням. Якби Ви звернулись до своєї совісті то цього не потрібно було робити. Потрібен прямиий діалог з Філаретом, конкретні пропозиції та рішення. Наші з Вами вороги діють активно щоб зірвати Томос, кожний втрачений день - їм на користь. Україна чекає Ваших сміливих, мудрих, державницьких рішень. Народ вже бачить та розуміє Вашу поведінку.

Академік Василь Баранівський. м. Київ

Зустріч з патріархом Київським та всієї Руси-України Філаретом в Патріаршому залі. 2019 рік.

Нагороди від патріарха Київського та всієї Руси-України Філарета

Ордени Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого I, II, III ступеня, Святого Архистратига Михаїла (В системі Міністерства оборони України я один отримав нагороди такого рівня).

УКРАЇНЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

КИЇВСЬКИЙ

ПАТРІАРХАТ

Патріарх Київський і всієї Руси-України

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

"25" березня 2005 р.

№ 820 "31" серпня 2011 р.

тел.: (044) 234-10-96
тел/факс: (044) 234-30-55

тел.: (044) 234-10-96
тел/факс: (044) 234-30-55

№ 2713

У К Ї З

За заслуги з відродження духовності в Україні, утвердження Помісної Української Православної Церкви та з нагоди 60-річчя від дня народження – нагородити вченого, академіка Академії наук Вищої школи України, академіка Української академії політичних наук, доктора філософських наук, професора, полковника запасу БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА Орденом Святого Архистратига Михаїла.

Філарет
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

УКРАЇНЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

КИЇВСЬКИЙ

ПАТРІАРХАТ

Патріарх Київський і всієї Руси-України

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

"11" березня 2011 р.

№ 568

У К Ї З

За заслуги з відродження духовності в Україні, утвердження Помісної Української Православної Церкви та з нагоди 70-річчя від Дня народження – нагородити БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого II-го ступеня.

Філарет
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

УКРАЇНЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

КИЇВСЬКИЙ

ПАТРІАРХАТ

Патріарх Київський і всієї Руси-України

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

№ 820 "31" серпня 2011 р.

тел.: (044) 234-10-96
тел/факс: (044) 234-30-55

№ 2713

У К Ї З

За заслуги з відродження духовності в Україні та утвердження Помісної Української Православної Церкви – нагородити БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III-го ступеня.

Філарет
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

УКРАЇНЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

КИЇВСЬКИЙ

ПАТРІАРХАТ

Патріарх Київський і всієї Руси-України

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

вул. Пушкінська, 36
м. Київ 01004, Україна

"11" березня 2011 р.

№ 568

У К Ї З

За заслуги з відродження духовності в Україні та утвердження Помісної Української Православної Церкви – нагородити БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого I-го ступеня.

Філарет
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ

Протоієрей Дмитро Садов'як вручає орден Святого Рівноапостольного Князя Володимира II ступеня від патріарха Київського та всієї Руси-України Філарета. Офіцери та генерали НУОУ імені Івана Черняховського вітають Василя Федоровича з Ювілеєм та почесною нагородою.

З відомим вченим, богословом, академіком АНВО України та земляком Дмитром Степовиком нас поєднують спільна наукова діяльність та творчі інтереси (на фото Василь Федорович з Дмитром Власовичем після отримання нагороди Міжнародного форуму «Сучасний стан освіти і науки. Стратегія розвитку» «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки» (2015)

19 лютого 2016 року Загальними зборами був обраний Віцепрезидентом громадської організації «Інститут незалежних експертів» (ІНЕ).

За мого подання в короткий термін була сформована авторитетна нова команда інституту, яка була здатна виконувати експертні послуги будь-якої складності. Наприклад, в 2016 році інститут під моїм науковим керівництвом розробив Науковий проект «Проблеми духовної безпеки України та шляхи їх вирішення». Для фінансової підтримки проекту ми звернулися до низки недержавних фондів: «Відродження», Пінчука, Ющенко тощо. Але реальної підтримки ніхто не запропонував. В 2017 році проект надіслав до Міністерства освіти та науки України. Переадресували в інші інституції, де питання і загубилося. Надалі з проблем духовної безпеки видав низку самостійних публікацій, організував науково-практичні конференції за місцем роботи у ВНЗ «Національна академія управління». З фінансових та інших проблем ІНЕ призупинив свою діяльність.

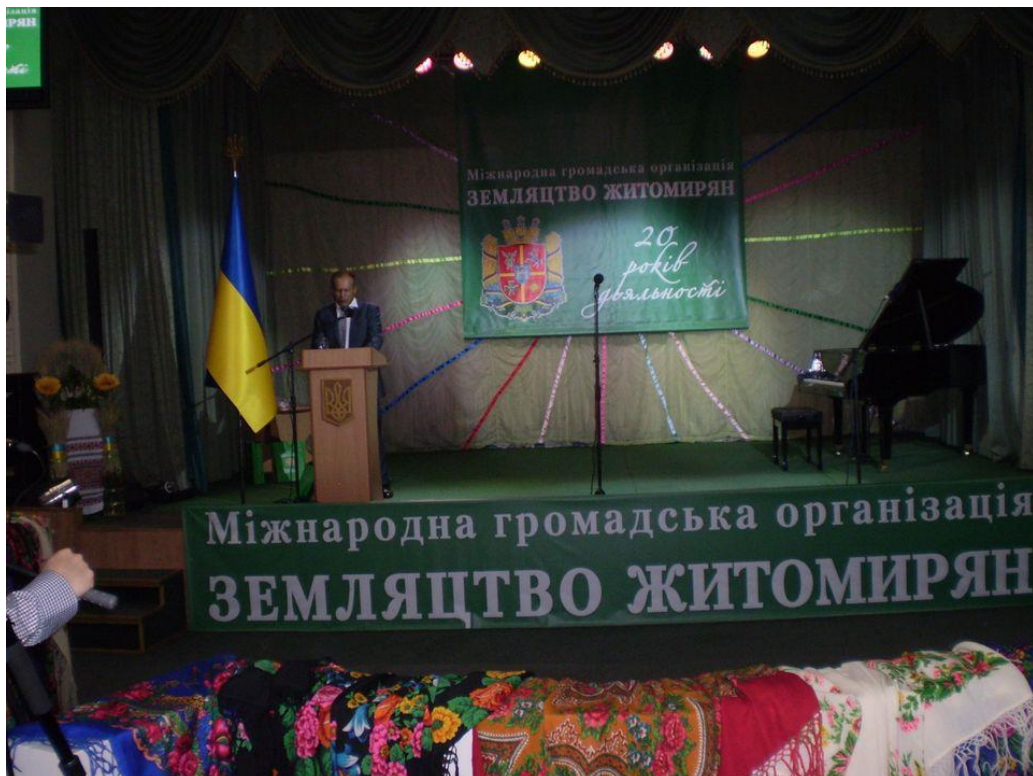
В 2020 році в зв'язку з проблемами в діяльності нової української влади я в Фейсбучі поставив коментар, в якому згадав про ІНЕ та його колектив.

«В ці дні у вищій владі України знову відбуваються зміни. В чому причина? Немає тієї ефективності в управлінні на яку чекає суспільство, Президент, Верховна Рада! А чи буде краще за нового уряду? Чому так швидко уряд став не таким? Очевидно тому, що верховне керівництво не має чіткого та системного розуміння ситуації в суспільстві, в світовій практиці, в методах ефективного управління. Немає очевидно й надійних аналітичних центрів для прогнозування всіх процесів. А можливо є, але керівники влади у нас завжди вважали свої особисті думки самодостатніми і не зверталися як слід до наукової думки. Приклад: З 1997 року в Україні існує "Інститут незалежних експертів". Головне завдання інституту : "Допомога у розробці і впровадженню незалежних експертиз в економічних, фінансових, соціально-політичних, виробничих, культурно-освітніх, інвестиційних та інших програмах та проектах". В 2015-2016 інститут оновив свій склад чудовими професійними науковими кадрами зі спеціальностей: економіка, фінанси, сільськогосподарське виробництво, державне управління, культура, освіта, оборона тощо. Я був обраний віце-президентом інституту. Інститут пропонував свої послуги як державним так і приватним структурам та особам. Але ми відчули, що незалежна аналітична думка, експертиза в нашій державі виявилася нікому не потрібною. Чому? Ніхто не хотів бачити, що він робить щось не так! (Звідси корупція, розкрадання тощо). На початку 2017 року я за станом здоров'я вийшов зі складу інституту. Жаль, що добрі справи в нашій державі дуже часто не знаходять підтримки та реалізації. А звідси й ефективність управління, влади, суспільного виробництва та добробуту».

На світлині колектив ІНЕ. 2016 рік

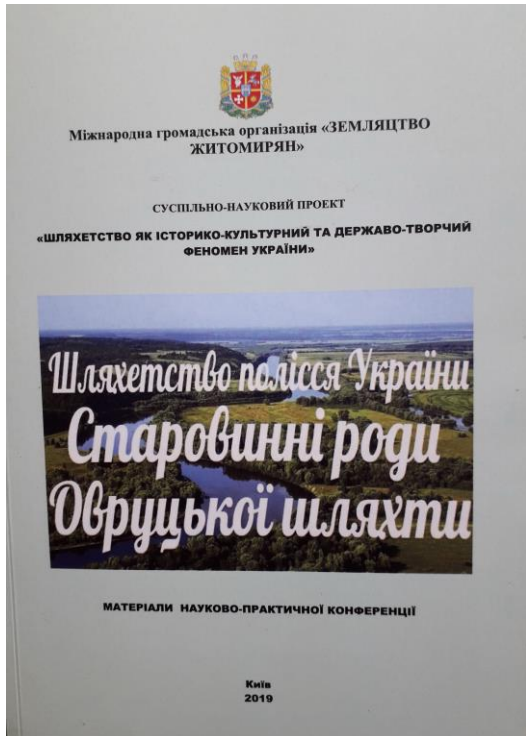
З 2010 року я став достатньо активним членом міжнародної громадської організації «Земляцтво Житомирян».

З доповіддю під час Урочистих Зборів присвячених 20-річчю МГО «Земляцтво Житомирян» виступає президент С.В. Войтенко.

Головним напрямком та змістом моєї діяльності в Земляцтві було дослідження та пропаганда історії та культури Древлянського князівства, Поліського краю, Овруцької шляхти, окремо – Роду Барановських (Баранівських). З цією метою були проведені конференції, видані монографії, започатковані музейні комплекси та експозиції, проведені зустрічі з місцевою інтелігенцією міст Овруча, Малина, смт. Чопович та ін.

Нагороди від МГО «Земляцтво Житомирян»

Орден «князь Мал» та медаль «Древляни» від МГО «Земляцтво Житомирян» за активну науково-дослідну та інформаційно-просвітницьку роботу щодо історії древлян, Древлянського князівства, Українського Полісся. Тривалий час був Членом правління цієї організації.

ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ В СІМЕЙНОМУ ЖИТТІ В 2020 РОЦІ

Одруження та вінчання сина Олександра та невістки Інни.

4. Батьківщина – понад усе!

Любов та пошана до батьків, до своєї Батьківщини, до рідної землі проявляється найперше не через нагороди та їх кількість, а через конкретні справи та досягнення. 58 років я чесно трудився на військовій, науковій та педагогічній ниві в інтересах народу. Радий, що найбільшу користь приніс рідному українському народу.

Я виріс в чесній трудовій селянській сім'ї, знаю та шаную працю тих людей, що працюють на землі, хто будує, виховує дітей, хто множить матеріальні та духовні цінності. Я обрав собі, за покликом душі та за потреб суспільства одну з найважчих та почесних професій – Захисника Вітчизни, науковця, педагога.

Шановні! Використаю, для ілюстрації оцінки своїх заслуг витяги із текстів нагородних листів від трудових (наукових) колективів на ім'я Президента України, Київського міського голови.

«Баранівський В.Ф. – відомий філософ, політолог, педагог, військовий та громадський діяч. Перебуваючи на керівних, наукових та педагогічних посадах в системі Міністерства оборони, фінансів, освіти та науки України підготував та видав 446 наукових та навчально-методичних праць, прийняв участь в 250 наукових конференціях та семінарах з проблем філософії, політології, історії, державного управління, релігієзнавства, культурології, етики, економіки, права, військової справи тощо».

«В системі Збройних Сил та МОН України був керівником та виконавцем 19 науково-дослідних робіт з основоположних гуманітарних проблем розбудови Українського війська. Зокрема, НДР - Шифр : «Професіонал» (1999), «Дисципліна» (2000), «Модель – 2010» (2000), «Демократизація» (2000), «Соціальний механізм» (2003), «Пріоритет» (2003), «Патріот» (2003), «Соціальний фактор» (2004), «Гортензія» (2004), «Взаємодія» (2009), «Лідер» (2012), «Компетентність» (2013) «Комплекс» (2015) та ін.. В цих та інших працях обґрунтовував основи гуманітарної та соціальної політики в Збройних Силах, створення професійної армії, демократизації, соціального забезпечення війська, ефективної кадрової політики та підготовки військових кадрів тощо. Підготував низку аналітичних матеріалів для Президента, Міністерства Оборони та МОН України.

Професор Баранівський В.Ф. один із перших теоретиків робив попередження щодо вірогідної агресії з боку Російської Федерації, підготовки нею анексії Криму та Донбасу (стаття: «Концептуальні основи методології прогнозування векторів трансформації Збройних Сил України», Вісник НАОУ, №2 (7) – К., 2008 та ін.), суттєво вплинув на визначення статусу капеланів в

українському війську (статті та монографія: «Релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління», НАОУ, 2013); обґрунтував необхідність посилення патріотичного виховання та системи ідеологічної роботи у війську (статті та монографія «Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську», НАОУ, 2014); обґрунтував необхідність демократизації та демократичного цивільного контролю в Збройних Силах (статті та монографія «Демократизація Збройних Сил України», К., 2001); завчасно попереджав про недопустимість територіального принципу комплектування кадрами Збройних Сил, інших силових структур, тощо.

Був членом спеціалізованих Вчених рад по захисту дисертацій з філософії, педагогіки ВШ, воєнної історії та вчених рад ВНЗ. Нині - член Вченої ради НАУ та спецради при академії з проблем кримінології та управління економікою.

Баранівський В.Ф. є академіком Української академії політичних наук та академіком Національної Академії наук вищої освіти України.

За час перебування у ВНЗ «НАУ» (з 2015 року) став одним із лідерів гуманітарної науки, підготував підручники, курси лекцій, навчально-методичні матеріали з актуальних питань політології, філософії науки, економіки та права.

Його праці, наукові висновки та пропозиції мають велику прогностичну, теоретичну та практичну цінність для Української держави.

За вагомий внесок в розвиток освіти та науки, розробку фундаментальних проблем гуманітарної політики в сфері військового та цивільного будівництва в інтересах України Баранівський В.Ф. рекомендований до нагородження орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня Вченою радою ВНЗ «Національна академія управління» від 19. 12. 2019 року, протокол № 2». (З нагородного листа від «19» грудня 2019 року, підписаного ректором ВНЗ «Національна академія управління», доктором економічних наук, професором С.А. Єрохіним).

«До його особливих наукових заслуг належить: обґрунтування соціального механізму розвитку духовності особистості, суспільства; дослідження соціальних чинників розбудови Збройних Сил України; обґрунтування шляхів демократизації Збройних Сил; обґрунтування системи підготовки фахівців для органів по роботі з особовим складом, проблем ідеологічної роботи, морально-психологічного забезпечення життєдіяльності військ (сил); надання пропозицій щодо посилення патріотичного та військово-патріотичного виховання військовослужбовців та цивільної молоді.

Брав участь у розробці документів та рекомендацій для Президента України, Міністерства оборони, освіти та науки України з проблем гуманітарного розвитку Збройних Сил та вищої освіти України».

«Його діяльність відповідає вимогам найвищих інтересів України, українського народу, його Збройних Сил, світовим та вітчизняним стандартам. За багаторічну науково-педагогічну та наукову діяльність, вагомий особистий внесок в розвиток воєнної науки, підготовку висококваліфікованих кадрів для України нагороджувався Президентом України, Міністром освіти та науки України, Міністром оборони України, іншими начальниками».

За вагомий внесок у розвиток військової справи, освіти та науки України Баранівський В.Ф. гідний нагородження орденом «За заслуги» III ступеня».

(З нагородного листа, підписаного директором Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, професором, член-кореспондентом НАПН України М. Ф. СТЕПКОМ, 2014 рік).

17 грудня 2018 року, в Колонній залі КМДА, згідно Указу Президента України № 404/2018 «Про відзначення державними нагородами України з нагоди 27-ї річниці підтвердження Всеукраїнським референдумом Акта проголошення незалежності України 1 грудня 1991 року», «За значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, культурно-освітній розвиток Української держави, вагомі трудові досягнення, багаторічну сумлінну працю» професор Баранівський В.Ф. був нагороджений орденом «За заслуги» III-го ступеня.

Особливо пишаюся нагородою від Київського міського Голови Віталія Кличка, отриманої мною за поданням ВНЗ «Національна академія управління».

Показовим є й те, що в 2018 році мене, як видатного діяча освіти, було повторно представлено до призначення пожиттєвої державної стипендії.

(Призначено Указом Президента України № 906/2019 терміном на 2 роки).

Вагомою оцінкою мене, як філософа, стала відзнака – медаль «Григорій Сковорода», якою нагородив мене президент Національної академії педагогічних наук України Василь Григорович Кремінь.

Василь Григорович – відомий український державний діяч, політик, філософ, педагог, з яким я маю честь бути особисто знайомим.

З думкою про рідний край

Для мене рідним краєм є вся Україна, за неї найперше болить моя душа. Але в Україні є місце, де я народився, виріс, де жили мої батьки, родичі, друзі. Це місце на Житомирщині – село Барвінки (раніше входило до Чопович), а зараз до Чоповицької громади. Маючи серйозні заслуги на загальнодержавному рівні я вже десь більше десятка років приділив більше уваги своїй малій батьківщині, а саме Чоповичам, Барвінкам.

Найбільше приділив уваги питанням історії, освіти та культури. В Чоповичах є цікаві художні колективи, гарно працюють бібліотеки, є добре облаштований для навчання дітей ліцей, місцева влада турбується про майбутнє свого селища та громади в цілому.

Василь Федорович серед учнів Чоповицького ліцею під час новорічної екскурсії по місту Києву, яка була організована та проведена за його ініціативи та безпосередньої участі (січень, 2016 рік).

Велике значення для людей має знання правдивої історії свого краю, свого Роду, своїх національних коренів. Без усвідомлення цих істин певна нація, чи інша спільнота не може бути згуртованою, міцною, успішною. Про це свідчить досвід багатьох народів світу. Чопівці мають глибоку та видатну історію, глибокі коріння, що сягають ще сивої Древланщини, Древланського князівства, Київської Русі.

Але, на жаль, під впливом попередньої російсько-імперської, радянської системи човівцям не розповідали офіційно про їх давню історію, паплюжили та принижували роль українців, зокрема й чопівців в цій історії. Не відбулося великого прориву в цьому питанні і в часи Незалежності України. Один із випускників Чоповицького ліцею, що вже закінчив юридичний ВНЗ, дискутуючи на моїй сторінці в Фейсбуці, щиро зізнався, що в ліцеї, а потім і в університеті учням та студентам нічого не розповідали ні про древлан, ні про Древланське князівство, ні про Чопа – засновника Роду Чопів та Чопович та його нащадків. І тільки в двухтисячні роки місцеві патріоти-аматори із вивчення історії Древланщини, Овруцької шляхти, Чопового роду М.І. Брицун-Ходак (родом з Коростеня), автор багатьох історичних праць та Ю.М. Кононученко-Чопівський (родом з Барвінок), який здійснив титанічну працю по дослідженню та написанню історії Чопович (видав відому сьогодні книгу

«Історія Чопович на Ірші (2013-2016 рр). В цій праці він не тільки описав історію Чопович, а й здійснив нищівну критику спробам певних замовних осіб (Л. Долгополова), котрі робили підступну спробу приписати чопівців до «фальшивого дворянства». На жаль, цій «дамі» «підспівували» деякі науковці та псевдоісторики з Житомира та Чопович, а також «рецензенти» з Києва.

Ю.М. Кононученка, чудового господаря від діда-прадіда, щирого патріота Чопович, обставини, що склалися в Україні та Чоповичах, як і багатьох інших людей, майже витіснили з рідної землі (періодично приїжджає до Чопович, до батьківської хати) все це створювало умови для діяльності різного роду пристосуванцям, часто з залишками радянської, проросійської ідеології, а, відповідно, і політики.

Усвідомивши ситуацію, маючи великий досвід ідеологічної, агітаційно-пропагандистської роботи, я активно підключився до захисту інтересів, честі та гідності істинних чопівців. Мною були внесені відповідні зміни в статті Інтернету (Фейсбуку) щодо історії Чопович, про чопівців (чоповців), овруцької шляхти, Барановських (Баранівських) тощо. Я наніс точкові удари по Довгополовій та тим, хто її підтримував (включно рецензентів її статей), були проведені науково-практичні конференції з питань історії Древлянщини, Овруцької шляхти та Чопович. В своїх статтях, виступах я, разом з іншими науковцями, значно поглибив та поширив знання з цих питань. Поступово вдалося внести необхідні зміни до історичної довідки про Чоповичі, розміщеної в Інтернеті на офіційному сайті Чоповицької громади.

Спробую пояснити, звідки та з якою метою з'явилася ідея «пришити» чопівцям статус «фальшивого дворянства» і таким чином «пошити їх в дурні». Відомо, що в урочищі «Кип'яче» та навколо нього розмістилися так звані «чудотворні» місця, що успішно окуповані Московським патріархатом. Ці місця стали місцем паломництва та відпочинку вірних та ієрархів московської церкви в Україні.

До цього слід додати великий прибуток від них та можливість впливу на місцеве населення та владу. Але Церква в Україні – громадська організація і держава, за потреби, завжди може забрати надані цій організації для користування землі.

Але ж доведено, що істинними господарями цієї землі є чопівці, інтереси яких найперше має захищати держава. Очевидно у вищого церковного керівництва виникла ідея зробити чопівців «дурнями» – фальшивою шляхтою. Доповнюється це твердженням, що колись чопівці із землями були передані у власність Києво-Печерській лаврі. Таким чином і сьогодні ці землі мають належати Православній церкві (Московській), що поширена на цих землях. Але

часи змінилися. На той час ще й близько не було України як держави та й Московського патріархату. Тому сьогодні Московська церква ніяких прав на ці землі не має. Але ідея московських «мудреців» знайшла продовження. І саме в діяльності не випадково знайденої пенсіонерки з технічною освітою, що живе в Києві, але родом з с. Мелені, яка про себе пише, що в 13-му поколінні – «Долгополова». Але її родоначальник був москальський жандарм, який був присланий московською окупаційною владою в ті часи в Мелені. І прізвище то зберегли, навіть по жіночій лінії. Яка повага до своїх дійсних етнічних коренів! І ось ця жіночка старалась писати, працювала в архівах, втягувала в свої тенета деяких наших недолугих науковців, навіть докторів історичних наук, родом з Мелень, котрі, можливо, також хотіли «насолити» чопівцям, показати, що вони кращі. Ось така історія. Далі читач нехай сам робить висновки.

На підставі поглибленого вивчення історії Древлянщини та Чопович, я зрозумів можливість обґрунтувати та встановити в смт Чоповичі пам'ятник засновнику Роду Чопів та самого селища. Цю ідею я виношував десь біля 3-х років.

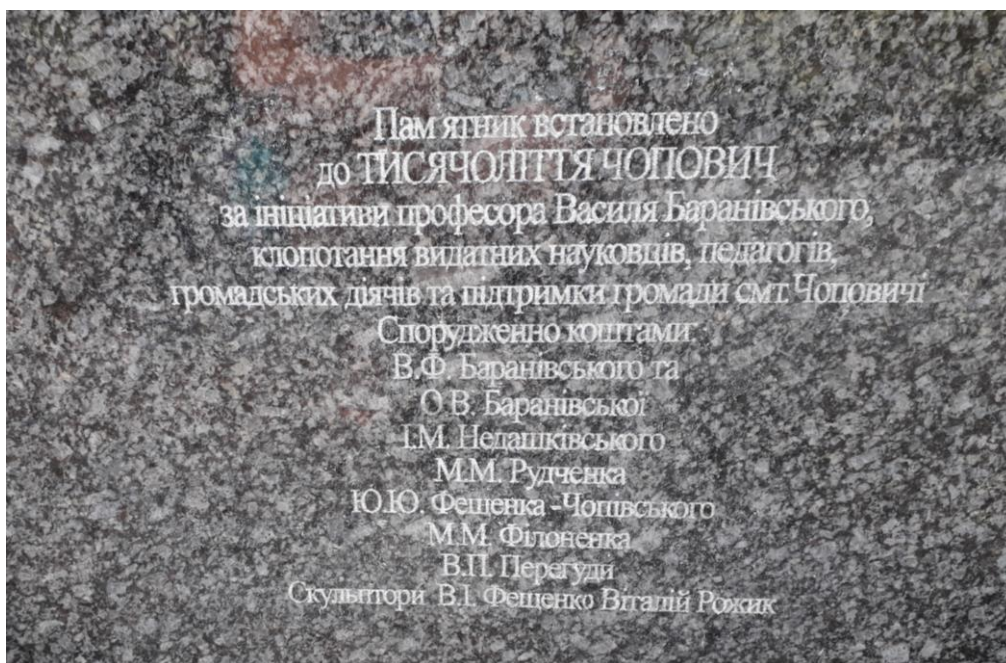

Шлях від ідеї пам'ятника до її реалізації був нелегким. Це десь 2 роки напруженої праці: від її наукового обґрунтування, формування макета, пошуку одностумців, виконавців, фінансування, узгодження з адміністрацією селища, встановлення та відкриття.

Наукове обґрунтування звернення до голови Чоповицької громади М, Філоненка я розпочав з вивчення праць класиків з цього питання, потім

консультацій з сучасними колегами-науковцями та громадськими діячами, які знали та розуміли історію питання.

Були з усіма підписантами моєї зустрічі. Особливо мали значення підписи таких науковців як М. Брицун-Ходак, В. Ткаченко, В. Бех, В. Тимошенко, Ю. Кононученко, В. Барановський, О. Васянович, Б. Дученко, А. Томашевський та ін. Підписав і скульптор В. Феценко (який не був реальним виконавцем пам'ятника, але приїхав із Житомира в зв'язку з тим що скульптор-виконавець Віталій Рожик із Коростишева на той час захворів). Як історик, В. Феценко виявився слабким та ненадійним. Під час відкриття пам'ятника він у виступі помилково, в супереч ним же підписаному Зверненні, заявив, що князь Чоп Древлянський – 16-го століття, отримав землі від королів польських. Але тут повна нісенітниця: У 16-му столітті вже не було князів древлянських, а подруге поселення Чопів вже існувало десь 6-7 століть від князя-воєводи Чопа. Була інформація, що Василя Івановича спровокували до такого твердження деякі історики з Житомира.

Після подання Звернення до Голови громади постало питання формування макета, визначення скульптора, пошуку фінансів тощо. Для створення макета скульптури я вивчив численні історичні матеріали, варіанти пам'ятників, особливості озброєння та облаштування тогочасних воїнів-лицарів. Скажу, що в сучасній історіографії дуже мало художніх спроб сформувати вигляд князя, воїна древлянського війська. З цього питання я також радився з відомими істориками та фахівцями України. Думаю, що ми обрали оптимальний варіант, який враховує історичний фон (подію), статус князя-

воєводи Чопа, антропологічний тип древлян - чопівців, наші можливості та побажання.

Таким чином я не можу погодитись з твердженням, яке поширене в деяких ЗМІ, що макет пам'ятника виконав скульптор Василь Фещенко. Він знав та підтримував ідею проекту, але був дописаний у співвиконавці пам'ятника десь за місяць до відкриття за проханням скульптора Віталія Рожика, коли пам'ятник вже був готовий. За станом здоров'я займатися пам'ятником Василь Іванович вже не мав змоги.

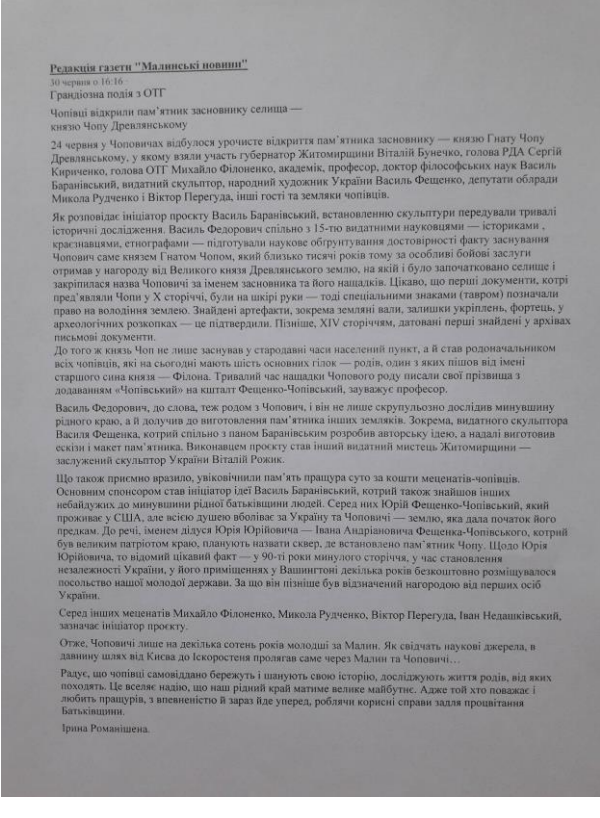
На підтримку пам'ятника мною була проведена певна агітаційно-пропагандистська робота в ЗМІ, безпосередньо перед мешканцями смт Чопович. Як уже писав вище, десь за рік звернувся із закликом підтримати встановлення пам'ятника до громади Чопович під час святкування Дня Чопович. Потім разом з головою громади Михайлом Філоненком ми провели зустріч з активом селища, під час зустрічі ідея пам'ятника була в основному підтримана. Під час обговорення, поданого мною проекту пам'ятника, відбулася певна дискусія щодо бороди князя Чопа (дехто вважав, що князь в ті часи не мав бороди. Під час виконання пам'ятника бороду трохи зменшили, але все ж залишили).

Важливим було питання щодо фінансування, були скептики щодо цього. Я звернувся до людей, але розуміючи фінансову скруту більшості населення вирішив подати приклад, профінансував роботу (загалом десь 60%) зі свого сімейного бюджету, певну суму надіслав із Вашингтона Ю. Фещенко-Чопівський, зробили внесок також М. Рудченко, М. Філоненко, В. Перегуда, І. Недашківський та Б. Дученко.

Відкриття пам'ятника відбулося 24 липня 2020 року. Під час відкриття були присутні чимало почесних гостей та місцевих жителів. Працювали ЗМІ.

Серед почесних гостей був Голова Житомирської державної адміністрації Віталій Бунечко. У виступі він дав високу оцінку події.

Успішному відкриттю пам'ятника князю Чопу Древлянському сприяли також Малинські районні газети «Соборна площа» та «Малинські новини». За рекомендацією В. Тимошенка кореспондентки цих газет Антоніна Глуценко та Ірина Романішена підготували чудові статті присвячені цій події. (Див. фотокопії сторінок газет з повідомленнями). За що їм дуже вдячний.

Я також підготував для чопівців та гостей селища привітальні листівки та інформаційний бюлетень «Князь Чоп Древлянський», присвячений історії князя Чопа, Роду Чопів та селища Чопович.

У дворі садиби Василя Баранівського

Любов до рідного краю, потяг до вивчення його історії та культури спонукала мене до думки щодо необхідності накопичення, збереження та пропаганди артефактів нашої старинної поліської культури в музеї, котрий я розмістив в селянській садибі в селі Барвінки Малинського району Житомирської області (де я народився), що знаходиться серед мальовничої поліської природи в цьому ж селі.

Музей–садиба являє собою комплекс культурних та історичних цінностей, котрий включає чудове зібрання реліквій зі стародавніх часів до сучасності, що характеризують побут та культуру древлян та їх сучасних нащадків. В музеї виставлено понад 150 експонатів давньої древлянської, поліської та сучасної культури. Експонати музею розміщені в просторому дворі, фойє (сінях), 1-й та 2-й кімнаті будинку.

Серед них: предмети побуту, обробки землі, бондарства, теслярства, охоти, рибної ловлі, хлібопечення, ткацтва, вишивання, торгівлі, зібрання напівкоштовних каменів з місцевих родовищ, набір артефактів трипільської культури, картини, православні ікони XIX – XX століть, а також цікаві книги: раритетні видання праць Тараса Шевченка, філософські та релігійні книги, література з педагогіки, історії, мистецтвознавства, художня література, авторська література господаря садиби. Запропоновані для ознайомлення книга «Родовід Баранівського Василя Федоровича та його найближчих родичів», що

вийшла з друку в 2016 році, реліквії та нагороди, пов'язані з моєю військовою службою та науковою діяльністю тощо.

Про музей стало відомо й поза межами Барвінок та Чопович.

В 2019 році я був запрошений до участі та доповіді на Міжнародну наукову конференцію «Ремесла та промисли Поліської зони. Проблеми дослідження і популяризації» в м. Малин, що відбулася 21 серпня 2019 року.

В своїй доповіді «Про створення народного музею в Чоповичах» я, насамперед, подякував Почесному краєзнавцю, кандидату історичних наук Тимошенку Василю Івановичу, організатору конференції за запрошення та гарний приклад. Далі я зазначив, що «...десь років 15, як аматор, патріот рідного краю, поряд зі своєю основною діяльністю в Києві, захопився вивченням історії Древлянщини, Поліського краю, Чопович та свого родоводу. Проведена конференція, видані книги та статті з цього питання. Побував в музеях Києва, Коростеня, Овруча, Гошева, Чопович (ліцей). Знаю про музей Малина. Я особисто зробив невеличкий краєзнавчий музей в своїй садибі села Барвінки (Чоповицька громада). В музеї представлені старовинні речі як з ремесел, господарства так і побуту, культури, освіти, релігії тощо наших предків. На Малинщині (крім Малина) я не знаю такого рівня музеїв. Всі артефакти музею (загалом десь 150) зібрані в родичів, сусідів, навколишніх селах, привезені з Києва тощо. Деякі експонати музею я покажу Вам нижче. Мною вони виставлені в Інтернеті на моїй сторінці Фейсбуку. Маємо чимало гарних відгуків з багатьох країн світу».

Далі в доповіді я запросив всіх учасників конференції до свого музею, до розповсюдження нашого досвіду, розповів про його значення та про плани створення музею в смт Чоповичах.

Пропоную світлинки з фрагментами окремих музейних експонатів.

За традицією в кімнаті зверху над ковром мої батьки: Федор Васильович та Ольга Федосівна.

Фото на пам'ять: Учасники Міжнародної наукової конференції «Ремесла та промисли Поліської зони. Проблеми дослідження і популяризації», м. Малин, 21 серпня 1919 року.

Ще одним важливим кроком до вивчення та пропаганди історії, культури та видатних особистостей Древянського краю стала моя робота по написанню та виданню колективної монографії «Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність/за заг. ред. В.Ф. Баранівського: монографія. К.: Вид-во ТОВ «Альфа-ПК», 2020. 240 с.»

В співдружності з МГО «Земляцтво житомирян» та іншими організаціями мені вдалося зібрати та консолідувати чудовий колектив науковців-краєзнавців, що найкраще та найглибше розуміли і я, наголосив би, відчували предмет наукового розгляду. В оформленні монографії мені допомагала дружина – Олена Владиславівна.

Підкреслю, що монографія була з задоволенням прийнята бібліотеками України (найперше Києва та Житомирщини), поширюється в Європі і навіть в Америці.

Читачам для ознайомлення зі змістом праці, авторським колективом та історією її підготовки далі пропоную 1-3 сторінки монографії.

УДК 39 (477)

ББК 63.52(4Укр)

Б-24

Автори: В.Ф.Баранівський, О.В.Джурик, А.П.Томашевський, В.І.Муляр, В.І.Тимошенко, В.М.Барановський, О.В.Баранівська, В.В.Баранівський,

О.В.Баранівський, О.Т.Башта, І.Несен, О.М.Коновальчук, Н.В.Рогожина, В.С.Чорний.

Рекомендовано до друку вченою радою ВНЗ «Національна академія управління»

(протокол №6 від 31.08.2020 р.).

Рецензенти: В.М. Ткаченко, доктор історичних наук, професор;
С.П. Сегеда, доктор історичних наук, доцент;
В.С. Чорний, доктор філософських наук, професор.

Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність / за заг. ред. В.Ф. Баранівського: монографія. К.: Вид-во ТОВ «Альфа-ПК», 2020. 240 с.

ISBN 978-966-1670-41-7

В праці на засадах поглибленого історико-філософського та джерелознавчого аналізу обґрунтована загальна історія походження роду Барановських (Баранівських) на теренах України. Особлива увага наголошена на визначенні етнічної автохтонності роду, найдавніші корені якого слід шукати в історії легендарних древлян, Древлянського князівства, Поліського та Овруцького краю.

Становлення роду Барановських (Баранівських) відбувалося під впливом певних етнокультурних, геополітичних, економічних та інших обставин від дрібних землеробів, мисливців, риболовів до воїнів, бояр, шляхти, дворян до сучасних українців.

Історичні зміни суспільних обставин визначали й зміни імен, прізвищ роду (Барани, Барановичі, Барановські, Баранівські). Переплетіння та використання цих прізвищ ми маємо і в сучасності.

В Першому розділі збірника концентрована головна увага на історії походження роду Барановських (Баранівських). Аналізується історія древлян, овруцького краю, як етнокультурного, геополітичного та економічного ореалу формування та розвитку роду Барановських (Баранівських).

Висвітлена загальна історія життєдіяльності та боротьби родів Барановських (Баранівських) за свої природні права та незалежність в різні історичні періоди: литовськопольський, російськоімперський, радянський. Коротко – в період Незалежності.

Дана характеристика шляхетності Барановських (Баранівських) та інших родів Овруччини як способу їх життя, соціального статусу, самоствердження та самоповаги у боротьбі за свої права та гідне існування.

Здійснені загальні оцінки щодо причини розселення Барановських (Баранівських) на українських етнічних землях; в інших країнах світу та в сучасній Україні.

В Другому розділі збірника наведена інформація про визначні постаті роду Барановських (Баранівських) в історії та сучасності.

В Третньому розділі наголошено на втрати України, родів Овруцької шляхти, Барановських (Баранівських) в радянський період 20-х – 70-х років ХХ століття та в час Незалежності.

Монографія адресована науковцям, працівникам освіти, культури та управління, студентам, учням, а також усім, хто цікавиться історією рідного краю, етногенезу українців, роду Барановських (Баранівських).

УДК 39 (477)

ББК 63.52(4Укр)

© В.Ф.Баранівський, О.В.Джурик, А.П.Томашевський, В.І.Муляр, В.І.Тимошенко, В.М.Барановський, О.В.Баранівська, В.В.Баранівський, О.В.Баранівський, О.Т.Башта, І.Несен, О.М.Коновальчук, Н.В.Рогожина, В.С.Чорний, 2020; ©ВНЗ «Національна академія управління, 2020.

ISBN 978-966-1670-41-7

«Пізнай свій край... себе, свій РІД, свій народ, свою землю – і ти побачиш шлях у життя. Шлях, на якому найповніше розкриються твої здібності. Ти даси йому продовження, вторувавши стежину, із тієї стежини вже рушили у життя твої нащадки. І також будеш ти».

Григорій Сковорода

Передмова

Ідея дослідження історії Роду Барановських (Баранівських), написання та видання монографії, виникла десь років десять тому.

Предтечею виникнення та конкретної реалізації цієї ідеї став загальний інтерес в країні до питань історії українського народу, значні досягнення українських (та й зарубіжних) істориків у вивченні історії українців та їх предків, що населяли терени сучасної України. Зокрема посилився інтерес до вивчення історії древлян, Древлянського князівства, такого соціально-етнічного та культурного феномену як Овруцька шляхта.

Авторами монографії була вивчена численна наукова література, архівні документи в Києві, Житомирі, Овручі тощо. Проаналізовані історичні артефакти, джерела та культурні пам'ятки предків з давніх часів.

Глибина та високий рівень наукової об'єктивності досліджень забезпечувалися використанням сучасних історико-філософських та

археологічних методів дослідження, літописних джерел, праць відомих класиків історичної науки: Б. Антоновича, Д. Бовуа, Г. Боплана, М. Грушевського, М. Костомарова, І. Фундукля, Н. Довнар-Запольського та ін., також відомих сучасних істориків, археологів В. Барана, І. Білика, М. Брицуна-Ходака, Л.Залізняка, Б. Рибаківа, П. Толочка, В. Тимошенка та ін..

В праці знайшли відображення окремі наукові розвідки співавторів монографії, пов'язані з вивченням своїх сімейних родоводів (наприклад, «Родовід Баранівського Василя Федоровича та його близьких родичів...», надрукований МП «Леся» в 2016 році, Київ – 219 с.).

Автори монографії активно використовували інформацію з Вікіпедії – Вільної енциклопедії, Енциклопедії сучасної України, Книги пам'яті України «Загиблі на чужині», а також Національної Книги пам'яті жертв Голодомору 1932–1933рр, книги пам'яті «Безсмертний барак» про злочинно репресованих радянською владою українців в 30-40 –х роках 20 століття, офіційну інформацію про втрати України (зокрема, Барановських (Баранівських) в сучасній російсько-українській війні.

У 2017 році МГО «Земляцтво Житомирян» разом з науковцями Інституту історії НАН України та ВНЗ «Національна академія управління» започаткувала суспільно-науковий проект «Шляхетство як історико-культурний та державотворчий феномен України». В рамках цього проекту пропонувалося проводити науково-практичні конференції, присвячені історії, культурі феномену шляхти на теренах України, її ролі в державотворчих та громадських процесах.

В 2018 році була проведена перша конференція за результатами роботи якої видана збірка «ШЛЯХЕТСТВО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ. СТАРОВИННІ РОДИ ОВРУЦЬКОЇ ШЛЯХТИ: МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, 20-21 квітня 2018 року. / 2-ге видання, доповнене та допрацьоване // за ред. д.ф.н, професора В.Ф. Баранівського – К.: Вид-во ТОВ «НПВ ІНТЕРСЕРВІС», 2019. – 224с.».

Праця була позитивно сприйнята науковцями та громадськістю.

Пропонована монографія є, по-суті, продовженням та розвитком дослідження проблеми древлян, Поліського краю через поглиблене вивчення історії одного з поширених родів краю – Барановських (Баранівських).

Співавторами монографії стали відомі філософи, історики, археологи, дослідники, зокрема: В.Ф. Баранівський, О.В. Джурик, В.І. Тимошенко, А. П. Томашевський, Чорний В.С. та ін.. В праці розміщені статті окремих авторів (Барановського В.М., Рогожиної Н. В., Коновальчука О.М., Муляра В.І. та ін.), використані архівні матеріали, фотокопії документів надані дослідницею О. В.

Джурик тощо.

Слід відзначити, що застосування новітніх даних, сучасних наукових підходів та методів, на наш погляд, дали можливість авторам об'єктивно висвітлити процес виникнення та формування Роду Барановських (Баранівських) на теренах сучасної України, дати критичну оцінку поглядів деяких сучасних авторів щодо цього питання.

Водночас зазначаємо, що у зв'язку з недостатністю джерельної бази, великим об'ємом поставлених до розгляду питань, певні положення та висновки, викладені у збірнику, залишаються дискусійними, потребують розширеного аналізу та уточнення.

Матеріали монографії розраховані на широкий загал українців, для виконання пізнавальної, національно-консолідуючої функції та патріотичного виховання сучасної української молоді.

Василь Федорович в якості почесного гостя вітає земляків села Барвінки зі святом села (2015 рік).

Особливе значення для мене має відзнака Барвінківської сільської ради «ПОДЯКА», яку я отримав в День свята села як переможець у номінації «Видатні люди Барвінківської сільської ради».

Професор Василь Баранівський в культуно-історичному куточку та в читацькому залі бібліотеки для дорослих смт. Чоповичі презентує монографію «Про Рід Барановських (Баранівських) Жовтень, 2020 року.

**Садиба в селі Барвінки, як джерело здоров'я та творчого натхнення.
Місце розміщення музею Древлянської, поліської культури.**

Народне древлянське свято Івана Купала красиво святкують у селі Барвінки.

Зимова прогулянка на лижах берегами легендарної річки Ірші. Білий берег (с. Барвінки).

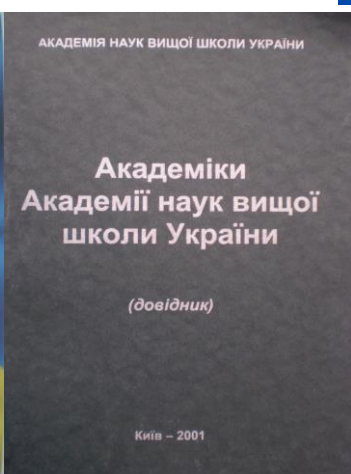
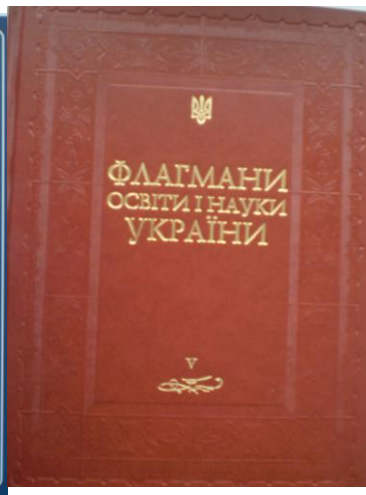
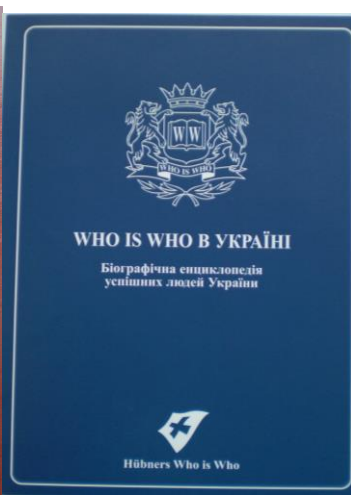
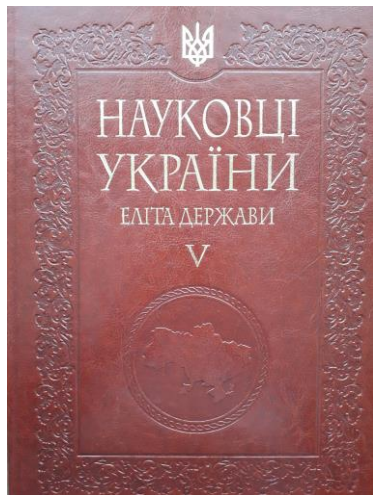
ПЕРЕЛІК

основних публікацій про В.Ф. Баранівського

1. Баранівський Василь Федорович. Науковці України – еліта держави. Том V. – К.: ВИДАВНИЦТВО ЛОГОС Україна, 2017. – С. 125.
2. Енциклопедія Сучасної України. Том 2. НАН України. – К. 2003. - С.223.
3. Академіки Академії наук вищої школи України (довідник). – К. 2001. – С. 28.
4. Вчені Академії наук вищої школи України. – Харків: НТУ «ХП», 2005. – С. 23.
5. Звіт про діяльність Академії наук вищої школи України в 2003 році. – К. 2004. – С. 8, 19.
6. Звіт про діяльність Академії наук вищої школи України в 2004 році. – К.: Експрес, 2004. – С. 17, 25.
7. Інформаційний вісник №2 (44) . К.: АН ВШ України. – С. 65.
8. Мулява В.Д. У праксеологічному русі до розробки методик, тренінгів і практичного вишколу.../ Передмова до збірника наукових праць до Збірника наукових праць «Філософія. Політологія, Освіта і культура. Військова справа». – К.: НАОУ, НДЦ ГПЗСУ, «Міленіум», 2005. – С. 3 – 6.
9. Кононенко П.П. Слово до читача. / «Проблеми духовної безпеки українського суспільства». – К.: Видавництво ПП Улянич В.І., 2009. – С. – 5, 6.
10. Вчені, доктори наук Національної Академії внутрішніх справ України. К. : НАВС України, 2000. – С. 14.
11. Історія Національної Академії оборони України. – К. НАОУ, 2005. – С. 328.
12. Київський Національний університет імені Т.Г.Шевченка: «Шляхами Успіху», том 4. – К.: вид-во «Світ успіху», 2010. - С.75.
13. Василь Федорович Баранівський: (до 65-річчя від Дня народження): Бібліогр. нарис / Укл. В.Ф. Баранівський. – Вид-во ТОВ «НВП «ІНТЕРСЕРВІС», 2010. – 100 с.
14. Науково-освітній потенціал України / автор-упорядник Гаврилук Л.М. – К.: ТОВ «Український рейтинг», 2011. – С. 187.
15. Who is who в Україні, 1 випуск 2012 р. Енциклопедія персональної серії Hubners Who is who. Упорядкована редакцією в Україні, адреса: Україна, 04050, м. Київ, вул. Глибочицька, 17, офіс 222., 2012. – С. 30.
16. Сучасна Житомирщина. Земляцтво житомирян. Автор-упорядник Людмила Яцкевич. Видання підготовлене за участі Житомирської обласної державної адміністрації, Житомирської обласної ради, МГО «Земляцтво житомирян», –К.: ТОВ «Київська книжково-журнальна фабрика», 2014. – С. 60.

17. Академія наук вищої освіти України. – К.: Тов «Брама - V», 2012. – С. 125.
18. Довідково-біографічне видання «Флагмани освіти і науки України». П'яте видання. – К.: УВЦ «Галактика-С», 2013. – С.37.
19. Видання «Науковці та освітяни України». Перше видання. – К.: УВЦ «Галактика- С», 2015. – С. 12.
20. Баранівський Василь Федорович – Вікіпедія https://uk.wikipedia.org/wiki/Баранівський_Василь_Федорович [Електронний ресурс].
21. Баранівський Василь / Баранівський Василь Федорович ...baranivskiy.webukr.net/[Електронний ресурс].
22. Баранівський Василь Федорович anvou.org.ua/academics-anvou/baranivsky-vasyi-fedorovych/ [Електронний ресурс].
23. Баранівський Василь Федорович - Енциклопедія Сучасної України ... esu.com.ua/search_articles.php?id=40391[Електронний ресурс].
24. Наша команда ~ Інститут незалежних експертів ine.org.ua/nasha-komanda/ [Електронний ресурс].
25. Барвінки — Вікіпедія <https://uk.wikipedia.org/wiki/Барвінки> / [Електронний ресурс].
26. Антоніна Глущенко. За кілька місяців у Чоповичах має з'явитися пам'ятник засновнику селища. До Ювілею В.Ф. Баранівського./ Соборна площа, Малин, 3 квітня 2020 р.
27. Ірина Романішена. Грандіозна подія. Чопівці відкрили пам'ятник засновнику селища князю Чопу Древланському. / Малинські новини, Малин, 24 липня 2020 р.
28. Баранівська О.В., Чорний В.С. Баранівський Василь Федорович – видатний науковець, військовий та громадський діяч / Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність// за заг.ред. В.Ф.Баранівського: монографія. К.: Вид-во Тов»Альфа-Пік»,2020. С.161-171.
29. Коваль І.А. Професор Василь Баранівський про духовність особистості та соціальний механізм її розвитку / матеріали ХІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції : «Цивілізаційні, економічно-правові та духовні чинники відродження та збереження людського потенціалу України: погляд суспільствознавства та богослов'я» – Київ: ВНЗ «Національна академія управління», 2020 – С.43-46.

**Енциклопедичні видання в яких розміщена інформація про
БАРАНІВСЬКОГО ВАСИЛЯ ФЕДОРОВИЧА**

Післямова

Шановний читачу!

В книзі, яку ти прочитав чи, можливо, просто перегорнув сторінки, я щиро прагнув розповісти про найбільш важливі та цікаві події в своєму житті з доволі тісною їх прив'язкою до загальних суспільно-політичних подій та наданням певних коментарів та пояснень.

Наберусь сміливості стверджувати, що я є унікальною особистістю, яка поєднала в собі рідкісний та оригінальний досвід воїна, педагога, філософа, політолога, свідомого українця та дослідника рідного краю.

Я послідовно та невпинно пройшов складний шлях боротьби та досягнення перемог. Шлях та мій досвід унікальний та неповторний в багатьох вимірах: особистісному, соціально-політичному, етно-культурному, географічному, аксіологічному тощо.

На підставі аналізу свого досвіду, я доволі часто робив узагальнення, прогностичні оцінки та висновки щодо подальших шляхів розвитку тих чи інших подій та обставин.

Думаю, що цікавим було для сучасної молоді вияснити, як жили та боролися за гідне місце в житті вихідці з селян, робітничих сімей в радянські часи, ті хто обрав нелегкий шлях науки та військової служби.

Важливим є мій опис та аналіз військової служби в Німеччині, бойових дій в Чехословаччині (1968 рік), безпосереднім учасником яких я був.

Цікавим та важким (для мене) був період військової служби та проживання в Забайкаллі (10,5 років), зокрема на радянсько-китайському кордоні, в Бурятії тощо.

Немалий інтерес викликає моє вимушене, (але й бажане) 10-літнє перебування на військово-педагогічній роботі в Тамбові. Де я зміцнив свій статус, матеріальне становище, став кандидатом філософських наук, полковником.

Протягом всього часу вимушеного перебування за кордоном України (десь 30 років) я відчував тягу до України – своєї Батьківщини і тільки з розвалом СРСР та створенням Незалежної України мені це вдалося.

Закономірно, що я продовжив службу в Збройних Силах України, також в якості службовця і після звільнення з лав Збройних Сил аж до 2016 року. За цей час у ВВНЗ активно готував військові кадри, написав 452 наукових та інших праць, став доктором філософських наук, академіком.

Саме наукові праці є найціннішим моїм досягненням. В книзі я зміг лише привернути увагу читача до найбільш актуальних проблем сучасності. Це проблеми духовності, духовної безпеки українського суспільства та шляхи їх досягнення, ідеології та ідеологічної роботи в Україні та війську, проблеми

культури, етики та релігії, проблеми підготовки цивільних та військових кадрів, прогнозування соціально-політичних, економічних та інших процесів тощо.

Останнє десятиріччя велику увагу приділив рідній Житомирщині, Малинщині, Овруччині, Чоповичам. Проведені конференції, написані книги, статті, встановлено пам'ятник засновнику Роду Чопів та Чопович князю Чопу Древлянському.

Можливо хтось із читачів критично запитає: «А навіщо та кому ця моя повість буде потрібною?» Відповідаю: потрібно дітям, онукам, правнукам, усім родичам та друзям. Для мене особисто це – прояв самоповаги, родинної та національної пам'яті. Давно відомо, що безпам'ятство породжує егоїзм, легковажність, жорстокість, маргіналізм та продажність стосовно свого народу, батьківщини. На жаль і сьогодні ця проблема для України, для українців залишається актуальною. Всі попередні державні утворення, в котрі входили землі древлян та всіх українців, робили все, щоб витравити з нашого народу історичну пам'ять щодо свого походження та національної гідності. Без національної гідності та знання історії не буде сучасності.

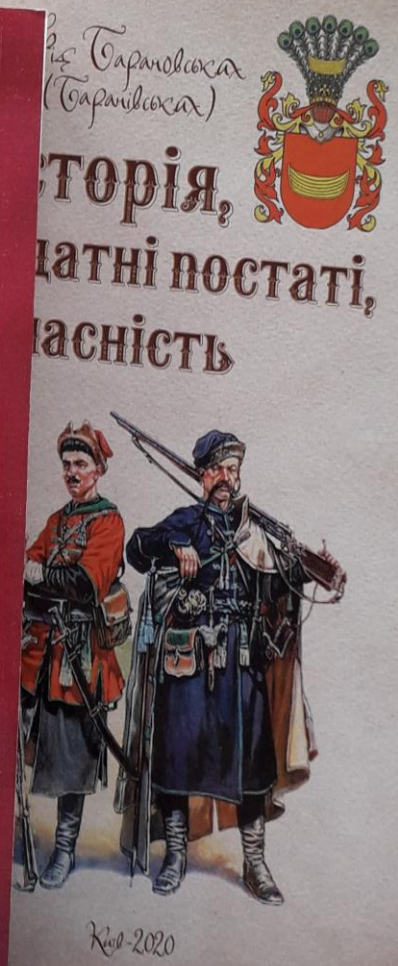
Крім того вважаю, що накопичений мною досвід може стати в допомозі молодшим поколінням в науковому так і практичному плані вміти шанувати людей, свою країну, любити та захищати нашу Україну. Як допомагав я вже багатьом молодшим і раніше в процесі усвідомлення імперативів свого життя та діяльності.

Твердо знаю, що головною запорукою процвітання нашого народу є наша єдність, патріотизм, національна самосвідомість, що ґрунтуються на глибокій повазі та любові до рідного краю, до своєї історії, до подвигів наших предків та велике бажання зміцнювати нашу державу – Україну, покращувати наше життя в мирі та злагоді з іншими народами.

Ще хочу звернути увагу читачів на те, що мої спогади написані не в художньому жанрі, швидше в науково-інформаційному, що визначається цілями та завданням праці, стилем та характером мої професійної роботи військового науковця. Крім того я – поліщук, понад 30 років вимушено перебував в російськомовному середовищі, що вплинуло, певною мірою, на словниковий багаж моєї української мови.

Бажаю всім, хто прочитав чи ознайомився з моєю книгою, міцного здоров'я, здорового патріотизму, процвітання та впевненості в кращому майбутньому.

**З повагою,
щиро Ваш – Василь Баранівський
м. Київ, березень, 2021 рік**

Під час відкриття пам'ятника засновнику Чопович князю Чопу Древянському 24 липня 2020 року.

Василь Федорович дома. Київ, Теремки-2.

Літературно-публіцистичне видання

ВАСИЛЬ БАРАНІВСЬКИЙ

ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ

(СПОГАДИ)

Редактор В. Шовкошитний
Дизайн та верстка О. Баранівська
Обкладинка В. Баранівський
Коректор І. Зелена

Підписано до друку 22.03.2021 р.
Формат 60 x 84/16.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Фіз. друк. арк. 34. Ум. Друк. арк. 34.
Наклад 75
Замовлення

ТОВ Видавниче підприємство
“Український пріоритет”
01033, м. Київ-33, вул. Саксаганського, 43-б
Тел. (044) 564-34-97
Свідотство про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників
та розповсюджувачів видавничої продукції № 4107
від 08.07.2011 р.